

Η Ν. 8 / 62.

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ
ΚΑΤ' ΕΚΤΑΣΙΝ
ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ

τῆς Ὁρθοδόξου, Καθολικῆς καὶ
Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας

Μεταφρασθεῖσα ἐκ τῆς Ῥωσικῆς, καὶ τούτοις ἐκδοθεῖσα
κατ' ἐπιταγὴν τῆς Ἀγιωτάτης Διοκλήσεως Συνόδου.

Ἐν Ὁδησσῷ
Ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ τοῦ τῶν Ἑλλήνων ἐμπόρων Σχολείου
1841.

Погаромъ Его Пребодо-
вительства А. Р. Струж.
Протоіерею Михаилу
Павловскому, 1841 года
24го Сентября

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ

ΚΑΤ' ΕΚΤΑΣΙΝ

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ

τῆς Ὁρθοδόξου, Καθολικῆς καὶ
Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας

Ἐξετασθεῖσα μὲν καὶ ἐγκριθεῖσα ὑπὸ τῆς
Ἀγιωτάτης Διοικήσεως Συνόδου, καὶ ἐκδοθεῖσα
ῥωσιστὶ πρὸς δημόσιον ἐν τοῖς σχολείοις
παράδοσιν, καὶ πρὸς χρῆσιν ἀπάντων τῶν
Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν

Μεταφρασθεῖσα δὲ καὶ τύποις ἐκδοθεῖσα κατ' ἐπιταγὴν
τῆς αὐτῆς Ἀγ. Διοικήσεως Συνόδου.

Ἐν Ὁδησσῷ

Ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ τοῦ τῶν Ἑλλήνων ἐμπόρων Σχολαίου

1841.

1879

ὑποτύπωσιν ἔχε ὑγιαινόντων λόγων, ὧν
παρ' ἐμῆ ἡκουσας, ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ τῇ
ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

Πρὸς Τιμόθ. Β. Κεφ. Α. Σ. 13.

Библиотека
Сыктывкарского
Епархиального
Училища
Имени
Мельникова

1946

Π Ι Ν Α Ε.

Εἰς αἴγωγή.

Σελίδι.

Προκαταρκτικαὶ ιδέαι. - - - -	1.
Περὶ τῆς Θείας ἀποκαλύψεως. - - -	3.
— ἱερᾶς παραδόσεως καὶ ἱερᾶς Γραφῆς. - -	6.
— τῆς ἱερᾶς ιδίως Γραφῆς. - - -	9.
Διαιρέσις τῆς Κατηχήσεως. - - -	16.

ΜΕΡΟΣ Α.

Περὶ Πίστεως.

Περὶ τῆς Συμβόλης τῆς πίστεως ἐν γένει, καὶ π. -	18.
— τῶν ἁγίων τῆς Συμβόλης τῆς πίστεως. -	21.
Περὶ τῆς Α ἁγίας - - - -	22.
— — Β ἁγίας - - - -	34.

	Σελίδι.
— — Γ ἄρθρον	38.
— — Δ ἄρθρον	48.
— — Ε ἄρθρον	53.
— — Ζ ἄρθρον	56.
— — Η ἄρθρον	57.
— — Θ ἄρθρον	60.
— — Ι ἄρθρον	63.
— Βαπτίσματος	75.
— τῷ ἁγ. Μύρῳ	76.
— Μεταλήψεως	80.
— Μετανοίας	82.
— Ἰερωσύνης	90.
— Γάμου	91.
— Εὐχελαίᾳ	92.
— τῷ ΙΑ ἄρθρῳ	94.
— — ΙΒ ἄρθρῳ	—
	98.

ΜΕΡΟΣ Β.

Περὶ Ἑλπίδος.

Ἑννοιαὶ τῆς Χριστ. Ἑλπίδος, θεμέλιον καὶ μέσα.	101.
Περὶ προσευχῆς.	102.
— Κυριακῆς προσευχῆς.	104.
— τῆς Ἐπικλήσεως.	105.
— τῷ Α αἰτήματος.	106.
— — Β αἰτήματος.	107.
— — Γ αἰτήματος.	—

	Σελίδι.
— — Δ αἰτήματος. - - - -	108.
— — Ε αἰτήμ. - - - -	109.
— — Σ αἰτήμ. - - - -	111.
— — Ζ αἰτήμ. - - - -	112.
— τῆς δοξολογίας. - - - -	—
— τῶν Θεῶν Μακαρισμῶν. - - - -	113.
— τῷ Α Μακαρισμῷ. - - - -	115.
— — Β Μακ. - - - -	116.
— — Γ Μακ. - - - -	117.
— — Δ Μακ. - - - -	118.
— — Ε Μακ. - - - -	120.
— — Σ Μακ. - - - -	121.
— — Ζ Μακ. - - - -	122.
— — Η Μακ. - - - -	123.
— — Θ (ἐσφ. Δ.) Μακ. - - - -	124.

 ΜΕΡΟΣ Γ.

Περὶ Ἀγάπης.

Περὶ τῷ μεταξὺ πίστεως καὶ ἀγ. δεσμῷ. - -	125.
— — Θεῖς νόμοι καὶ τῶν ἐντολῶν. - -	127.
— τῆς εἰς 2 πλάκας διαιρ. τῶν 10 ἐντολ. -	129.
— — Α Ἐντολῆς. - - - -	132.
— — Β Ἐντ. - - - -	136.
— — Γ Ἐντ. - - - -	139.
— — Δ Ἐντ. - - - -	141.
— — Ε Ἐντ. - - - -	145.
— — Σ Ἐντ. - - - -	150.

					Σελίδ.
— — Z	Εντ.	-	-	-	153.
— — H	Εντ.	-	-	-	155.
— — Θ	Εντ.	-	-	-	157.
— — I	Εντ.	-	-	-	158.
Επίλογος.	-	-	-	-	160.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

εἰς τὴν ὀρθόδοξον κατήχησιν.

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΑΙ ΙΔΕΑΙ.

Ἐρώτ. Τί ἐστὶν Ὁρθόδοξος Κατήχησις;

Ἀπ. Ὁρθόδοξος Κατήχησις διδασκαλία ἐστὶ τῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς πίστεως, παραδιδομένη ἐκάστῳ χριστιανῷ πρὸς εὐαρέστησιν τῷ Θεῷ καὶ σωτηρίαν ψυχῆς.

Ἐ. Τί σημαίνει ἡ λέξις κατήχησις;

Ἀ. Ἡ λέξις κατήχησις, μεταφραζομένη ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, σημαίνει διδασκαλίαν διὰ ζώσης Φωνῆς. Ἀλλ' ὅμως ἐκ τῶν Ἀποστολικῶν χρόνων ἐκλαμβάνεται ὡς προκαταρκτικὴ διδασκαλία τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ἀναγκαῖα οὕσα δι' ἕκαστον χριστιανόν. Λουκᾶ Κεφ. Α. Στ. 4. Πράξ. ΙΗ. Σ. 23.

Ἐ. Τί ἀπαιτεῖται πρὸς εὐαρέστησιν τῷ Θεῷ καὶ σωτηρίαν ψυχῆς;

Ἄ. Ἐν πρώτοις ἐπίγνωσις τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, καὶ ὀρθή εἰς αὐτὸν πίστις, δεύτερον, βίος συνάδων τῇ πίστει, καὶ ἔργα ἀγαθὰ.

Ἐ. Διὰ τί πρῶτον ἀπαιτεῖται ἡ πίστις;

Ἄ. Διότι, καθὼς μαρτυρεῖ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, „Χωρὶς πίστεως ἀδύνατόν ἐστιν εὐαρεστήσαι τῷ Θεῷ.“ Πρὸς Ἑβρ. Κ. ΙΑ. Σ. 6.

Ἐ. Διὰ τί δὲ μετὰ τῆς πίστεως συναπαιτεῖται καὶ βίος κατὰ τὴν πίστιν, καὶ ἔργα ἀγαθὰ;

Ἄ. Διότι, καθὼς μαρτυρεῖ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, „Ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά ἐστίν.“ Ἰακώβου Κεφ. Β. Σ. 20.

Ἐ. Τί ἐστὶ πίστις;

Ἄ. Κατὰ τὴν ἐξήγησιν τοῦ ἀγ. Ἀπ. Παύλου. „Πίστις ἐστὶν ἐλπιζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων ἔλεγχος οὐ βλεπομένων.“ Πρὸς Ἑβρ. Κεφ. ΙΑ Σ. 1. „Τοῦτ' ἐστὶ, πληροφορία περὶ τῶν ἀοράτων ὡς ἑρατῶν, καὶ περὶ τῶν ποθουμένων, καὶ προσδοκωμένων, ὡς ἐνεστώτων.

Ἐ. Τίς ἡ διαφορὰ μεταξὺ γνώσεως καὶ πίστεως;

Ἄ. Ἡ γνώσις ἔχει ἀντικείμενον πᾶν τὸ ἑρατὸν καὶ καταληπτόν, ἡ δὲ πίστις τὰ ἀόρατα καὶ ἀκατάληπτα. ἡ γνώσις βάσιν ἔχει τὴν πείραν, ἡ τῶν πραγμάτων τὴν ἔρευναν· ἡ δὲ πίστις θεμελιούται εἰς τὴν μαρτυρίαν τῆς ἀληθείας. ἡ γνώσις κυρίως ἀναφέρεται εἰς τὸν νοῦν, καὶ τοι δυναμένη ἐνεργεῖν καὶ εἰς τὴν καρδίαν· ἡ δὲ πίστις ἐξαιρέτως ἀνήκει εἰς τὴν καρδίαν, καίτοι πηγάζουσα ἐκ τῶν λογισμῶν.

Ἐ. Διὰ τί εἰς τὴν περὶ εὐσεβείας διδασκαλίαν ἀπαιτεῖται ὅχι μόνον γνώσις, ἀλλὰ καὶ πίστις;

Ἄ. Διότι ὁ κύριος σκοπὸς τῆς διδασκαλίας ταύτης ἐστὶν ὁ Θεὸς ὁ ἀόρατος καὶ ἀκατάληπτος, καὶ ἡ σοφία Θεοῦ ἐν μυστηρίῳ ἡ ἀποκεκρυμμένη. Ὅθεν πολλὰ μέρη τῆς θεησκευτικῆς διδασκαλίας ὑπάρχουσιν ἀκατάληπτα

διὰ τῆς ἐπιγνώσεως, ἀλλὰ τὰ ἀποδέχεται ἡ πίστις. Ὁ Ἅγιος Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων λέγει. „Ὁφθαλμὸς πάσης συνειδήσεώς ἐστι φωτιστικὸς ἡ πίστις, καὶ συνέσεως ἐμποητικός· λέγει γὰρ ὁ Προφήτης „καὶ εἰ μὴ πιστεύσητε, ἔδὲ μὴ συνήτε.“ Ἡσαΐου Κεφ. Ζ. Σ. 9. Κυρίλλου Κατηχητικὴ διδασχί. 5.

Ἐ. Πῶς ἄλλως ἐξηγεῖται ἡ ἀνάγκη τῆς πίστεως;

Ἀ. „Ὁ Ἅγ. Κύριλλος ἐξηγεῖ αὐτὴν διὰ τῶν ἐξῆς : „Καὶ οὐ παρ' ἡμῖν γε μόνοις τοῖς τὴν τοῦ Χριστοῦ προσηγορίαν ἔχουσι μέγα τὸ τῆς πίστεώς ἐστὶν ἀξίωμα· ἀλλὰ γὰρ καὶ πάντα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ τελούμενα, καὶ τὰ ὑπὸ τῶν ἄλλοτρίων τῆς ἐκκλησίας τῇ πίστει τελεῖται..... Πίστει καὶ γεωργία συνίσταται· ὁ γὰρ μὴ πιστεύων λήψεται καρποφορίαν, οὐχ ὑπομένει τοὺς καμάτους· πίστει θαλαττεύοντες ἄνθρωποι, μικροτάτω ξύλῳ πιστεύσαντες, τὴν ἄστατον τῶν κυμάτων φορὰν τοῦ στεγροτάτου στοιχείου τῆς γῆς ἀντικαταλλάττονται, ἀδύλοις ἑαυτοὺς ἐπιδιδόντες ἐλπίσι, καὶ πάσης ἀγυρίας ἀσφαλεστέραν ἐπαγόμενοι τὴν πίστιν., Κατήχισις Ε.

Περὶ Θείας ἀποκαλύψεως.

Ἐ. Πόθεν πηγάζει ἡ διδασκαλία τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως;

Ἀ. Ἐκ τῆς Θείας ἀποκαλύψεως.

Ἀ. Τί ἐννοεῖται ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς Θείας ἀποκαλύψεως;

Ἀ. Τοῦθ' ὅπερ αὐτὸς ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψε πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, ἵνα δυνηθῶσι καὶ σωτηριωδῶς πιστεύειν εἰς αὐτὸν, καὶ αἰζίως λατρεύειν αὐτῷ.

Ἐ. Ἐν ἁγίᾳ εἰς πάντας τοὺς ἀνθρώπους ἔδωκεν ὁ Θεὸς τὴν τοιαύτην ἀποκάλυψιν;

Ἀ. Δι' ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος ἔδωκεν αὐτήν, ὥς πᾶσιν ἀναγκαίαν καὶ σωτηριώδη. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὅλοι οἱ ἀνθρώποι δὲν εἶναι ἐπιδεκτικοὶ τῆς παρὰ Θεοῦ ἀμέσου ἀποκαλύψεως, διὰ τοῦτο μετεχειρίσθη ὁ Θεὸς (ἰδιαιτέρως) ἐκλεκτὸς κήρυκας τῆς ἐαυτοῦ ἀποκαλύψεως, ἵνα μεταδώσωσιν αὐτήν πρὸς πάντας τοὺς ἐπιθυμοῦντας λαβεῖν αὐτήν.

Ἐ. Διὰ τί ἐ πάντες οἱ ἀνθρώποι ἄξιοι εἰσι τοῦ δέξασθαι ἄμεσον ἀποκάλυψιν παρὰ Θεοῦ;

Ἀ. Διὰ τὴν ἐξ ἁμαρτιῶν ἀκαθαρσίαν, καὶ τὴν ἀσθενεῖαν τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ σώματος.

Ἐ. Τίνες ἦσαν οἱ κήρυκες τῆς Θείας ἀποκαλύψεως;

Ἀ. Ὁ Ἀδάμ, ὁ Νῶε, ὁ Ἀβραάμ, ὁ Μωϋσῆς καὶ οἱ ἄλλοι προφῆται παρέλαβον καὶ ἐκήρυξαν τῆς ἀρχαῆς τῆς Θείας ἀποκαλύψεως· τὸ δὲ πλήρωμα καὶ τὴν ἐντέλειαν αὐτῆς ἔφερεν εἰς τὴν γῆν ὁ σεσαρκωμένος υἱὸς τοῦ Θεοῦ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, καὶ δέδωκε τὴν ἀποκάλυψιν ταύτην ὅλη τῇ οἰκουμένῃ διὰ τῶν μαθητῶν καὶ Ἀποστόλων αὐτοῦ. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐν ἀρχῇ τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς λέγει. „Πολυμερῶς καὶ „πολυτρόπως πάλαι ὁ Θεὸς λαλήσας τοῖς πατράσιν ἐν „τοῖς προφήταις, ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν τούτων „ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ, ὃν ἔθηκε κληρονόμον πάντων, δι „οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν. „Ὁ αὐτὸς Ἀπόστολος „γράφει πρὸς Κορινθ.“ Λαλοῦμεν σοφίαν Θεοῦ ἐν μυστη „ρίῳ τὴν ἀποκεκρυμμένην, ἣν προώρισεν ὁ Θεὸς πρὸ τῶν „αἰώνων εἰς δόξαν ἡμῶν· ἣν οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων τοῦ „αἰῶνος τούτου ἔγνωκεν, ἡμῖν δὲ ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψε διὰ „τοῦ πνεύματος αὐτοῦ· τὸ γὰρ πνεῦμα πάντα ἐρευνᾷ,

„καὶ τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ.“ Πρὸς Κορινθ. Α. Κεφ. Β. Στ. 7, 8, 10. Ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης οὕτω γράφει ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ. „Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε· ὁ μονογενὴς υἱός, ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς, οὗτος ἐξηγήσατο.“ „Κεφ. Α. Σ. 18. Τέλος αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς λέγει. „Οὐδεὶς ἐπιγινώσκει τὸν υἱόν, εἰμὴ ὁ πατήρ. οὐδὲ τὸν πατέρα τις ἐπιγινώσκει εἰμὴ ὁ υἱός, καὶ ὃ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι.“ Ματθ. Κεφ. ΙΑ. „Σ. 27.“

Ἐ. Μήπως ὁ ἄνθρωπος ἀδυνατεῖ ἔχειν γνῶσιν περὶ Θεοῦ ἄνευ ἰδιαιτέρας θείας ἀποκαλύψεως;

Ἀ. Ὁ ἄνθρωπος δύναται γινῶναι τὸν Θεὸν ἐκ τῆς θεωρίας τῶν ὑπὸ Θεοῦ δεδημιουργημένων ὄντων. Πλὴν ἀλλ' ἢ τοιαύτη ἐπίγνωσις ἀτελής ὑπάρχει καὶ ἐλλιπής, καὶ χρησιμεύει μόνον ὡς προπαρασκευὴ εἰς τὴν πίστιν καὶ ὡς μέσον πρὸς τὴν ἐξ ἀποκαλύψεως ἐπίγνωσιν τοῦ Θεοῦ. „Τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοόμενα καθορᾶται, ἢ τε αἰδὶς αὐτοῦ δύναμις καὶ θεϊότης.“ Πρὸς Ῥωμ. Κεφ. Α. Σ. 20. „Ἐποίησέ τε ἐξ ἑνὸς αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, ὀρίσας προτεταγμένους καιροὺς καὶ τὰς ὁροθεσίας τῆς κατοικίας αὐτῶν· ζητεῖν τὸν Κύριον, εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειεν αὐτὸν καὶ εὗροιεν· καίτοι γε οὐ μακρὰν ἀπὸ ἐνὸς ἐκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα· ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν.“ Πράξεων Κεφ. ΙΖ. Σ. 26—28. „Ἐν τῇ περὶ Θεοῦ πίστει, ἡγεῖται μὲν ἡ ἐννοια, ἡ περὶ τῆς, ὅτι ἐστὶ Θεός· ταύτην δὲ ἐκ τῶν δημιουργημάτων συνάγομεν· σοφὸν γάρ, καὶ δυνατὸν, καὶ ἀγαθόν καὶ πάντα αὐτῷ τὰ ἀόρατα ἀπὸ τῆς τῆς κόσμου κτίσεως νοῶντες ἐπιγινώσκομεν. Οὕτω δὴ καὶ δεσπότην ἑαυτῶν αὐτὸν καταδεχόμεθα. Ἐπειδὴ γὰρ παντὸς μὲν τῆς κόσμου δημιουργὸς ὁ Θεός, μέρος δὲ κόσμου ἡμεῖς, καὶ ἡ-

μᾶν ἄρα δημιουργός ὁ Θεός. Ταύτη δὲ τῇ γνώσει ἢ πίστις ἀκολουθεῖ, καὶ τῇ τοιαύτῃ πίστει ἢ προσκύνησις. Βασιλ. Μεγάλ. Ἐπιστολή. 235.

Περὶ ἱερᾶς παραδόσεως καὶ ἱερᾶς Γραφῆς.

Ἐ. Τίνι τρόπῳ ἡ θεία ἀποκάλυψις ἐκκαλεῖται εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος, καὶ διατηρεῖται ἐν τῇ ἀληθινῇ Ἐκκλησίᾳ;

Α. Διττῶς, τοῦτ' ἐστὶν διὰ τῆς ἱερᾶς παραδόσεως καὶ τῆς ἱερᾶς Γραφῆς.

Ἐ. Τί ἐννοεῖται ὑπὸ τὸ ὄνομα ἱερὰ παράδοσις;

Α. Ὑπὸ τὸ ὄνομα ἱερὰ παράδοσις ἐννοεῖται ἡ ἐκ μέρους τῶν ἀληθῶς πιστευόντων καὶ θεοσεβῶν διὰ λόγου καὶ παραδείγματος πρὸς ἀλλήλους καὶ ἀπὸ τῶν προγόνων εἰς τοὺς ἀπογόνους μετάδοσις τῆς διδασκαλίας τῆς πίστεως, τοῦ θείου νόμου, τῶν μυστηρίων, καὶ τῶν ἱερῶν τελετῶν.

Ἐ. Ὑπάρχει ἄραγε ἀσφαλὲς ταμεῖον τῆς ἱερᾶς παραδόσεως;

Α. Πάντες οἱ ἀληθῶς πιστεύοντες καὶ συνηνωμένοι διὰ τῆς κατὰ τὴν ἱερὰν παράδοσιν πίστεως, πάντες ὁμοῦ καὶ διαδοχικῶς κατὰ θείαν οἰκονομίαν σχηματίζουν τὴν ἐκκλησίαν, ἥτις ὑπάρχει ἀσφαλὲς ταμεῖον τῆς ἱερᾶς παραδόσεως, ἢ, κατὰ τὴν ἐκκλῆσιν τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου: ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος, στύλος καὶ ἐδραίωμα τῆς ἀληθείας. Πρὸς Τιμόθ. Α. κεφ. Γ. Σ. 15.

Ὁ ἅγιος Εἰρηναῖος γράφει. „Οὐ δεῖ παρ' ἄλλων ζητεῖν τὴν ἀλήθειαν, ἣν παρὰ τῆς ἐκκλησίας δανείσασθαι, ῥεῖδιον. Εἰς αὐτὴν γάρ, ὡς εἰς πλούσιον θησαυροφυλά-

„κιοι, οἱ Ἀπόστολοι ἀφθόνως κατέθεντο πάντα τὰ τῇ
„ἀληθείᾳ προσήκοντα· ὥς τε ὁ ἐπιθυμῶν δύναται παρ'
„αὐτῆς λαβεῖν πόμα ζωῆς· αὕτη θύρα ζωῆς ἐστίν.“ Κατὰ
αἵρεσ. Βιβλίον Γ. Κεφ. Δ.

Ἐ. Τὶ ὀνομάζεται ἱερὰ Γραφή;

Ἀ. Τὰ βιβλία, ὅσα ἐγράφησαν διὰ πνεύματος
θεοῦ, καὶ διὰ χειρὸς ἐκλεκτῶν τοῦ θεοῦ ἀνθρώπων, οἱ
ὁποῖοι καλοῦνται Προφῆται καὶ Ἀπόστολοι.

Ἐ. Τί ἐστὶν ἀρχαιότερον, ἡ ἱερὰ παράδοσις, ἢ ἡ
ἱερὰ Γραφή;

Ἀ. Ἡ ἀρχαιοτάτη καὶ προκαταρκτικὴ μέθοδος πρὸς
ἐφάπλωσιν τῆς θείας ἀποκαλύψεως ἐστὶν ἡ ἱερὰ παρά-
δοσις. Ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Μωϋσέως ἱερὰ βιβλία δὲν ὑπῆρ-
χον καὶ αὐτός ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν θείαν αὐτοῦ
διδασχὴν καὶ τὰς διατάξεις παρέδωκε τοῖς ἑαυτοῦ Μαθη-
ταῖς διὰ τοῦ λόγου καὶ τοῦ παραδείγματος, ἀλλ' ὅχι διὰ
βιβλίου· κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐν ἀρχῇ καὶ οἱ Ἀπόστολοι
ἐκήρυττον τὴν πίστιν, καὶ ἐστήριζον τὴν ἐκκλησίαν τῇ
Χριστοῦ. Ἡ ἀφευκτος ἀνάγκη τῆς παραδόσεως πρόδηλος
γίνεται καὶ ἐκ τοῦ, ὅτι οἱ ἐλιγώτεροι τῶν ἀνθρώπων δύ-
νανται μεταχειρισθῆναι τὰ βιβλία, ἐν ᾧ ἡ παράδοσις εἰς
πάντας χρησιμεύει.

Ἐ. Διὰ τί λοιπὸν ἐδόθη ἡ ἱερὰ Γραφή;

Ἀ. Πρὸς ἀκριβεστέραν καὶ ἀπαράλλακτον διατήρησιν
τῆς θείας ἀποκαλύψεως. Εἰς τὴν ἱερὰν Γραφὴν ἀναγνώ-
σκομεν τῶν Προφητῶν καὶ τῶν Ἀποστόλων τοὺς λόγους,
ὡς συμπολιτευόμενοι μετ' αὐτῶν, καὶ ἄμεσοι ἀκροαταί,
μ' ὅλον ὅτι τὰ ἱερὰ ταῦτα βιβλία ἐγράφησαν πολλοὺς
αἰῶνας πρὸ τοῦ νῦν.

Ἐ. Ἀράγε πρέπει νὰ φυλάττωμεν τὴν ἱερὰν παρά-
δοσιν, καὶ ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἱερὰν Γραφὴν;

Ἀ. Πρέπει νὰ φυλάττωμεν τὴν παράδοσιν, καθ' ὅσον
συμφωνεῖ μετὰ τῆς θείας ἀποκαλύψεως καὶ τῆς ἱερᾶς

γραφῆς, καθὼς διδάσκει αὐτὴ ἡ ἱερὰ Γραφή, Παύλου τοῦ Ἀποστόλου λέγοντος. „Ἄρα ἔν, ἀδελφοί, στήκετε, „καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις, αἵς ἐδιδάχθητε, ἢτε διὰ „λόγου, ἢτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν.“ Β. πρὸς Θεσσαλον. Κεφ. Β. Σ. 15.

Ἐ. Διὰ τί καὶ τὴν σήμερον ἀναγκαία ἐστὶν ἡ παράδοσις;

Ἀ. Διότι χειραγωγεῖ πρὸς ὀρθὴν κατάληψιν, τῆς ἱερᾶς Γραφῆς, πρὸς κανονικὴν ἐπιτέλεσιν τῶν Μυστηρίων, καὶ διατήρησιν τῶν ἱεροπραξιῶν καὶ ὅλην τὴν καθαρότητα τῆς προκαταρκτικῆς αὐτῶν διατάξεως. Ὁ ἅγιος Βασίλειος λέγει περὶ τούτου τὰ ἑφεξῆς. „Τῶν ἐν τῇ ἐκ- „κλησίᾳ πεφυλαγμένων δογμάτων καὶ κηρυγμάτων, τὰ „μὲν ἐκ τῆς ἐγγράφου διδασκαλίας ἔχομεν, τὰ δὲ ἐκ τῆς „τῶν Ἀποστόλων παραδόσεως διαδοθέντα ἡμῖν ἐν μυστη- „ρίῳ παρεδεξάμεθα, ἅπερ ἀμφοτέρω τὴν αὐτὴν ἰσχὺν „ἔχει πρὸς τὴν εὐσέβειαν καὶ τούτοις ἔδεις ἀντερεῖ, ὅστις „γε καὶ κατὰ μικρὸν γοῦν θεσμῶν ἐκκλησιαστικῶν πε- „πείραται. Εἰ γὰρ ἐπιχειρήσαιμεν τὰ ἀγγραφα τῶν ἐδῶν, „ὥς μὴ μεγάλην ἔχοντα τὴν δύναμιν, παραιτεῖσθαι, λά- „θοιμεν ἂν εἰς αὐτὰ τὰ καίρια ζημιῶντες τὸ Εὐαγγέ- „λιον, μᾶλλον δὲ εἰς ὄνομα ψιλὸν περιστῶντες τὸ κήρυγ- „μα. οἶον, (ἵνα τοῦ πρώτου καὶ κοινοτάτου πρώτον μνη- „σθῶ) τῷ τύπῳ τοῦ σταυροῦ τοὺς εἰς τὸ ἵνομα τοῦ „Κυρίου ἡμῶν Ἰ. Χ. ἡλπιότας κατασημαίνεσθαι, τίς ὁ „διὰ γράμματος διδάξας; τὸ πρὸς ἀνατολὰς τετράφθαι „κατὰ τὴν προσευχὴν, ποῖον ἡμᾶς ἐδίδαξε γράμμα; τὰ „τῆς ἐπικλήσεως ῥήματα ἐπὶ τῇ ἀναδείξει τοῦ ἄρτου τῆς „εὐχαριστίας καὶ τοῦ ποτηρίου τῆς εὐλογίας, τίς τῶν „ἁγίων ἐγγράφως ἡμῖν καταλέλοιπεν; οὐ γὰρ δὴ τούτοις „ἄρκούμεθα, ὧν ὁ Ἀπόστολος ἢ τὸ εὐαγγέλιον ἐπεμνή- „σθη ἄλλὰ καὶ προλέγομεν καὶ ἐπιλέγομεν ἕτερα, ὥς „μεγάλαν ἔχοντα πρὸς τὸ μυστήριον τὴν ἰσχὺν, ἐκ τῆς

„ἀγράφου διδασκαλίας παραλαβόντες· εὐλογοῦμεν δὲ τό-
 τε ὕδωρ τοῦ βαπτίσματος, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως,
 „καὶ προσέτι αὐτὸν τὸν βαπτίζομενον, ἀπὸ ποίαν ἐγγρά-
 „φω; οὐκ ἀπὸ τῆς σιωπῶμένης καὶ μυστικῆς παραδόσε-
 „ως; τί δέ, αὐτὴν τοῦ ἐλαίου τὴν χρίσιν, τίς λόγος γε-
 „γραμμένος ἐδίδασκε; τὸ δὲ τρεῖς βαπτίζεσθαι τὸν ἄνθρωπον,
 „πόθεν; ἄλλα δὲ ὅσα περὶ τὸ βάπτισμα, ἀποτάσσεται
 „τῷ Σατανᾷ καὶ τοῖς Ἀγγέλοις αὐτοῦ, ἐκ ποίας ἐστὶ
 „γραφῆς; οὐκ ἐκ τῆς ἀδημοσιεύτου ταύτης καὶ ἀπορρή-
 „του διδασκαλίας, ἣν ἐν ἀπολυπραγμονήτῳ καὶ ἀπε-
 „ριεργάστῳ σιγῇ οἱ Πατέρες ἡμῶν ἐφύλαξαν, καλῶς ἐκεῖνο
 „δεδιδασγμένοι, τῶν μυστηρίων τὰ σεμνὰ σιωπῇ διασώζε-
 „σθαι; ἃ γὰρ οὐδὲ ἐπιπτεῦειν ἔξεστι τοῖς ἀμύητοις, τού-
 „των πῶς ἂν ἦν εἰκὸς τὴν διδασκαλίαν θριαμβεύειν ἐν
 „γραμμάσι;“ Κανὼν Ἐς περὶ Πνεύματος ἁγίου. Κεφ. κζ.

Περὶ τῆς ἱερᾶς ἰδίως Γραφῆς.

Ἐ. Πότε ἐγράφησαν τὰ ἱερὰ βιβλία;

Ἀ. Κατὰ διαφόρους χρόνους, τὰ μὲν πρὸ Χριστοῦ
 γεννήσεως, τὰ δὲ μετὰ ταῦτα.

Ἐ. Τὰ δύο τμήματα ταῦτα τῶν ἱερῶν βιβλίων δὲν
 ἔχουσιν ἄρα ἰδίαν ὀνομασίαν;

Ἀ. Ἐχουσι τὰ πρὸ Χρ. γεγραμμένα ἱερὰ βιβλία
 ὀνομάζονται Παλαιὰ Διαθήκη. Τὰ δὲ Μ. Χ. γεγραμμένα
 Καινὴ Διαθήκη καλοῦνται.

Ἐ. Τί ἐστὶ τὸ, Παλαιὰ καὶ Καινὴ Δια-
 θήκη;

Ἀ. Ἄλλως εἰπεῖν, ὁ ἀρχαῖος δεσμός τοῦ Θεοῦ μετὰ
 τῶν ἀνθρώπων καὶ ὁ νέος δεσμός τοῦ Θεοῦ μετὰ τῶν ἀν-
 θρώπων.

Ἐ. Εἰς τί συνίστατο ἡ παλαιὰ Διαθήκη.

Ἀ. Εἰς τὸ, ὅτι ὁ Θεὸς ὑπέσχετο εἰς τοὺς ἀνθρώπους Θεῖον Σωτῆρα, καὶ προπαρασκεύαζεν αὐτοὺς εἰς ἀποδοχὴν αὐτοῦ.

Ἐ. Πῶς παρασκεύαζεν ὁ Θεὸς τοὺς ἀνθρώπους εἰς ἀποδοχὴν τοῦ Σωτῆρος;

Ἀ. Δι' ἀποκαλύψεων, βαθμηδὸν ἀναπτυσσομένων, διὰ πρεφητιῶν καὶ πρεικονισμάτων,

Ἐ. Εἰς τί συνίσταται ἡ νέα Διαθήκη.

Ἀ. Εἰς τὸ ὅτι ὁ Θεὸς ὄντως ἐχαρίσατο εἰς τοὺς ἀνθρώπους Θεῖον Σωτῆρα τὸν μονογενῆ αὐτοῦ υἱὸν Ἰ. Χ.

Ἐ. Πόσα εἰσὶ τὰ ἱερὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθ.;

Ἀ. Ὁ ἅγιος Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων, ὁ ἅγιος μέγας Ἀθανάσιος καὶ ὁ ἅγ. Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ἀριθμοῦσι βιβλία εἴκοσι δύο, καθ' ἃν τρόπον οἱ Ἰουδαῖοι ἀναγινώσκουσιν αὐτὰ εἰς τὴν ἀρχέτυπον γλῶσσαν ὅρα Ἀθανάσις Ἐπιστ. ΛΘ περὶ ἑορτῶν. καὶ Ἰωάν. Δαμασκ. Θεολογίας Βιβλ. Δ. Κεφ. ΙΖ.

Ἐ. Διὰ τί ὁ τρόπος τοῦ ἀριθμεῖν τῶν Ἰουδαίων ἐστὶ λόγου ἄξιος;

Ἀ. Διότι, καθὼς λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. „Ἐπιστεύθησαν αὐτοῖς τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ.“ ἡ δὲ μετὰ Χριστὸν ἐκκλησία ἐδέχθη τὰ ἱερὰ βιβλία παρὰ τῆς πρὸ Χρ. Ἰουδαϊκῆς ἐκκλησίας. Πρὸς. Ῥωμ. Κεφ. Γ. Σ. 2.

Ἐ. Πῶς λοιπὸν ἀπαριθμοῦσι τὰ βιβλία τῆς παλαιᾶς ὁ, τε ἅγιος Κύριλλος καὶ ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος;

Ἀ. Κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. Α. Βίβλος Γενέσεως, Β. Ἐξόδος. Γ. Λευϊτικόν. Δ. Ἀριθμοί. Ε. Δευτερονόμιον. ς. Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ. Ζ. Κριταί, καὶ μετ' αὐτῆς τῆς βίβλου, ὡς παράρτημα, ἡ Ῥούθ. Η. Βασιλειῶν Α. καὶ Β., ὡς δύο μέρη τῆς αὐτῆς βίβλου. Θ. Βασιλειῶν Γ. καὶ

Δ. Ι. Παραλειπομένων Α. καὶ Β. βιβλ. ΙΑ. Ἐσδρα Α. βιβλίον καὶ Β. τοῦ αὐτοῦ, ἢ, κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἐπιγραφὴν, Νεεμίε. ΙΒ. Ἐσθῆρ. ΙΓ. Ἰώβ. ΙΔ. τὸ Ψαλτήριον. ΙΕ. Παροιμίαι Σολομῶντος. ΙΣ. Ἐκκλησιαστὴς τοῦ αὐτοῦ. ΙΖ. Ἀσμα Ἀσμάτων τῷ αὐτοῦ. ΙΗ. Ἠσαΐε τοῦ Προφήτου. ΙΘ. Ἰερεμίε. Κ. Ἰεζεκιήλ. ΚΑ. Δανιήλ. ΚΒ. τῶν 12. Προφητῶν.

Ἐ. Διὰ τί εἰς αὐτὴν τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς δὲν ἀναφέρονται Σοφία Σειράχ, καὶ ἄλλα τινὰ βιβλία;

Α. Διότι δὲν εὐρίσκονται εἰς τὴν Ἑβραϊκὴν γλῶσσαν.

Ἐ. Πῶς δεῖ ἀποδέχεσθαι ταῦτα τὰ τελευταῖα βιβλία;

Α. Ὁ μέγας Ἀθανάσιος λέγει, ἀρίσθησαν ὑπὸ τῶν Πατέρων, πρὸς ἀνάγνωσιν διὰ τοὺς εἰσαγομένους εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

Ἐ. Πῶς πρέπει ὀριστικώτερον διακρίνειν τὰ περιεχόμενα ἐν τοῖς βιβλίοις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης;

Α. Δύνανται διαιρεθῆναι εἰς τὰς τέσσαρας ἀκολουθούς Α. Βιβλία Νομοθετικά, τὰ κυρίως σχηματίζοντα τὴν βάσιν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Β. Ἱστορικά, τὰ κατ' ἐξοχὴν περιέχοντα τὴν ἱστορίαν τῆς εὐσεβείας. Γ. Διδακτικά, τὰ περιέχοντα τὴν περὶ εὐσεβείας διδασκαλίαν. Δ. Προφητικά, τὰ περιέχοντα τὰς προφητείας, ἅλως εἰπεῖν, τὰς περὶ τῶν μελλόντων προβλέψεις, καὶ ἐξαιρέτως περὶ Ἰ. Χριστοῦ.

Ἐ. Ποῖά εἰσι τὰ Νομοθετικά βιβλία;

Α. Ἡ λεγομένη Πεντάτευχος, τὴν ὁποίαν συνέγραψεν ὁ Μωϋσῆς, τοῦτ' ἐστὶ, Γένεσις, Ἐξοδος, Λευϊτικόν, Ἀριθμοὶ καὶ Δευτερονόμιον. Αὐτὸς ὁ Ἰ. Χ. τὰ βιβλία ταῦτα περιληπτικῶς ὀνομάζει Μωϋσέως νόμον. ὅρα Λουκᾶ Κεφ. Κδ. Σ. 44.

Ἐ. Τί περιέχει ἡ βίβλος τῆς Γενέσεως;

Ἀ. Τὴν διήγησιν περὶ κτίσεως τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ κατὰ συνέπειαν, τὴν ἱστορίαν καὶ τὰς διατάξεις τῆς εὐσεβείας κατὰ τοὺς πρώτους καιροὺς τῶ ἀνθρωπίνου γένους.

Ἐ. Τί περιέχουσι τὰ ἄλλα τέσσαρα τοῦ Μωϋσέως βιβλία;

Ἀ. Τὴν ἱστορίαν τὴν εὐσεβείας ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Προφήτου Μωϋσέως καὶ τὸν δι' αὐτοῦ παρὰ Θεοῦ δοθέντα νόμον.

Ἐ. Τίνα εἰσὶ τὰ ἱστορικὰ βιβλία τῆς παλαιᾶς Διαθήκης;

Ἀ. Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, Κριτῶν, Ῥούθ, Βασιλειῶν, Παραλειπομένων, Ἑσθρα, Νεεμίου καὶ Ἑσθῆρ.

Ἐ. Τίνα τὰ διδακτικά;

Ἀ. Ἡ βίβλος τοῦ Ἰωβ, τὸ Ψαλτήριον καὶ τὰ βιβλία τῶ Σολομώντος.

Ἐ. Τί σημειωτέον περὶ τοῦ Ψαλτηρίου;

Ἀ. Αὕτη ἡ βίβλος, ἐκτὸς τῆς περὶ εὐσεβείας διδαχῆς, περιέχει καὶ δείξεις ἱστορικὰς καὶ πολλὰς προφητείας περὶ Χριστοῦ Σωτῆρος. αὕτη θαυμαστῶς χειραγωγεῖ εἰς τὸ ἔργον τῆς προσευχῆς καὶ δοξολογίας τοῦ Θεοῦ. Διὸ καὶ ἔστιν εἰς χρῆσιν ἀκατάπαυστον ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ τελετουργίᾳ.

Ἐ. Τίνα εἰσὶ τὰ προφητικὰ βιβλία;

Ἀ. Τὰ τῶν προφητῶν Ἡσαίου, Ἰερεμίου, Ἰεζεκιήλ, Δανιήλ, καὶ τῶν λοιπῶν δώδεκα.

Ἐ. Πόσα τὰ βιβλία τῆς Νέας Διαθήκης.

Ἀ. Ἐικοσι ἑπτά.

Ἐ. Ὑπάρχουσιν ἄράγε ἐν αὐτοῖς κυρίως Νομοθετικὰ βιβλία; τοῦτ' ἔστι, τὰ σχηματίζοντα τὴν βάσιν τῆς Ν. Διαθ.

Ἄ. Εὐλόγως δύναται ὀνομασθῆναι τοιοῦτον τὸ Εὐαγγέλιον, τὸ ὅποιον σύγκειται ἐκ τεσσάρων βιβλίων τῶν Εὐαγγελιστῶν, Ματθαίου, Μάρκου, Λουκᾶ καὶ Ἰωάννου.

Ἐ. Τί σημαίνει ἡ λέξις Εὐαγγέλιον;

Ἄ. Ἡ λέξις Εὐαγγέλιόν ἐστιν Ἑλληνικὴ, καὶ σημαίνει καλὴν ἀγγελίαν, χαροποιὰν ἀγγελίαν.

Ἐ. Τί εὐαγγελίζονται τὰ βιβλία τὰ καλούμενα Εὐαγγέλιον;

Ἄ. Τὴν Θεότητα τοῦ Κ. ἡμῶν Ἰ. Χ., τὴν ἔλευσιν αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν, τὸν ἐπὶ τῆς γῆς βίον αὐτοῦ, τὰς θαυματουργίας αὐτοῦ, τὴν σωτήριον διδαχὴν, καὶ τέλος τὸν σταυρικὸν αὐτοῦ θάνατον, τὴν ἔνδοξον αὐτοῦ ἀνάστασιν, καὶ τὴν εἰς οὐρανὸν ἀνάληψιν.

Ἐ. Διὰ τί τὰ βιβλία ταῦτα ἐπωνομάσθησαν εὐαγγέλιον;

Ἄ. Διότι ἄλλη χαροποιότερα ἀγγελία οὐ δίδεται παρὰ τὴν περὶ Θεοῦ Σωτῆρος καὶ αἰανίου σωτηρίας. Ὁ Θεὸς ἢ ἐπ' ἐκκλησίας ἀνάγνωσις τοῦ Εὐαγγελίου προλαμβάνεται καὶ ἐπισφραγίζεται καθ' ἑκάστην διὰ τῆς χαρμοσύνου φωνῆς „Δόξα σοι, Κύριε, Δόξα σοι.“

Ἐ. Μεταξὺ τῶν βιβλίων τῆς Ν. Δ. εὐρίσκονται ἄρα γε καὶ ἱστορικά;

Ἄ. Εὐρίσκονται καὶ ρητῶς ἡ βίβλος τῶν πράξεων τῶν Ἀγ. Ἀποστόλων.

Ἐ. Τί ἐξιστορεῖ αὐτὴ ἡ βίβλος;

Ἄ. Τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἀγ. Πνεύματος εἰς τοὺς Ἀποστόλους, καὶ τὴν δι' αὐτῶν ἐφάπλωσιν τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας.

Ἐ. Τί σημαίνει ἡ λέξις Ἀπόστολος;

Ἄ. Σημαίνει ἀπεσταλμένος· οὕτως ὀνομάζονται οἱ ἐκλεκτοὶ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰ. Χ., οὓς ἀπέστειλεν εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου.

Ἐ. Ποῖα τὰ διδασκτικὰ βιβλία τῆς Ν. Διαθήκης;

Ἀ. Ἑπτὰ καθολικαὶ ἐπιστολαὶ: Ἰακώβου τοῦ Ἀπ. μία, Πέτρου δύο, Ἰωάννου τρεῖς, Ἰούδα μία. καὶ δεκατέσσαρες ἐπιστολαὶ τοῦ Ἀπ. Παύλου. πρὸς Ῥωμ. μία, πρὸς Κορινθίους δύο, πρὸς Γαλάτας μία, πρὸς Ἐφεσίους μία, πρὸς Φιλιππητίους μία, πρὸς Κολοσσαεῖς μία, πρὸς Θεσσαλονικεῖς δύο, πρὸς Τιμόθ. δύο, πρὸς Τίτον μία, πρὸς Φιλήμονα καὶ πρὸς Ἑβραίους.

Ἐ. Ὑπάρχουσιν ἄρα γε μεταξύ τῶν βιβλίων τῆς Ν. Δ. καὶ προφητικά;

Ἀ. Τοιοῦτον βιβλίον ὑπάρχει ἢ ἀποκάλυψις.

Ἐ. Ἡ λέξις τί σημαίνει;

Ἀ. Ἐκ τῆς Ἑλλ. γλώσσης παραγομένη, σημαίνει κεκρυμμένων φανέρωσιν.

Ἐ. Τί περιέχει;

Ἀ. Μυστηριώδη τινὰ ἐξεικόνισιν τὴν μελλούσης τύχης τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας καὶ παντὸς τοῦ κόσμου.

Ἐ. Ἀναγινώσκοντες τὴν Θεῖαν Γραφὴν, τί ὀφείλομεν παρατηρεῖν;

Ἀ. Ἐν πρώτοις ἀναγνωστέα ἡ Ἱερὰ Γραφὴ μετ' εὐλαβείας, ὡς λόγος Θεῶ, καὶ μετὰ προσοχῆς πρὸς κατανόησιν τῶν ἐν αὐτῇ γεγραμμένων δεύτερον, ἀναγνωστέα μετὰ καθαρᾶς προαιρέσεως πρὸς ἐπίδοσιν ἐν τῇ πίστει καὶ προτροπῇ ἡμῶν εἰς τὰ καλὰ ἔργα· τρίτον δεῖ νοεῖν τὴν Ἱερὰν Γραφὴν κατὰ τὴν ἐξήγησιν τῆς Ὁρθοδόξου ἐκκλησίας καὶ τῶν ἁγίων Πατέρων.

Ἐ. Ὅσακις ἡ ἐκκλησία διδάσκει τὰ τῆς Θείας ἀποκαλύψεως καὶ Ἱερᾶς Γραφῆς εἰς τοὺς μὴ εἰδότες αὐτήν, ὅποια προβάλλει σημεῖα, ὅτι ἀληθῶς ὑπάρχει λόγος Θεοῦ;

Ἀ. Σημεῖα ἢ δείγματα τούτου εἰσὶ τὰ ἀκόλουθα· πρῶτον τῆς διδαχῆς τὸ ὕψος, τὸ ὅποῖον μαρτυρεῖ, ὅτι

αδύνατος ἢ ἐφεύρεσις αὐτῆς ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπινου νοός· δεύτερον τῆς διδαχῆς ἢ καθαρότης, δεικνύουσα, ὅτι ἐπή-
γασεν ἐκ τοῦ καθαρωτάτου Θείου νοός· τρίτον αἱ προφη-
τεῖαι· τέταρτον τὰ θαύματα· πέμπτον ἡ πανσθενὴς ἐνέρ-
γεια ταύτης τῆς διδαχῆς εἰς τὴν ἀνθρώπινον καρδίαν, ἣτις
προσῆκει εἰς μόνην τὴν δύναμιν τῆς Θεᾶς.

Ε. Τίνι τρόπῳ αἱ προφητεῖαι δεικνύουσι τὴν ἀλή-
θειαν τῆς Θείας ἀποκαλύψεως ;

Α. Τοῦτο ἐξηγεῖται διὰ παραδείγματος· ὅτε ὁ Προ-
φήτης Ἡσαΐας προεῖπε τὴν ἐκ παρθένου γέννησιν τοῦ Σωτῆρος
Χρ., θαῦμα ἀχώρητον εἰς τὸν ἀνθρώπινον νοῦν ! καὶ
ὅτε μετὰ παρέλευσιν αἰώνων τινῶν ὁ Κ. ἡμῶν Ἰ. Χ. ἐγεν-
νήθη ἐκ τῆς Ὑπεραγίας παρθένου Μαρίας, τότε ἀπε-
δείχθη τρανῶς, ὅτι ἡ προφητεία ἦν λόγος τῆς παντεπι-
στήμονος Θεᾶς, καὶ ὅτι ἡ εκπλήρωσις τῆς προφητείας ἔρ-
γον ἐστὶ τοῦ Παντοδυνάμου Θεοῦ. Διὸ καὶ ὁ Ἀγ. Εὐαγ-
γελιστὴς Ματθαῖος, ἱστορῶν τὴν γέννησιν τοῦ Χρ., τὴν
προφητείαν τοῦ Ἡσαΐου ἀναφέρει, λέγων, „Τοῦτο δὲ ὅλον
„γένγονεν, ἵνα πληρωθῇ τὸ ρηθὲν ὑπὸ τοῦ Προφήτου, λέγον-
„τος, ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει, καὶ τέξεται υἱόν,
„καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουὴλ, ὃ ἐστὶ
„μεθερμηνευόμενον μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός. Ματθ. Α. Σ.
22, 23.

Ε. Τί ἐστὶ τὰ θαύματα ;

Α. Ἔργα ἀκατόρθωτα εἰς τὴν δύναμιν καὶ τέχνην
τῶν ἀνθρώπων, ἐνεργούμενα δὲ διὰ τῆς παντοδυναμίας τοῦ
Θεοῦ. π. χ. ἀνέγερσις ἐκ νεκρῶν.

Ε. Τίνι τρόπῳ τὰ θαύματα γίνονται τεκμήρια τῆς
ἀληθείας τοῦ Θεοῦ λόγῳ ;

Α. Πᾶς ὁ ἀληθὴς θαυματουργῶν ἐνεργεῖ διὰ Θείας
δυνάμεως· ἄρα ἀρεστὸς τῷ Θεῷ, καὶ κοινωνὸς Θείου πνεύ-
ματος. Εἰς τοιοῦτον πρῶσωπον προσῆκει τὸ λέγειν καθα-
ρὰν τὴν ἀλήθειαν. ἄρα ὁσάκις λαλεῖ ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ

ἀναμφιβόλως ἀπαγγέλλει Θεῷ λόγον δι' αὐτὸ τοῦτο ὁ Κ.
ἡμῶν Ἰ. Χ. θεωρεῖ τὰ θαύματα ὡς ἐμβριθῆ μαρτυρίαν
τῆς Θεόθεν ἀποστολῆς αὐτοῦ. „Τὰ ἔργα ἃ ἔδωκέ μοι ὁ
πατήρ, ἵνα τελειώσω αὐτά, αὐτὰ τὰ ἔργα, ἃ ἐγὼ ποιῶ,
μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ, ὅτι ὁ πατήρ με ἀπέσταλκε.“ Ἰωάν
Κεφ. Ε. Σ. 36.

Ἐ. Πόθεν δύναται τις πληροφορηθῆναι περὶ τῆς
πανσθενοῦς ἐνεργείας τῆς τοῦ Χριστοῦ διδαχῆς;

Α. Ἐκ τοῦ, ὅτι οἱ δώδεκα Ἀπόστολοι ληφθέντες ἐκ
μέσου ἀνθρώπων πτωχῶν, ἀμαθῶν, καὶ εὐτελοῦς τάξεως,
ἐνίκησαν διὰ τὴν διδαχὴν ταύτης καὶ τῷ Χριστῷ καθυ-
πέταξαν τοὺς δυνατοὺς, τοὺς σοφοὺς, τὰς πλεεῖς, τοὺς
βασιλεῖς καὶ τὰ βασίλεια τοῦ κόσμου

Διαιρέσεις τῆς Κατηχήσεως.

Ἐ. Πῶς διαιρεῖται ἡ περὶ εὐσεβείας Κατηχητικὴ
διδασκαλία;

Α. Κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς Βίβλου, τῆς ἐπιγρα-
φομένης Ὁρθόδοξος Ὁμολογία, τὴν ὁποίαν ἐπεκύρωσαν οἱ
Ὁρθόδοξοι Πατριάρχαι, δύναται ὑποτεθῆναι, ὡς βάσις,
τὸ ρητὸν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, λέγοντος, ὅτι πᾶς ὁ
ἀγὼν τοῦ Χριστιανοῦ ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ σύγκειται ἐκ
τῶν τριῶν τούτων, πίστεως δηλονότι, ἐλπίδος καὶ ἀγάπης.
„νῦν δὲ μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, τὰ τρία ταῦτα.“
πρὸς Κορινθ. Α. Κεφ. ΙΓ. Σ. 13. — Λοιπὸν ὁ Χριστια-
νὸς χρεῖαν ἔχει πρῶτον τῆς εἰς Θεὸν πίστεως, καὶ τῆς
περὶ μυστηρίων, τὰ ὅποια ὁ Θεὸς ἀποκαλύπτει· δεύτερον
τῆς διδασκαλίας τῆς περὶ ἐλπίδος εἰς τὸν Θεόν, καὶ περὶ
τῶν μέσων πρὸς στηριγμὸν ταύτης τῆς ἐλπίδος· τρίτον τῆς δι-

δασκαλίας περὶ τῆς πρὸς Θεὸν ἀγάπης, καὶ πρὸς πάντας, ὅσους ὁ Θεὸς κελεύει ἀγαπᾶν.

Ἐ. Τίνι τρόπῳ ἡ ἐκκλησία εἰσάγει ἡμᾶς εἰς τὴν περὶ πίστεως διδασκαλίαν;

Ἀ. Διὰ τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως.

Ἐ. Ποῖα εἶναι τὰ ὁδηγούντα ἡμᾶς εἰς τὴν περὶ ἐλπίδος διδασκαλίαν;

Ἀ. Οἱ μακαρισμοὶ τοῦ Κυρίου καὶ ἡ Κυριακὴ προσευχή.

Ἐ. Ποῦ εὐρίσκεται ἡ περὶ ἀγάπης προκαταρκτικὴ διδασκαλία;

Ἀ. Εἰς τὰς δέκα ἐντολάς τοῦ Θεοῦ νόμου.

ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΕΩΣ

ΜΕΡΟΣ Α.

ΠΕΡΙ ΠΙΣΤΕΩΣ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΛΟΥ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΕΝ ΓΕΝΕΙ,
ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ, ΠΟΘΕΝ ΕΠΗΓΑΣΕΝ.

Ε. Τί ἐστὶ σύμβολον πίστεως;

Α. Σύμβολον πίστεώς ἐστὶ συντετμημένη, πλὴν ἀκριβὴς ἔκθεσις τῶν ὅσα ὀφείλουσι πιστεύειν οἱ χριστιανοί.

Ε. Ποῖα κατὰ λέξιν τὰ περιεχόμενα τῆς διδασκαλίας ταύτης;

Α. Τὰ ἐφεξῆς. Α. Πιστεύω εἰς ἕνα Θεὸν Πατέρα Παντοκράτορα, Ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων.

Β. Καὶ εἰς ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα

πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, Φῶς ἐκ Φωτὸς, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο.

Γ. Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν, καὶ σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου, καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου καὶ ἐνανθρωπήσαντα.

Δ. Σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, καὶ παθόντα καὶ ταφέντα.

Ε. Καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς Γραφάς.

ς. Καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς.

Ζ. Καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, οὗ τῆς βασιλείας ἔκ ἐστι τέλος.

Η. Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ Κύριον, τὸ Ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδεδεζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν Προφητῶν.

Θ. Εἰς μίαν, ἀγίαν, Καθολικὴν, καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν.

Ι. Ὁμολογῶ ἓν Βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

ΙΑ. Πρὸς δὲ ἡμῶν ἀνάστασιν νεκρῶν.

ΙΒ. Καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ἀμήν.

Ἔ. Τίς ἕτως ἐξέθετο τὴν διδασκαλίαν τῆς πίστεως;

Ἀ. Οἱ Πατέρες τῆς Α. καὶ Β. οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Ἔ. Τί ἐστὶν οἰκουμενικὴ Σύνοδος;

Ἀ. Συνάθροισις ποιμένων καὶ διδασκάλων τῆς τοῦ Χριστοῦ καθολικῆς ἐκκλησίας, συνερχομένων τὸ κατὰ δύναμιν ἐκ πάσης τῆς οἰκουμένης πρὸς στερέωσιν τῆς ἀληθοῦς διδασκαλίας καὶ εὐταξίας μεταξύ τῶν Χριστιανῶν.

Ε. Πόσαι ἦσαν αἱ οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι;

Α. Ἐπτά. Α. ἡ ἐν Νικαίᾳ, Β. ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει, Γ. ἡ ἐν Ἐφέσῳ Δ. ἡ ἐν Χαλκηδόνι. Ε. ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Β. 5. ἡ Κωνσταντινουπόλει Γ. Ζ. ἡ ἐν Νικαίᾳ Β.

Ε. Πόθεν ἐπεκράτησεν ὁ κανὼν τῆς συνεκροτήσεως τῶν Συνόδων;

Α. Ἐκ τοῦ παραδείγματος τῶν Ἀποστόλων, οἵτινες συνεκρότησαν σύνοδον ἐν Ἱεροσολύμοις ὅρα Πράξ Κεφ. ΙΕ. Τοῦτο ἐπιστηρίζεται εἰς τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ δίδοντος εἰς τὰς ἀποφάσεις τῆς ἐκκλησίας τοσαύτην ἰσχὺν καὶ δύναμιν, ὥστε ὁ παρακούσας αὐτὰς ἀποστερεῖται τῆς χάριτος, καθὼς ὁ ἔθνικός. Ὁ δὲ τρέπος, καθ' ὃν ἡ Οἰκουμενικὴ Ἐκκλησία τοὺς ἐαυτῆς θεσμὸς ἀποφαίνεται, ἐστὶ Σύνοδος Οἰκουμενική. „Εἰπέ τῇ ἐκκλησίᾳ, εἰάν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι ὥσπερ ὁ ἔθνικός καὶ ὁ τελώνης.“ Ματθ. Κεφ. ΙΗ. Σ. 17.

Ε. Τίς ἦτον ἰδίως ὁ σκοπὸς, δι' ὃν συνεκροτήθησαν ἡ Α. καὶ Β. οἰκουμενικὴ Σύνοδος, εἰς τὰς ὁποίας τὸ σύμβολον τῆς πίστεως συνετέθη;

Α. Ἡ Α. συνεκροτήθη πρὸς στερέωσιν τῆς ἀληθοῦς διδασκαλίας περὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ κατὰ τῆς ψευδοῦς διδασκαλίας τῆς Ἀρείου, ὅστις ἀσεβῶς ἐδόξαζε περὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἡ Β. συνεκροτήθη πρὸς στερέωσιν τῆς διδασκαλίας τῆς περὶ Ἀγ. Πνεύματος, καὶ κατὰ Μακεδονίου, ὅστις ἀσεβῶς ἐδόξαζε περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Ε. Πότε ἐγιναν αὐταὶ αἱ Σύνοδοι;

Α. Ἡ Α κατὰ τὸ 325 Μ.Χ., ἡ Β κατὰ τὸ 381 μετ. Χ.

Περὶ τῶν ἄρθρων τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως.

Ἐ. Ποίαν μέθοδον ὀφείλομεν ἀκολουθεῖν πρὸς ἐντε-
λεστέραν κατάληψιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ συμβόλου τῆς πί-
στεως;

Ἀ. Ὀφείλομεν σημειῶσαι τὴν διαίρεσιν αὐτοῦ εἰς
δώδεκα ἄρθρα, καὶ ἐρευνῆσαι ἕκαστον ἄρθρον ἰδίως.

Ἐ. Περὶ τίνος διαλαμβάνει ἕκαστον ἄρθρον τοῦ συμ-
βόλου τῆς πίστεως;

Ἀ. Τὸ Α. ἄρθρον διαλαμβάνει περὶ Θεοῦ ἀρχικῶς,
ἰδίως δὲ περὶ τῆς Α. ὑποστάσεως τῆς Ἀγ. Τριάδος,
περὶ Θεοῦ Πατρὸς, καὶ περὶ Θεοῦ, ὡς ποιητοῦ τοῦ
παντός.

Τὸ Β. ἄρθρον διαλαμβάνει περὶ τῆς Β. ὑποστά-
σεως τῆς Ἀγ. Τριάδος, περὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ Υἱοῦ τοῦ
Θεοῦ.

Τὸ Γ. ἄρθρον διαλαμβάνει περὶ σαρκώσεως τοῦ υἱοῦ
τοῦ Θεοῦ.

Τὸ Δ. — Περὶ τοῦ πάθους καὶ τοῦ θανάτου τοῦ
Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Τὸ Ε. — Περὶ ἀναστάσεως τοῦ Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ.

Τὸ ς. — Περὶ ἀναλήψεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς
τὸν οὐρανόν.

Τὸ Ζ. — Περὶ τῆς Β. παρουσίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ
εἰς τὴν γῆν.

Τὸ Η. — διαλαμβάνει περὶ τῆς τρίτης ὑπο-
στάσεως τῆς Ἀγίας Τριάδος, ἥτοι περὶ Ἀγίου Πνεύ-
ματος.

Τὸ Θ. περὶ ἐκκλησίας.

Τὸ I. Περὶ Βαπτίσματος, ἐν ᾧ συμπεριλαμβάνον-
ται καὶ τὰ λοιπὰ Μυστήρια.

Τὸ ΙΑ. Περὶ μελλούσης ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν.

Τὸ ΙΒ. Περὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς.

Περὶ τοῦ Α. Α' ῥθρου.

Ἐ. Τί σημαίνει τὸ πιστεῦειν εἰς τὸν Θεόν;

Ἀ. Σημαίνει τὸ ἔχειν ζῶσαν τὴν πεποίθησιν περὶ τῆς
ὑπάρξεως αὐτοῦ, καὶ τῶν Θεῶν ιδιοτήτων καὶ ἐνερ-
γειῶν, καὶ τὸ ἀποδέχεσθαι ἐν ὅλῃ καρδίᾳ τὸν κατ' ἀπο-
κάλυψιν Θεῶν αὐτοῦ λόγον περὶ σωτηρίας τοῦ ἀνθρωπί-
νου γένους.

Ἐ. Ἀποδεικνύεται ἁράγε ἐκ τῆς Θείας γραφῆς, ὅτι
εἰς αὐτὰ ὑφίσταται ἡ πρὸς Θεὸν πίστις;

Ἀ. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει. „Χωρὶς πίστεως
ἄδύνατον εὐαρεστῆσαι πιστεῦσαι γὰρ δεῖ τὸν προσερχό-
μενον τῷ Θεῷ, ὅτι ἐστὶ, καὶ τοῖς ἐκζητῶσιν αὐτὸν μισθα-
ποδότης γίνεται.“ Πρὸς Ἑβρ. Κεφ. ΙΑ. Σ. 6.

Ὁ αὐτὸς Ἀπόστολος παριστάνει τὴν ἐνέργειαν τῆς
πίστεως εἰς τὰς καρδίας τῶν χριστιανῶν διὰ τῆς ἀκολου-
θοῦ προσευχῆς ὑπὲρ αὐτῶν. „Δώῃ ἡμῖν κατὰ τὸν πλοῦ-
τον τῆς δόξης αὐτοῦ, δυνάμει κραταιωθῆναι διὰ τοῦ Πνεύ-
ματος αὐτοῦ εἰς τὸν ἔσω ἄνθρωπον κατοικῆσαι τὸν Χρι-
στὸν διὰ τῆς πίστεως ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν.“ πρὸς
Ἐφεσ. Κεφ. Γ. Σ. 16, 17.

Ἐ. Ποία ἡ ἄμεσος καὶ ἀμετάθετος ἐνέργεια τῆς
ἐγκαρδίου πίστεως;

Ἀ. Αὐτῆς ταύτης τῆν πίστεως ἡ ὁμολογία.

Ἐ. Τί σημαίνει τὸ ὁμολογεῖν τὴν πίστιν;

Ἄ. Σημαίνει τὸ ἀναφανδὸν γνωστοποιεῖν, ὅτι κατέχομεν τὴν Ὁρθόδοξον πίστιν τοσοῦτον εἰλικρινῶς καὶ σταθερῶς ὥστε ἔτε τὴν ἀπάτην, ἔτε τὰς Φοβερismas, ἔτε τὰς βασιμς, ἔτε αὐτὸν τὸν θάνατον δύνασθαι ποιῆται, ἵνα ἀρνηθῶμεν τὴν πίστιν ἡμῶν εἰς τὸν ἀληθινὸν Θεὸν καὶ εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησ. Χριστόν.

Ἐ. Πρὸς τί χρησιμεύει ἡ ὁμολογία τῆς πίστεως;

Ἄ. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος μαρτυρεῖ, ὅτι χρησιμεύει πρὸς σωτηρίαν, „καρδιά γάρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν.“ πρὸς Ρωμ. Κεφ. I. Σ. 10.

Ἐ. Διὰ τί πρὸς σωτηρίαν ἀπαιτεῖται ἔ μόνον τὸ πιστεύειν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὁμολογεῖν τὴν Ὁρθόδοξον πίστιν;

Ἄ. Διότι πᾶς, ὅστις πρὸς διατήρησιν τῆς προσκαίρου ζωῆς, ἢ ἄλλων γηίνων ἀπολαύσεων ἀρνηθῇ τὴν ὁμολογίαν τῆς Ὁρθόδοξου πίστεως, ἐκεῖνος ἐμφαίνει, ὅτι στερεῖται τὴν σααληθινὴν πίστιν εἰς Θεὸν, σωτῆρα αὐτοῦ, καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν μακαρίαν ζωὴν.

Ἐ. Τίνος χάριν τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως οὐ διαλαμβάνει τὸ πιστεύω εἰς Θεὸν, ἀλλὰ προσθέτει τὸ, πιστεύω εἰς ἓνα Θεόν;

Ἄ. Πρὸς ἀποβολὴν τῆς ψευδοῦς διδακταλίας τῶν ἐθνικῶν, οἵτινες, λατρεύοντες τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, πολλοὺς ἐπρέσβευον θεοὺς.

Ἐ Τί διδάσκει ἡ Ἱερά Γραφή περὶ ἐνότητος Θεῶ;

Ἄ. Τὸ σύμβολον τῆς πίστεως αὐτολεξεῖ ἀναφέρει τὴν ῥῆσιν τῆς Ἀποστόλου Παύλου, κηρύττοντος, „οὐδεὶς „θεὸς ἕτερος, εἰμὴ εἰς· καὶ γάρ εἶπερ εἰσὶ λεγόμενοι θεοί, „εἴτε ἐν οὐρανῷ, εἴτε ἐπὶ τῆς γῆς (ὡς περ εἰσὶ θεοὶ καὶ „κύριοι πολλοί,) ἀλλ' ἡμῖν εἰς θεὸς ὁ Πατήρ, ἐξ οὗ τὰ „πάντα καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτόν· καὶ εἰς Κύριος Ἰησοῦς Χρῆ-

„στὸς, δι' αὐτὰ πάντα καὶ ἡμεῖς δι' αὐτοῦ.“ πρὸς Κορινθ.
Α. Κεφ. Η. Σ. 4, 5, 6.

Ἐ. Δύναται ἄρά γε κατανοηθῆναι αὐτὴ ἡ οὐσία
τοῦ Θεοῦ;

Α. Οὐχί. Καθότι ὑπάρχει ἀνωτέρα πάσης γνώσεως
οὐ μόνον ἀνθρωπίνης, ἀλλὰ καὶ ἀγγελικῆς.

Ἐ. Τί περὶ τούτου διδάσκει ἡ ἱερὰ Γραφή;

Α. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγει, ὅτι „ὁ Θεὸς φῶς
„οἷκεῖ ἀπρόσιτον, ὃν εἶδεν οὐδεὶς ἀνθρώπων, οὐδὲ ἰδεῖν δύνα-
ται.“ πρὸς Τιμόθ. Α. Κεφ. Σ. 5. 16.

Ἐ. Ποίαν ἔννοιαν περὶ τῆς Θείας οὐσίας καὶ τῶν
οὐσιωδῶν προσόντων τοῦ Θεοῦ δυνάμεθα συλλαβεῖν ἐκ τῆς
Θείας ἀποκαλύψεως;

Α. Ὁ Θεὸς ἐστὶ πνεῦμα αἰδίων, πανάγαθον, παν-
τεπιστῆμον, δίκαιον, παντοδύναμον, πανταχοῦ παρὸν, ἀναλ-
οίωτον, αὐτάρκες, παμμακάριον.

Ἐ. Ἀπόδειξον ταῦτα πάντα ἐκ τῆς ἱερᾶς Γρα-
φῆς.

Α. Αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπε. „Πνεῦμα ὁ Θεός“
Ἰωάν. Κεφ. Δ. Σ. 24. Περὶ δὲ τῆς αἰδιότητος τοῦ Θεοῦ
λέγει ὁ Δαυὶδ. „Πρὸ τοῦ ὅρη γεννηθῆναι καὶ πλασθῆναι
„τὴν γῆν καὶ τὴν οἰκημένην καὶ ἀπὸ τοῦ αἰῶνος ἕως τοῦ
„αἰῶνος σὺ εἶ.“ Ψαλμ. Πθ. Σ. 2.

Ἐν τῇ ἀποκαλύψει ἀναγινώσκομεν τὴν ἐφεξῆς δοξο-
λογίαν. „Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος Κύριος ὁ Θεὸς ὁ Παντο-
„κράτωρ, ὁ ἦν καὶ ὁ ὢν, καὶ ὁ ἐρχόμενος.“ Ἀποκαλύψ.
Κεφ. Δ. Σ. 8. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγει, ὅτι τὸ Εὐ-
αγγέλιον κατηγγέλη κατ' ἐπιταγὴν τοῦ αἰωνίου Θεοῦ
πρὸς Ῥωμ. Κεφ. Ις. Σ. 26. Περὶ δὲ τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγα-
θότητος αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπε. „Οὐδεὶς ἀγα-
„θός, εἰμὴ εἰς ὁ Θεός.“ Ματθ. Κεφ. Ιθ. Σ. 17. Καὶ ὁ
Ἀπόστολος Ἰωάν. λέγει „ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν.“ Ἐπιστολὴ
Ἰωάν. Α. Κεφ. Δ. Σ. 16. Καὶ ὁ Δαυὶδ ψαλμῳδεῖ. „Οἰ-

„κτίρμων καὶ ἐλεήμων ὁ Κύριος, μακρόθυμος, καὶ πολυέ-
 „λεος· Χρηστὸς Κύριος τοῖς σύμπασι καὶ οἱ οἰκτιρμοὶ
 „αὐτοῦ ἐπὶ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ“ Ψαλμ. Ρμδ Σ.
 8, 9.

Περὶ τοῦ Παντεπιστήμονος Θεοῦ, ὁ Ἀπόστολ. Ἰω-
 ἄννης λέγει „Μεῖζων ἐστὶν ὁ Θεὸς τῆς καρδίας ἡμῶν,
 „καὶ γινώσκει πάντα.“ Ἰωάν. Ἐπιστ. Α. Κεφ. Γ. Σ. 20.
 Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐκφωνεῖ ὧ βάθους πλούτου καὶ
 σοφίας καὶ γνώσεως Θεῷ! ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα
 αὐτοῦ, καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ἰδοὶ αὐτοῦ! πρὸς Ῥωμ.
 Κεφ. ΙΑ. Σ. 33. Περὶ τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ ὁ Δαυὶδ
 ψάλλει. „Δίκαιος Κύριος καὶ δικαιοσύνας ἠγάπησεν, εὐθύ-
 „τητας εἶδε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ.“ ψαλμ. Ι. Σ. 7. Ὁ
 Ἀπόστολος Παῦλος λέγει, ὅτι „ὁ Θεὸς ἀπαδάσει ἐκάστω
 „κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔστι προσωποληψία παρὰ
 „τῷ Θεῷ“ πρὸς Ῥωμ. Κεφ. Β. Σ. 6, 11. Περὶ τῆς
 Παντοδυναμίας τοῦ Θεοῦ ὁ Προφητάναξ εἶπεν „αὐτὸς
 „εἶπε, καὶ ἐγεννήθησαν, αὐτὸς ἐνετείλατο, καὶ ἐκτίσθη-
 „σαν.“ ψαλ. ΛΒ. Σ. 9. Ὁ δὲ Ἀρχάγγελος ἐν τῷ Εὐαγ-
 γελίῳ λέγει „οὐκ ἀδυνατήσει παρὰ τῷ Θεῷ πᾶν ῥήμα.“
 Λουκ. Κ. Α. Σ. 37. Τὴν πανταχῶς παρουσίαν τοῦ Θεοῦ ὁ
 Δαυὶδ διαγράφει οὕτως „ποῦ πορεύσεμαι ἀπὸ τοῦ πνεύ-
 „ματός σου; καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου ποῦ φύγω; ἐὰν
 „ἀναβῶ εἰς τὸν οὐρανὸν, σὺ ἐκεῖ εἶ· ἐὰν καταβῶ εἰς
 „Αἶδην, πάρει· ἐὰν ἀναλάβω τὰς πτέρυγας μου κατ’
 „ὄρεθρον, καὶ κατασκηνώσω εἰς τὰ ἔσχατα τῆς θαλάσσης,
 „καὶ γὰρ ἐκεῖ ἡ χεὶρ σου ὁδηγήσει με, καὶ καθέξει με ἡ
 „δεξιὰ σου· καὶ εἶπα, ἄρα σκότος καταπατήσει με, καὶ
 „νύξ φωτισμὸς ἐν τῇ τρυφῇ μου· ὅτι σκότος οὐ σκοτι-
 „σθήσεται ἀπὸ σοῦ, καὶ νύξ ὡς ἡμέρα φωτισθήσεται· ὡς
 „τὸ σκότος αὐτῆς, οὕτως καὶ τὸ φῶς αὐτῆς.“ ψαλμ.
 ΡΛΗ. Σ. 7—12. Ὁ Ἀπόστολος Ἰάκωβος γράφει, ὅτι
 „παρὰ τῷ πατρὶ τῶν φώτων οὐκ ἔστι παραλλαγή, οὐδὲ

„τροπῆς ἀποσκίασμα.“ Ἰακ. Α. Σ. 17. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγει, ὅτι „ὁ Θεὸς οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν ἀνθρώπων θεραπεύεται, προσδεόμενός τινος· αὐτὸς διδούς „πᾶσι ζωὴν, καὶ πνεῖν καὶ τὰ πάντα.“ Πράξ. Κεφ. ΙΖ. Σ. 25. Ὁ αὐτὸς τὸν Θεὸν ὀνομάζει Μακάριον, καὶ μόνον δυνατόν, βασιλέα τῶν βασιλευόντων, καὶ Κύριον τῶν Κυριευόντων“ πρὸς Τιμ. Θ. Α. Κεφ. 5. Σ. 15.

Ε. Εἰ ὁ Θεὸς πνεῦμά ἐστι, πῶς λοιπὸν ἡ ἱερὰ Γραφή ἀναφέρει εἰς αὐτὸν σωματικά μέλη; Π. Χ. καρδίαν, ὁφθαλμοὺς, ὦτα, καὶ χεῖρας;

Α. Ἡ ἱερὰ Γραφή συμμορφοῦται κατὰ τοῦτο μετὰ τῆς συνήθους λαλιᾶς τῶν ἀνθρώπων. Ἐννοητέον δὲ τὰ οὕτως ἐκφραζόμενα πνευματικώτερον. Π. Χ. ἡ καρδία τοῦ Θεοῦ σημαίνει τὴν ἀγαθότητα αὐτοῦ καὶ τὴν ἀγάπην· οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ τὰ ὦτα δηλοῦσι τὸ παντεπιστήμον· αἱ χεῖρες τὴν Θεῖαν παντοδυναμίαν.

Ε. Εἰ πανταχοῦ παρὼν ὁ Θεός, διὰ τί λέγουσιν, ὅτι ἐν τοῖς ὕδασι, ἢ ἐν ναῷ ἐστίν.

Α. Ὁ Θεὸς πανταχοῦ πάρεστιν, ὅμως ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἐστίν ἢ κατ' ἐξοχὴν αὐτοῦ παρουσία ἐν δόξῃ αἰδία φανερούμενη πρὸς τὰ μακάρια πνεύματα. Εἰς δὲ τοὺς ναοὺς κατὰ χάριν πάρεστι καὶ μυστικῶς, ὅπου τὴν παρουσίαν αὐτοῦ εὐλαβῶς συναισθάνονται οἱ πιστεύοντες, ἐνίοτε καὶ δι' ἰδιαιτέρων σημείων γνωριζομένην. Ὁ Θεὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς λέγει „οὐ γὰρ εἰσι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἕμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν. Ματ. Κεφ. ΙΗ. Σ. 20.

Ε. Πῶς ἐννοητέον τὰ λόγια τοῦ συμβόλου „πιστεύω „εἰς ἓνα Θεὸν Πατέρα;“

Α. Ἀναφέρονται εἰς τὸ μυστήριον τῆς ἀγίας Τριάδος· καθότι ὁ Θεός εἷς ἐστὶ κατὰ τὴν οὐσίαν, ἀλλ' ἐν τρισὶν ὑποστάσεσι, Πατὴρ, Υἱός, καὶ ἅγιον Πνεῦμα, τρεῖς ὁμοούσιος καὶ ἀδιαίρετος.

Ἐ. Πῶς ἐκφράζεται ἡ ἱερὰ Γραφή περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος;

Ἀ. Τὰ περὶ τούτου κεφαλαιώδη ρητὰ εἰς τὴν νέαν Διαθήκην εἰσὶ τὰ ἀκόλουθα. „Περευθέντες οὖν μαθη-
„τεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ
„ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύ-
„ματος.“ Ματθ. Κεφ. ΚΗ. Σ. 19. Τρεῖς εἰσιν οἱ μαρ-
τυροῦντες ἐν τῷ Οὐρανῷ, ὁ Πατὴρ, ὁ Λόγος, καὶ τὸ ἅγιον
Πνεῦμα, καὶ οὗτοι εἰ τρεῖς ἐν εἰσί.“ Ἐπιστολ. Ἰωάνν. Α.
Κεφ. Ε. Σ. 7.

Ἐ. Ἀναφέρει ἄρά γε ἡ Παλαιὰ Διαθήκη περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος;

Ἀ. Ἀναφέρει, πλὴν οὐχὶ τόσο σαφῶς Π. Χ. „τῷ
„λόγῳ Κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν, καὶ τῷ πνεύματι
„τοῦ στόματος αὐτοῦ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν.“ Ψαλ.
ΛΒ. Σ. 6. Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος, Κύριος Σαβαώθ, πλή-
ρης πᾶσα ἡ γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ. Ἠσαΐα 5. 3.

Ἐ. Πῶς ὁ εἷς Θεὸς ἐστὶν ἐν τρισὶν ὑποστάσεσιν;

Ἀ. Ἡμεῖς οὐ κατανοοῦμεν τούτο τὸ μυστήριον τῆς
Θεότητος, ἀλλὰ πιστεύομεν αὐτὸ κατὰ τὴν ἀμετάτρε-
πτον μαρτυρίαν τοῦ Θεοῦ λόγου. „Τὰ τοῦ Θεοῦ οὐδεὶς
„οἶδεν, εἰμὴ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ.“ Α πρὸς Κορινθ. Κεφ.
Β. Σ. 11.

Ἐ. Ὅποια ἡ διαστολή τῶν προσώπων τῆς ἁγίας Τριάδος;

Ἀ. Ὁ πατὴρ οὔτε γεννᾶται, οὔτε ἐκπορεύεται ἐξ
ἄλλης ὑποστάσεως. ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ πρὸ αἰώνων γεννᾶ-
ται ἐκ τῆ Πατρὸς· τὸ δὲ ἅγιον Πνεῦμα πρὸ αἰώνων ἐκ-
πορεύεται ἐκ τοῦ Πατρὸς.

Ἐ. Αἱ τρεῖς ὑποστάσεις ἢ πρόσωπα τῆς ὑπεραγίας Τριάδος ὑπάρχουσιν ἄρά γε ἰσότημα;

Ἀ. Ἐχουσιν ἐντελῶς ἴσην τὴν θεϊκὴν τιμὴν καὶ
ἀξίαν ὥσπερ ὁ πατὴρ Θεὸς ἐστὶν ἀληθινός, παρομοίως

καὶ ὁ Ὑῖος Θεός ἐστιν ἀληθινός, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον Θεὸς ἀληθινός· ἀλλ' οὕτως, ὥστε ἐν τρισὶν ὑποστάσεσιν εἷς ἐστι καὶ μόνος τρισυπόστατος Θεός.

Ἐ. Τίνος χάριν Θεὸς καλεῖται Παντοκράτωρ;

Ἀ. Ὡς κρατῶν πάντα τὰ ὄντα ἐν τῇ ἰδίᾳ δυνάμει καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ θελήσει.

Ἐ. Τί ἐμφαίνουσι τὰ λόγια τοῦ Συμβόλου, Ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, κρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων;

Ἀ. Ὅτι τὰ πάντα ὑπὸ Θεοῦ ἐδημιουργήθησαν, καὶ οὐδὲν τὸ ὑπάρχον χωρὶς Θεοῦ.

Ἐ. Μήπως ἐλήφθησαν ἄραγε τὰ λόγια ταῦτα ἐκ τῆς ἱερᾶς Γραφῆς;

Ἀ. Ναί· ἡ βίβλος τὴν Γενέσεως προοιμιάζει οὕτως „Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.“ Ὁ δὲ Ἀπόστολος Παῦλος περὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, λέγει, „Ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα, τὰ ἐν τοῖς ὕδασι καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα, εἴτε θρόνοι, εἴτε Κυριότητες, εἴτε ἀρχαί, εἴτε ἐξουσίαι· τὰ πάντα δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν ἐκτίσται.“ πρὸς Κολοσσαεῖς Κεφ. Α. Σ. 16.

Ἐ. Πῶς εἰνοητέον τὰ ἐν τῷ Συμβόλῳ τῆς πίστεως καλούμενα ἀόρατα;

Ἀ. Τὸν πνευματικὸν κόσμον ἀόρατον ὄντα, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκουσιν οἱ Ἄγγελοι.

Ἐ. Τί ἐστὶν οἱ Ἄγγελοι;

Ἀ. Πνεύματα ἀσώματα, νοῦν ἔχοντα, θέλησιν καὶ δύναμιν.

Ἐ. Διὰ τί ὠνομάσθησαν Ἄγγελοι;

Ἀ. Διότι ἀποστέλλει αὐτοὺς ὁ Θεός κηρύξαι τὸ θέλημα αὐτοῦ. Οὕτως ὁ Γαβριήλ ἐπέμφθη, ἵνα ἀναγγεῖλῃ πρὸς τὴν ὑπεραγίαν Παρθένον Μαρίαν τὴν σύλληψιν τοῦ Σωτῆρος.

Ἐ. Τί πρῶτον ἐκτίσθη, τὸ ὁρατὸν ἢ τὸ ἀόρατον;

Ἄ. Τὸ ἀόρατον πρὸ τοῦ ὁρατοῦ, καὶ οἱ Ἄγγελοι πρὸ τῶν ἀνθρώπων. Ὁρθοδόξου ὁμολογίας Μέρος Α. Ἐρώτησις 18.

Ἐ. Εὐρίσκεται ἄραγε μαρτυρία περὶ τούτου ἐν τῇ Ἱερᾷ Γραφῇ;

Ἄ. Ἐν βιβλίῳ Ἰώβ αὐτὸς ὁ Θεὸς, περὶ τῆς πλάσεως τῆς γῆς, λέγει οὕτως. „Τίς δὲ ἐστὶν ὁ βαλὼν λίθον γανιαῖον ἐπ’ αὐτῆς; Ὅτε ἐγεννήθησαν ἄστρα, ἤνεσαν με φωνῇ μεγάλη πάντες ἄγγελοί μου.“ Ἰώβ. Κεφ. ΛΗ. Σ. 6,7.

Ἐ. Πόθεν ἐλήφθη ἡ ὀνομασία τῶν Ἀγγέλων Φυλάκων;

Ἄ. Ἐκ τῶν ἐφεξῆς λόγων τῆς Ἱερᾷ Γραφῆς. „Τοῖς Ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ τοῦ διαφυλάξαι σε ἐν πάσαις ταῖς ἰδοῖς σου.“ Ψαλμ. 90. Σ. 11.

Ἐ. Ἀράγε δι’ ἕκαστον ἐξ ἡμῶν ὑπάρχει Ἄγγελος Φύλαξ;

Ἄ. Ἀναμφιβόλως περὶ τούτου πληροφορούμεθα διὰ τῶν ἀκολουθῶν λόγων τοῦ Ἰησ. Χρ. „Οἰκᾶτε, μὴ καταφρονήσητε ἐνὸς τῶν μικρῶν τούτων· λέγω γάρ ὑμῖν, ὅτι οἱ Ἀγγελοι αὐτῶν ἐν οὐρανοῖς διὰ παντός βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.“ Ματθ. Κεφ. ΙΗ. Σ. 10.

Ἐ. Μήπως ὅλοι οἱ Ἀγγελοι ἀγαθοὶ εἰσι καὶ ευεργετικοί;

Ἄ. Οὐχί. ὑπάρχουσι πονηροὶ ἄγγελοι, οἱ ἄλλως καλούμενοι Διάβολοι.

Ἐ. Διὰ τί εἰσι πονηροί.

Ἄ. Ἐπλάσθησαν ἀγαθοί, ἀλλὰ παρέβησαν τὸ χρέος τῆς τελείας ὑποταγῆς πρὸς τὸν Θεόν, καὶ κατ’ αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπεσκίρτησαν ἀπ’ αὐτοῦ, καὶ ἐνέπεσον εἰς τὴν φιλαυτίαν, τὴν ἑπαρσιν καὶ τὴν κακίαν. Κατὰ τὴν βῆσιν τοῦ Ἀποστόλου Ἰούδα Οὗτοί εἰσιν „Ἀγγελοι οἱ μὴ τηρή-

„σαντες τὴν ἑαυτῶν ἀρχὴν, ἀλλ' ἀπολιπόντες τὸ ἴδιον οἰ-
κητήριον., Ἐπιστ. Ἰούδα. Σ. 6.

Ἐ. Τί σημαίνει ἡ λέξις Διάβολος;

Ἀ. Σημαίνει ψευδοκατήγορον, ἢ ἐπηρεαστήν.

Ἐ. Τίνος ἕνεκεν οἱ πονηροὶ ἄγγελοι ὀνομάζονται διά-
βολοι, τοῦτ' ἐστὶ ψευδοκατήγοροι ἢ Ἐπηρεασταί;

Ἀ. Διότι πονηρεύμενοι, ἀγωνίζονται ἀπατᾶν τοὺς
ἀνθρώπους, καὶ ἐμπνέειν εἰς αὐτοὺς λογισμοὺς ἐσφαλμέ-
νους καὶ ἐπιθυμίας πονηράς. Περὶ τούτου ὁ Ἰησ. Χριστὸς
ἔλεγε πρὸς τοὺς ἀπειθοῦντας Ἰουδαίους, „ὑμεῖς ἐκ πα-
τρὸς τοῦ διαβόλου ἐστέ, καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς
ὑμῶν θέλετε ποιεῖν. Ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρ-
χῆς, καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐχ ἔστηκε· ὅτι οὐκ ἔστιν
ἀλήθεια ἐν αὐτῷ· ὅταν λαλῇ τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων
λαλεῖ, ὅτι ψεύστης ἐστί καὶ ὁ πατήρ αὐτοῦ (τοῦ ψεύ-
δους)“ Ἰωά. Κεφ. Η. Σ. 44.

Ἐ. Ἡ ἱερὰ Γραφή τί ἀποκαλύπτει εἰς ἡμᾶς περὶ
τῆς κτίσεως τοῦ κόσμου;

Ἀ. Ἐν ἀρχῇ ὁ Θεὸς ἐκ τοῦ μηδενὸς ἐποίησε τὸν
οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν· ἡ δὲ γῆ ἦν ἄμορφος καὶ ἀκατασκευ-
αστος· ἔπειτα ὁ Θεὸς βαθμηδὸν προήγαγε. Τῇ πρώτῃ
ἡμέρᾳ τοῦ κόσμου τὸ Φῶς, τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ, τὸ στε-
ρέωμα, ἦτοι τὸν ὁράμενον οὐρανὸν, τῇ τρίτῃ τὰ κατα-
γύγια τῶν ὑδάτων ἐπὶ τῆς γῆς, τὴν τε ξηρὰν καὶ τὰ
φυτὰ, τῇ τετάρτῃ ἡμέρᾳ τὸν ἥλιον τῆς Σελήνης καὶ τοὺς
ἀστέρας, τῇ πέμπτῃ τοὺς ἰχθύας καὶ τὰ πτηνὰ, τῇ
ἕκτῃ τὰ τετράποδα ζῶα τὰ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, καὶ τέλος
τὸν ἄνθρωπον· διὰ τοῦ ἀνθρώπου ἐτελειώθη ἡ δημιουργία·
καὶ τῇ ἐβδόμῃ ἡμέρᾳ κατέπαυσεν ὁ Θεὸς ἀπὸ πάντων
τῶν ἔργων αὐτοῦ· ὅθεν ἡ ἐβδόμη ἡμέρα ἐκλήθη Σάββα-
τον, ὅπερ ἐκ τῆς Ἑβραϊκῆς γλώσσης σημαίνει κατὰπα-
σιν. Ὁρα Γεν. Κεφ. Β. Σ. 2.

Ἐ. Τοιαῦτα ἐδημιουργήθησαν τὰ ὄρατὰ κτίσματα, καθὼς βλέπομεν αὐτὰ τὴν σήμερον;

Ἀ. Οὐχί· Κατὰ τὸν καιρὸν τῆς δημιουργίας τὰ πάντα ἦσαν καλὰ λίαν, τουτέστι καθαρά, εὐπρεπῆ καὶ ἀνεπιβλαβῆ.

Ἐ. Οὐ δεδήλωται τι ἴδιον περὶ τῆς πλάσεως τοῦ ἀνθρώπου;

Ἀ. Ὁ Θεὸς ἐν ἁγία Τριάδι εἶπε „ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ ὁμοίωσιν.“ Γεν. Κεφ. Α. Σ. 26. Καὶ διέπλασεν ὁ Θεὸς τὸ σῶμα τοῦ πρώτου ἀνθρώπου, τοῦ Ἀδάμ, ἐκ τῆς γῆς· ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς· εἰσήγαγε τὸν Ἀδὰμ εἰς τὸν Παράδεισον· ἔδωκεν αὐτῷ εἰς βρώσιν, ἐκτὸς τῶν λοιπῶν καρπῶν τοῦ Παραδείσου τοὺς καρποὺς τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς· τέλος, λαβὼν μίαν τῶν πλευρῶν τοῦ Ἀδάμ κοιμωμένου, ἐξ αὐτῆς ἔπλασε τὴν πρώτην γυναῖκα, τὴν Εὕαν. Ὁρα Γεν. Κεφ. Β. Σ. 22.

Ἐ. Εἰς τί συνίσταται ἡ εἰκὼν τοῦ Θεοῦ;

Ἀ. Συνίσταται, κατὰ τὴν ἐξηγήσιν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι τῆς ἀληθείας. πρὸς Ἐφεσίους Κεφ. Δ. Σ. 24.

Ἐ. Τί ἐστὶ πνοὴ ζωῆς;

Ἀ. Ἡ ψυχὴ, πνευματικὸν ὄν καὶ ἀθάνατον.

Ἐ. Τί ἐστὶ Παράδεισος;

Ἀ. Ἡ λέξις, Παράδεισος σημαίνει κῆπον· οὕτως ὠνομάσθη τὸ τερπνὸν καὶ μακάριον κατοικητήριον τοῦ Πρωτοπλάστου, ἔχον ὁμοιότητα κήπου, καθὼς αὐτὸ περιγράφει ἡ Βίβλος τῆς Γενέσεως.

Ἐ. Ὁ Παράδεισος, ἐν ᾧ διέτριβον οἱ Πρωτόπλαστοι, ὑλικὸς ὑπῆρχεν, ἢ πνευματικὸς;

Ἀ. Διὰ τὸ σῶμα ὑλικὸς, καθὼς ὄρατή καὶ μακαρία κατοικία· διὰ δὲ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου πνευματικὴ· οἶον, κατάστασις τῆς κατὰ χάριν κοινωνίας πρὸς τὸν Θεόν,

καὶ τῆς ἐν πνεύματι θεωρίας τῶν κτισμάτων. Ὡρα Γρηγ. τοῦ Θεολ. Λόγον ΛΗ ἢ MB. Ἰωάν. Δαμασκ. Θεολογίαν βιβλ. Β. Κεφ. ΙΒ. Σ. 3.

Ἐ. Τί ἐστὶ ξύλον τῆς ζωῆς;

Ἀ. Ξύλον, ἐκ τοῦ καρποῦ τοῦ ὁποίου τρεφόμενος ὁ ἄνθρωπος, καὶ κατὰ τὸ σῶμα ὑπῆρχεν ἀμέτοχος ἀσθενειῶν καὶ ἀθάνατος.

Ἐ. Διὰ τί ἡ Εὐὰ ἐπλάσθη ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ Ἀδάμ;

Ἀ. Ἰνα ἔλον τὸ ἀνθρώπινον γένος, ὥς ἐκ τῆς παραγωγῆς αὐτοῦ ἐν ὑπάρχει σῶμα, ἵνα οἱ ἄνθρωποι κατ' ἐμφυτον λόγον ἀγαπῶσι καὶ φυλάττωσιν ἀλλήλους.

Ἐ. Τίς ὁ προσδιορισμὸς τῆς δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου;

Ἀ. Ὁ ἄνθρωπος ἐπλάσθη, ἵνα ἐπιγινώσκῃ τὸν Θεόν, ἀγαπᾷ, καὶ δοξάζῃ αὐτὸν, καὶ ἵνα διὰ τέτων αἰωνίως εὐδαιμονῇ.

Ἐ. Ἡ τοῦ Θεοῦ βουλή περὶ τοῦ προσδιορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου εἰς αἰώνιον μακαριότητα οὐ φέρει ἄραγε ἰδίαν ὀνομασίαν ἐν τῇ περὶ πίστεως διδασκαλίᾳ;

Ἀ. Ὀνομάζεται Θεῖος προσορισμός.

Ἐ. Ὁ Θεῖος προσορισμὸς περὶ τῆς μακαριότητος τοῦ ἀνθρώπου, μήπως διαμένει ἀμετάτρεπτος, ἐν ᾧ τὴν σήμερον βλέπομεν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὐκ εὐδαιμονεῖ;

Ἀ. Ἀμετάτρεπτος διαμένει καθότι ὁ Θεὸς κατὰ πρόγνωσιν καὶ κατὰ τὴν ἀπειρον αὐτοῦ εὐπλαγχνίαν ὥρισε νέαν ὁδὸν καὶ διὰ τὸν ἐκκλίναντα ἐκ τῆς ὁδοῦ τῆς μακαριότητος ἄνθρωπον καὶ ταύτην διὰ τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ Υἱοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. „Εξελέξατο ἡμᾶς ἐν αὐτῷ πρὸ καταβολῆς κόσμου“ λέγει ὁ Ἀποστολος Παῦλος. Πρὸς Ἐφεσίους Κεφ. Α. Σ. 4.

Ἐ. Πῶς ἐννοητέον τὸν Θεῖον προσορισμὸν, ὥς πρὸς

τὰς ἀνθρώπους ἐν γένει, καὶ ὡς πρὸς ἕκαστον ἡμῶν ἰδίως;

Ἀ. Ὁ Θεὸς προέθετο χορηγῆσαι εἰς πάντας τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ὄντως ἐχορήγησε χάριν προάγουσαν, καὶ μέσα ἀσφαλῇ πρὸς ἐπίτευξιν τῆς μακαριότητος. Ἐκείνους δὲ, ὅσοι τὴν ὑπ' αὐτοῦ χορηγηθεῖσαν χάριν οἰκειοθελῶς ἀπιδέχονται, μεταχειριζόμενοι καλῶς τὰ παρὰ Θεοῦ δεδομένα σωτήρια μέσα, καὶ ἀκολουθοῦσι τὴν ὁδὸν, τὴν ὁποίαν ἔδειξεν ὡς ἄγουσαν εἰς τὴν μακαριότητα, ἐκείνους, λέγομεν, ὁ Θεὸς προώρισεν εἰς μακαριότητα.

Ἐ. Πῶς ἐκφράζεται περὶ τούτου ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ;

Ἀ. „Οὓς γὰρ παρέγνω, τούτους καὶ προώρισε.“ Πρὸς Ῥωμ. Κεφ. Η. Σ. 29.

Ἐ. Πῶς περὶ τούτου ἐκφράζεται ἡ Ὁρθόδοξος ἐκκλησία;

Ἀ. Εἰς τὴν ἐκθεσιν τῆς πίστεως τῶν Ἀνατολικῶν Πατριαρχῶν οὕτως εἴρηται. „Ἐπειδὴ αὐτὸς (ὁ Θεός) „προείδεν, ὅτι οἱ μὲν καλῶς μεταχειρισθήσονται τὸ αὐτοτεξούσιον αὐτῶν, οἱ δὲ κακῶς, διὰ τοῦτο τοὺς μὲν προώρισε εἰς δόξαν, τοὺς δὲ κατέκρινε.“ Ἀρθρ. Γ.

Ἐ. Μετὰ τὴν κτίσιν τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου, ποία ἀμέσως παρέπεται θεία ἐνέργεια ὡς πρὸς τὸν κόσμον καὶ ἰδίως ὡς πρὸς τὸν ἄνθρωπον;

Ἀ. Ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ.

Ἐ. Τί ἐστὶ θεία πρόνοια;

Ἀ. Ἐνέργεια διηκεῖς τῆς θείας Παντοδυναμίας, Πανσοφίας καὶ Ἀγαθότητος, δι' ἧς ὁ Θεὸς διατηρεῖ τὴν ὑπαρξιν, καὶ τὰς ιδιότητες τῶν κτισμάτων, διευθύνει αὐτάς εἰς τέλεια ἀγαθὰ, βοηθεῖ πᾶν ὅ,τι καλόν, καὶ πᾶν κακὸν ἀναφύμενον ἐκ τῆς παρεκτροπῆς ἀπὸ τοῦ κα-

λοῦ, ἀποκόπτει ἢ διορθοῖ, καὶ μεταστρέφει πρὸς καλὴν ἐκβασιν.

Ἐ. Πῶς ἐκφράζεται ἡ Θεία Γραφή περὶ τῆς Θείας Προνοίας;

Ἀ. Αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς λέγει. „Εμβλέψατε „εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ Οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπεύρουσιν, οὐδὲ θε- „ρίζουσιν, οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ „ἡμῶν ὁ ἐρχνιος τρέφει αὐτά. Ἐγὼ ἡμεῖς μᾶλλον διαφέ- „ρετε αὐτῶν;“ Ματθ. Κεφ. 5. Σ. 26. Εἰς αὐτὸ τὸ ρή- „τὸν φαίνεται ἡ Γενικὴ Πρόνοια τοῦ Θεοῦ περὶ τῶν κτι- „σμάτων, ὡσαύτως, καὶ ἡ ἰδιαιτέρα περὶ τοῦ ἀνθρώ- „που. Ὅλος ὁ 90. Ψαλμὸς ἀκριβῆς περιγραφὴ τῆς ἰδίας καὶ πολυτρόπου Προνοίας τοῦ Θεοῦ διὰ τὸ ἀνθρώπινον ὑπάρχει.

Περὶ τοῦ Β. Ἀ' ρθρου.

Ἐ. Πῶς ἐξηγοῦνται αἱ ὀνομασίαι Ἰησοῦς Χριστὸς, Υἱὸς Θεοῦ;

Ἀ. Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καλεῖται τὸ δεύτερον πρόσωπον τῆς Ἀγίας Τριάδος, κατὰ τὴν Θεότητα αὐτοῦ. Αὐτὸς ἔν οὗτος ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὠνομάσθη Ἰησοῦς, ὅποτε ἐγεννήθη ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς ἄνθρωπος. Χριστὸν ὠνόμασαν αὐτὸν οἱ προφῆται, ὅτε προσεδόκων αὐτὸν μέλλοντα ἐλθεῖν εἰς τὴν γῆν.

Ἐ. Τί δηλοῖ τὸ ὄνομα Ἰησοῦς;

Ἀ. Σημαίνει, Σωτήρ.

Ἐ. Ὑπὸ τίνος ἐκλήθη τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ;

Ἀ. Ὑπὸ τοῦ Ἀγγέλου Γαβριήλ.

Ἐ. Τίνος χάριν ἐδόθη τὸ ὄνομα τοῦτο εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ὅτε ἐγεννήθη ἐπὶ τῆς γῆς;

Ἀ. Διότι ἐγεννήθη, ἵνα σώσῃ τοὺς ἀνθρώπους.

Ἐ. Τὶ σημαίνει τὸ ὄνομα Χριστός;

Ἀ. Σημαίνει κεχρισμένος.

Ἐ. Πόθεν προῆλθε τὸ ὄνομα κεχρισμένος;

Ἀ. Ἀπὸ τοῦ χρίσθαι τῷ ἁγίῳ μύρῳ, διὰ τοῦ ὁποίου χορηγοῦνται τὰ χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Ἐ. Μόνος ἄρα ὁ Ἰησοῦς, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὀνομάζεται Χριστός;

Ἀ. Οὐχί· Χριστοὶ ἐλέγοντο ἑκκαλὶ οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Προφῆται.

Ἐ. Διὰ τί λοιπὸν ὁ Ἰησοῦς, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, Χριστὸς ὀνομάζεται;

Ἀ. Διότι εἰς τὴν αὐτοῦ ἀνθρωπότητα ἀμέτρως μετεδόθησαν τὰ χαρίσματα τοῦ Ἀγ. Πνεύματος ὥστε προσήκει αὐτῷ ὑπερβαλλόντως ἡ γνῶσις τοῦ προφήτου, ἡ Ἀγιάσυνη τοῦ Ἀρχιερέως, καὶ τοῦ βασιλέως ἡ δύναμις.

Ἐ. Κατὰ ποίαν ἔννοιαν ὁ Ἰησ. Χριστὸς καλεῖται Κύριος;

Ἀ. Καθὸ ἀληθινὸς Θεός· διότι τὸ ὄνομα Κύριος ἐν ὑπάρχει τῶν θείων ὀνομάτων.

Ἐ. Πῶς ἐκφράζεται ἡ Ἱερὰ Γραφὴ περὶ τῆς Θεότητος τοῦ Ἰησ. Χριστοῦ, τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ;

Ἀ. „Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος.“ Ἰωάν. Κεφ. Α. Σ. Ι.

Ἐ. Τίνος χάριν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὀνομάζεται υἱὸς Θεοῦ μονογενῆς;

Ἀ. Τοῦτο ἐμφαίνει, ὅτι αὐτὸς μόνος ἐστὶν υἱὸς Θεοῦ, γεννηθεὶς ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός, καὶ

ἐπομένως τῆς αὐτῆς ἐσίας μετὰ τῷ Θεῷ καὶ Πατρί·
ὁθεν ἀσυγκρίτως ὑπερβαίνει τοὺς Ἁγίους Ἀγγέλους, καὶ
τοὺς Ἁγίους ἀνθρώπους, οἵτινες ὀνομάζονται υἱοὶ Θεοῦ
κατὰ χάριν. Ὅρα Ἰωάννου Κεφ. Α. Σ. 12.

Ε. Ἡ ἱερὰ Γραφή ἄρα ὀνομάζει τὸν Ἰησ. Χριστὸν
μονογενῆ;

Α. Ναί. Π. Χ. Εἰς τὰ ἀκόλουθα ρητὰ τοῦ Ἐυαγ-
γελιστῆ Ἰωάννου. „Καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκή-
νωσεν ἐν ἡμῖν, (καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν,
ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός) πλήρης χάριτος καὶ ἀλη-
θείας. Ἰωάν. Κ. Α. Σ. 14. Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε·
ὁ μονογενὴς υἱὸς ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς, ἐκεῖνος
ἐξηγήσατο.“ Σ. 18.

Ε. Διὰ τί εἰς τὸ σύμβολον τῆς πίστεως, περὶ τοῦ
Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ εἴρηται, ὅτι αὐτὸς ἐγενήθη ἐκ τοῦ
Πατρὸς;

Α. Πρὸς ἐνδειξιν τῆς προσωπικῆς ιδιότητος, δι' ἧς
αὐτὸς διακρίνεται ἀπὸ τῶν ἄλλων προσώπων τῆς ἁγίας
Τριάδος.

Ε. Διὰ τί εἴρηται, ὅτι αὐτὸς ἐγενήθη πρὸ πάντων
τῶν αἰώνων;

Α. Ἰνα μὴ νομίζῃ τις, ὅτι ἦν χρόνος, ὅτε οὐκ ἦν,
ἢ, ἄλλως εἰπεῖν, τοῦτο ἐμφαίνει, ὅτι ὁ Ἰησ. Χριστός
ἐστὶν υἱὸς τοῦ Θεοῦ αἰώνιος, ὥσπερ ὁ Θεὸς πατὴρ αἰώ-
νιος ἐστίν.

Ε. Τί σημαίνουσιν ἐν τῷ συμβόλῳ τῆς πίστεως αἱ
λέξεις „Ὡς ἐκ Φωτός;“

Α. Διὰ τῆς ὁμοιώσεως τοῦ ὀρωμένου Φωτὸς αὐταὶ
αἱ λέξεις ὅπως οὖν ἐξηγοῦσι τὴν ἀκατανόητον ἐκ Πατρὸς
γέννησιν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἐμβλέποντες γὰρ εἰς τὸν
ἥλιον ἡμεῖς, ὥς βλέπομεν καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ Φωτὸς γεν-
νᾶται Ὡς τὸ καταυγάζει ὅλην τὴν ὑφήλιον· πλὴν, καὶ τὸ
μὲν καὶ τὸ δὲ ὑπάρχουσιν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ Ὡς, ἀδιαίρε-

τον καὶ ὁμοφυές. Παραμόιως καὶ ὁ Θεὸς ὁ Πατὴρ ἐστὶν αἰδὶον φῶς (ὅρα Ἐπιστ. Α. Ἰωάννου Κεφ. Α. Σ. 5. ἐξ αὐτοῦ γεννᾶται ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἐξ Ἰσοῦ αἰδὶον φῶς ἐστὶ ἀλλ' ὅμως ὁ Θεὸς ὁ πατὴρ, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐστὶν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ αἰδὶον φῶς, ἀδιαίρετον καὶ τῆς αὐτῆς Θεϊκῆς φύσεως.

Ἐ. Τίς ἡ δύναμις τῶν λέξεων τοῦ συμβόλου „Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ“;

Ἀ. Ἐμφαίνει, ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ Θεὸς καλεῖται κυρίως καὶ ἀληθῶς, καθάπερ καὶ ὁ Θεὸς ὁ Πατὴρ.

Ἐ. Ἐλήφθησαν ἐκ τῆς ἱερᾶς Γραφῆς τὰ λόγια ταῦτα;

Ἀ. Ἐλήφθησαν ἐκ τοῦ ἐφεξῆς ρητοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου; „Οἶδαμεν δὲ, ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἦκει, καὶ „δέδωκεν ἡμῖν διάνοιαν, ἵνα γινώσκωμεν τὸν ἀληθινὸν Θεόν. „καὶ ἐσμέν ἐν τῷ ἀληθινῷ, ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστῷ. οὗτός ἐστιν ὁ ἀληθινὸς Θεὸς καὶ ἡ ζωὴ αἰώνιος.“ Ἐπιστ. Ἰωαν. Α. Κεφ. Ε. Σ. 20.

Ἐ. Διὰ τί εἰς τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως περὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ προστετέθη τό „γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα“;

Ἀ. Ἐγράφη πρὸς ἔλεγχον τοῦ Ἀρείου, ὅστις ἀσεβῶς ἐδίδασκεν, ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ πλάσμα.

Ἐ. Τί δηλοῦσιν αἱ λέξεις ὁμοούσιον τῷ Πατρί;

Ἀ. Ἄλλως εἰπεῖν, ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς Θεϊκῆς οὐσίας ἐστὶ μετὰ τοῦ Θεοῦ πατρὸς.

Ἐ. Πῶς περὶ τούτου ἐκφράζεται ἡ ἱερὰ Γραφή;

Ἀ. Αὐτός ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς περὶ ἑαυτοῦ, καὶ Θεοῦ πατρὸς λέγει οὕτως. „Εγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐσμέν“ Ἰωάν. Κεφ. Ι. Σ. 30.

Ἐ. Τί σημαίνουν τὰ λόγια τοῦ Συμβόλου τῆς πίστεως „δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο“;

Ἄ. Ὅτι ὁ πατήρ πάντα ἐποίησε διὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὡς τῆς αἰδίου σοφίας αὐτοῦ, καὶ αἰδίου λόγου. „Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν, ὃ γέγονεν.“ Ἰωάν. Κεφ. Α. Σ. 3.

Περὶ τοῦ Γ. ἄρθρου.

Ἐ. Περὶ τίνος λέγει τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως, ὅτι κατήλθεν ἐκ τῶν Οὐρανῶν;

Ἀ. Περὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ;

Ἐ. Πῶς αὐτὸς κατήλθεν ἐκ τῶν Οὐρανῶν, ἐν ᾧ ὡς Θεὸς πανταχοῦ πάρεστιν;

Ἀ. Ὁρθῶς εἶπας, ὅτι πανταχοῦ παρών. ὅθεν αἰεὶ ἐν τῷ Οὐρανῷ, καὶ αἰεὶ ἐπὶ τῆς γῆς· ἀλλ' ὅμως ἐπὶ τῆς γῆς ἦν πρότερον ἀόρατος, ἔπειτα δὲ ἐφανερώθη ἐν σαρκί, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν σημασίαν εἴρηται, ὅτι αὐτὸς κατήλθεν ἐκ τῶν οὐρανῶν.

Ἐ. Πῶς περὶ τούτου ἐκφράζεται ἡ ἱερὰ Γραφή;

Ἀ. Ἴδου αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. „Οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανόν, εἰμὴ ὁ ἐκ τῶ Οὐρανοῦ καταβάς, ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὢν ἐν τῷ Οὐρανῷ.“ Ἰωάν. Κεφ. 5. Σ. 13.

Ἐ. Διὰ τί ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ κατήλθεν ἐκ τῶν Οὐρανῶν;

Ἀ. Δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, ὡς τὸ σύμβολον τῆς πίστεως ἀποφαίνεται.

Ἐ. Τίς ἡ ἔννοια τοῦ, ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ κατήλθεν ἐκ τῶν Οὐρανῶν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους;

Ἄ. Σημαίνει, ὅτι ἤλθεν ἐπὶ τὴν γῆν, ἕ χάριν ἑνὸς ὁποιουδήποτε ἔθνους, ἢ τινῶν ἀτόμων, ἀλλὰ δι' ἡμῶς ἀπαντας τοὺς ἀνθρώπους ἐν γενεῇ.

Ἐ. Ἐκ ποίων κακῶν σώζων τοὺς ἀνθρώπους, ἤλθεν εἰς τὴν γῆν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Ἄ. Ἐκ τῆς ἁμαρτίας, τῆς κατάρσας καὶ τοῦ θανάτου.

Ἐ. Τί ἐστὶν ἁμαρτία;

Ἄ. Παράβασις νόμου. „Ἡ ἁμαρτία ἐστὶν ἡ ἀνομία.“

Ἰωάν. Ἐπιστ. Α. Κεφ. Γ. Σ. 4.

Ἐ. Πόθεν εἰς τὸν ἀνθρώπον ἡ ἁμαρτία, ἀφ' οὗ ὁ ἀνθρώπος ἐκτίσθη κατ' εἰκόνα Θεοῦ, ὁ δὲ Θεὸς ἀναμάρτητος;

Ἄ. Ἐκ τοῦ διαβόλου. „Ὁ ποιὼν τὴν ἁμαρτίαν ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστίν· ὅτι ἀπ' ἀρχῆς ὁ διάβολος ἁμαρτάνει.“ Ἰωάν. Ἐπιστ. Α. Κεφ. Γ. Σ. 8.

Ἐ. Πῶς ἡ ἁμαρτία ἐκ τοῦ διαβόλου μετέβη εἰς τοὺς ἀνθρώπους;

Ἄ. Ὁ διάβολος ἐξηπάτησε τὴν Εὐάν καὶ τὸν Ἀδάμ, καὶ κατέπεισεν αὐτοὺς, ἵνα παραβῶσι τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ.

Ἐ. Ὅποιαν ἐντολήν;

Ἄ. Ὁ Θεὸς ἐνετείλατο τῷ Ἀδάμ ἐν τῷ Παραδείσῳ, ἵνα μὴ γεύσῃται τῶν καρπῶν τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκοντος καλὸν καὶ πονηρὸν. καὶ τότε εἶπε πρὸς αὐτόν, ὅτι ἅμα γευσάμενος τούτων, θανάτῳ ἀποθανεῖται.

Ἐ. Διὰ τί ἡ γεῦσις τοῦ καρποῦ τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ ἦν θανατηφόρος διὰ τὸν ἀνθρώπον;

Ἄ. Διότι συνεπέφερε παρακοὴν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπέσπασε τὸν ἀνθρώπον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς αὐτοῦ χάριτος, καὶ ξένον ἐποίησε τῆς ζωῆς τοῦ Θεοῦ.

Ἐ. Τίνι τρόπῳ ἡ ὀνομασία τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ ἀρμόζει εἰς τὸ πρᾶγμα;

Ἀ. Ἀρμόζει, καθότι ὁ ἄνθρωπος δι' αὐτοῦ τοῦ ξύλου ἐμπράκτως ἐγνώρισε, πόσον τὸ καλὸν ἐκ τῆς ὑπακοῆς εἰς τὸ Θεῖον θέλημα, καὶ πόσον τὸ ἐκ τῆς παρακοῆς.

Ἐ. Πῶς ἐδύνατο ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὐὰ πεισθῆναι τῷ διαβόλῳ, παραβαίνοντες τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ;

Ἀ. Ὁ Θεὸς κατὰ τὴν ἑαυτοῦ ἀγαθότητα, δημιουργῶν τὸν ἄνθρωπον, ἔδωκεν αὐτῷ προαίρεσιν κλίνουσαν φύσει εἰς τὸ ἀγαπᾶν τὸν Θεόν, ἀλλ' ἐνταυτῷ ἐλευθέραν ὁ ἄνθρωπος ὅμως κατεχράσθη ταύτην τὴν ἐλευθερίαν.

Ἐ. Πῶς ὁ διάβολος ἐξηπάτησε τὸν Ἀδὰμ καὶ τὴν Εὐάν;

Ἀ. Ἡ Εὐὰ εἶδεν ἐν τῷ παραδείσῳ ὄφιν, ὅστις ἐβεβαίου αὐτήν, ὅτι, γευσάμενοι οἱ ἄνθρωποι τῶν καρπῶν τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως, γνώσονται τὸ καλὸν καὶ τὸ κακόν, καὶ ἔσονται ὡς Θεοί. Ἡ Εὐὰ ἐδεδεάσθη διὰ τῆς ὑποσχέσεως, καὶ τῆς καλλονῆς τῶν καρπῶν, καὶ ἐγεύσατο. ὁ δὲ Ἀδὰμ ἐγεύσατο αὐτοῦ κατὰ τὸ παράδειγμα αὐτῆς.

Ἐ. Τί ἐπήγαγεν ἐκ τῆς ἁμαρτίας τοῦ Ἀδὰμ;

Ἀ. Ἡ κατάρα καὶ ὁ θάνατος.

Ἐ. Τί ἐστι κατάρα;

Ἀ. Καταδίκη τῆς ἁμαρτίας διὰ τῆς ἀδικίας σου κρίσεως τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ κακὸν τὸ ἐκ τῆς ἁμαρτίας προελθόν διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων τιμωρίαν, εἶπεν ὁ Θεὸς τῷ Ἀδὰμ „ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου.“ Γενέσ. Κεφ. Γ. Σ. 17.

Ἐ. Ὅποιος θάνατος προῆλθεν ἐκ τῆς ἁμαρτίας τοῦ Ἀδὰμ;

Ἀ. Διττός· σωματικὸς μὲν, ὅποτεν τὸ σῶμα ἀφαιρῆται τὴν ψυχὴν, ἥτις ἐξωογόνει αὐτό. Πνευματικὸς δὲ,

ὅποτάν ἡ ψυχὴ στερεῇται τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, ἥτις ἐξωογόνει αὐτὴν δι' ἀνωτέρας πνευματικῆς ζωῆς.

Ἐ. Μήπως καὶ ἡ ψυχὴ ἀποθνήσκει ὡς τὸ σῶμα;

Ἀ. Ἀποθνήσκει· οὐχὶ ὅμως καθὼς τὸ σῶμα, τὸ ὅποτον ἀποθνήσκον, γίνεται ἀναίσθητον καὶ διαλύεται· ἡ ψυχὴ δὲ, ἀποθνήσκουσα διὰ τῆς ἁμαρτίας, στερεῖται μὲν τοῦ νοεροῦ φωτός, τῆς χαρᾶς καὶ τῆς μακαριότητος, ἀλλ' ὅμως μένει ἀφθαρτος, οὔτε ἐξοντοῦται, ἀλλὰ μένει ἐν σκότει, ἐν θλίψει καὶ πᾶσχουσα.

Ἐ. Διὰ τί οὐχὶ μόνον οἱ Πρωτόπλαστοι ἀπέθαναν, ἀλλὰ καὶ πάντες ἀποθνήσκουσιν;

Ἀ. Διότι πάντες ἐγεννήθησαν ἐκ τοῦ Ἀδάμ, τοῦ τρωθέντος διὰ τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἰδίως ἁμαρτάνουσι. Καθὼς ἐκ τῆς μεμολυσμένης πηγῆς κατὰ φυσικὸν λόγον ἀναβρύουσι νάματα μεμολυσμένα, παρομοίως καὶ ἐκ τοῦ προπάτορος τοῦ ἁμαρτωλοῦ, καὶ ἀκολούθως θνητοῦ, ἀναφύονται ἁμαρτωλοὶ καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο θνητοὶ ἀπόγονοι.

Ἐ. Πῶς ἐκφράζεται περὶ τούτου ἡ ἱερὰ Γραφή;

Ἀ. „Δι' ἐνός ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον· εἰςῆλθε, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως „εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατος διήλθεν, ἐφ' ᾧ πάντες „ἠμαρτον.“ Πρὸς Ῥωμαίους Κεφ. Ε. Σ. 12.

Ἐ. Οἱ καρποὶ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς ἦσαν ἄερά γε ὠφέλιμοι εἰς τὸν ἄνθρωπον μετὰ τὴν ἁμαρτίαν;

Ἀ. Μετὰ τὴν ἁμαρτίαν ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἠδύνατο γεύσασθαι τῶν καρπῶν τούτων· καθότι ἐξεβλήθη ἐκ τοῦ Παραδείσου.

Ἐ. Ἐμεινεν ἄρα τότε εἰς τοὺς ἀνθρώπους σωτηρίας ἐλπίς;

Ἀ. Ὅτε οἱ Πρωτόπλαστοι ὠμολόγησαν ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν, τότε ὁ Θεὸς κατὰ

τὴν αὐτοῦ εὐσπλαγχνίαν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐλπίδα σωτηρίας.

Ἐ. Εἰς τί συνίστατο αὕτη ἡ ἐλπίς;

Ἀ. Ὁ Θεὸς ἐπηγγείλατο, ὅτι τὸ σπέρμα τῆς γυναικὸς συντρίψει τὴν κεφαλὴν τοῦ ὄφως. Γεν. Κεφ. Γ. Σ. 15.

Ἐ. Τί σημαίνει τοῦτο;

Ἀ. Ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς νικήσει τὸν διάβολον, τὸν ἐξαπατήσαντα τοὺς ἀνθρώπους, καὶ λυτρώσεται αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, τῆς κατάρας καὶ τοῦ θανάτου.

Ἐ. Τίνος ἕνεκεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὠνομάσθη σπέρμα γυναικὸς;

Ἀ. Διότι αὐτὸς ἐπὶ γῆς ἐγεννήθη ἄνευ ἀνδρὸς, ἐκ τῆς ὑπεραγίας Παρθένου Μαρίας.

Ἐ. Τίς ἡ ἐκ ταύτης τῆς ὑποσχέσεως ὠφέλεια;

Ἀ. Ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἐδύναντο ἔκτοτε σωτηριαδῶς πιστεύειν εἰς τὸν ἐλευσόμενον Σωτῆρα, καθὼς ὑμεῖς πιστεύομεν εἰς τὸν ἐλθόντα.

Ἐ. Ἀράγε ἐπίστευον οἱ τῆς ἀρχαιότητος ἄνθρωποι εἰς τὸν ἐλευσόμενον Σωτῆρα;

Ἀ. Πολλὰ ὀλίγοι· τὸ δὲ πλεῖστον μέρος τῶν ἀνθρώπων ἐλησμόνησαν τὴν περὶ τοῦ Σωτῆρος Θεῖαν ἐπαγγελίαν.

Ἐ. Ἐπανέλαβεν ὁ Θεὸς ταύτην τὴν ὑπόσχεσιν;

Ἀ. Πολλάκις. Π. Χ. Τῷ Ἀβραάμ ἔδωκεν ὑπόσχεσιν τοῦ Σωτῆρος διὰ τῶν ἐφ' ἧς. „Ενευλογηθήσονται ἐν τῷ σπέρματί σου πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς.“ Γενέσ. Κεφ. ΚΒ. Σ. 18. Τὴν αὐτὴν ἐπαγγελίαν ἐπανέλαβεν αὐτὸς ἔπειτα πρὸς τὸν Δαυὶδ, λέγων „Ἀναστήσω τὸ σπέρμα σου μετὰ σέ, καὶ ἀνορθώσω τὸν θρόνον αὐτοῦ ἕως εἰς τὸν αἰῶνα.“ Βασιλειῶν. Βιβλ. Β. Κεφ. Ζ. Σ. 12, 13.

Ἐ. Τί ἐμφαίνει ἡ λέξις Σάρκωσις;

Ἀ. Ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ προσέλαβε σάρκα ἀνθρωπίνην, ἐκτὸς τῆς ἀμαρτίας, καὶ ἐγένετο ἄνθρωπος, μὴ παύων τοῦ εἶναι Θεός.

Ἐ. Πόθεν ἐλήφθη ἡ λέξις Σάρκωσις;

Ἀ. Ἐκ τῶν λογίων τοῦ Ἐυαγγελιστοῦ Ἰωάννου. „Ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο.“ Ἰωάν. Κεφ. Α. Σ. 14.

Ἐ. Τίνος χάριν ἐν τῷ συμβόλῳ τῆς πίστεως μετὰ τὸ εἰρημένον περὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅτι αὐτὸς ἐσαρκώθη, προστετέθη τὸ, ἐνανθρωπήσας;

Ἀ. Ἰνα μὴ νομίσῃ τις, ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἔλαβε μόνην τὴν σάρκα, τοῦτ' ἐστὶ τὸ σῶμα, ἀλλ' ἵνα γνωρίσωσιν ἐν αὐτῷ τέλειον ἄνθρωπον, τὸν συνιστάμενον ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς.

Ἐ. Ὑπάρχει εἰς τοῦτο μαρτυρία τῆς ἱερᾶς Γραφῆς;

Ἀ. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει. „Εἰς μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς.“ Πρὸς Τιμ. Α. Κεφ. Β. Σ. 5.

Ἐ. Μία λοιπὸν φύσις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ;

Ἀ. Οὐχί· ἐν αὐτῷ εἰσὶ ἀχωρίστως καὶ ἀσυγχύτως δύο φύσεις· ἡ Θεϊκὴ καὶ ἡ ἀνθρώπινος, καὶ κατὰ ταύτας τὰς φύσεις, δύο θελήσεις.

Ἐ. Κατὰ τοῦτο μήπως καὶ δύο πρόσωπα;

Ἀ. Οὐχί· ἀλλ' ἐν πρόσωπον, Θεὸς καὶ ἄνθρωπος ἑμῶν, καὶ ἐνὶ λόγῳ, Θεάνθρωπος.

Ἐ. Πῶς ἐκφράζεται ἡ ἱερὰ Γραφὴ περὶ τῆς σαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἐκ Πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου;

Ἀ. Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ἱστορεῖ, ὅτι ἡ Παρθένος Μαρία ἐρώτησε τὸν Ἄγγελον, τὸν εὐαγγελιστάμενον τὴν σύλληψιν τοῦ Ἰησοῦ, λέγουσα. „Πῶς ἔσται ταῦτα, ἡπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω.“ Ὁ δὲ Ἄγγελος ἀπεκρίθη πρὸς

αὐτήν. „Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναις
„Υψίστου ἐπισκιάσει σοι διότι καὶ τὸ γεγόμενον ἅγιον,
„κληθήσεται Υἱὸς Θεοῦ.“ Λουκᾶ Κεφ. Α. Σ. 34, 35.

Ε. Τίς ἦν ἡ Παρθένος Μαρία;

Α. Ἀγία Παρθένος ἐκ γένους Ἀβραάμ καὶ Δαυὶδ,
ἐξ οὗ ἔμελλε γεννηθῆναι ὁ Σατῆρ, κατὰ τὴν Θείαν ἐπαγ-
γελίαν, μεμνηστευμένος τῷ Ἰωσήφ, τῷ ἐκ τῆς αὐτῆς
πατριᾶς, ὅπως γένηται αὐτῆς Φύλαξ, καθ' ὅτι αὐτὴ
ἀφιερώθη τῷ Θεῷ μεθ' ὑποσχέσεως τοῦ διαμεῖναι πάν-
τοτε παρθένος.

Ε. Καὶ ἔμεινε λοιπὸν πάντοτε Παρθένος ἡ Ὑπε-
ραγία;

Α. Ἐμεινε καὶ μένει παρθένος πρὸ τοῦ τόκου, καὶ
ἐν τῷ τόκῳ, καὶ μετὰ τὸ τεκεῖν τὸν Σωτῆρα· ὅθεν καλεῖ-
ται ἀειπάρθενος.

Ε. Διὰ ποίας ἄλλης μεγάλης ὀνομασίας τιμᾷ τὴν
ἀειπάρθενον Μαρίαν ἡ Ὁρθόδοξος ἐκκλησία;

Α. Θεοτόκον αὐτὴν ὀνομάζουσα.

Ε. Δεῖξ' ἰ μοι τὴν ἀρχὴν ταύτης τῆς ὀνομασίας εἰς
τὴν ἱερὰν Γραφὴν.

Α. Ἐλήφθη ἐκ τῶν ἐφεξῆς λόγων τοῦ Προφήτου
Ἠσαΐου „ἰδοὺ ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει, καὶ τέξεται
„υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουὴλ, ὃ ἐστι
„μεθερμηνεύμενον μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός.“ Ἠσαΐε Κεφ. Ζ.
Σ. 14. Παρομοίως καὶ ἡ δικαία Ἐλισάβετ ὀνομάζει τὴν
Ὑπεραγίαν Παρθένον μητέρα τοῦ Κυρίου· ὅπερ ἰσοδύνα-
μὸν ἐστὶ τῇ λέξει Θεοτόκος. „Καὶ πόθεν μοι τοῦτο, ἵνα
„ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ Κυρίου μου πρὸς με.“ Λουκᾶ Κεφ. Α.
Σ. 43.

Ε. Κατὰ ποίαν ἔννοιαν ἡ Ὑπεραγία Παρθένος Θεοτό-
κος καλεῖται;

Α. Ἄν καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐγεννήθη ἐξ αὐτῆς,
οὐ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ Θεότητα, αἰδίον οὔσαν, ἀλλὰ κατὰ

τὴν ἀνθρωπότητα· ἀλλ' ὅμως ἀξίως αὐτὴ ἐκλήθη Θεοτόκος, καθότι ὁ τεχθεὶς ἐξ αὐτῆς καὶ ἐν τῇ συλλήψει καὶ ἐν τῇ γεννήσει ὑπῆρχε καὶ ὑπάρχει ἀληθινὸς Θεός.

Ε. Πῶς δεῖ Φρονεῖν περὶ τῆς ὑψηλῆς ἀξίας τῆς ὑπεραγίας Παρθένου Μαρίας;

Α. Καθὸ Μήτηρ τοῦ Κυρίου αὐτῇ, τῇ χάριτι καὶ τῇ πρὸς Θεὸν οἰκειότητι, ἐπομένως καὶ τῇ ἀξίᾳ, ὑπερέχει παντὸς κτιστοῦ ὄντος· διὸ καὶ ἡ Ὁρθόδοξος ἐκκλησία τιμᾷ αὐτὴν ὡς ἀνωτέραν τῶν Χερουβὶμ καὶ τῶν Σεραφεῖμ.

Ε. Τὶ ἄλλο σημειωτέον περὶ τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου;

Α. Ὅτι, ὄντος τοῦ τόκου κατὰ πάντα ἁγίου καὶ ἀλλοτρίου πάσης ἁμαρτίας, ὑπῆρχε καὶ ἀνάδινος· καθότι μεταξὺ τῶν τιμωριῶν τῶν διὰ τὴν ἁμαρτίαν διώρισεν ὁ Θεὸς τῇ Εὐᾷ τὸ ἐν ὧδ·σι (λύπαις) τεκεῖν τέκνα· ὅρα Ἰωάν. Δαμασκ. Θεολογίας. Βιβλ. Δ. Κεφ. ΙΔ. Σ. 6.

Ε. Ἡ Θεία Πρόνοια πῶς προπαρεσκεύασε σημεῖα, ἵνα οἱ ἄνθρωποι δυνηθῶσι γνωρίσαι τὸν δι' αὐτοὺς γεννηθέντα Σωτῆρα;

Α. Πολλὰς ἐχορήγησεν ἀκριβεῖς προβήσεις περὶ τῶν διαφορῶν περιστάσεων τῆς αὐτοῦ Γεννήσεως καὶ ἐπιγείου ζωῆς. Π. Χ. Ὁ Προφήτης Ἡσαΐας προεῖπεν, ὅτι ὁ Σωτὴρ γεννηθήσεται ἐκ Παρθένου. Ἡσαΐου Κεφ. Ζ. Σ. 14. Ὁ Προφήτης Μιχαίας προεῖπεν, ὅτι ὁ Σωτὴρ γεννηθήσεται ἐν Βηθλεὲμ, καὶ τὴν πρόβησιν ταύτην οἱ Ἰουδαῖοι καλῶς ἐνόουν, πρὶν γνωρίτῳσι τὴν ἐκπλήρωσιν αὐτῆς, Ματθ. Κεφ. Β. Σ. 4, 5, 6. Ὁ Προφήτης Μαλαχίας, μετὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ δευτέρου Ναοῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ, προεῖπεν, ὅτι ἡ ἔλευσις τοῦ Σωτῆρος ἐγγίξει, καὶ ὅτι αὐτὸς ἐλεύσεται εἰς αὐτόν τὸν ναόν, καὶ ὅτι ἔμπροσθεν αὐτοῦ πεμφθήσεται Πρόδρομος, καθ' ὁμοίωσιν τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, ὅπερ τρανῶς ἐμφαίνει Ἰωάννην τὸν Βαπτιστῆν.

ππιστήν. Μαλαχίᾱ. Κεφ. Γ. Σ. 1., καὶ Κ. Δ. Σ. 5. Ὁ Προφήτης Ζαχαρίας προεῖπε τὴν ἐπίσημον εἴσοδον τοῦ Σωτῆρος εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Ζαχαρ. Κεφ. Θ. Σ. 9. Ὁ Προφήτης Ἡσαΐας μετ' ἀξιαγάστῃ σαφηνείας προεῖπε τῷ Σωτῆρι τὰ πάθη. Ἡσ. Κεφ. ΝΓ. Ὁ Δαυὶδ ἐν ψαλμῷ ΚΑ. περιέγραψε τὰ ἐπὶ τῷ σταυρῷ πάθη τῷ Σωτῆρι μετὰ τοσαύτης ἀκριβολογίας, ὥς ἂν ἐγράφετο ὁ ψαλμὸς ἕτος εἰς αὐτὸς τὸς πρόποδας τῷ Σταυρῷ. Ὁ Προφήτης Δανιὴλ τετρακίσια ἐννεήκοντα ἔτη πρὸ τοῦ συμβάντος προεῖπε τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ Σωτῆρος, τὸν Σταυρικὸν αὐτοῦ θάνατον, καὶ τὴν παρακολουθήσασαν καταστροφὴν τοῦ ναοῦ καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ, τέλος τὴν παῦσιν τῶν θυσιῶν τοῦ παλαιῷ νόμου. Δανιὴλ Κεφ. Θ.

Ἐ. Ἀράγε ἐγνώρισθι τῷ ὄντι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὡς Σωτῆρ, κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἐγεννήθη, καὶ ἔζη ἐπὶ τῆς γῆς;

Α. Πολλοὶ ἐγνώρισαν αὐτὸν κατὰ διαφοροὺς τρόπους· οἱ τῆς ἀνατολῆς μάγοι ἐγνώρισαν αὐτὸν διὰ μέσου ἀστέρος, ἔστις πρὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ ἐφάνη κατ' ἀνατολὰς. Οἱ τῆς Βηθλεὲμ ποιμένες τὰ κατ' αὐτὸν ἔμαθον παρὰ τῶν ἀγγέλων, οἵτινες εἶπον πρὸς αὐτοὺς, ὅτι ἐγεννήθη Σωτῆρ ἐν πόλει Δαυὶδ. Ὁ τε Συμεὼν καὶ ἡ Ἄννα κατ' ἐξαίρετον ἀποκάλυψιν ἐκ Πνεύματος ἁγίου ἐγνώρισαν αὐτὸν, ὅτε αὐτὸς εἰς τὴν συμπλήρωσιν τῶν τεσσαράκοντα ἡμερῶν μετὰ τὴν γέννησιν αὐτοῦ προσενέχθη εἰς τὸν ναόν. Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς παρὰ τῷ ποταμῷ Ἰορδάνῃ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς Βαπτίσεως ἐγνώρισεν αὐτὸν κατὰ τὴν ἀποκάλυψιν ἐκ τῆς εἰς αὐτὸν ἐπιφοιτήσεως τῷ ἁγίῳ Πνεύματος ἐν εἶδει περιστεῶς, καὶ ἐκ τῆς οὐρανόθεν φωνῆς ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς. „Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα.“ Ματθ. Κεφ. Γ. Σ. 17. Παρομοίαν φωνὴν ἤκουσαν περὶ αὐτοῦ οἱ Ἀπόστολοι Πέτρος, Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἐν τῷ ὄρει

μεταμορφώσεως. „Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, „ἐν ᾧ εὐδόκησα· αὐτοῦ ἀκούετε.“ Μαρκ. Κεφ. Δ. Σ. 7. Ἐκτὸς δὲ τούτων πάμπολλοι ἐγνώρισαν αὐτὸν διὰ τὴν ὑπεροχὴν καὶ ἐντέλειαν τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῶν θαυμάτων, ὅσα αὐτὸς ἐποίει.

Ἐ. Ποῖα ἐποίει θαύματα ὁ Ἰησοῦς Χριστός;

Ἀ. Ἀνθρώπους, ἔχοντας νόσους ἀνιάτους, καὶ δαιμονιζομένους, αὐτὸς ἐθεράπευεν ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ διὰ μόνου τοῦ λόγου, ἢ ἀπτόμενος τῇ χειρὶ, ἢ ἀπλῶς διὰ τῆς ἐκ μέρους τῶν ἀσθενῶν ψηλαφήσεως τῶν ἱματίων αὐτοῦ. Ἀπαξ διὰ πέντε, καὶ ἄλλοτε δι' ἐπτὰ, ἄρτων αὐτὸς ἐθέρψεν ἐν ἐρήμῳ τόπῳ χιλιάδας ἀνθρώπων. Περιεπάτει ἐπὶ τοῦ ὕδατος, καὶ διὰ τοῦ λόγου κατεύναζε τὸν κλύδωνα, ἀνήγειρε νεκροὺς, ἤγαν ἀνέστησε τὸν υἱὸν τῆς χήρας ἐν Ναὶν, τὴν θυγατέρα τοῦ Ἰαήλ, καὶ τὸν Λάζαρον, τεταρταῖον ἔντα.

Ἐ. Ἐπειδὴ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐσαρκώθη διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, τίνι ἔπειτα τρόπῳ αὐτὸς κατώρθωσε τὴν σωτηρίαν ἡμῶν;

Ἀ. Διὰ τῆς διδαχῆς ἑαυτοῦ, διὰ τῆς ζωῆς ἑαυτοῦ, διὰ τοῦ θανάτου ἑαυτοῦ καὶ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως αὐτοῦ.

Ἐ. Τίς ἦν ἡ διδαχὴ τοῦ Χριστοῦ;

Ἀ. Τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ἄλλως εἰπεῖν, ἡ περὶ σωτηρίας καὶ αἰωνίου μακαριότητος διδασκαλία, τὴν ὁποῖαν τὴν σήμερον παραδίδει ἡ Ὁρθόδοξος ἐκκλησία. Ὁρα Μάρκ. Κεφ. Α. Σ. 14, 15.

Ἐ. Κατὰ ποῖον τρόπον ἡ διδαχὴ τοῦ Χριστοῦ γίνεται εἰς ἡμᾶς σωτήριος;

Ἀ. Ὅταν αὐτὴν ἀποδεχάμεθα ἐξ ὅλης καρδίας καὶ καταβλήλως εἰς αὐτὴν πολιτευώμεθα. Καὶ καθὼς ὁ ψευδὴς λόγος τοῦ διαβόλου δεκτὸς γενόμενος εἰς τοὺς Πρωτοπλάστους, κατέστη ἐν αὐτοῖς σπέρμα ἁμαρτίας καὶ θα-

νάτου· οὕτω, ἀντιστρέφως, ὁ ἀληθὴς λόγος τοῦ Χριστοῦ, τὸν ὅποιον οἱ Χριστιανοὶ προθύμως ἀποδέχονται, καθίσταται ἐν αὐτοῖς σπέρμα τῆς ἀγίας καὶ ἀθανάτου ζωῆς. Οἱ τοιοῦτοι, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, εἰσὶν „ἀναγεγεννημένοι οὐκ ἐκ σπορᾶς φθαρτῆς, ἀλλ' ἀφθάρτου, διὰ λόγου ζῶντος Θεοῦ, καὶ μένοντος εἰς τὸν αἰῶνα.“ Πέτρου ἐπιστολὴ Α. Κεφ. Α. 23.

Ε. Κατὰ ποῖον τρόπον ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ γίνεται εἰς ἡμᾶς σωτήριος;

Α. Ὅταν αὐτὴν μιμώμεθα. Αὐτὸς γὰρ λέγει. “Ἐὰν „ἐμοὶ διακοιῇ τις, ἐμοὶ ἀκολουθεῖτω καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγώ, „ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμός ἔσται.“ Ἰωάν. Κεφ. ΙΒ. Σ. 26.

Περὶ τοῦ Δ Α' ρθρου.

Ε. Πῶς συνέβη ἡ σταύρωσις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν ᾗ ἡ διδασκαλία καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ ἔμελλον κινήσαι ἅπαντας εἰς εὐλάβειαν;

Α. Οἱ Πρεσβύτεροι καὶ οἱ Γραμματεῖς τῶν Ἰουδαίων ἐμίπουν αὐτόν· διότι ἐξήλεγχε τὴν ψευδῆ διδασχὴν καὶ τὴν παράνομον αὐτῶν πολιτείαν· καὶ ἐφθόνον αὐτόν· διότι ὁ λαὸς ἐξ αἰτίαις τῆς διδασχῆς καὶ τῶν θαυμάτων ἐσέβετο αὐτὸν ὑπὲρ αὐτοῦς. Ὅθεν οὗτοι διέβαλον αὐτόν, καὶ κατεδίκασαν εἰς θάνατον.

Ε. Διὰ τί ἐρρέθη, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐσταυρώθη ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου;

Α. Ἰνα προσδιοριθῇ ὁ καιρὸς, καθ' ὃν αὐτὸς ἐσταυρώθη.

Ἐ. Τίς ὑπῆρχεν ὁ Πόντις Πιλάτος;

Ἐ. Τῶν Ρωμαίων ἡγεμὴν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, τὴν ὁποίαν ὑπέταζαν οἱ Ῥωμαῖοι.

Ἐ. Διὰ τί αὐτὴ ἡ περίστασις ὑπάρχει ἀξιοσημείωτος;

Ἀ. Διότι δεικνύει τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς προφητείας τοῦ Ἰακώβ. „Οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ Ἰουδα, καὶ ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ἕως εἰς ἔλθῃ τὰ ἀποκείμενα αὐτῷ καὶ αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν.“ Γενέσ. Κεφ. ΜΘ. Σ. 10.

Ἐ. Διὰ τί εἰς τὸ σύμβολον τῆς πίστεως οὐχὶ μόνον ἔιρηται, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐσταυρώθη, ἀλλ' ἐτι προστίθεται, ὅτι αὐτὸς ἔπαθεν;

Ἀ. Ἰνα φανερωθῇ, ὅτι ἡ σταύρωσις αὐτοῦ οὐκ ἦν ἀπλῶς φάντασμα πάθους καὶ θανάτου, ὥς ἔλεγάν τινες ψευδοδιδάσκαλοι, ἀλλὰ τῷ ὄντι πάθος καὶ θάνατος.

Ἐ. Διὰ τί ἀνάμνησις γίνεται, καὶ ὅτι ἐτάφη;

Ἀ. Τοῦτο παρομοίως συντελεῖ πρὸς πληροφορίαν, ὅτι αὐτὸς ὄντως ἀπέθανε, καὶ ἀνέστη καθότι οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ἔστησαν φύλακας εἰς τὸν τάφον αὐτοῦ, καὶ ἐσφράγισαν αὐτόν.

Ἐ. Πῶς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, Θεὸς ὢν, ἐδύνατο παθεῖν καὶ ἀποθανεῖν;

Ἀ. Αὐτὸς ἔπαθε καὶ ἀπέθανεν οὐ κατὰ τὴν θεότητα, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· οὐχὶ ὅτι ἦν ἀδύνατον αὐτῷ ἐκφυγεῖν τὸ πάθος, ἀλλ' ἐκουσίως ἔπαθε καθότι αὐτὸς εἶπεν. „Ἐγὼ τίθημι τῆς ψυχῆν μου, ἵνα πάλιν λάβω αὐτήν. Οὐδεὶς αἶρει αὐτήν ἀπ' ἐμοῦ· ἀλλ' ἐγὼ τίθημι αὐτήν ἀπ' ἐμαυτοῦ· ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι, αὐτήν, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν.“ Ἰωάν. Κεφ. Ι. Σ. 17, 18.

Ἐ. Τίς ἡ ἔννοια τῶν λέξεων τῶν περὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι ἐσταυρώθη δι' ἡμᾶς;

Ἀ. Τοῦτο ἐμφαίνει, ὅτι αὐτὸς διὰ τοῦ σταυρικοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐρξάσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἀμαρτίας, τῆς κατάρας καὶ τοῦ θανάτου.

Ἐ. Πῶς ἐκφράζεται περὶ τῆς ἀπολυτρώσεως ταύτης ἡ ἱερὰ Γραφή;

Ἀ. Περὶ τῆς ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας. „Ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, τὴν ἀφέσιν τῶν παραπτωμάτων κατὰ τὸν πλοῦτον τῆς χάριτος αὐτοῦ.“ Πρὸς Ἐφεσ. Κεφ. Α. Σ. 7. Περὶ τῆς ἀπὸ τῆς κατάρας ἀπαλλαγῆς. „Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου, γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα.“ Πρὸς Γαλ. Κεφ. Γ. Σ. 13. Περὶ τῆς ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τοῦ θανάτου. „Ἐπεὶ οὖν τὰ παῖδια κεκοινώηκε σαρκὸς καὶ αἵματος, καὶ αὐτοὶ παραπλησίως μετέσχε τῶν αὐτῶν, ἵνα διὰ τοῦ θανάτου καταργήσῃ τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τοῦτ' ἐστὶ τὸν διάβολον, καὶ ἀπαλλάξῃ τούτους, ὅσοι φέβω θανάτου διὰ παντὸς τοῦ ζῆν ἔνοχοι ἦσαν δουλείας.“ Πρὸς Ἑβραίους Κεφ. Β. Σ. 14, 15.

Ἐ. Τίτι τρέπω ὁ Σταυρικὸς θάνατος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπαλλάττει ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας, τῆς κατάρας καὶ τοῦ θανάτου;

Ἀ. Ἴνα εὐκολώτερον διηθώμεν πιστεῦσαι τοῦτο τὸ μυστήριον, ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ συνετίζει ἡμᾶς περὶ αὐτοῦ καθ' ὅσον χωρεῖν δυνάμεθα ἐκ τῆς συγκρίσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ Ἀδάμ. Ὁ γὰρ Ἀδὰμ κατὰ φυσικὸν λόγον ὑπάρχει κεφαλὴ ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος, ἥτις συγκροτεῖ μετ' αὐτοῦ ἐν σῶμα, ὡς φυσικῶς ἐξ αὐτοῦ καταγομένη. Ὁ δὲ Ἰησοῦς Χριστὸς, ἐν ᾧ ἡ Θεότης ἠνώθη μετὰ τῆς ἀνθρωπότητος κατὰ χάριν γέγονε νέα καὶ παντοδύναμος κεφαλὴ τῶν ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους συνάπτει

μεθ' ἑαυτοῦ διὰ τῆς πίστεως· καθὼς ἔν ἐν τῷ Ἀδὰμ ἐδουλώθημεν τῇ ἁμαρτίᾳ, τῇ κατάρᾳ καὶ τῷ θανάτῳ, παραπλησίως ἀπαλλαττίμεθα τῆς ἁμαρτίας, τῆς κατάρης, καὶ τοῦ θανάτου ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ. Τὸ ἐκούσιον αὐτοῦ πάθος, καὶ ὁ δι' ἡμᾶς σταυρικός θάνατος, ὄντα τιμῆς ἀπείρου καὶ ἀξίας, καθ' ὃ θάνατος τοῦ ἀναμαρτήτου καὶ Θεανθρώπου, ὑπάρχει ἐνταυτῷ τελεία ἱκανοποίησις εἰς τὴν δικαιοκρισίαν τοῦ Θεοῦ, τοῦ κατακρίναντος ἡμᾶς διὰ τὴν ἁμαρτίαν εἰς θάνατον· πρὸς δὲ καὶ ἄμετρος ἀξιομισθία, διὰ τῆς ὁποίας αὐτὸς ἔλαβε, μενούσης τῆς δικαιοσύνης, τὸ δικαίωμα τοῦ χορηγεῖν εἰς ἡμᾶς τοὺς ἁμαρτωλοὺς τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ τὴν χάριν, δι' ἧς ὑπερνικῶμεν τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὸν θάνατον.

„Τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ ἠθέλησεν ὁ Θεὸς γνωρίσαι, τίς ὁ „πλοῦτος τῆς δόξης τοῦ μυστηρίου τούτου ἐν τοῖς ἔθνε- „σιν, ὅς ἐστι Χριστὸς ἐν ὑμῖν, ἡ ἐλπίς τῆς δόξης.“ Πρὸς Κολοσσ. Κεφ. Α. Σ. 26, 27. Εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἐνὸς πα- „ραπτώματι ὁ θάνατος ἐβασίλευσε διὰ τοῦ ἐνὸς, πολλῶ „μᾶλλον εἰς τὴν περισσεΐαν τῆς χάριτος καὶ τῆς δωρεᾶς „τῆς δικαιοσύνης λαμβάνοντες, ἐν ζωῇ βασιλεύσουσι διὰ τοῦ „ἐνὸς Ἰησοῦ Χριστοῦ.“ Πρὸς Ῥωμ. Κεφ. Ε. Σ. 17. „Οὐδὲν „ἄρα νῦν κατάκριμα τοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ οὐ κατὰ σάρ- „κα περιπατοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα. Ὁ γὰρ νόμος τοῦ „πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἠλευθέρωσέ με „ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου. Τὸ γὰρ „ἀδύνατον τοῦ νόμου, ἐν ᾧ ἡσθένει διὰ τῆς σαρκὸς, ὁ Θεὸς „τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν πέμψας ἐν ὁμοιάματι σαρκὸς ἁμαρτίας „καὶ περὶ ἁμαρτίας κατέκρινε τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ „σαρκί. Ἵνα τὸ δικαίωμα τοῦ νόμου πληρωθῇ ἐν ὑμῖν τοῖς „μὴ κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα.“ Πρὸς Ῥωμ. Κεφ. Η. Σ. 1, 2, 3, 4.

Ἐ. Ἀράγε τῷ ὄντι ὑπὲρ πάντων ἡμῶν ἔπαθεν ὁ Ἰησοῦς Χριστός;

Ἄ. Ὡς ἐκ μέρους αὐτοῦ προσέφερον ἑαυτὸν θυσίαν διὰ πάντας, καὶ διὰ τοὺς πάντας ἐκτίσαστο χάριν καὶ σωτηρίαν. Ἀλλ' ὅμως ὠφελοῦνται ἐξ αὐτῆς μόνον ἐκεῖνοι, ὅσοι οἰκειοθελῶς μετέχουσι τῶν παθημάτων αὐτῆς, συμμορφούμενοι τῷ θανάτῳ αὐτοῦ. Πρὸς Φιλιππησίους Κεφ. Γ. Σ. 10.

Ἐ. Πῶς δυνάμεθα μέτοχοι γενέσθαι τῶν παθημάτων καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ;

Ἀ. Γενόμεθα μέτοχοι τῶν παθημάτων καὶ τοῦ θανάτου τῆς Ἰησοῦ Χριστοῦ πρῶτον διὰ τῆς ζύσεως καὶ ἐγκαρδίου πίστεως, δεύτερον διὰ τῶν μυστηρίων, ἐν οἷς ἐγκρύπται καὶ ἐκσφράγισται ἡ δύναμις τῶν σωτηρίων παθῶν καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Κυρίου ἡμῶν, καὶ τρίτον διὰ τῆς σταυρώσεως τῆς σαρκὸς ἡμῶν σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις. „Ἐγὼ γὰρ, λέγει ὁ Ἀπόστολος, διὰ νόμου νόμῳ ἀπέθανον, ἵνα Θεῷ ζήσω· Χριστῷ συνεσταύρωμαι· ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός· ὁ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ υἱοῦ τῆς Θεοῦ, τοῦ ἀγκυπῆσαντός με καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ.“ Πρὸς Γαλ. Κεφ. Β. Σ. 19. 20. „ἢ οὐκ οἴδατε, ὅτι, ὅσοι, εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν ἐβαπτίσθημεν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτισθημεν;“ Πρὸς Ῥωμ. Κεφ. 5. Σ. 3. „Ὅσάνκις γὰρ ἂν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τῆτον, καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πίητε, τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου καταγγέλλετε ἄχρις οὗ ἂν ἔλθῃ.“ Πρὸς Κορινθ. Α. Κεφ. ΙΑ. Σ. 26. „Οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις.“ Πρὸς Γαλ. Κεφ. Ε. Σ. 24.

Ἐ. Πῶς δυνατόν τὸ σταυρῶσαι τὴν σάρκα σὺν τοῖς παθήμασι καὶ τοῖς ἐπιθυμίαις;

Ἀ. Διὰ τῆς ἐγκρατείας καὶ χαλιναγωγίας τῶν παθῶν καὶ τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ δι' ἔργων τούτοις ἐναντίων Π. Χ. Ὅπταν ἡ ἐργὴ προτρέπη ἡμᾶς εἰς ἐχθροῦ τῆς

κακολογίαν καὶ εἰς τὸ βλάψαι αὐτὸν, ἡμεῖς δὲ εἰς ταύτην τὴν ῥοπὴν τοῦ πάθους ἀνθιστάμεθα, καὶ ἐνθυμούμενοι τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, ὅστις ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ προσήυχετο, τὸ αὐτὸ ποιούμεν ὑπὲρ τοῦ ἡμετέρου, τότε ἡμεῖς σταυροῦμεν τὸ πάθος τοῦ θυμοῦ.

Περὶ τοῦ Ε' Ἀ' ρθρου.

Ἐ. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ποίαν ἐναργεστέραν ἀπόδειξιν ἔδωκεν, ὅτι τὰ πάθη καὶ ὁ θάνατος αὐτοῦ σωτήριά εἰσι δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους;

Ἀ. Τοῦτο ἀπέδειξεν ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν, καὶ οὕτω καταβαλὼν τὸ θεμέλιον καὶ τῆς ἡμετέρας μακαρίας ἀναστάσεως. „Νυνὶ δὲ Χριστὸς ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων ἐγένετο.“ Πρὸς Κορινθ. Α. Κεφ. ΙΕ. Σ. 20.

Ἐ. Τί δεῖ φρονεῖν περὶ τῆς καταστάσεως, ἐν ἣ εὗρίσκετο ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς μετὰ τὸν ἑαυτοῦ θάνατον καὶ πρὸ τῆς ἀναστάσεως;

Ἀ. Τοῦτο χαρακτηρίζει ἡ ἀκόλουθος τῆς ἐκκλησίας ἀδὴ, „Ἐν τάφῳ σωματικῶς, ἐν ἄδου δὲ μετὰ ψυχῆς ὡς Θεός, ἐν παραδείσῳ δὲ μετὰ ληστοῦ, καὶ ἐν θρόνῳ ὑπῆρχες, Χριστὲ, μετὰ Πατρὸς καὶ πνεύματος, πάντα πληρῶν ὁ ἀπερίγραπτος.“

Ἐ. Ὁ ἄδης τί ἐστίν;

Ἀ. Ὁ ἄδης κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἐτυμολογίαν τῆς λέξεως σημαίνει τόπον ἐστερημένον φωτός. Κατὰ δὲ τὴν

Χριστιανικὴν διδασκαλίαν ὑπ' αὐτὸ τὸ ὄνομα ἐννοοῦμεν πνευματικὴν εἰρεκτὴν, τοῦτ' ἔστι τὴν κατάστασιν τῶν πνευμάτων, τῶν διὰ τῆς ἁμαρτίας ἀπηλλωτριωμένων τῆς Θείας ὥψεως, καὶ δὴ καὶ τοῦ φωτὸς καὶ τῆς μακαριότητος, τὰ ὁποῖα συνυπάρχουσι ταύτῃ τῇ ὥσει. Ὅρα Ἰουδα ἐπιστ. Κεφαλ. Α. Σ. 6. καὶ τῆς Ὀκτῶνῃς ἤχον Ε. στιχηρὰ 2, 4.

Ε. Διὰ τί ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς κατέβη εἰς τὸν Αἶδην;

Α. Ἵνα κάκεῖ κηρύξῃ τὴν κατὰ τοῦ θανάτου νίκην καὶ ῥύσῃται τὰς ψυχὰς, ὅσαι πίστει προσεδόκων τὴν ἑλευσιν αὐτοῦ.

Ε. Μήπως ἀναφέρει περὶ τούτου ἡ ἱερὰ Γραφή;

Α. Εἰς ταῦτα ἀνάγεται τὸ ἐφεξῆς ρητόν. „Ὅτι καὶ Χριστὸς ἅπαξ περὶ ἁμαρτιῶν ἔπαθε, δίκαιος ὑπὲρ ἀδίκων ἵνα ἡμᾶς προσαγάγῃ τῷ Θεῷ, θανατωθεὶς μὲν σαρκί, ζωοποιηθεὶς δὲ τῷ πνεύματι, ἐν ᾧ καὶ τοῖς ἐν φυλακῇ πνεύμασι πορευθεὶς ἐκήρυξε.“ Πέτρου Α. Κεφ. Γ. Σ. 18, 19.

Ε. Τί σημειωτέον περὶ τῶν λέξεων τοῦ συμβόλου; Ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς γραφάς;

Α. Ταῦτα κατεγράφησαν ἐν τῷ συμβόλῳ ἐκ τοῦ ἀκολουθοῦντος ρήτου τῆς πρὸς Κορινθ. ἐπιστολῆς. „Παρέδωκα γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτοις, ὃ καὶ παρέλαβον, ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, καὶ ὅτι ἐτάφη, καὶ ὅτι ἐγήγερται τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς γραφάς.“ Πρὸς Κορινθ. Α. Κεφ. ΙΕ. Στ. 3, 4.

Ε. Ὅποιαν ἐννοίαν ἔχει ἡ φράσις. „Κατὰ τὰς γραφάς;“

Α. Ἐμφαίνει, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀπέθανε καὶ ἀνέστη ἀπαραλλάκτως, καθὼς προεῖρηται ἐν τοῖς βιβλίοις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

Ἐ. Ποῦ, λόγου χάριν, τὸ τοιοῦτον εἴχεται;

Ἀ. Π. Χ. Εἰς τὸ ΝΓ. Κεφ. τῆς βίβλου τοῦ Προφήτου Ἡσαΐου μετὰ πολλῆς τῆς ἀκριβείας περιεγεγράφησαν τὸ πάθος καὶ ὁ θάνατος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, οἷον τὸ, „αὐτὸς δὲ ἐτραυματίσθη διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, καὶ „μεμαλάκισται διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν, παιδεία εἰρήνης „ἡμῶν ἐπ' αὐτὸν, τῷ μάλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς ἰάθημεν.“ Σ. 5. Περὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ ὁ Ἀπόστολος Πέτρος αὐτολεξεῖ ἀναφέρει τὰ τοῦ ΙΕ. Ψαλμοῦ. „Ὅτι „οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχὴν μου εἰς ἄδου, οὐδὲ „δώσεις τὸν ὁσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν.“ Πράξ. Κεφ. Β. Σ. 27.

Ἐ. Διαλαμβάνει ἁράγε ἡ Παλαιὰ Γραφή, ὅτι ὁ Χριστὸς ἔμελλεν ἀναστῆναι τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ;

Ἀ. Τούτου τοῦ συμβάντος τὸ προεικόνισμα ἐφάνη εἰς τὸν προφήτην Ἰωάνν „καὶ ἦν Ἰωάννης ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ „κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας.“ Ἰωανᾶ Κεφ. Β. Σ. 1.

Ἐ. Πῶς ἐγνώρισαν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀνέστη;

Ἀ. Οἱ τὸν τάφον αὐτοῦ φυλάττοντες στρατιῶται ἔντρομοι ἐγνώρισαν τὰ γενόμενα· διότι ἄγγελος Κυρίου ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τοῦ μνημείου, καὶ ἐνταυτῷ συνέβη μέγας σεισμός. Οἱ ἄγγελοι παρομοίως ἐκήρυξαν τὴν τοῦ Κυρίου ἀνάστασιν πρὸς Μαρίαν τὴν Μαγδαληνὴν, καὶ ἄλλας τινάς. Αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ ἄφθῃ πολλοῖς· οἷον, ταῖς Μυροφόροις, τῷ Πέτρῳ, δυσὶ μαθηταῖς πορευομένοις εἰς Ἑμμαούς, καὶ τέλος, πᾶσι τοῖς Ἀποστόλοις ἐν τῇ οἰκίᾳ, τῆς ὁποίας αἱ θύραι ἦσαν κεκλεισμέναι. Ἐπειτα πολλάκις αὐτὸς ἐφάνη πρὸς αὐτοὺς ἐν διαστήματι τεσσαράκοντα ἡμερῶν, καὶ

μῖα τῶν ἡμερῶν τούτων ἄφθῃ πρὸς πλείονας ἢ πεντακο-
σίους συνηγμένους ἐπὶ τὸ αὐτό. Α. Πρὸς Κορινθ. Κεφ. ΙΕ.
Σ. 6.

Ἐ. Τίνος ἕνεκεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς μετὰ τὴν ἀνάστα-
σιν αὐτοῦ, διετέλει ὀπτανόμενος τοῖς Ἀποστόλοις ἐν δια-
στήματι τεσσαράκοντα ἡμερῶν;

Ἀ. Κατ' ἐκείνην τὴν χρονικὴν περίοδον αὐτὸς ἐξηκο-
λούθει διδάσκων αὐτοὺς τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ
Θεοῦ. Πράξ. Κεφ. Α. Σ. 3.

Περὶ τοῦ 5 ἄρθρου.

Ἐ. Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Γραφῆς ἐλήφθη τὸ περὶ τῆς
ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου ἀναφερόμενον εἰς τὸ 5 ἄρθρον
τοῦ Συμβόλου;

Ἀ. Ἐλήφθη ἐκ τῶν ἐφεξῆς ῥήσεων τῆς Ἱερᾶς Γρα-
φῆς. „Ὁ καταβὰς αὐτός ἐστι καὶ ὁ ἀναβὰς ὑπεράνω
„πάντων τῶν Οὐρανῶν, ἵνα πληρώσῃ τὰ πάντα.“ Πρὸς
Ἐφεσ. Κεφ. Δ. Σ. 10. „Τοιοῦτον ἔχομεν ἀρχιερέα, ὃς ἐκά-
„θισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ἐν τοῖς Οὐ-
„ρανοῖς.“ Πρὸς Ἐβραι. Κεφ. Η. Σ. 1.

Ἐ. Ἄρα τῇ Θεότητι, ἢ τῇ ἀνθρωπότητι ἀνέβη ὁ
Χριστὸς εἰς τοὺς Οὐρανοὺς;

Ἀ. Τῇ ἀνθρωπότητι τῇ δὲ Θεότητι αὐτὸς αἰεὶ ἔμενε
καὶ μένει ἐν τοῖς Οὐρανοῖς.

Ἐ. Τίνι τρόπῳ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς κάθεται ἐκ
δεξιῶν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός, ἐν ᾧ ὁ Θεὸς πανταχοῦ
πάρεστι;

Ἄ. Τοῦτο πνευματικῶς νεητέον ἡγουν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν αὐτὴν ἔχει μετὰ Θεοῦ Πατρὸς παντοδυναμίαν καὶ δόξαν.

Περὶ τοῦ Ζ Α' ρθρου.

Ἐ. Ἡ Ἱερὰ Γραφή τί λέγει περὶ τῆς μελλούσης τοῦ Χριστοῦ παρουσίας;

Ἄ. „Οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανόν, οὕτως ἐλεύσεται, ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν Οὐρανόν.“ Πράξ. Κεφ. Α. Σ. 11. Τοῦτο εἶπον πρὸς τοὺς Ἀποστόλους οἱ Ἀγγελοι κατ' αὐτὴν τὴν στιγμήν τῆς τοῦ Κυρίου Ἀναλήψεως.

Ἐ. Πῶς ἀναφέρεται ἡ μέλλουσα κρίσις αὐτοῦ;

Ἄ. „Ἐρχεται ὥρα, ἐν ᾗ πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσονται τῆς Φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐξελεύσονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως.“ Ἰωάν. Κεφ. Ε. Σ. 28, 29. λόγια αὐτῶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἐ. Πῶς ἐμφράζεται ἡ Γραφή περὶ τῆς ἀτελευτήτου βασιλείας αὐτοῦ.

Ἄ. „Οὗτος ἔσται μέγας, καὶ υἱὸς ὑψίστου κληθήσεται, καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος ὁ Θεὸς τὸν θρόνον Δαυὶδ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ καὶ βασιλεύσει ἐν οἴκῳ Ἰακώβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος.“ Λουκᾶ Κεφ. Α. Σ. 32, 33. Λόγια τοῦ Ἀγγέλου πρὸς τὴν Θεομήτορα.

Ἐ. Ἡ δευτέρα παρουσία τοῦ Χριστοῦ μήπως ἔσται ὁμοία τῇ πρώτῃ;

Ἀ. Κατὰ πολλὰ διαφέρει· καθότι ἦλθε παθεῖν ὑπὲρ ἡμῶν ἐν ἐξουδενώσει, ἐλεύσεται δὲ κρῖναι ἡμᾶς ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἅγιοι Ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ. Ματθ. Κεφ. ΚΕ. Σ. 31.

Ἐ. Μήπως πάντας ἀνθρώπους αὐτὸς κρινεῖ;

Ἀ. Πάντας ἀνευ ἐξαιρέσεως.

Ἐ. Πῶς μέλλει γενέσθαι ἡ κρίσις;

Ἀ. Ἡ συνειδήσις ἐκάστου ἀνθρώπου ἀναπτυχθήσεται ἔμπροσθεν πάντων, καὶ ἀνακαλυφθήσονται ὅχι μόνον πάντα τὰ ἔργα, ὅσα τις εἰργάσατο ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ καὶ οἱ λόγοι καὶ αἱ κρυπτὰ ἐπιθυμίαι, καὶ οἱ λογισμοί. „Ἔως ἂν ἔλθῃ ὁ Κύριος, ὃς καὶ φωτίσει τὰ κρυπτά τοῦ σκότους, καὶ φανερώσει τὰς βουλὰς τῶν καρδιῶν· καὶ τότε ὁ ἔπαινος γενήσεται ἐκάστῳ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.“ Πρὸς Κορινθ. Α. Κεφ. Δ. Σ. 5.

Ἐ. Καὶ ἄραγε αὐτὸς κατακρινεῖ ἡμᾶς, καὶ διὰ ποιηρὲς λόγους καὶ λογισμούς;

Ἀ. Ἀναμφιβόλως, εἰ μὴ ἐξαλείψωμεν τὰ τοιαῦτα διὰ τῆς μετανοίας, διὰ τῆς πίστεως καὶ τῆς τοῦ βίου διορθώσεως. „Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργὸν, ὃ εἰάν λαλήσωσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσι περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως.“ Ματθ. Κεφ. ΙΒ. Σ. 36.

Ἐ. Ταχέως ἄρα ἐλεύσεται ὁ Ἰησοῦς Χριστός;

Ἀ. Τοῦτο ὑπάρχει ἀδηλον διὸ καὶ δεῖ ζῆν οὕτως, ὥστε πάντοτε ἐτοίμους εἶναι. „Οὐ βραδύνει ὁ Κύριος τῆς ἐπαγγελίας, ὥς τινες βραδύτητα ἡγοῦνται, ἀλλὰ μακροθυμεῖ εἰς ἡμᾶς, μὴ βουλόμενός τινας ἀπολέσθαι, ἀλλὰ πάντας εἰς μετάνοιαν χωρῆσαι. Ἦξει δὲ ἡ ἡμέρα Κυρίου, ὥς κλέπτης ἐν νυκτί.“ Β. Ἐπιστολὴ Πέτρου Κεφ. Γ. Σ. 9, 10. „Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν

„ἡμέραν, οὐδὲ τὴν ὥραν, ἐν ᾗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.“ Ματθ. Κεφ. ΚΕ. Σ. 13.

Ε. Ἀπεκαλύφθησαν τοῦλάχιστόν τινα σημεῖα τῆς ἐγγιζούσης παρουσίας τοῦ Χριστοῦ;

Α. Ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Θεοῦ εὐρίσκονται πεφανερωμένα σημεῖά τινα, καθὼς ἡ ἐλάττωσις τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ὁ πληθυσμὸς τῶν κακιῶν καὶ τῶν συμφορῶν, τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου πρὸς πάντα τὰ ἔθνη, καὶ τοῦ ἀντιχρίστου ἡ ἔλευσις. ὅρα Ματθ. Κεφ. Κδ.

Ε. Τί ἐστὶν ἀντίχριστος;

Α. Ὁ ἀντικείμενος τῷ Χριστῷ, ὁ μέλλων ἀγωνισθῆναι πρὸς καταστροφὴν τῆς Χριστιανικῆς πίστεως. Ἀλλ' ἀντὶ ταύτης, αὐτὸς ἀπολεῖται κατὰ τὸν πλέον φρικώδη τρόπον ὅρα Β. Ἐπιστολὴν πρὸς Θεσσαλονικεῖς Κεφ. Β. Σ. 8.

Ε. Τί ἐστὶ βασιλεία Χριστοῦ;

Α. Ἡ βασιλεία τοῦ Χριστοῦ ἐν πρώτοις ἐστὶ τὸ πᾶν, κατὰ Β. λόγον, πάντες οἱ πιστεύοντες ἐπὶ τῆς γῆς, Γ. πάντες οἱ ἀπολαύοντες τῆς μακαριότητος ἐν τῷ οὐρανῷ ἡ πρώτη ἐνομάζεται βασιλεία τῆς φύσεως, ἡ δευτέρα βασιλεία τῆς χάριτος, ἡ τρίτη βασιλεία τῆς δόξης.

Ε. Εἰς ποίαν ἐκ τῶν τριῶν ἀναφέρεται τὸ τοῦ συμβόλου ρητὸν, ὅτι τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ „οὐκ ἔσται τέλος“;

Α. Εἰς τὴν βασιλείαν τῆς δόξης.

Περὶ τοῦ *H* ἄρθρου.

Ἐ. Κατὰ ποίαν ἔννοιαν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ὀνομάζεται Κύριος;

Ἀ. Κατὰ τὴν αὐτὴν, καθ' ἣν καὶ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, τοῦτ' ἔστιν ὡς Θεὸς ἀληθινός.

Ἐ. Μήπως μαρτυρεῖ περὶ τούτου ἡ ἱερὰ Γραφή;

Ἀ. Τοῦτο δῆλον γίνεται ἐκ τῶν λόγων, οὓς εἶπεν ὁ Ἀπόστολος Πέτρος πρὸς ἑλεγχον τοῦ Ἀνανίου. „Διὰ τί ἐπλήρωσεν ὁ Σατανᾶς τὴν καρδίαν σου, ψεύσασθαί σε „τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον;“ καὶ κατατέρω „οὐκ ἐψεύσω ἀνθρώποις, ἀλλὰ τῷ Θεῷ.“ Πράξ. Κεφ. Ε. Σ. 3, 4.

Ἐ. Πῶς νοητέον, ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καλεῖται ζωοποιόν.

Ἀ. Τοῦτο ἐμφάνει, ὅτι αὐτὸ μετὰ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ χορηγεῖ τοῖς κτίσμασι τὴν ζωὴν, καὶ ἐξαιρέτως τὴν πνευματικὴν ζωὴν εἰς τοὺς ἀνθρώπους. „Εὰν μὴ γεννηθῇ τις ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.“ Ἰωάν. Κεφ. Γ. Σ. 5.

Ἐ. Πόθεν γνωστὸν, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται;

Ἀ. Ἐκ τῶν ἐφεξῆς λόγων αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. „Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ Παράκλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ Πατρὸς, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται, οὗτος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ.“ Ἰωάν. Κεφ. ΙΕ. Σ. 26.

Ἐ. Ἡ περὶ τῆς παρὰ τῷ Πατρὶ ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διδασκαλία μήπως ἐπιδέχεται ἀλλοίωσιν τινὰ ἢ προσηύκην;

Ἀ. Οὐδαμῶς. Ἀ. διότι ἡ Ὁρθόδοξος ἐκκλησία τοιοῦτοτρόπως δογματίζουσα, ἐπαναλαμβάνει αὐτὰς τὰς λέ-

Ξεις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, οἱ δὲ λόγοι αὐτοῦ ἀναμφιβόλως ἐξαρκοῦσι πρὸς ἐντελεστάτην δήλωσιν τῆς ἀληθείας. Β. διότι ἡ δευτέρα οἰκουμενικὴ Σύνοδος, κύριον σκοπὸν ἔχουσα τὴν στερέωσιν τοῦ ὀρθοῦ δόγματος περὶ ἁγίου Πνεύματος, ἀναμφιβόλως ἱκανώτατα ἐξέθετο τὴν διδασκαλίαν ταύτην ἐν τῷ συμβόλῳ τῆς πίστεως· τοῦθ' ὅπερ καὶ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία τοσοῦτον ἀποχερώντως ὡμολόγησεν, ὥστε ἡ Γ. οἰκουμενικὴ Σύνοδος διὰ τοῦ Ζ. αὐτῆς κανόνος ἀπηγόρευσε τὴν σύνταξιν νέου Συμβόλου τῆς πίστεως. Διὸ καὶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς γράφει. „Τὸ δὲ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ ἐκ τῶ Πατρὸς λέγομεν, καὶ Πνεῦμα Πατρὸς ὀνομάζομεν. Ἐκ τῶ Υἱῶ δὲ τὸ Πνεῦμα ὃ λέγομεν Πνεῦμα δὲ Υἱῶ ὀνομάζομεν.“ Θεολογ. Βιβλ. Α. Κεφ. ΙΑ.

Ἐ. Πόθεν δῆλον, ὅτι εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἀνήκει προσκύνησις ἐξίσου, καθάπερ τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῶ;

Α. Τοῦτο δῆλον ἐκ τῆς ἐντολῆς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅστις ἐκέλευσε βαπτίζειν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ματθ. Κεφ. ΚΗ. Σ. 19.

Ἐ. Διὰ τί εἴρηται ἐν τῷ συμβόλῳ, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐλάλησε διὰ τῶν Προφητῶν;

Α. Τοῦτο ἐρρέθη πρὸς ἔλεγχον τινῶν ψευδοδιδασκάλων, οἵτινες ἔλεγον, ὅτι τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης οὐκ ἐγράφησαν διὰ Πνεύματος Ἁγίου.

Ἐ. Μαρτυρεῖ ἄράγε ἡ Ἱερὰ Γραφή, ὅτι διὰ τῶν προφητῶν τῷ ὄντι ἐλάλητε τὸ ἅγιον Πνεῦμα;

Ἐ. Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος γράφει „οὐ γὰρ θελήματι ἀνθρώπου ἠνέχθη ποτὲ προφητεία, ἀλλ' ὑπὸ Πνεύματος Ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν οἱ ἅγιοι Θεοῦ ἄνθρωποι.“ Πέτρ. Ἐπιστ. Β. Κεφ. Α. Σ. 21.

Ἐ. Μήπως τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐλάλησε καὶ διὰ τῶν Ἀποστόλων;

Ἀ. Οὕτως ἔχει ὅθεν λέγει ὁ αὐτὸς Ἀπόστολος Πέτρος. „Οἷς (τοῖς προφήταις) ἀπεκαλύφθη, ὅτι οὐχ ἑαυτοῖς, ἡμῖν δὲ διηκόνουν αὐτά, ἀλλ' νῦν ἀνηγγέλη ὑμῖν διὰ τῶν εὐαγγελισταμένων ὑμᾶς ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ. ἀποσταλέντι ἀπ' οὐρανοῦ.“ Πετ. Α. Κεφ. Α. Σ. 12.

Ἐ. Διὰ τί καὶ περὶ τῶν Ἀποστόλων ἐκ ἀναφέρει τὸ Σύμβολον;

Ἀ. Διότι καὶ ἦν ἐποχὴν ἐγγράφη τὸ Σύμβολον, οὐδεὶς ἀμφέβαλλε διὰ τὸ Θεόπνευστον τῶν Ἀποστόλων.

Ἐ. Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀπεκαλύφθη εἰς τοὺς ἀνθρώπους κατὰ τινα ἐξαίρετον τρόπον;

Ἀ. Ἐπεφοίτησεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἐν εἰδεί πυρίνων γλωσσῶν τῇ πεντηκοστῇ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου.

Ἐ. Καὶ τὴν σήμερον μεταδίδεται ἄραγε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἰς τοὺς ἀνθρώπους;

Ἀ. Μεταδίδεται πρὸς πάντας τοὺς ἀληθινούς Χριστιανούς. „οὐκ οἶδατε, ὅτι ναὶς Θεοῦ ἐστέ, καὶ τὸ „Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν;“ Α. πρὸς Κορινθ. Κεφ. Γ. Σ. 16.

Ἐ. Πῶς δυνάμεθα γενέσθαι κοινωνοὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Ἀ. Διὰ τῆς ἐγκαρδίου προσευχῆς καὶ τῶν Μυστηρίων. „Εἰ οὖν ὑμεῖς ποιηρὶ ὄντες, οἶδατε ἀγαθὰ δώματα δίδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσω μᾶλλον ὁ πατήρ ὁ ἐξ οὐρανοῦ δώσει Πνεῦμα ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν;“ Λουκᾶ Κεφ. ΙΑ. Στ. 13. „Ὅτε δὲ ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιλανθρωπία ἐπεφάνη τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ ὧν ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸν

αὐτοῦ ἔλεον ἔσωσεν ἡμᾶς διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας, καὶ ἀνακαινώσεως Πνεύματος ἁγίου. Οὐδέχεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν.“ Πρὸς Τίτον Κεφ. Γ. Σ. 4, 5, 6.

Ἐ. Ποῖα τὰ κυριώτερα χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος;

Ἀ. Τὰ κυριώτερα καὶ κοινότερά εἰσι κατὰ τὴν ἀπαρίθμησην τοῦ προφήτου Ἠσαΐου τὰ ἐφεξῆς ἑπτὰ· πνεῦμα φόβου Θεοῦ, πνεῦμα γνώσεως, πνεῦμα ἰσχύος, πνεῦμα βουλῆς, πνεῦμα συνέσεως, πνεῦμα σοφίας, καὶ πνεῦμα Κυρίου, ἄλλως εἰπεῖν, τὸ χάρισμα τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς Θείας ἐμπνεύσεως εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμὸν. Ὅρα Ἠσαΐου Κεφ. ΙΑ. Σ. 1, 2, 3.

Περὶ τοῦ Θ ἁρθρου.

Ἐ. Τί ἐστὶν ἐκκλησία;

Ἀ. Ἐκκλησία ἐστὶν ἐκ Θεοῦ διατεταγμένη ὁμήγυρις ἀνθρώπων πρὸς ἀλλήλους ἠνωμένων διὰ τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως, διὰ τοῦ Θείου νόμου, τῆς Ἱεραρχίας καὶ τῶν Μυστηρίων.

Ἐ. Τί δηλοῖ τὸ πιστεύειν εἰς τὴν ἐκκλησίαν;

Ἀ. Σημαίνει τὸ εὐλαβῶς τιμᾶν τὴν ἀληθινὴν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν, καὶ τὸ ὑποτάσσεσθαι εἰς τὴν διδασκαλίαν καὶ τὰ ἐντάλματα αὐτῆς, πεποιθότας, ὅτι ἐν αὐτῇ διαμένει, σωτηριωδῶς ἐνεργεῖ, διδάσκεται καὶ κυβερνᾷ ἡ χάρις ἡ πηγάζουσα παρὰ τῆς μόνης αἰδίου κεφαλῆς αὐτῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἐ. Πῶς ὁρατὴ οὕσα ἡ ἐκκλησία δύναται γενέσθαι ἀντικείμενον πίστεως, ἐν ᾧ ἡ πίστις, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, ἐστὶ πραγμάτων ἑλεγχος οὐ βλεπομένων;

Ἀ. Ἐν πρώτοις ἂν καὶ ἡ ἐκκλησία ὑπάρχει ὁρατὴ, ἀλλ' ὅμως ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, ἡ ἐνοικοῦσα ἐν αὐτῇ καὶ εἰς τὰ ἡγιασμένα αὐτῆς μέλη ἀόρατος διαμένει αὐτῇ οὖν ἡ χάρις ἐστὶ τὸ κύριον ἀντικείμενον τῆς εἰς τὴν ἐκκλησίαν πίστεως. Δεύτερον ἡ ἐκκλησία, ὁρατὴ ἔσται, καθ' ὅσον ἐπὶ τῆς γῆς διαμένει, καὶ συμπεριλαμβάνει πάντας τοὺς ὀρθοδόξους Χριστιανούς τοὺς ζῶντας ἐπὶ τῆς γῆς· ἐνταυτῷ ὑπάρχει ἀόρατος, καθ' ὅσον διαμένει καὶ ἐν τῷ Οὐρανῷ, καὶ συμπεριλαμβάνει πάντας τοὺς τετελευτηκότας ἐν τῇ ἀληθινῇ πίστει καὶ ἀγιοσύνῃ.

Ἐ. Εἰς τί ἐπιστηρίζεται ἡ ἐννοια περὶ ἐκκλησίας, οὗσης ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἅμα ἐν τῷ οὐρανῷ.

Ἀ. Εἰς τοὺς ἐφεξῆς λόγους τοῦ Ἀποστόλου Παύλου πρὸς τοὺς Χριστιανούς· „Προσεληλύθατε Σιών ἔρει καὶ πόλις Θεοῦ ζώντος, Ἱερουσαλήμ ἐπουρανίῳ, καὶ μυριάσιν „ Ἀγγέλων, πανηγύρει καὶ ἐκκλησίᾳ πρωτοτόκων ἐν οὐρανοῖς „ ἀπογεγραμμένων, καὶ κριτῇ Θεῷ πάντων, καὶ πνεύμασι „ δικαίων τετελειωμένων, καὶ διαθήκης νέας μεσίτῃ Ἰησοῦ.“ Πρὸς Ἑβρ. Κεφ. ΙΒ. Σ. 22, 23, 24.

Ἐ. Τίνι τρόπῳ πληροφοροῦμεθα, ὅτι διαμένει ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ ἀληθινῇ ἐκκλησίᾳ;

Ἀ. Πρῶτον, διότι κεφαλὴ αὐτῆς ὑπάρχει ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς Χριστὸς πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας, ὅστις τὸ ἑαυτοῦ σῶμα, τοῦτ' ἐστὶ τὴν ἐκκλησίαν χάριτος καὶ ἀληθείας πληροῖ. Ὅρα Ἰωάνν. Κεφ. Α. Σ. 14, 17. Δεύτερον, διότι ὑπέσχετο Πνεῦμα ἅγιον τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς, ἵνα ἡ μετ' αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα ὁδὸν δυνάμει ταύτης τῆς ἐπαγγελίας τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον προχειρίζεται τοὺς ποιμένας τῇ ἐκκλησίᾳ. Ὅρα Ἰωάνν. Κεφ. ΙΔ. Σ. 16. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγει περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι

„ὁ Πατὴρ αὐτὸν ἔδωκε κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῇ ἐκκλησίᾳ, ἣτις ἐστὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ.“ Πρὸς Ἐφεσ. Κεφ. Α. Σ. 22, 23. Ὁ αὐτὸς Ἀπόστολος λέγει πρὸς τοὺς ποιμένας τῆς ἐκκλησίας. „Προσέχετε οὖν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ἡμᾶς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος.“ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων Κεφ. Κ. Σ. 28.

Ε. Πρὸς τούτοις ποίαν πληροφориάν ἔχομεν, ὅτι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ μένει εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἕως τοῦ νῦν, καὶ διαμενεῖ ἕως συντελείας τοῦ αἵωνος;

Α. Ἐχομεν αὐτὴν ἐκ τῶν ἐφεξῆς ῥημάτων αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Ἀποστόλου αὐτοῦ „οἰκοδομήσω τὴν ἐκκλησίαν μου, καὶ πύλαι ᾧδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς.“ Ματθ. Κεφ. Ις. Σ. 18. „Ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας, ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἵωνος, ἀμήν.“ Ματθ. Κεφ. ΚΗ. Σ. 20. „Αὐτῷ (Θεῷ πατρὶ) ἡ δόξα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἵωνος τῶν αἰώνων ἀμήν.“ Πρὸς Ἐφεσ. Κεφ. Γ. Σ. 21.

Ε. Διὰ τί ἡ ἐκκλησία ἐστὶ μία;

Ε. Διότι αὐτὴ ὑπάρχει ἐν πνευματικὸν σῶμα, ἔχει μίαν κεφαλὴν, τὸν Χριστόν, καὶ ζωογονεῖται ὑφ' ἐνὸς Πνεύματος Θεοῦ. „Ἐν σῶμα καὶ ἐν πνεῦμα, καθὼς καὶ „ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν εἰς Κύριος, μία „πίστις, ἐν βάπτισμα· εἰς Θεὸς καὶ πατὴρ πάντων.“ Πρὸς Ἐφεσ. Κεφ. Δ. Σ. 4, 5, 6.

Ε. Πῶς πληροφоруίμεθα ἀκριβέστερον, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός ἐστίν ἡ μία κεφαλὴ τῆς μιᾶς ἐκκλησίας;

Α. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει, ὅτι διὰ τὴν ἐκκλησίαν, καθ' ὃ οἰκοδομὴν Θεοῦ, θεμέλιον ἄλλον οὐδεὶς

δύναται θείναι παρὰ τὸν κείμενον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς ὁ Χριστός.“ Α. πρὸς Κορινθ. Κεφ. Γ. Σ. 10, 11. Ὅθεν διὰ τὴν ἐκκλησίαν ὡς σῶμα Χριστοῦ ὑπάρχειν οὐ δύναται ἄλλη κεφαλὴ παρὰ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Ἡ ἐκκλησία, ἥτις διαμένει εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος, ἀπαιτεῖ κεφαλὴν αἰεὶ διαμένουσαν. Τοιαύτη δὲ ἐστὶ μόνος ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Διὸ καὶ οἱ Ἀπόστολοι οὐκ ἄλλως πως ὀνομάζονται, εἰμὴ διάκονοι τῆς ἐκκλησίας. Ὅρα πρὸς Κολοσσαεῖς Κεφ. Α. Σ. 22 — 25.

Ἐ. Ἡ ἐνότης τῆς ἐκκλησίας εἰς πῦαν χρέος καθυποβάλλει ἡμᾶς;

Α. Εἰς τὸ τηρεῖν τὴν ἐνότητα τοῦ Πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης. Πρὸς Ἐφεσ. Κεφ. Δ. Σ. 3.

Ἐ. Πῶς δεῖ συμβιβάζειν τὴν ἐνότητα τῆς ἐκκλησίας καὶ τὴν ὑπαρξίν πολλῶν διακεκριμένων καὶ αὐτοκεφάλων ἐκκλησιῶν, π. χ. τῆς Ἱερουσαλήμ, τῆς Ἀντοχείας, τῆς Ἀλεξανδρείας, τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Ῥωσσίας;

Α. Αὗται εἰσὶν ἐκκλησίαι μερικαί, ἄλλως εἰπεῖν, μέρη τῆς μιᾶς Οἰκουμενικῆς ἐκκλησίας· τὸ γὰρ μεμερισμένον τῆς βλεπομένης αὐτῶν κατασκευῆς οὐ καλύει αὐτάς τοῦ εἶναι μεγάλα μέλη τοῦ ἐνὸς σώματος τῆς Οἰκουμενικῆς ἐκκλησίας, τοῦ ἔχειν μίαν κεφαλὴν, τὸν Χριστόν, ἐν καὶ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα τῆς πίστεως καὶ χάριτος. Ἡ ἐνότης αὕτη ἐμφαίνεται διὰ τῆς συμφώνου ὁμολογίας τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐν προσευχαῖς καὶ μυστηρίοις κοινωνίας.

Ἐ. Ἀράγε ὑπάρχει παραπλησίως ἐνότης μεταξύ τῆς ἐπὶ γῆς καὶ τῆς ἐν Οὐρανῷ ἐκκλησίας;

Α. Ἀναμφιβόλως ὑπάρχει, ὅσον διὰ τὴν σχέσιν ἀμφοτέρων πρὸς τὴν μίαν κεφαλὴν, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τόσον καὶ διὰ τὴν ἀμοιβαίαν κοινωνίαν τῆς μιᾶς πρὸς τὴν ἄλλην.

Ἔ. Ποῖον τῆς κοινωνίας τὸ μέσον μεταξύ τῆς ἐκκλησίας, τῆς ἐπὶ γῆς καὶ τῆς ἐν Οὐρανῷ;

Ἀ. Ἡ εὐχὴ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης· οἱ γὰρ πιστοὶ οἱ ἀνήκοντες τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ στρατευομένῃ ἐπὶ γῆς, ἐν ᾧ ἀναπέμπουσιν εὐχὰς πρὸς τὸν Θεόν, ἐπικαλοῦνται ἐνταυτῷ τὴν ἀντίληψιν τῶν ἀγίων, τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν οὐράνιον ἐκκλησίαν· οὗτοι δὲ κατὰ βαθμοὺς πλησιέστεροι τῷ Θεῷ, διὰ τῶν πρεσβειῶν αὐτῶν καθαρίζουσιν, ἐνισχύουσιν, καὶ τῷ Θεῷ προσάγουσι τὰς εὐχὰς τῶν πιστῶν, τῶν ἐπὶ γῆς παροικούντων καὶ κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἀγαθοποιῶς ἐνεργοῦσιν εἰς αὐτοὺς, εἴτε δι' ἀρετῆς δυνάμεως, ἢ δι' οἰκείας ἐπιφανείας καὶ ἄλλων τινῶν μέσων.

Ἔ. Εἰς τί ἐπιστηρίζεται ὁ κανὼν τῆς ἐπὶ γῆς ἐκκλησίας, καθ' ὃν ἐπικαλεῖται ἐν ταῖς προσευχαῖς τοὺς ἀγίους τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν οὐρανῷ;

Ἀ. Εἰς τὴν ἱερὰν παράδοσιν, τῆς ὁποίας αἱ ἀρχαὶ εὐρίσκονται εἰς τὴν ἱερὰν Γραφὴν, Π. Χ. ἐκεῖ, ὅπου ὁ Προφήτης Δαυὶδ, προσευχόμενος ἐκφωνεῖ. „Κύριε ὁ Θεὸς τοῦ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαάκ καὶ Ἰσραὴλ, τῶν πατέρων ἡμῶν“, αὐτὸς μνημονεύει τοὺς ἀγίους, ἵνα κρατύνῃ τὴν δέησιν ἀπαραλλάκτως, ὥσπερ καὶ νῦν ἡ Ὁρθόδοξος ἐκκλησία, ἐπικαλουμένη Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἡμῶν διὰ πρεσβειῶν τῆς Παναμώμου αὐτοῦ μητρὸς καὶ πάντων τῶν ἀγίων. Ὁρα Παραλειπομ. Α. Βιβλίον Κεφ. Κθ. Σ. 18. Ὁ Ἱεροσολύμων Κύριλλος ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς Θείας λειτουργίας λέγει „μνημονεύωμεν καὶ τῶν Προκεκοιμημένων, πρῶτον, Πατριαρχῶν, Προφητῶν, Ἀποστόλων, Μαρτύρων, ὅπως ὁ Θεὸς ταῖς εὐχαῖς αὐτῶν καὶ πρεσβείαις προσδεξῆται ἡμῶν τὴν δέησιν“. Μυσταγωγ. Κατήχησις Ε. Κεφ. 5. Βασίλειος ὁ μέγας ἐν τῷ λόγῳ τῷ εἰς τοὺς ἀγίους „τεσσαράκοντα Μάρτυρας λέγει.“ Ὁ Φλιβόμενος, ἐπὶ τοὺς „τεσσαράκοντα καταφύγει ὁ εὐφρανόμενος, ἐπ' αὐτοὺς

„ἀποτρέχει· ὁ μὲν, ἵνα εὖρη λύσιν τῶν δυσχερῶν· ὁ δὲ, ἵνα
 „φυλαχθῇ αὐτῷ τὰ χρηστότερα. Ἐνταῦθα γυνὴ εὐσεβὴς
 „ὑπὲρ τέκνων εὐχομένη καταλαμβάνεται, ἀποδημῶντι ἀν-
 „δρὶ τὴν ἐπάνοδον αἰτουμένη, ἀρξαστοῦντι τὴν σωτηρίαν.
 „Μετὰ μαρτύρων γενέσθω τὰ αἰτήματα ὑμῶν.“

Ἐ. Ἀράγε ὑπάρχει μαρτυρία τῆς ἱερᾶς Γραφῆς
 περὶ τῆς πρεσβευτικῆς δεήσεως τῶν Ἀγίων ἐν τοῖς Οὐ-
 ρανοῖς ;

Ἀ. Ὁ ἅγιος Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἐν τῇ ἀποκα-
 λύψει Ἀγγελον εἶδεν ἐν τῷ οὐρανῷ „ᾧ ἐδόθη θυμιάματα
 „πολλὰ, ἵνα δώσῃ ταῖς προσευχαῖς τῶν Ἀγίων πάντων,
 „ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν, τὸ ἐνώπιον τοῦ θρό-
 „νου. Καὶ ἀνέβη ὁ καπνὸς τῶν θυμιαμάτων ταῖς προ-
 „σευχαῖς τῶν ἁγίων ἐκ χειρὸς τοῦ Ἀγγέλου ἐνώπιον τοῦ
 „Θεοῦ.“ Ἀποκαλ. Κεφ. Η. Σ. 3, 4.

Ἐ. Ὑπάρχει μαρτυρία τῆς ἱερᾶς Γραφῆς περὶ
 τῶν ἀγαθοποιῶν ἐπιφοιτήσεων τῶν Ἀγίων ἐξ Οὐ-
 ρανοῦ ;

Ἀ. Ὁ ἅγιος Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος ἱστορεῖ, ὅτι
 μετὰ τὸν σταυρικὸν θάνατον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
 στοῦ. „Πολλὰ σώματα τῶς κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθη,
 „καὶ ἐξεληθόντες ἐκ τῶν μνημείων μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐ-
 „τοῦ, εἰσῆλθον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ἐνεφανίσθησαν
 „πολλοῖς.“ Ματθ. Κεφ. ΚΖ. Σ. 52, 53. Ἐπειδὴ δὲ το-
 σοῦτον θαῦμα οὐκ ἐδύνατο γενέσθαι ἄνευ σκοποῦ, ἵποθε-
 τέον, ὅτι οἱ ἐγερθέντες ἅγιοι ἐνεφανίσθησαν, ἵνα ἀναγγεί-
 λωσι τὴν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ἄδου κατάβασιν καὶ τὴν
 νικηφόρον αὐτοῦ ἀνάστασιν, ὅπως διὰ τοῦ τοιούτου κη-
 ρύγματος οἱ ἐν τῇ τοῦ παλαιοῦ νόμου ἐκκλησίᾳ γεγενη-
 μένοι παρακινήθωσιν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ἀρτισύστατον τῆς
 καινῆς Διαθήκης ἐκκλησίαν.

Ἐ. Ποῖαι μαρτυρίαι πιστοποιοῦσιν, ὅτι οἱ ἅγιοι ἐν-

τεῦθεν ἀποδημήσαντες, θαυματουργοῦσι διὰ τινων ἐπιγείων μέσων;

Α. Τὸ τέταρτον βιβλίον τῶν Βασιλειῶν μαρτυρεῖ, ὅτι νεκρὸς τις ἀνέστη, ἀψάμενος μόνον τῶν ὀστέων τοῦ προφήτου Ἐλισσαίου. Κεφ. ΙΓ. Σ. 21. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος οὐ μόνον αὐτὸς ἐπετέλει ἰάματα καὶ θαύματα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ σουδάρια ἢ σικιμίνθια ἐν τῇ ἀπουσίᾳ αὐτοῦ. Πράξεων ΙΘ. Σ. 12. Ἐξ αὐτῶν τῶν παραδειγμάτων δῆλον γίνεται, ὅτι οἱ Ἅγιοι καὶ μετὰ θάνατον δύνανται εὐεργετεῖν δι' ἐπιγείων μέσων, τὰ ὅποια παρ' αὐτῶν λαμβάνουσιν ἁγιασμόν. Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἐν τῷ πρώτῳ Στηλιτευτικῷ κατὰ Ἰουλιανοῦ λέγει. „Οὐκ ἐπαισχύν-
 „θης τὰ ὑπὲρ Χριστοῦ σφάγια, οὐδὲ ἐφοβήθης τοὺς μεγάλους
 „ἀγωνιστάς, Ἰωάννην ἐκεῖνον, Πέτρον, Παῦλον, Ἰάκωβον,
 „Στέφανον, Λουκᾶν, Ἀνδρέαν, Θέκλαν καὶ τοὺς λοιποὺς
 „τοὺς πρὸ τούτων καὶ μετὰ τούτους ὑπὲρ τῆς ἀληθείας
 „ἐναθλήσαντας, οἵτινες πυρὶ καὶ σιδήρῳ καὶ θηρίοις καὶ
 „τυράννοις καὶ ταῖς ἐνεστώσαις συμφοραῖς καὶ ταῖς
 „προκαταγγελλομέναις, καθάπερ ἐν ἄλλοις σώμασιν, εἰ
 „καὶ ἀσώματοι, προθύμως ἀντετάξαντο; καὶ τίνος χάριν;
 „ὅπως μὴδὲ λόγῳ προδώσωσι τὴν εὐσέβειαν, οἷς καὶ με-
 „γάλοι τιμαὶ καὶ πανηγύρεις δικαίως ἐτάχθησαν, ὅφ'
 „ῶν καὶ δαίμονες ἀπυδιώκονται, καὶ νόσοι θεραπεύονται,
 „ῶν αἱ ἐπιφάνειαι καὶ προφητεῖαι, ἃν περ μόναι τὰ σώ-
 „ματα ἰσοδύναμα τυγχάνει ταῖς ἁγίαις ψυχαῖς, ὅποταν
 „ψηλαφῶνται, ἢ τιμῶνται, ἃν καὶ αἱ σταγόνες αἵματος
 „τὰ μικρότατα τοῦ πάθους σημεῖα ἴσα ἐνεργοῦσι τοῖς
 „σώμασιν.“ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς γράφει „πηγὰς ἡμῶν
 „σωτηρίδος ὁ Δεσπότης Χριστὸς τὰ τῶν ἁγίων παρέσχετο
 „λείψανα, πολυτρόπως τὰς εὐεργεσίας πηγάζοντα.“ καὶ
 „τρόπον τινὰ πρὸς διασάφησιν ἐπισυνάπτει „ὅτι δὲ καὶ διὰ
 „του νοῦ καὶ τοῖς σώμασιν αὐτῶν ἐνώκησεν ὁ Θεός“. Δογ-
 „ματ. βιβλ. Δ. Κεφ. ΙΕ. Σ. 3, 4.

Ε. Πόθεν ἡ ἐκκλησία ἐστὶν ἁγία;

Α. Διότι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἡγίασεν αὐτὴν διὰ τοῦ πάθους αὐτοῦ, διὰ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ, διὰ τῆς προσευχῆς αὐτοῦ, καὶ διὰ τῶν μυστηρίων. „Ὁ Χριστὸς ἡγάπησε τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς· ἵνα αὐτὴν ἁγιάσῃ, καθαρίσας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι· ἵνα παραστήσῃ (αὐτὴν) ἑαυτῷ ἑνδοξὸν τὴν ἐκκλησίαν, μὴ ἔχουσαν σπῖλον ἢ ῥυτίδα ἢ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα ᾖ ἁγία καὶ ἄμωμος.“ Πρὸς Ἐφεσ. Κεφ. Ε. Σ. 25, 26, 27. Εἰς τὴν προσευχὴν αὐτοῦ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πατέρα ὑπὲρ τῶν πιστευόντων ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν ἄλλοις εἶπεν· „ἁγιάσον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου· ὁ λόγος ὁ σὸς ἀληθείᾳ ἐστὶ, καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἐγὼ ἁγιάζω ἑμαυτὸν, ἵνα καὶ οὗτοι ὣσιν ἡγιασμένοι ἐν ἀληθείᾳ.“ Ἰωάν. Κεφ. ΙΖ. Σ. 17, 19.

Ε. Τίνι τρόπῳ ἡ ἐκκλησία ὑπάρχει ἁγία, ἐν ᾗ εὐρίσκονται ἐν αὐτῇ καὶ ἁμαρτάνοντες;

Α. Οἱ ἁμαρτάνοντες, πλὴν ἀγνίζοντες ἑαυτοὺς διὰ τῆς εἰλικρινοῦς μετανοίας, οὐ γίνονται ἐμπόδιον εἰς τὸ εἶναι τὴν ἐκκλησίαν ἁγίαν· οἱ δὲ ἀμετανόητοι ἁμαρτωλοὶ, ποτὲ μὲν δι' ἐμφανῶν πράξεων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας, ποτὲ δὲ δι' ἐνεργείας ἀοράτου τῆς τοῦ Θεοῦ κρίσεως ὡς μέλη νεκρὰ ἐκκόπτονται τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας. Ὅθεν καὶ κατὰ τοῦτο αὐτὴ διαμένει ἁγία· „ἐξαρεῖτε τὸν πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν.“ Α. Πρὸς Κορινθ. Κεφ. Ε. Σ. 13. „Ὁ μέντοι στερεὸς θεμέλιος τοῦ Θεοῦ ἔστηκεν, ἔχων τὴν σφραγίδα ταύτην· ἔγνω Κύριος τοὺς ὄντας αὐτοῦ καὶ ἀποστήτω ἀπὸ ἀδικίας πᾶς ὁ ὀνομάζων τὸ ὄνομα Κυρίου.“ Πρὸς Τιμόθ. Β. Κεφ. Β. Σ. 19.

Ε. Διὰ τί ἡ ἐκκλησία ὀνομάζεται Καθολικὴ, ἢ, ἄλλως εἰπεῖν, Οἰκουμενικὴ;

Α. Διότι αὐτὴ οὐδόλως περιορίζεται οὐ τόπῳ, οὐ χρόνῳ, οὐκ ἔθνει, ἀλλ' ἐμπεριέχει τοὺς ἀληθῶς πιστεύον-

τας παντός τόπου, χρόνου καὶ ἔθνους. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγει, ὅτι τὸ Εὐαγγέλιον ὑπάρχει ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, καὶ ἔστι καρποφορούμενον καὶ αὐξανόμενον. Πρὸς Κολοσσ. Κεφ. Α. Σ. 5, 6· καὶ ὅτι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ οὐκ ἔνι Ἑλὴν καὶ Ἰουδαῖος· περιτομή καὶ ἀκρεβυστία· Βάρβαρος, Σκύθης· δούλος, ἐλεύθερος, ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστός. Πρὸς Κολοσσ. Κεφ. Γ. Σ. 11. „Ὡς τε εἰ ἐκ πίστεως εὐλογοῦνται σὺν τῷ πιστῷ Ἀβραάμ.“ Πρὸς Γαλ. Κεφ. Γ. Σ. 9.

Ἐ. Ποῖον τὸ κατ' ἐξοχὴν προνόμιον τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας;

Α. Εἰς αὐτὴν κυρίως ἀναφέρονται αἱ ὑψηλαὶ ἐπαγγελίαι, αἱ λέγουσαι, ὅτι „πύλαι ᾗδου οὐ κατισχύουσιν αὐτῆς· ὅτι ὁ Κύριος ἔσται μετ' αὐτῆς ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. ὅτι ἐν αὐτῇ διαμένει ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς πάσας γενεὰς τοῦ αἰῶνος· καὶ κατὰ συνέπειαν, ὅτι αὐτὴ οὐδέποτε ἐκπεσεῖν δύναται ἀπὸ τῆς πίστεως, ἔδὲ ἁμαρτεῖν εἰς τὴν ἀλήθειαν τῆς πίστεως, οὐ δὲ εἰς πλάνην περιπεσεῖν.“ Ἀδιστακτως ὁμολογοῦμεν ὡς ἀναντίρρητον ἀλήθειαν, ὅτι ἡ καθολικὴ ἐκκλησία οὐ δύναται ἁμαρτάνειν, οὐδὲ πλανᾶσθαι, ἀποφανομένη τὸ ψεῦδος ἀντὶ τῆς ἀληθείας. τὸ γὰρ πανάγιον Πνεῦμα τὸ διὰ παντός ἐνεργοῦν διὰ τῶν πιστῶς διακονούντων πατέρων καὶ διδασκάλων τῆς ἐκκλησίας διαφυλάττει αὐτὴν πάσης πλάνης ἀνωτέραν. Ἐπιστ. πρὸς τὴν ἀγ. Σύνοδον τῶν τῆς ἀνατολῆς Πατριαρχῶν περὶ τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως. Ἀρθρ. 12.

Ἐ. Ἀνίσως ἡ καθολικὴ ἐκκλησία περιέχει ἐν ἑαυτῇ πάντας τοὺς ἀληθῶς πιστεύοντας ἐν τῷ κόσμῳ, ἄρα ἔπεται ἐκ τούτου, ὅτι ἀφεύκτως ἀναγκαῖον διὰ τὴν σωτηρίαν, ἵνα πᾶς πιστὸς ἀνήκῃ εἰς αὐτήν.

Α. Ὁρθότατα συμπεραίνεις, ἐπειδὴ ὁ Ἰησοῦς Χριστός, κατὰ τὸ ῥητὸν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. „Ἔστι, κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, καὶ αὐτός ἐστι σωτὴς τοῦ σώ-

„ματος.“ Λοιπὸν, ἵνα ἔχῃ τις μερίδα ἐν τῇ σωτηρίᾳ αὐτῇ, ἀφεύκτως ἀναγκαῖόν ἐστι τὸν τοιοῦτον γενέσθαι μέλος τοῦ σώματος αὐτοῦ, τοῦτ' ἐστὶ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας. Πρὸς Ἐφεσ. Κεφ. Ε. Σ. 23. Ὁ δὲ Ἀπόστολος Πέτρος γράφει, ὅτι τὸ βάπτισμα σώζει ἡμᾶς, καὶ ὁμοίωσιν τῆς τοῦ Νῶε κιβωτοῦ. Πάντες οἱ διασωθέντες ἐκ τοῦ παγκοσμίου κατακλυσμοῦ μόνον ἐν τῇ κιβωτῇ τοῦ Νῶε ἐσώθησαν· παραπλησίως ἅπαντες οἱ ἐπιτυχάνοντες τῆς αἰωνίου σωτηρίας, ἐν μόνῃ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ αὐτὴν ἀπολαμβάνουσι.

Ε. Ποίους στοχασμοὺς, καὶ ποίας ἀναμνήσεις συνδέομεν μετὰ τῆς ἐπωνυμίας ἐκκλησία Ἀνατολική;

Α. Ἐν τῷ Παραδείσῳ τῷ πεφυτευμένῳ κατὰ ἀνατολὰς συνεκροτήθη καὶ ἡ πρώτη ἐκκλησία τῶν ἀναμαρτήτων προπατόρων ἡμῶν, καὶ ἐκεῖ πάλιν μετὰ τὴν παράβασιν ἐτέθη θεμέλιον νέον τῆς ἐκκλησίας τῶν σωζομένων διὰ τῆς περὶ τοῦ Σωτῆρος ἐπαγγελίας. Κατὰ ἀνατολὰς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, τελειώσας τὸ ἔργον τῆς ἡμετέρας σωτηρίας, κατέβαλε τὰς βάσεις τῆς ἑαυτοῦ κυρίως Χριστιανικῆς ἐκκλησίας· ἐκεῖθεν αὐτὴ ἐφηπλώθη εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην, καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἡ Ὁρθόδοξος καθολικὴ καὶ οἰκουμενικὴ πίστις, στερεωθείσα ὑπὸ τῶν ἑπτὰ οἰκουμενικῶν Συνόδων, διατηρεῖται ἀμετάτρεπτος εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς καθαρότητα ἐν ταῖς παλαιαῖς ἐκκλησίαις ταῖς ἀνατολικαῖς καὶ ἐν ταῖς ὁμοφρονούσαις μετὰ τῶν ἀνατολικῶν, οἷα, κατὰ χάριν Θεοῦ ὑπάρχει καὶ ἡ ἐκκλησία πασῶν τῶν Ῥωσιῶν.

Ε. Διὰ τί ἡ ἐκκλησία ὀνομάζεται Ἀποστολική;

Α. Διότι αὐτὴ ἀδιακόπως καὶ ἀμετατρέπτως φυλάττει, ὅσα παρὰ τῶν Ἀποστόλων παρέλαβεν, οἷον, τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν κατὰ διαδοχὴν μετάδοσιν τῶν χαρισμάτων τοῦ ἁγίου Πνεύματος διὰ τῆς Ἱερᾶς Χειροθε-

σίας. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν, ἡ ἐκκλησία καλεῖται ὁμοίως Ὁρθόδοξος, τοῦτ' ἔστιν ὁρθῶς πιστεύουσα. „Ἄρα οὖν οὐκέτι ἐστὲ ξένοι καὶ πάροικοι, ἀλλὰ συμπολίται τῶν Ἀγίων καὶ οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ· ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν Ἀποστόλων καὶ Προφητῶν, ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.“ Πρὸς Ἐφεσ. Κεφ. Β. Σ. 19, 20.

Ε. Τὶ διδάσκει ἡμᾶς τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως, ὀνομάζον τὴν ἐκκλησίαν Ἀποστολικήν;

Α. Διδάσκει τὸ σταθερῶς κρατεῖν τὴν διδασκαλίαν καὶ τὰς παραδόσεις τῶν Ἀποστόλων, καὶ τὸ φυλάττεσθαι ἀπὸ τῶν διδασκαλιῶν καὶ διδασκάλων, ἔσοι οὐκ ἐπιστηρίζονται εἰς τὴν Ἀποστολικὴν διδαχὴν. Ὁ Ἀπόστ. Παῦλος λέγει „Ἄρα οὖν ἀδελφοὶ στήκετε καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις, ἃς ἐδιδάχθητε, εἴτε διὰ λόγου, εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν.“ Β. πρὸς Θεσσαλ. Κεφ. Β. Σ. 15. „Αἰρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νοθεσίαν παραιτοῦ.“ Πρὸς Τίτον Κεφ. Γ. Σ. 10. „Εἰσὶ γὰρ πολλοὶ καὶ ἀνυπότακτοι, ματαιολόγοι καὶ φρεναπάται, μάλιστα οἱ ἐκ περιτομῆς· οὓς δεῖ ἐπιστομίζειν, οἷτινες ὅλους οἴκους ἀνατρέπουσι, διδάσκοντες ἅ μὴ δεῖ αἰσχροῦ κέρδους χάριν.“ Πρὸς Τίτον. Κεφ. Α. Σ. 10, 11. „Εάν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας παρακούσῃ (ὁ ἀδελφός σε), ἔστω σοι, ὥσπερ ὁ ἐθνικὸς καὶ ὁ τελώνης.“ Ματθ. Κεφ. ΙΗ. Σ. 17.

Ε. Ποῖον τὸ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὑπάρχον σύστημα, ἐν ᾧ διατηρεῖται ἡ σειρά καὶ διαδοχὴ τῆς Ἀποστολικῆς διακονίας;

Α. Τὸ τοιοῦτον σύστημά ἐστιν ἡ ἐκκλησιαστικὴ Ἱεραρχία.

Ε. Πόθεν παράγεται ἡ Ἱεραρχία τῆς Ὁρθοδόξου ἐκκλησίας;

Α. Παρ' αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀπὸ τῆς

ἐπιφοιτήσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἰς τοὺς Ἀποστόλους· ἔκτοτε δὲ ἀδιαλείπτως ἑξακολουθεῖ διὰ τῆς κατὰ διαδοχὴν χειροθεσίας ἐν τῷ τῆς ἱερωσύνης μυστηρίῳ· „καὶ αὐτὸς ἔδωκε, τοὺς μὲν Ἀποστόλους, τοὺς δὲ Πρεσβύτερους, τοὺς δὲ Εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ διδασκάλους πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν Ἀγίων, εἰς ἔργον διακονίας καὶ οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ.“ Πρὸς Ἐφεσ. Κεφ. Δ. Σ. 11, 12.

Ε. Ὅποια ἡ Ἱεραρχικὴ Ἐξουσία, ἡ δυναμένη ἐνεργεῖν εἰς πᾶσαν τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν.

Α. Σύνοδος οἰκουμενικὴ.

Ε. Εἰς ποίους Ἱεράρχας ὑποτάσσονται τὰ κυριότερα μέρη τῆς οἰκουμενικῆς ἐκκλησίας;

Α. Εἰς τοὺς Ὁρθόδοξους Πατριάρχας καὶ τὴν ἁγιοτάτην Σύνοδον.

Ε. Εἰς ποίους Ἱεράρχας ὑποτάσσονται αἱ μικρότεροι ὀρθόδοξοι ἐπαρχίαι καὶ πόλεις;

Α. Εἰς τοὺς Μητροπολίτας, Ἀρχιεπισκόπους καὶ Ἐπισκόπους.

Ε. Ποῖον ἐν τῇ Ἱεραρχίᾳ βαθμὸν κατέχει ἡ ἁγιοτάτη Ῥωσικὴ Σύνοδος;

Α. Ἴσον μετὰ τῶν ἁγιοτάτων ὀρθόδοξων Πατριαρχῶν. Ὅρα τὰ Γράμματα τῶν ἁγίων Πατριαρχῶν περὶ συστάσεως τῆς ἁγίας Συνόδου.

Ε. Διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος τῆς πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ὑποταγῆς, πόθεν δυνάμεθα καταμαθεῖν, ὅσα αὐτὴ ἀπαιτεῖ παρὰ τῶν τέκνων αὐτῆς;

Α. Τοῦτο δυνάμεθα καταμαθεῖν ἐκ τῆς Ἱερᾶς καὶ Θεοπνεύστου Γραφῆς, ἐκ τῶν κανόνων τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, τῶν τε ἁγίων οἰκουμενικῶν καὶ τοπικῶν Συνόδων καὶ τῶν ἁγίων Πατέρων, τέλος καὶ ἐκ τῶν τυπικῶν τῆς ἐκκλησίας.

Περὶ τοῦ I ἁρθρου.

Ἐ. Διὰ τί εἰς τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως ἀναφέρεται τὸ βάπτισμα;

Ἀ. Διότι ἡ πίστις ἐπισφραγίζεται διὰ τοῦ βαπτίσματος καὶ διὰ τῶν λοιπῶν Μυστηρίων.

Ἐ. Τί ἐστὶ Μυστήριον;

Ἀ. Μυστήριόν ἐστὶν ἱεροπραξία, δι' ἧς μυστικῶς τῷ τρόπῳ ἐνεργεῖ εἰς τὸν ἄνθρωπον ἡ χάρις, ἄλλως, ὅπερ ταύτῃν σημαίνει, σωτήριος δύναμις τοῦ Θεοῦ.

Ἐ. Πόσα εἰσὶ τὰ Μυστήρια;

Ἀ. Ἑπτὰ: α) τὸ Βάπτισμα, β) τὸ ἅγιον Μῦρον, γ) ἡ Μετάληψις, δ) ἡ Μετάνοια, ε) ἡ Ἱερωσύνη, ς) ὁ Γάμος, ζ) τὸ Εὐχέλαιον.

Ἐ. Ποία ἐκάστου τῶν Μυστηρίων τέτων ἡ δύναμις;

Ἀ. Α. ἐν τῷ Βαπτίσματι ὁ ἄνθρωπος γεννᾶται μυστικῶς εἰς ζωὴν πνευματικὴν. Β. Διὰ τοῦ ἁγίου Μύρου λαμβάνει τὴν χάριν τὴν αὐξάνουσαν καὶ ἐνισχύουσαν πνευματικῶς. Γ. Ἐν τῇ Μεταλήψει τρέφεται πνευματικῶς. Δ. Διὰ τῆς μετανοίας θεραπεύονται αἱ πνευματικαὶ ἀσθένειαι τοῦ ἀνθρώπου, τοῦτ' ἐστὶν αἱ ἁμαρτίαι. Ε. Ἐν τῷ Μυστηρίῳ τῆς Ἱερωσύνης ὁ ἄνθρωπος λαμβάνει τὴν χάριν, δι' ἧς πνευματικῶς ἀναγεννᾶ καὶ ἀνατρέφει τοὺς ἄλλους διὰ μέσου τῆς διδασκαλίας καὶ τῶν Μυστηρίων. ς) Ἐν τῷ Μυστηρίῳ τοῦ Γάμου λαμβάνει τὴν χάριν, δι' ἧς ἀγιάζεται ἡ τοῦ γάμου κοινωνία καὶ ἡ κατὰ φύσιν γέννησις καὶ ἀνατροφὴ τῶν τέκνων. Ζ) Ἐν τῷ Εὐχελαίῳ λαμβάνει τὴν ἴασιν τῶν σωματικῶν νόσων διὰ τῆς θεραπείας τῶν πνευματικῶν.

Ἐ. Διὰ τί λοιπὸν ἐν τῷ Συμβόλῳ τῆς πίστεως πάντα ταῦτα τὰ Μυστήρια οὐκ ἀναφέρονται, ἀλλὰ μόνον τὸ Βάπτισμα;

Ἄ. Δίτι περὶ τοῦ βαπτίσματος ὑπῆρχεν ἀμφισβήτησις, εἰ δεῖ ἀναβαπτίζειν τινάς, οἷον, τοὺς αἵρετικούς, καὶ εἰς αὐτὸ τὸ ζήτημα ἦν ἀναγκαία ἡ λύσις, ἥτις καὶ ἐδόθη διὰ τοῦ Συμβόλου.

Περὶ Βαπτίσματος.

Ἐ. Τί ἐστὶ βάπτισμα;

Ἀ. Τὸ βάπτισμα Μυστήριόν ἐστι, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ πιστεύων, μεσολαβούσης τῆς τρισσῆς καταδύσεως τοῦ σώματος εἰς τὸ ὕδωρ μετ' ἐπικλήσεως Θεοῦ Πατρὸς, καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος, ἀποθνήσκει διὰ τὴν ζωὴν τὴν σαρκικὴν καὶ ἀμαρτωλὸν, ἀναγεννώμενος ἐκ Πνεύματος ἁγίου εἰς ζωὴν πνευματικὴν καὶ ἁγίαν. „Ἐὰν μή τις γεννηθῇ δι' ὕδατος καὶ Πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.“ Ἰωάν. Κεφ. Γ. Σ. 5.

Ἐ. Πότε καὶ πῶς ἔλαβεν ἀρχὴν τὸ Βάπτισμα;

Ἀ. „Πρῶτον μὲν Ἰωάννης ἐβάπτισε βάπτισμα μετανόιας, τῷ λαῷ λέγων, εἰς τὸν ἐρχόμενον μετ' αὐτὸν ἵνα πιστεύσασιν, τοῦτ' ἐστίν, εἰς τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν.“ Πράξ. Ιθ. Σ. 4. Ἐπειτα δὲ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς διὰ τοῦ παραδείγματος ἑαυτοῦ ἡγίασε τὸ βάπτισμα, δεξάμενος αὐτὸ παρὰ τοῦ Ἰωάννου. Τέλος μετὰ τὴν ἀνάστασιν αὐτὸς ἔδωκε τοῖς Ἀποστόλοις ἐμφαντικὴν ἐντολὴν, εἰπὼν „Πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.“ Ματθ. Κεφ. ΚΗ. Σ. 19.

Ἐ. Τί τὸ κυριώτερον εἰς τὴν ἱεροπραξίαν τοῦ Βαπτίσματος;

Ἄ. Αἱ τρεῖς καταδύσεις εἰς τὸ ὕδωρ, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Ἐ. Τί ἀπαιτεῖται παρ' ἐκείνου, ὅστις ἐπιθυμεῖ νὰ λάβῃ τὸ βάπτισμα;

Ἄ. Μετανοία καὶ πίστις· διὸ καὶ, πρὸ τῆς ἐπιτελέσεως τοῦ βαπτίσματος, ἀναγινώσκεται τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως. „Μετανόησατε καὶ βαπτισθῆτω ἕκαστος ἡμῶν ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ λήψετε τὴν δωρεὰν τοῦ ἁγίου Πνεύματος.“ Πράξ. Κεφ. Β. Σ. 38. „Ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθὲς σωθήσεται.“ Μάρκ. Κεφ. 15. Σ. 16.

Ἐ. Πῶς λοιπὸν βαπτίζουσι τὰ παῖδια;

Ἄ. Κατὰ τὴν πίστιν τῶν γονέων καὶ ἀναδόχων, οἱ ὅποιοι, τούτου γενομένου, ἐφείλουσι διδάξαι αὐτοὺς τὴν πίστιν, ὅταν φθάσῃν εἰς ἡλικίαν.

Ἐ. Πῶς δυνάμεθα ἐκ τῆς ἱερᾶς Γραφῆς ἀποδείξαι, ὅτι δεῖ βαπτίζειν τὰ βρέφη;

Ἄ. Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ παλαιοῦ νόμου ἡ περιτομὴ ἐτελεῖτο εἰς τὰ ὀκταήμερα βρέφει· τὸ οὖν βάπτισμα ἐν τῇ καινῇ Διαθήκῃ τόπον ἐπέχει τῆς περιτομῆς· ἄρα δεῖ βαπτίζειν τὰ βρέφη.

Ἐ. Πόθεν δῆλον, ὅτι τὸ βάπτισμα ἐπέχει τὸν τόπον τῆς περιτομῆς;

Ἄ. Ἐκ τῶν ἐφεξῆς λόγων τοῦ Ἀποστόλου πρὸς τοὺς πιστεύοντας „περιετμήθητε περιτομῇ ἀχειροποιήτῳ, ἐν τῇ ἀπεκδύσει τοῦ σώματος τῶν ἁμαρτιῶν τῆς σαρκὸς, ἐν τῇ περιτομῇ τοῦ Χριστοῦ· συνταφέντες αὐτῷ ἐν τῷ βαπτίσματι.“ Πρὸς Κολοσ. Κεφ. Β. Σ. 11, 12.

Ἐ. Πρὸς τί συνειδίζονται εἰς τὸ βάπτισμα οἱ ἀνάδοχοι;

Ἄ. Ἰνα ἔμπροσθεν τῆς ἐκκλησίας ἐγγυηθῶσι διὰ τὴν πίστιν τοῦ βαπτιζομένου, καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα ἀναλάβωσι τὴν φροντίδα τοῦ στηρίξαι αὐτὸν ἐν τῇ πί-

σται.“ Ὁρα Διονύσ. Ἀρεοπαγ. περὶ ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας ΚεΦ. Β.

Ἐ. Τίνος χάριν τελεῖται ἐπὶ τῷ βαπτιζομένῳ ὁ ἐξορκισμός;

Ἀ. Πρὸς ἀποδίωξιν τοῦ διαβόλου, ὅστις, ἀπὸ τῆς προπατορικῆς ἁμαρτίας τοῦ Ἀδάμ, ἔλαβε χώραν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τινα ἐξουσίαν ἐπ’ αὐτούς, ὡς ἂν αἰχμαλώτους καὶ δούλους αὐτοῦ. Ὁθεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγει, ὅτι πάντες οἱ ἐκτὸς τῆς χάριτος ἄνθρωποι „περιπατοῦσι κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦ κόσμου τούτου, κατὰ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ αἔρος, τοῦ πνεύματος τοῦ νῦν ἐνεργοῦντος ἐν τοῖς υἱοῖς τῆς ἀπειθείας.“ Πρὸς Ἐφεσ. ΚεΦ. Β. Σ. 2.

Ἐ. Εἰς τί συνίσταται ἡ δύναμις τοῦ ἐξορκισμοῦ;

Ἀ. Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸ ὅποιον ἐπικέκληται μετὰ προσευχῆς καὶ πίστεως· ὁ γὰρ Ἰησοῦς Χριστὸς ἔδωκε τοῖς πιστεύουσιν τὴν ἐφεξῆς ὑπόσχεσιν „ἐν τῷ ὀνόματι μου δαιμόνια ἐκβαλοῦσι.“ Μάρκ. ΚεΦ. 15. Σ. 17.

Ἐ. Ὅποιαν δύναμιν ἔχει τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ εἰς αὐτὴν καὶ ἄλλας περιστάσεις;

Ἀ. Τοῦτο ὅπερ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἐσταυρωμένου, τὸ μετὰ πίστεως διὰ τοῦ στόματος προφερόμενον· αὐτὸ τοῦτο ὑπάρχει καὶ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ πιστῶς τυπούμενον διὰ τῆς χειρὸς, ἢ κατ’ ἄλλον ὅποιονδήποτε τρόπον παριστανόμενον. „Μὴ τοίνυν ἐπαισχυνθῶμεν ὁμολογῆσαι τὸν Ἐσταυρωμένον, ἐπὶ μετώπου μετὰ παβήσεως δακτύλοις ἢ σφραγίς, καὶ ἐπὶ πάντων ὁ Σταυρὸς γινέσθω· ἐπὶ ἄρτων βιβρωσκομένων, καὶ ἐπὶ ποτηρίων πινομένων, ἐν εἰσόδοις, ἐν ἐξόδοις, πρὸ τοῦ ὕπνου, κοιταζόμενοι, καὶ διανισταμένοι, ὁδεύουσι, καὶ ἡρεμοῦσι. Μέγα τὸ φυλακτήριον· ὡρεᾶν διὰ τοὺς πένητας, χωρὶς καμάτου διὰ τοὺς ἀσθενεῖς· ἐπειδὴ καὶ παρὰ Θεοῦ ἡ χάρις, σημεῖον πι-

στῶν, καὶ φόβος δαιμόνων.“ Κυρίλλου Κατήχησις ΙΓ.
Σ. 36.

Ἐ. Πόθεν ἔλαβεν ἀρχὴν ἡ χρεῖσις τοῦ σημείου τοῦ
Σταυροῦ;

Ἀ. Ἐκ τῶν Ἀποστολικῶν χρόνων· ὅρα Διονύσ. Αἰρε-
παγ. περὶ ἐκκλησ. Ἱεραρχ. Κεφ. Β. καὶ Ε. Τερτυλλια-
νοῦ περὶ στεφάνου. Κεφ. Γ., καὶ περὶ Ἀναστάσεως.
Κεφ. Η.

Ἐ. Τί δηλοῖ ἡ λευκὴ στολή, τὴν ὁποίαν περιβάλλ-
ονται οἱ βαπτιζόμενοι μετὰ τὸ Βάπτισμα;

Ἀ. Τὴν καθαρότητα τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ Χριστια-
νικοῦ βίου.

Ἐ. Διὰ τί ἐπιτίθεται εἰς τὸν βαπτιζόμενον
Σταυρός;

Ἀ. Πρὸς πασίδηλον ἔνδειξιν καὶ παντοτεινὴν ἀνά-
μνησιν τῆς ἐντολῆς τοῦ Κυρίου λέγοντος „Εἴτις θέλει ὀπί-
σω μου ἔλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν, καὶ ἀράτω τὸν
σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖτω μοι.“ Ματθ. Κεφ. Ιζ.
Σ. 24.

Ἐ. Τί σημαίνει ἡ περιφορὰ τοῦ βαπτιζομένου κύ-
κλου τῆς κολυμβήθρας μετὰ τοῦ λύχνου;

Ἀ. Τὴν πνευματικὴν χαρὰν, ἡνωμένην μετὰ τοῦ
πνευματικοῦ φωτισμοῦ.

Ἐ. Πῶς νοητέον τὸ τοῦ Συμβόλου τῆς πίστεως κε-
λεύοντος ὁμολογεῖν ἐν Βάπτισμα;

Ἀ. Τοῦτο ἐμφαίνει, ὅτι τὸ Βάπτισμα οὐκ ἐπα-
ναλαμβάνεται.

Ἐ. Διὰ τί οὐκ ἐπαναλαμβάνεται τὸ Βάπτισμα;

Ἀ. Τὸ Βάπτισμα ὑπάρχει γέννησις πνευματικὴ, ὅ-
ς δὲ ἄνθρωπος ἅπαξ γενᾶται διὸ καὶ ἅπαξ βαπτί-
ζεται.

Ἐ. Τί δεῖ φρονεῖν περὶ ἐκείνων, ὅσοι ἀμαρτάνουσι
μετὰ τὸ Βάπτισμα;

Ἄ. Βαρυτέρως ἐνέχονται διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, παρ' ὅσον ἐνέχονται οἱ ἀβάπτιστοι διὰ τὰς ἑαυτῶν ἁμαρτίας· καθότι οἱ πρῶτοι εἶχον παρά Θεοῦ ἐξαίρετίν τι βοήθημα πρὸς τὸ κατεργάζεσθαι τὸ καλόν, καὶ ἀπέβρισαν αὐτό. „Εἰ γὰρ ἀποφυγόντες τὰ μιάσματα τοῦ κόσμου, ἐν ἐπιγνώσει τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ, τούτοις δὲ πάλιν ἐμπλακέντες ἡττῶνται, γέγονεν αὐτοῖς τὰ ἔσχατα χεῖρονα τῶν πρώτων.“ Ἐπιστ. Πέτρ. Β. Κεφ. Β. Σ. 20.

Ἐ. Ἀλλ' ὅμως διὰ τοὺς ἁμαρτήσαντας μετὰ τὸ Βάπτισμα μήπως οὐχὶ ὑπάρχει τρόπος, ἢ μέσον τοῦ τυχεῖν συγχωρήσεως τῶν ἁμαρτιῶν;

Ἄ. Τὸ τοιοῦτον μέσον ὑπάρχει, ἡγουν, ἡ μετάνοια.

Περὶ τοῦ ἁγίου Μύρου.

Ἐ. Τί ἐστὶ τὸ ἅγιον Μῦρον;

Ἄ. Τὸ ἅγιον Μῦρον Μυστήριόν ἐστίν, εἰς τὸ ὅποῖον, χρισμένων τῶν μερῶν τοῦ σώματος ἐν ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, μεταδίδονται εἰς τὸν πιστεύοντα τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, δι' ὧν αὐξάνει καὶ ἐνισχύεται ἡ πνευματικὴ ζωὴ.

Ἐ. Ἀράγε ἀναφέρει περὶ τοῦ Μυστηρίου τούτου ἡ ἱερὰ Γραφή;

Ἄ. Περὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἐνεργείας τοῦ Μυστηρίου τούτου ὁ Ἀπόστολος Ἰωάννης λέγει τὰ ἐφεξῆς. „Καὶ ὑμεῖς χρίσμα ἔχετε ἀπὸ τοῦ ἁγίου, καὶ οἴδατε πάντα· καὶ ὑμεῖς τὸ χρίσμα, ὃ ἐλάβετε ἀπ' αὐτοῦ, ἐν ὑμῖν μέ-

νει, καὶ οὐ χρεῖαν ἔχετε ἵνα τις διδάσκη ὑμᾶς· ἀλλ' ὡς τὸ αὐτὸ χρίσμα διδάσκει ὑμᾶς περὶ πάντων, καὶ ἀληθὲς ἐστὶ, καὶ οὐκ ἐστὶ ψεῦδος· καὶ καθὼς ἐδίδαξεν ὑμᾶς, μενεῖτε ἐν αὐτῷ.“ Ἰωάν. Ἐπιστ. Α. Κεφ. Β. Σ. 20, 27. Παρομοίως καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγει „Ὁ δὲ βεβαιῶν ἡμᾶς τὴν ὑμῖν εἰς Χριστὸν καὶ χρίσας ἡμᾶς, Θεός· ὁ καὶ σφραγισάμενος ἡμᾶς καὶ δὸς τὸν ἀρραβῶνα τοῦ Πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν.“ Β. πρὸς Κορινθ. Κεφ. Α. Σ. 21, 22. Ἐντεῦθεν ἐλήφθησαν τὰ ἐν τῇ Ἱεροπραξίᾳ τοῦ χρίσματος περφερόμενα λόγια. „Σφραγὶς δωρεᾶς Πνεύματος Ἁγίου.“

Ἐ. Περὶ δὲ τῆς ἐξωτερικῆς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Μύρου ἀράγε ἀναφέρει που ἡ Ἱερὰ Γραφή;

Α. Πιθανόν, ὅτι τὰ λόγια τοῦ Ἀποστόλου Ἰωάννου ἀναφέρονται καὶ πρὸς τὸ βλεπόμενον χρίσμα· ἀλλὰ βεβαιότερόν ἐστι, ὅτι οἱ Ἀπόστολοι, ἐν ᾧ μετέδιδον ταῖς βαπτιζομένοις τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐσυνείδιζον χειρᾶν ἐπίθεσιν. Ὅρα Πράξ. Κεφ. Η. Σ. 14, 16. Οἱ δὲ διάδοχοι τῶν Ἀποστόλων ἀντὶ ταύτης εἰσήγαγον τὴν χρῆσιν τοῦ Ἁγίου μύρου, εἰς ὃ ἐδύναντο λαβεῖν παράδειγμα τὸ χρίσμα τὸ ἐν χρῆσει κατὰ τοὺς καιροὺς τοῦ παλαιοῦ νόμου. Ὅρα Ἐξόδου Κεφ. Α. Σ. 25. Βασιλειῶν Γ. Βιβλίον Κεφ. Α. Σ. 39. Διονυσ. Ἀρεοπαγ. περὶ ἐκκλησ. Ἱεραρχίας Κεφ. Δ.

Ἐ. Τί σημειωτέον περὶ τοῦ ἁγίου μύρου;

Α. Ὅτι τὸ ἀγιάζειν αὐτὸ ἀπόκειται μόνον εἰς τοὺς ἀνωτάτους Ἱεράρχας, καθὼς διαδόχους τῶν Ἀποστόλων, οἵτινες μόνοι ἐπετέλουν τὴν χειροθεσίαν πρὸς χορηγίαν τῶν χαρισμάτων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἐ. Τί σημαίνει ἰδίως ἡ χρίσις τοῦ μετώπου;

Α. Τὸν ἀγιασμὸν τοῦ νοὸς καὶ τοῦ λογικοῦ.

Ἐ. Ἡ δὲ χρίσις τοῦ στήθους;

Ἄ. Τὸν ἀγιασμὸν τῆς καρδίας καὶ τῶν ἐπιθυμιῶν.

Ἐ. Ἡ δὲ τῶν ὀφθαλμῶν, τῶν ὠτίων, καὶ τοῦ στόματος;

Ἄ. Σημαίνει τὸν ἀγιασμὸν τὸν αἰσθήσεων.

Ἐ. Ἡ δὲ τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν τί σημαίνει;

Ἄ. Τὸν ἀγιασμὸν τῶν ἔργων, καὶ ὅλης τῆς διαγωγῆς τοῦ Χριστιανῆ.

Περὶ Μεταλήψεως.

Ἐ. Τί ἐστὶ Μετάληψις;

Ἄ. Ἡ Μετάληψις Μυστήριόν ἐστίν, ἐν ᾧ ὁ πιστεύων ὑπὸ τὰ εἶδη τοῦ ἄρτου καὶ οἴνου γένηται αὐτοῦ τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Ἐ. Πῶς κατεστάθη τοῦτο τὸ Μυστήριον;

Ἄ. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς πρὸ τοῦ ἑαυτοῦ πάθους κατὰ πρῶτον ἐτέλεσε τοῦτο τὸ Μυστήριον, παραστήσας προηγουμένως δι' αὐτοῦ τὴν ζωσαν εἰκόνα τῶν ἑαυτοῦ παθμάτων, καὶ κοινωνοὺς τοῦ Μυστηρίου ποιήσας τοὺς Ἀποστόλους, ταυτοχρόνως ἔδωκεν αὐτοῖς ἐντολὴν τοῦ ἐπιτελεῖν πάντοτε τοῦτο τὸ Μυστήριον.

Ἐ. Τί σημειωτέον περὶ τοῦ Μυστηρίου τῆς Μεταλήψεως ὡς πρὸς τὴν Χριστιανικὴν τελεσιουργίαν;

Ἄ. Ὅτι αὐτὸ τὸ Μυστήριον συνιστᾷ τὸ κυριώτερον καὶ οὐσιαδέστερον μέρος τῆς Χριστιανικῆς τελεσιουργίας.

Ἐ. Πῶς ὀνομάζεται ἡ Ἱεροπραξία, ἐν ᾗ τὸ Μυστήριον τῆς Μεταλήψεως ἐπιτελεῖται;

Ἀ. Ὀνομάζεται Λειτουργία.

Ἐ. Τί δηλοῖ ἡ λέξις Λειτουργία;

Ἀ. Σημαίνει δημόσιον ὑπηρεσίαν· ἀλλ' ὥμως ἡ ὀνομασία αὕτη κατ' ἐξοχὴν προσήροσται εἰς ἐκείνην τὴν τελετὴν, καὶ ἣν ἐπιτελεῖται τῆς Μεταλήψεως τὸ Μυστήριον.

Ἐ. Τί σημειωτέον περὶ τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ἐπιτελεῖται ἡ Λειτουργία;

Ἀ. Ἐξ ἁπαντος δεῖ ἐπιτελεῖσθαι ἐν ναῷ, τοῦ ὁποῖου ἡ τράπεζα, ἢ τοῦλάχιστον ἀντὶ τῆς τραπέζης τὸ ἀντιμήνσιον, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἱερουργεῖται τὸ Μυστήριον, δεῖ ὑπὸ Ἀρχιερέως ἀγιατθῆναι.

Ἐ. Τίνος χάριν ὁ ναὸς λέγεται ἐκκλησία;

Ἀ. Ὅτι εἰς αὐτὸν συναθροίζονται χάριν προσευχῆς καὶ ἐπιτελέσεως Μυστηρίων οἱ πιστεύοντες, οἵτινες συγκροτοῦσι τὴν ἐκκλησίαν.

Ἐ. Διὰ τί ἡ τράπεζα, ἐπὶ τῆς ὁποίας τελεῖται τῆς Μεταλήψεως τὸ Μυστήριον, ὀνομάζεται ἅγιον βῆμα;

Ἀ. Διότι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, ὡς Βασιλεὺς, μυστικῶς ἐπ' αὐτῆς πάρεστιν.

Ἐ. Ὅποία ἡ τάξις, ἣτις παρατηρεῖται εἰς τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν;

Ἀ. Τάξις, κατὰ τὴν ὁποίαν Α. ἡ ὕλη τοῦ Μυστηρίου παρασκευάζεται. Β. οἱ πιστεύοντες παρασκευάζονται εἰς τὸ Μυστήριον τέλος, αὐτὸ τὸ Μυστήριον ἐπιτελεῖται.

Ἐ. Πῶς ὀνομάζεται ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς Λειτουργίας, ἐν ᾧ ἡ ὕλη τοῦ Μυστηρίου παρασκευάζεται;

Ἀ. Ὀνομάζεται προσκομιδή.

Ἐ. Διὰ τί οὕτως ὀνομάζεται τὸ πρῶτον μέρος τῆς Λειτουργίας;

Α. Οὕτω καλεῖται διὰ τὸ ἔθος τῶν Χριστιανῶν, οἵτινες εἰς τὴν ἐκκλησίαν προσεκόμιζον ἄρτον καὶ οἶνον, διὰ τὴν Θεῖαν Μυσταγωγίαν. Ὅθεν διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ὁ ἄρτος οὗτος ὀνομάζεται προσφορά.

Ἐ. Εἰς τί συνίσταται ἡ προσκομιδὴ, καθὼς μέρος τῆς Λειτουργίας;

Α. Γινομένης ἀναμνήσεως τῶν προφητειῶν καὶ προεικονισμάτων, κατὰ μέρος δὲ καὶ αὐτῶν τῶν συμβάντων, ὅσα ἀναγονται εἰς τὴν γέννησιν καὶ τὸ πάθος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ἱερευρῶν λαμβάνει ἐκ τῆς προσφορᾶς τὴν μερίδα τὴν ἀπαιτούμενην διὰ τὴν ἐπιτέλεσιν τοῦ Μυστηρίου, παρομοίως καὶ μέρος τοῦ οἴνου, μεθ' ὕδατος ἀναμιγνύμενου, ὅστις ἀποτίθεται εἰς τὸ ἱερὸν ποτήριον, καὶ συγχρόνως ὁ ἱερευρῶν μνημονεύει ὅλην τὴν Ἐκκλησίαν, δοξάζει τοὺς δοξασθέντας Ἁγίους, εὐχεται ὑπὲρ ζώντων καὶ τεθνεώτων, ἐξαιρέτως ὑπὲρ τῶν ἐν ἐξουσίᾳ ὄντων καὶ ὑπὲρ τῶν προσειγκόντων τὰς προσφοράς ἐκ πίστεως καὶ ζήλου.

Ἐ. Ὅποιος ὁ ἀπαιτούμενος ἄρτος διὰ τὸ Μυστήριον.

Α. Τοιοῦτος, οἷος ἀπαιτεῖται ὡς ἐξ αὐτῆς τῆς τοῦ ἄρτου ὀνομασίας, καὶ ἐκ τῆς ἀγιότητος τοῦ Μυστηρίου, καὶ κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων, τουτέστιν, ἄρτος ἔνδυμος, καθαρὸς καὶ ἐκ σίτου.

Ἐ. Τίς ἡ σημασία τοῦ, ὅτι ὁ ἄρτος ὁ εἰς τὴν μετάληψιν προσδιοριζόμενος εἰς ἐστι;

Α. Τοῦτο δηλοῖ κατὰ τὴν ἐξήγησιν τοῦ Ἀποστόλου, ὅτι „εἰς ἄρτος, ἐν σῶμα οἱ πολλοὶ ἐσμέν· οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ ἐνὸς ἄρτου μετέχομεν.“ Πρὸς Κορινθ. Α. Κεφ. Ι. Σ. 17.

Ἐ. Διὰ τί ὁ ἄρτος τῆς Μεταλήψεως ὀνομάζεται Ἀμνός;

Α. Δίτι παριστᾷ τὴν εἰκόνα τοῦ πάσχοντος Ἰησοῦ Χριστοῦ, καθὼς ἐν τῇ παλαιᾷ Διαθήκῃ παρίστανεν αὐτὸν ὁ Ἀμνὸς τοῦ Πάσχα.

Ἐ. Τί ἐστὶν ὁ Ἀμνὸς τοῦ Πάσχα;

Α. Ἀμνός, τὸν ὁποῖον οἱ Ἰσραηλῖται κατ' ἐπιταγὴν Θεοῦ ἔσφαζον καὶ ἤσθιον εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀπὸ τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ ἐλέθρου ἀπαλλαγῆς αὐτῶν.

Ἐ. Τίνος χάριν ἐν τῷ Μυστηρίῳ τῆς Μεταλήψεως ὁ οἶνος συγκιρνᾷται μετὰ τοῦ ὕδατος;

Α. Διότι ὅλη αὕτη ἡ Ἱερουργία διατέτακται καθ' ὁμοίωσιν τοῦ πάθους τοῦ Κυρίου, καθ' ὃν καιρὸν ἐκ τῆς νενυγμένης πλευρᾶς αὐτοῦ ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ.

Ἐ. Πῶς λέγεται ἐκεῖνο τῆς Λειτουργίας τὸ μέρος, ἐν ᾧ οἱ πιστοὶ παρασκευάζονται εἰς τὸ Μυστήριον;

Α. Οἱ ἀρχαῖοι ὠνόμασαν αὐτὸ Λειτουργίαν τῶν κατηχουμένων καθότι εἰς τὴν ταύτης ἀκρόασιν, ἐκτὸς τῶν βεβαπτισμένων καὶ κοινωνῶν, παραλαμβάνονται καὶ εἰ κατηχούμενοι, ἦγυν, ὅσοι προπαρασκευάζονται εἰς τὸ βάπτισμα, ὡσαύτως καὶ οἱ μετανοοῦντες, οἱ πρὸς καιρὸν ἀμέτοχοι τῆς μεταλήψεως.

Ἐ. Πῶς προσιμιάζει τὸ πρῶτον μέρος τῆς Λειτουργίας;

Α. Δι' εὐλογίας ἢ δοξολογίας τῆς Βασιλείας τῆς ὑπεραγίας Τριάδος.

Ἐ. Τί περιέχει τοῦτο τὸ μέρος τῆς Λειτουργίας;

Α. Εὐχὰς, ὕμνους καὶ ἀναγνώσματα τῶν Ἀποστολικῶν βιβλίων καὶ τοῦ Εὐαγγελίου.

Ἐ. Ποῖον τὸ τέλος αὐτοῦ τοῦ μέρους;

Α. Ἡ πρὸς τοὺς κατηχουμένους ἐπιταγή, ἵνα ἐκ τῆς ἐκκλησίας προέλθωσιν.

Ἐ. Πῶς λέγεται ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς Λειτουργίας, ἐν ᾧ τὸ Μυστήριον τῆς Μεταλήψεως ἐπιτελεῖται;

Ἀ. Λέγεται λειτουργία τῶν πιστῶν καθότι μόνον οἱ πιστοὶ, τοῦτ' ἔστιν, οἱ δεξάμενοι τὸ βάπτισμα, ἐξουσίαν ἔχουσι τοῦ παρευρίσκεισθαι εἰς ταύτην τὴν Ἱεροπραξίαν.

Ἐ. Ποία ἡ οὐσιωδεστάτη πρᾶξις τούτου τοῦ μέρους τῆς Λειτουργίας;

Ἀ. Ἡ ἐκφώνησις τῶν λόγων, οὓς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, νομοθετῶν τὸ Μυστήριον. „λάβετε, φάγετε τοῦτο ἔστι τὸ σῶμά μου· πίνετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς Διαθήκης.“ Ματθ. Κεφ. Κς. Σ. 26, 27, 28. καὶ κατὰ συνέπειαν ἡ ἐπίκλησις τοῦ παναγίου Πνεύματος καὶ ἡ τῶν Δώρων εὐλογία, τῇτ' ἔστι, τῶν προσενεχθέντων, ἄρτου καὶ οἴνου.

Ἐ. Διὰ τί τοῦτο ὑπάρχει οὐσιῶδες;

Ἀ. Διότι, καθ' ἣν στιγμὴν ταῦτα γίνονται, ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος μεταβάλλονται ἢ μετουσιῶνται εἰς τὸ ἀληθινὸν σῶμα τοῦ Χριστοῦ, καὶ εἰς τὸ ἀληθινὸν αἷμα τοῦ Χριστοῦ.

Ἐ. Πῶς νοητέον τὴν λέξιν μετουσίωσις;

Ἀ. Ἡ ἔκθεσις τῆς πίστεως τῶν ἀνατολικῶν Πατριαρχῶν διδάσκει, ὅτι διὰ τῆς λέξεως μετουσίωσις, ὁ τρόπος, καθ' ὃν ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος μεταποιῶνται εἰς τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου, εὐδελως ἐξηγεῖται καθότι τοῦτο μένει τοῖς πᾶσιν ἀκατανόητον, πλὴν μόνου τῷ Θεῷ· δεικνύεται δὲ μόνον, ὅτι ἀληθῶς, πραγματικῶς καὶ οὐσιωδῶς, ὁ μὲν ἄρτος γίνεται αὐτὸ τοῦτο τὸ ἀληθινὸν σῶμα τῷ Κυρίῳ, ὁ δὲ οἶνος αὐτὸ τοῦτο τοῦ Κυρίου τὸ αἷμα. Διο καὶ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς περὶ τῶν ἁγίων καὶ ἀχράντων Μυστηρίων τοῦ Κυρίου γράφει οὕτως. „Σῶμά ἐστιν

ἀληθῶς ἠνωμένον Θεότητι τὸ ἐκ τῆς Ἀγίας Παρθένου σῶμα, οὐχ ὅτι τὸ ἀναληφθὲν σῶμα ἐξ ἑρανῆ κατέρχεται, ἀλλ' ὅτι αὐτὸς ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος μεταποιῶνται εἰς σῶμα καὶ αἷμα Θεοῦ· εἰ δὲ τὸν τρόπον ἐπιζητήεις, πῶς γίνεται, ἀρκεῖ σοι ἀκοῦσαι, ὅτι διὰ Πνεύματος Ἀγίου, ὥσπερ καὶ ἐκ τῆς Ἀγίας Θεοτόκου διὰ Πνεύματος Ἀγίου ἑαυτῷ καὶ ἐν ἑαυτῷ ὁ Κύριος σάρκα ὑπεστήσατο, καὶ πλέον οὐδὲν γινώσκωμεν, ἀλλ' ὅτι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἀληθὴς ἐστι καὶ ἐναργὴς καὶ παντοδύναμος, ὁ δὲ τρόπος ἀνεξερεύνητος.“ Βιβλ. Δ. Κεφ. ΙΓ.

Ε. Τί ἀπαιτεῖται ἰδίως παρ' ἐκάστου ἀνθρώπου, ὅστις τῷ Μυστηρίῳ τῆς Μεταλήψεως προσελθεῖν ἐπιθυμεῖ;

Α. Ὁφείλει, ἵνα ἐνώπιον Θεοῦ δοκιμάσῃ τὴν ἑαυτοῦ συνείδησιν, καὶ διὰ τῆς μετανοίας καθαρῶς αὐτὴν ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν, εἰς ὃ συντελοῦσι νηστεία καὶ προσευχή. „Δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτὸν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω, καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω· ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων ἀναξίως, κρῖμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει, οὐ διακρίνων τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου.“ Πρὸς Κορινθ. Κεφ. ΙΑ. Σ. 28, 29.

Ε. Ποῖον ὄφελος λαμβάνει ἐκεῖνος, ὅστις τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ μεταλαμβάνει;

Α. Ὁ τοιοῦτος οἰκειοτάτῳ τῷ τρόπῳ ἐνούται μετ' αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐν αὐτῷ γίνεται μέτοχος τῆν αἰωνίου ζωῆς. „Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει, καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ.“ Ἰωάν. Κεφ. 5. Σ. 56. Ὁ τρώγων μετ' ἐμὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον. Σ. 54.

Ε. Συνεχῶς ἄρᾶγε δεῖ μεταλαμβάνειν τῶν ἀχράντων Μυστηρίων;

Α. Οἱ ἀρχαῖοι Χριστιανοὶ μετελάμβανον κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν· ἀλλ' ἐκ τῶν νῦν Χριστιανῶν ὀλίγοι ἔχουσι

τοσαύτην βίου καθαρότητα, ὥστε εἶναι πάντοτε αὐτοὺς ἐτοιμοὺς εἰς ἀποδοχὴν τηλικούτου Μυστηρίου. Ἡ δὲ ἐκκλησία μητρικῶς παραγγέλλει, ἵνα ἐξομολογώμεθα πρὸς Πνευματικὸν πατέρα, καὶ ἵνα μεταλαμβάνωμεν τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, ὅσοι τάχα ζηλοῦμεν τὴν εὐλάβειαν τετράκις τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἢ καὶ κατ' ἑκαστον μῆνα. Τοῖς πᾶσι δὲ ἐν γένει ἐπιτάττει, ἵνα ποιῶσι τοῦτο ἀφεικτῶς ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ. Ὅρα Ὁρθοδ. Ὁμολ. Μέρος Α. Ἐρώτ. 90.

Ἐ. Τίνι τρόπῳ δύνανται μετέχειν τῆς Θείας Λειτουργίας ὅσοι μόνον ἀκροάζονται, ἀλλ' οὐ προσέρχονται εἰς τὴν Θείαν Μετάληψιν;

Α. Οἱ τοιοῦτοι δύνανται καὶ ὀφείλουσι μετέχειν τῆς λειτουργίας διὰ τῆς προσευχῆς, διὰ τῆς πίστεως, καὶ κατ' ἐξοχὴν, διὰ τῆς διηγεοῦς ἀναμνήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅστις ῥητῶς ἐνετείλατο τοῦτο ποιεῖν εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἀνάμνησιν. Λουκᾶ Κεφ. ΚΒ. Σ. 19.

Ἐ. Ὅποια ἀνάμνησις ἀρμόζει τῷ καιρῷ τῆς Λειτουργίας, κατ' ὃν γίνεται ἡ εἴσοδος μετὰ τοῦ Εὐαγγελίου;

Α. Ἡ ἀνάμνησις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτε ἐπεφάνη εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου· διὸ καὶ, γινομένης τῆς ἀναγνώσεως, τοσαύτη προσοχὴ καὶ εὐλάβεια ἀπαιτεῖται, ὥς ἂν ἐβλέπομεν καὶ ἠκούομεν αὐτὸν τὸν Ἰησοῦν Χριστόν.

Ἐ. Τί δεῖ ἐνθυμεῖσθαι κατὰ τὸν καιρὸν τῆς Λειτουργίας, κατ' ὃν γίνεται ἡ εἴσοδος εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα μετὰ τῶν προπαρασκευασμένων ἀγίων δώρων;

Α. Ὅφειλομεν ἐνθυμεῖσθαι τὴν ἔλευσιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸ ἐκούσιον πάθος, ὥσπερ θύματος εἰς σφαγὴν, ἐν ᾗ πλεῖον ἢ δώδεκα λεγεῶνες Ἀγγέλων ἦσαν ἐτοιμοὶ τοῦ φυλάξαι αὐτόν, ὥσπερ Βασιλέα ἑαυτῶν. Ὁ Βασιλεὺς τῶν

Βασιλευόντων καὶ Κύριος τῶν κυριευόντων ἔρχεται σφαι-
γῆναι καὶ ταλ. Λειτουργία τοῦ μεγάλου Σαββάτου.

Ε. Ὅποια ἀνάμνησις ἀρμόζει εἰς τὸν καιρὸν τῆς
ἐκτελέσεως τοῦ Μυστηρίου, καὶ τῆς μεταλήψεως τῶν Ἱε-
ρουργούντων ἐντὸς τοῦ ἁγίου βήματος;

Α. Ἡ ἀνάμνησις τοῦ μυστικοῦ δείπνου αὐτοῦ τοῦ
Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τῶν Ἀποστόλων, τοῦ τε πάθους καὶ
τοῦ θανάτου, καὶ τῆς ταφῆς αὐτοῦ.

Ε. Τί ἔπειτα παρίσταται, περιαιρουμένῃ τοῦ κα-
ταπετάσματος, καὶ ὅτε ἀνοίγεται ἡ ὥραία πύλη καὶ ἐμ-
φανίζονται τὰ Ἁγία Δῶρα;

Α. Παρίσταται ἡ φανέρωσις αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ μετὰ τὴν ἀνάστασιν.

Ε. Τί ἐμφαίνει ἡ τελευταία φανέρωσις τῶν Θείων
Δώρων πρὸς τὸν λαόν, μετὰ τὴν ὁποίαν αὐτὰ κρύ-
πτονται;

Α. Τὴν ἀνάληψιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν οὐ-
ρανόν.

Ε. Ἀράγε πάντοτε θέλει διαρκέσει ἡ χρῆσις τοῦ
Μυστηρίου τῆς Θείας Μεταλήψεως ἐν τῇ ἀληθινῇ τοῦ
Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ;

Α. Θέλει διαρκέσει ἀμετατρέπτως μέχρι καὶ αὐ-
τῆς τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὸν λό-
γον τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. „Ὅσάκις γὰρ ἂν ἐσθίητε
τὸν ἄρτον τοῦτον, καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πίνητε, τὸν θά-
νατον τοῦ Κυρίου καταγγέλλετε, ἄχρις ὃ ἂν ἔλθῃ.“ Α.
Πρὸς Κορινθ. Κεφ. ΙΑ. Σ. 26.

Περὶ Μετανοίας.

Ἐ. Τί ἐστὶ Μετανοία;

Ἀ. Ἡ Μετανοία Μυστήριόν ἐστίν, ἐν ᾧ ὁ ἑξομολογούμενος τὰς ἑαυτοῦ ἁμαρτίας διὰ τῆς προφερομένης ὑπὸ τοῦ Ἱερέως συγχωρήσεως ἀοράτως λύεται τοῦ δεσμοῦ τῶν ἁμαρτιῶν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἐ. Πόθεν ἔλαβεν ἀρχὴν τοῦτο τὸ Μυστήριον;

Ἀ. Ὅσοι ἤρχοντο πρὸς Ἰωάννην τὸν Βαπτιστὴν, ὅς-
τις ἐκήρυττε Βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν,
ἐξωμολογοῦντο τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. Μάρκ. Κεφ. Α. Σ.
4, 5. Τοῖς δὲ Ἀποστόλοις ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὑπέσχετο
τὴν ἐξουσίαν τοῦ συγχωρεῖν ἁμαρτίας, ὅτε εἶπεν. „Ὅσα
ἐὰν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ,
καὶ ὅσα ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τοῖς
οὐρανοῖς. Ματθ. Κεφ. ΙΗ. Σ. 18. Τέλος μετὰ τὴν ἀνά-
στασιν πραγματικῶς ἔδωκεν αὐτοῖς ταύτην τὴν ἐξουσίαν,
εἰπών. „Λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον ἂν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρ-
τίας, ἀφίενται αὐτοῖς, ἂν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται.“
Ἰωάν. Κεφ. Κ. Σ. 22, 23.

Ἐ. Τί ἀπαιτεῖται παρὰ τοῦ μετανοοῦντος;

Ἀ. Συντριβὴ ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις, ἀπόφασις τοῦ
διορθῶσαι τὴν ἑαυτοῦ ζωὴν, πίστις εἰς Χριστὸν, καὶ ἐλπίς
εἰς τὴν εὐσπλαγχνίαν αὐτοῦ. „Ἡ γὰρ κατὰ Θεὸν λύπη
μετανοίαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον κατεργάζεται.“
Β. πρὸς Κορινθ. Κεφ. Ζ. Σ. 10. „Ἐν τῷ ἀποστρέψαι
τὸν ἁμαρτωλὸν ἀπὸ τῆς ἀνομίας αὐτοῦ, καὶ ποιῆσαι κρι-
μα καὶ δικαιοσύνην, ἐν αὐτοῖς αὐτὸς ζήσεται.“ Ἰεζεκιήλ.
Κεφ. ΛΓ. Σ. 19. „Τούτῳ (τῷ Χριστῷ) πάντες οἱ προ-
φῆται μαρτυροῦσιν, ἄφεσιν ἁμαρτιῶν λαβεῖν διὰ τοῦ ὀνό-
ματος αὐτοῦ πάντα τὸν πιστεύοντα εἰς αὐτόν. Πράξ. Κεφ.
Ι. Σ. 43.

Ἐ. Ὑπάρχουσιν ἄραγε προσέτι καὶ ἄλλα παρασκευαστικά καὶ βοηθητικά μέσα τῆς μετανοίας;

Ἀ. Τοιαῦτα μέσα εἰσὶν ἡ νηστεία καὶ ἡ προσευχή.

Ἐ. Ἐχει ἄραγε ἡ ἁγία Ἐκκλησία καὶ ἄλλο ἴδιον μέσον πρὸς κάθαρσιν καὶ εἰρηνοποίησιν τῆς συνειδήσεως τοῦ μετανοήσαντος ἁμαρτωλοῦ;

Ἀ. Τὸ τοιοῦτον μέσον ἐστὶ τὸ ἐπιτίμιον.

Ἐ. Τί ἐστὶν ἐπιτίμιον;

Ἀ. Ἡ λέξις σημαίνει ἀπαγόρευσιν· ὅρα Β. πρὸς Κορινθ. Κεφ. Β. Σ. 6. Ὑπ' αὐτὴν τὴν ὀνομασίαν καὶ κατὰ τὴν ἀνάγκην διορίζονται εἰς τὸν μετανοοῦντα ἰδιαίτινες ἀσκήσεις πρὸς εὐσέβειαν, καὶ τινες ἀποστερήσεις συντείνουσai εἰς ἐξάλειψιν τῶν παρανομιῶν καὶ εἰς καταδασμὸν τῆς κακῆς ἕξεως· καθὼς, π. χ., νηστεία, ὑπὲρ τὴν νενομοθετημένην δι' ἅπαντας, καὶ διὰ βαρύτερα ἁμαρτήματα ἀφορισμὸς ἀπὸ τῆς Θείας Μεταλήψεως, κατὰ διωρισμένην χρονικὴν περιόδον.

Περὶ Ἱερωσύνης.

Ἐ. Τί ἐστὶν Ἱερωσύνη;

Ἀ. Ἡ Ἱερωσύνη Μυστήριόν ἐστίν, ἐν ᾧ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον διὰ τῆς χειροθεσίας τῶν Ἱεραρχῶν τίθησι τὸν κανονικῶς ἐκλελεγμένον εἰς τὸ ἐπιτελεῖν τὰ Μυστήρια, καὶ ποιμαίνειν τὴν ποίμνην τοῦ Χριστοῦ. „Οὕτως ἡμᾶς λογίζεσθω ἄνθρωπος, ὡς ὑπηρέτας Χριστοῦ, καὶ οἰκονόμους Μυστηρίων Θεοῦ.“ Α. πρὸς Κορινθ. Κεφ. Δ. Σ. 1. „Προσέχετε οὖν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ

Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο Ἐπισκόπους ποιμαίνειν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ, ἣν περιποιήσατο διὰ τοῦ Ἰδίου Αἵματος.“ Πράξ. Κεφ. Κ. Σ. 28.

Ἐ. Τί σημαίνει τὸ ποιμαίνειν τὴν Ἐκκλησίαν;

Ἀ. Σημαίνει τὸ ὀδηγεῖν τὰς ἀνθρώπους εἰς τὴν πίστιν, τὴν εὐσέβειαν, καὶ τὰ καλὰ ἔργα.

Ἐ. Πόσοι οἱ ἀποχωρῶντες βαθμοὶ τῆς Ἱερωσύνης;

Ἀ. Τρεῖς, ὁ τοῦ Ἐπισκόπου, ὁ τοῦ Πρεσβυτέρου καὶ ὁ τοῦ Διακόνου.

Ἐ. Ποία ἡ μεταξὺ αὐτῶν διαφορά;

Ἀ. Ὁ Διάκονος ὑπηρετεῖ εἰς τὰ Μυστήρια, ὁ Πρεσβύτερος ἐπιτελεῖ τὰ Μυστήρια ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ Ἐπισκόπου· ὁ Ἐπίσκοπος δὲ οὐχὶ μόνον ἐπιτελεῖ τὰ Μυστήρια, ἀλλ' ἔχει καὶ τὴν Ἐξουσίαν τοῦ χορηγεῖν διὰ τῆς χειροθεσίας εἰς ἄλλους τὸ χάρισμα τῆς ἐπιτελέσεως τῶν Μυστηρίων. Περὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ Ἐπισκόπου ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει πρὸς Τίτον. „Τούτου χάριν κατέλιπόν σε ἐν Κρήτῃ, ἵνα τὰ λείποντα ἐπιδιορθώσῃ, καὶ καταστήσῃς κατὰ πᾶν πρεσβυτέρους.“ Πρὸς Τίτον Κεφ. Α. Σ. 5. Πρὸς δὲ τὸν Τιμόθεον γράφει. „Χεῖρας ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει.“ Α. πρὸς Τιμόθ. Κεφ. Ε. Σ. 22.

Περὶ Γάμου.

Ἐ. Τί ἐστὶ Γάμος;

Ἀ. Ὁ Γάμος Μυστήριόν ἐστίν, ἐν ᾧ, γινομένης ἐκ μέρους τοῦ νυμφίου καὶ τῆς νύμφης ἀπαρραβιάστου ὑποσχέσεως ἔμπροσθεν τοῦ Ἱερέως καὶ τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ

τηρεῖν αὐτοὺς ἀμοιβαίαν τὴν τῶν συζύγων πίστιν, ἐνευλογεῖται ὁ τοῦ γάμου δεσμός, καθ' ὁμοίωσιν τῆς πνευματικῆς ἐνώσεως τοῦ Χριστοῦ μετὰ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ζητεῖται αὐτοῖς παρὰ Θεοῦ τὸ χάρισμα τῆς καθαρᾶς ὁμονοίας, πρὸς εὐλογημένην τεκνογονίαν καὶ Χριστιανικὴν τῶν τέκνων ἀνατροφὴν.

Ἐ. Πόθεν δὴλον, ὅτι ὁ Γάμος ἐστὶ Μυστήριον;

Ἀ. Ἐκ τῶν ἐφεξῆς λόγων τοῦ Ἀποστόλου Παύλου „Καταλείπει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν· τὸ Μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν· ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.“ Πρὸς Ἐφεσ. Κεφ. Ε. Σ. 31, 32.

Ἐ. Ὁφείλουσιν ἀράγε ἅπαντες γαμεῖν;

Ἀ. Οὐχί· Ἡ παρθενία κρείττων ἐστὶ τῆς τοῦ γάμου συζυγίας, ἐάν τις δύναται ἐν ἀγνείᾳ τηρεῖσθαι αὐτήν. Περὶ τούτου ῥητῶς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Χριστός. „οὐ πάντες χωρεῖσι τὸν λόγον τοῦτον, ἀλλ' οἷς δέδοται ὁ δυνάμενος χωρεῖν, χωρεῖτω“ Ματθ. Κεφ. Ιθ. Σ. 11, 12. Καὶ ὁ Ἀπόστολος λέγει. „Λέγω δὲ τοῖς ἀγάμοις καὶ ταῖς χήραις, καλὸν αὐτοῖς ἐστίν, ἐάν μείνωσιν, ὡς καὶ γὰρ εἶδὲ οὐκ ἐγκρατεύονται, γαμησάτωσαν..... Ὁ ἀγάμος μεριμνᾷ τὰ τῷ Κυρίῳ, πῶς ἀρέσει τῷ Κυρίῳ. ὁ δὲ γαμήσας μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει τῇ γυναικὶ..... ὁ ἐκγαμίζων τὴν ἑαυτοῦ παρθένον καλῶς ποιεῖ· ὁ δὲ μὴ ἐκγαμίζων κρεῖσσον ποιεῖ.“ Α. Πρὸς Κορινθ. Κεφ. Ζ. Σ. 8, 9, 32, 33, 38.

Περὶ Εὐχελαίου.

Ἐ. Τί ἐστὶν Εὐχέλαιον;

Ἀ. Εὐχέλαιον Μυστήριόν ἐστίν, ἐν ᾧ, χρησμένου τῷ σώματος ἐν ἐλαίῳ, ἐπικαλούμεθα ἐπὶ τὸν ἀσθενῆ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, τὴν θεραπεύουσαν τὰς ψυχικὰς καὶ σωματικὰς ἀσθενείας.

Ἐ. Πόθεν ἔλαβεν ἀρχὴν τοῦτο τὸ Μυστήριον;

Ἀ. Παρὰ τῶν Ἀποστόλων, οἵτινες, λαβόντες τὴν ἐξουσίαν παρὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ „ἤλειπον ἐλαίῳ πολλὰς ἀρρώστους, καὶ ἐθεράπευον.“ Μάρκ. Κεφ. 5. Σ. 13. Οἱ Ἀπόστολοι παρέδωκαν τὸ Μυστήριον τοῦτο εἰς τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐκκλησίας, ὅπερ δῆλον γίνεται ἐκ τῶν ἐφεξῆς λόγων τοῦ Ἀποστόλου Ἰακώβου. „Ἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν, προσκαλεσάσθω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας, καὶ προσευξάσθωσαν ἐπ' αὐτὸν, ἀλείψαντες αὐτὸν ἐλαίῳ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου· καὶ ἡ εὐχὴ τῆς πίστεως σώσει τὸν κάμνοντα, καὶ ἐγερεῖ αὐτὸν ὁ Κύριος· καὶ ἡ ἀμαρτία ἢ πεποικῶς, ἀφεθήσεται αὐτῷ.“ Ἰακώβου Κεφ. Ε. Σ. 14, 15.

Περὶ τοῦ ΙΑ ἁρθρου.

Ἐ. Τί ἐστὶν ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν, τὴν ὁποίαν κατὰ τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως προσδοκῶμεν;

Ἀ. Ἐνέργεια τῆς παντοδυναμίας τοῦ Θεοῦ, δι' ἧς πάντα τὰ σώματα τῶν ἀποθανόντων ἀνθρώπων, ἐνούμενα πάλιν μετὰ τῶν ψυχῶν αὐτῶν ἀναζήσονται, καὶ ἔσονται πνευματικὰ καὶ ἀθάνατα. „Σπείρεται σῶμα ψυ-

χικόν, ἐγείρεται σῶμα πνευματικόν.“ Α. πρὸς Κορινθ. Κεφ. ΙΕ. Σ. 44. „Δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν.“ Α. πρὸς Κορινθ. Κεφ. ΙΕ. Σ. 53.

Ε. Ἀλλὰ πῶς ἀναστήσεται τὸ σῶμα, ἀφ' οὗ φθαρεῖ ἐν τῇ γῇ καὶ διαλυθῇ;

Α. Ἐπειδὴ ὁ Θεὸς ἐν ἀρχῇ ἐποίησε τὸ σῶμα ἐκ τῆς γῆς, παραπλησίως δύναται καὶ τὸ διαλυθὲν καὶ εἰς γῆν ἀπελθὸν ἀνακαινίσαι. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐξηγεῖ τοῦτο διὰ τῆς ὁμοιώσεως τοῦ σπαρέντος κόκκου, ἔστις φθείρεται ἐν τῇ γῇ, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὁποίου ἀναφύεται χόρτον, ἢ δένδρον. „σὺ δὲ ὃ σπείρεις οὐ ζωοποιεῖται, ἐὰν μὴ ἀποθάνῃ.“ Α. πρὸς Κορινθ. Κεφ. ΙΕ. Σ. 36.

Ε. Ἀράγε τῶ ὄντι πάντες ἀναστήσονται;

Α. Τῶ ὄντι πάντες ἀναστήσονται οἱ ἀποθανόντες· τῶν δὲ ἐπιζησάντων ἄχρι τῆς ὥρας τῆς γενικῆς ἀναστάσεως τὰ νῦν παχυλὰ σώματα ἐν εἰπῇ ὀφθαλμοῦ ἀλλαγῇσονται εἰς πνευματικά καὶ ἀθάνατα. „Πάντες μὲν οὐ κοιμηθητόμεθα, πάντες δὲ ἀλλαγησόμεθα ἐν ἀτόμῳ, ἐν εἰπῇ ὀφθαλμοῦ, ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι· σαλπίζει γάρ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται ἀφθαρτοί, καὶ ἡμεῖς ἀλλαγησόμεθα.“ Πρὸς Κορινθ. Α. Κεφ. ΙΕ. Σ. 51, 52.

Ε. Πότε ἔσται ἀνάστασις τῶν νεκρῶν;

Α. Εἰς τὴν συντέλειαν τοῦ ὁρατοῦ κόσμου.

Ε. Λοιπὸν καὶ ὁ κόσμος τέλος ἔξει;

Α. Οὗτος ὁ φθαρτὸς κόσμος τέλος ἔξει, μεταμορφούμενος εἰς ἀφθαρτον. „Ὅτι καὶ αὕτῃ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἐκ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ.“ Πρὸς Ῥωμ. Κεφ. Η. Σ. 21. Καινοὺς δὲ οὐρανοὺς καὶ γῆν καινὴν κατὰ τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ προσδοκῶμεν, ἐν οἷς δικαιοσύνη κατοικεῖ.“ Πέτρου Β. Κεφ. Γ. Σ. 13.

Ἐ. Τίνι τρόπῳ ὁ κόσμος μεταμορφωθήσεται;

Ἀ. Διὰ μέσου τοῦ πυρός. „Οἱ δὲ νῦν οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ τῷ αὐτῷ λόγῳ τεθησαυρισμένοι εἰσὶ, πυρὶ τηρούμενοι εἰς ἡμέραν κρίσεως καὶ ἀπωλείας τῶν ἀσεβῶν ἀνθρώπων.“ Πέτρου Β. Κεφ. Γ. Σ. 7.

Ἐ. Ἐν ποίᾳ καταστάσει εὐρίσκονται αἱ ψυχαὶ τῶν τεθνεώτων ἄχρι τῆς γενικῆς ἀναστάσεως;

Ἀ. Αἱ ψυχαὶ τῶν δικαίων ἐν φωτὶ καὶ ἀέσει καὶ προοιμίᾳ τῆς αἰωνίου μακαριότητος· αἱ δὲ τῶν ἀμαρτωλῶν ψυχαὶ ἐν ἀντιθέτῳ καταστάσει.

Ἐ. Τίνος ἕνεκεν αἱ ψυχαὶ τῶν δικαίων οὐκ ἀμέσως μετὰ θάνατον ἀπολαμβάνουσι πλήρη τὴν μακαριότητα;

Ἀ. Διότι ἡ πλήρης ἀνταπόδοσις κατὰ τὰ ἔργα προ-
ῳρίζεται διὰ τὸν πλήρη ἄνθρωπον μετὰ τὴν τοῦ σώματος ἀνάστασιν καὶ τὴν τελευταίαν κρίσιν τοῦ Θεοῦ. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγει. „Λοιπὸν ἀπόκειται μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει μοι ὁ Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος Κριτής· οὐ μόνον δὲ ἐμοὶ, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἡγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ.“ Β. πρὸς Τιμ. Κεφ. Δ. Σ. 8. Καὶ ἀλλὰ τοῦ πάλιν „Τοὺς γὰρ πάντας ἡμᾶς φανερωθῆναι δεῖ ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα κομίσῃται ἕκαστος τὰ διὰ τοῦ σώματος πρὸς ᾧ ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθὸν εἴτε κακόν.“ Πρὸς Κορινθ. Β. Κεφ. Ε. Σ. 10.

Ἐ. Διὰ τί ἀποδίδονται εἰς αὐτοὺς προοίμιον μακαριότητος πρὸ τῆς τελευταίας κρίσεως;

Ἀ. Διὰ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, λέγοντος ἐν παραβολῇ, ὅτι ὁ δίκαιος Λάζαρος εὐθὺς μετὰ θάνατον ἀπηνέχθη εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ἀβραάμ. Ὅρα Λουκᾶ Κεφ. Ις. Σ. 22.

Ἐ. Αὕτη τῆς μακαριότητος ἡ ἀρχὴ μήπως ἐπιφέρει τὴν αὐτοψίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ;

Ἄ. Τοῦτο συμβαίνει κατ' ἐξοχήν τοῖς Ἀγίοις, καθὼς ὑπαινίττεται ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, λέγων, „Τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων εἰς τὸ ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι.“ Πρὸς Φιλιππησίους Α. Κεφ. Α. Σ. 23.

Ἐ. Τί σημειωτέον περὶ τῶν ψυχῶν τῶν μετὰ πίστεως ἀποθανόντων καὶ μὴ ἐνεγκόντων καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας;

Ἄ. Ὅτι, πρὸς ἐπίτευξιν τῆς μακαρίας ἀναστάσεως, δύνανται βοηθῆσαι τοὺς τοιούτους αἱ ὑπὲρ αὐτῶν προσφερόμεναι δεήσεις, κατ' ἐξοχήν δὲ αἱ ἠνωμέναι μετὰ τῆς προσφορᾶς τῆς αἱμακτοῦ θυσίας τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, ὡσαύτως καὶ αἱ ἀγαθοεργίαι, αἱ γινόμεναι μετὰ πίστεως εἰς μνημόσυνον αὐτῶν.

Ἐ. Εἰς τί ἐπιστηρίζεται αὕτη ἡ διδασκαλία;

Ἄ. Εἰς τὴν διηνεκή τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας παράδοσιν, τῆς ἐποίας αἱ ἀρχαὶ φαίνονται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ παλαιῦ νόμου. Ἰούδας γὰρ ὁ Μακκαβαῖος θυσίαν προσέφερεν ὑπὲρ τῶν ἀποθανόντων στρατιωτῶν. Ὁρα Μακκαβ. Βιβλ. Β. Κεφ. ΙΒ. Σ. 43. Ἡ ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων εὐχὴ μέρος ὑπάρχει ἀμετάθετον τῆς Θείας Λειτουργίας, ἀρχομένου τοῦ ἔθους ἀπὸ τῆς Λειτουργίας τοῦ Ἀποστόλου Ἰακώβου· ὁ δὲ Ἱεροσολύμων Κύριλλος λέγει, „Μεγίστην ἡμεῖς πιστεύοντες ἔσεσθαι ταῖς ψυχαῖς, ὑπὲρ ὧν ἡ δέησις ἀναφέρεται, τῆς ἀγίας καὶ φρικωδεστάτης προκειμένης θυσίας.“ Κατήχησις Ε. Κεφ. θ. Ὁ Ἅγιος Βασίλειος ὁ Μέγας ἐν ταῖς εὐχαῖς τῆς πεντηκοστῆς λέγει, ὅτι ὁ Κύριος εὐδοκεῖ δέχεσθαι παρ' ἡμῶν ἱλαστηρίους εὐχὰς καὶ θυσίας περὶ τῶν ἐν Ἀδῇ κατεχομένων ἐπ' ἐλπίδι δι' αὐτοὺς εἰσήνης καὶ ἀνέσεως καὶ ἐλευθερίας αὐτῶν.

Περὶ τοῦ IB ἄρθρου.

Ἐ. Τί ἐστὶ ζωὴ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος;

Ἀ. Ἐπεὶν ἡ ζωὴ, ἣτις ἐστὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν καὶ τὴν παγκόσμιον τῷ Χριστοῦ κρίσιν;

Ἐ. Ὅποια ἐστὶ αὕτη ἡ ζωὴ;

Ἀ. Διὰ τοὺς πιστεύοντας καὶ ἀγαπῶντας τὸν Θεὸν καὶ ἐργαζομένους τὸ ἀγαθὸν τοσούτον μακαρία, ὥστε ἡμεῖς, τό γε νῦν ἔχον, τὴν τοιαύτην μακαριότητα οὐδὲ φαντασθῆναι δυνάμεθα. „Οὐπω γὰρ ἐφαίη, τί ἐσόμεθα.“ Ἰωάν. Ἐπιστ. Α. Κεφ. Γ. Σ. 2. „Οἶδα ἄνθρωπον ἐν Χριστῷ, λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὅστις ἠρπάγη εἰς τὸν παράδεισον, καὶ ἤκουσεν ἄρρητα ῥήματα, ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι.“ Β. Πρὸς Κορινθ. Κεφ. IB. Σ. 2, 4.

Ἐ. Καὶ πόθεν πηγάζει ἡ τοιαύτη μακαριότης;

Ἀ. Ἀπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ θεωρίας ἐν τῷ Φωτὶ καὶ ἐν τῇ δόξῃ, καὶ ἀπὸ τῆς μετ' αὐτοῦ ἐνώσεως. „Βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον. Ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώσμαι, καθὼς καὶ ἐπεγνώσθην.“ Πρὸς Κορινθ. Α. Κεφ. ΙΓ. Σ. 12. „Τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν, ὡς ὁ ἥλιος, ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν.“ Ματθ. Κεφ. ΙΓ. Σ. 43. „Ἔσται ὁ Θεὸς τὰ πάντα ἐν πᾶσι.“ Α. πρὸς Κορινθ. Κεφ. IE. Σ. 28.

Ἐ. Μήπως καὶ τὸ σῶμα μετέξει τῆς μακαριότητος τῆς ψυχῆς;

Ἀ. Καὶ τὸ σῶμα δοξασθήσεται ὑπὸ Θεοῦ Φωτὸς, καθάπερ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐδοξάσθη ἐπὶ τῆς μεταμορφώσεως ἑαυτοῦ ἐν Θαβάρ. „Σπείρεται ἐν ἀτιμίᾳ, ἐγείρεται ἐν δόξῃ.“ Α. πρὸς Κορινθίους Κεφ. IE. Σ. 43. „Καὶ καθὼς ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ (τὸ ἐστὶ τῷ Ἀδάμ), φορέσομεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρα-

νίου (τοῦτ' ἔστι, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ). Α. πρὸς Κορινθ. Κεφ. ΙΕ. Σ. 49.

Ε. Ἔσονται ἁράγε πάντες ἐξ ἰσοῦ μακάριοι;

Α. Οὐχί· καθότι οἱ βαθμοὶ τῆς μακαριότητος ἔσονται διάφοροι κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἀγῶνος ἐκάστου ἀνθρώπου εἰς τὴν πίστιν, τὴν ἀγάπην, καὶ τὰ ἀγαθὰ ἔργα. „Ἄλλη δόξα ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελήνης, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων· ἀστὴρ γὰρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ· οὕτω καὶ ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν.“ Πρὸς Κορινθ. Α. Κεφ. ΙΕ. Σ. 41, 42.

Ε. Καὶ τί ἀπόκειται εἰς τοὺς ἀπίστους καὶ παρανόμους;

Α. Παραδοθήσονται εἰς αἰώνιον θάνατον, ἄλλως εἰπεῖν, εἰς αἰώνιον πῦρ καὶ αἰωνίαν κόλασιν μετὰ τῶν δαιμόνων „εἴτις οὐχ εὐρέθη ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ζωῆς γεγραμμένος, ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός.“ Ἀποκαλ. Κεφ. Κ. Σ. 15. „Οὗτός ἐστιν ὁ δεύτερος θάνατος.“ Σ. 14. „Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ.“ Ματθ. Κεφ. ΚΕ. Σ. 41. „Καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον· οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.“ αὐτόθι Σ. 46. „Καλὸν σοί ἐστι μονόφθαλμον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός, ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν ἔτελευταῖ, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται.“ Μάρκ. Κεφ. Θ. Σ. 47, 48.

Ε. Διὰ τί τόσοι αὐστηρῶς τιμωρηθήσονται οἱ ἁμαρτωλοί;

Α. Οὐχί διότι ὁ Θεὸς θέλει τὴν ἀπάλειαν αὐτῶν, ἀλλ' αὐτοὶ οὗτοι ἀπόλλυνται, „ἀνθ' ὧν τὴν ἀγάπην τῆς ἀληθείας οὐκ ἐδέξαντο εἰς τὸ σωθῆναι αὐτούς.“ Β. πρὸς Θεσσαλ. Κεφ. Β. Σ. 10.

Ε. Ποία ὠφέλεια προέρχεται ἐκ τῆς μελέτης τοῦ θανάτου, τῆς ἀναστάσεως, τῆς τελευταίας κρίσεως, αἰωνίου μακαριότητος καὶ αἰωνίου κολάσεως;

Α. Ἡ τοιαύτη μελέτη συντελεῖ εἰς τὸ ἀπέχειν ἡμᾶς τῶν ἁμαρτιῶν, εἰς τὸ ἀποτάσσεσθαι τὴν πρὸς τὰ γῆινα βροπὴν· παρηγορεῖ καὶ ἀνακουφίζει τὴν στέρησιν τῶν ἐπιγείων ἀγαθῶν τέλος, αὐτὴ παρακινεῖ εἰς τὸ φυλάσσειν τὴν καθαρότητα τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, εἰς τὸ ζῆν κατὰ Θεὸν καὶ διὰ τὴν αἰωνιότητα, ὅπως ἐπιτύχωμεν τῆς αἰωνίου σωτηρίας.

ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΕΩΣ

ΜΕΡΟΣ Β.

ΠΕΡΙ ΕΛΠΙΔΟΣ.

ΕΝΝΟΙΑΙ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΛΠΙΔΟΣ, ΘΕΜΕΛΙΟΝ
ΑΥΤΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΣΑ.

Ε. Τί ἐστὶ Χριστιανικὴ ἐλπίς;

Α. Ἀνάπαυσις τῆς καρδίας ἐν τῷ Θεῷ μετὰ πεποιθήσεως περὶ τοῦ ὅτι αὐτὸς ἀδιαλείπτως προνοεῖ τῆς ἡμετέρας σωτηρίας, καὶ δαρεῖται ἡμῖν τὴν κατ' ἐπαγγελίαν μακαριότητα.

Ε. Εἰς τί ἐπιστηρίζεται ἡ Χριστιανικὴ ἐλπίς;

Α. Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός ἐστὶν ἡ ἐλπίς ἡμῶν, ἄλλως εἶπεν, ἡ βάσις τῆς ἡμετέρας ἐλπίδος. Α. πρὸς Τιμόθ. Κεφ. Α. Σ. 1. „Τελείως ἐλπίσατε ἐπὶ τὴν φερομένην ὑμῖν χάριν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ.“ Πέτρου Α. Κεφ. Α. Σ. 13.

Ἐ. Ὅποιά εἰσι τὰ μέσα πρὸς κτήσιν τῆς σωτηρίου ἐλπίδος;

Ἀ. Τὰ πρὸς τοῦτο συντελοῦντά εἰσι α) ἡ προσευχή, β) ἡ ἀληθὴς διδασκαλία περὶ μακαριότητος καὶ ἡ δι' ἔργου φύλαξις τῆς διδασκαλίας ταύτης.

Περὶ προσευχῆς.

Ἐ. Ἀράγε ὑπάρχει μαρτυρία τοῦ Θεοῦ λόγου, βεβαιοῦσα, ὅτι ἡ προσευχή μέσον ἐστὶ πρὸς ἐπίτευξιν τῆς σωτηρίου ἐλπίδος;

Ἀ. Αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς μετὰ τῆς προσευχῆς συνάπτει καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς ἐπιτεύξεως τοῦ ποδομένου. „Ὅτι ἂν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, τοῦτο ποιήσω, ἵνα δοξασθῇ ὁ Πατὴρ ἐν τῷ Υἱῷ“ Ἰωάνν. Κεφ. ΙΔ. Σ. 13.

Ἐ. Τί ἐστὶ προσευχή;

Ἀ. Ἀναβιβασμὸς τῆς νοῦς καὶ τῆς καρδίας πρὸς τὸν Θεόν, δι' εὐλαβοῦς προσλαλιᾶς τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεὸν δηλοποιούμενος.

Ἐ. Τί ὀφείλει ποιεῖν ὁ Χριστιανὸς, ἐν ᾧ ἀναβιβάζει πρὸς τὸν Θεὸν τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν;

Ἀ. Πρῶτον μὲν ὀφείλει δοξάζειν αὐτὸν διὰ τὰς Θείας αὐτοῦ τελειότητας· δεύτερον, εὐχαριστεῖν αὐτῷ διὰ τὰς εὐεργεσίας αὐτοῦ· τρίτον, ὀφείλει δέεσθαι τοῦ Θεοῦ περὶ τῶν ὧν χρεῖαν ἔχει. Ὅθεν τρία εἰσὶ τὰ κύρια εἶδη τῶν εὐχολογιῶν, ἡγουν, ἡ Δοξολογία, ἡ Εὐχαριστία καὶ ἡ Δέησις.

Ἐ. Δυνατὸν ἄραγε τὸ προσεύχεσθαι ἄνευ λόγου;

Ἄ. Δυνατὸν ἐστὶ δηλονότι διὰ τοῦ νοὸς καὶ τῆς καρδίας· παράδειγμα τῆς τοιαύτης προσευχῆς ἔδωκεν ὁ Μωϋσῆς πρὸ τῆ διαβῆναι τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν. Ὅρα Ἐξόδου Κεφ. ΙΔ. Σ. 15.

Ἐ. Μήπως ἡ τοιαύτη προσευχή ἔχει ἰδίαν ἐνομασίαν;

Ἄ. Ὀνομάζεται πνευματική, ἢ νοητή καὶ ἐγκάρδιος, ἐν ἐνὶ λόγῳ ἐσωτερικὴ προσευχή· καθὼς πάλιν ἐξ ἀντιθέτου, ἢ διὰ προφορικῷ λόγῳ προσευχή, ἐπακολουθοῦνται καὶ ἄλλων εὐλαβείας σημείων, λέγεται στοματική, ἢ ἐξωτερική.

Ἐ. Ἀράγε δύναται ἡ ἐξωτερικὴ προσευχή ὑπάρχειν ἄνευ τῆς ἐσωτερικῆς;

Ἄ. Δύναται, ὁπότεν αἱ λέξεις τῆς προσευχῆς προφέρωνται, χωρὶς προσοχῆς καὶ ζήλου.

Ἐ. Μήπως ἀρκεῖ ἡ μόνη ἐξωτερικὴ προσευχή πρὸς ἀπόλαυσιν τῆς Θείας χάριτος;

Ἄ. Οὐ μόνον ἐστὶν ἀνεπιτήδεις εἰς τοῦτο, ἀλλὰ καὶ παροργίζει τὸν Θεὸν ἡ ἐξωτερικὴ προσευχή, ἀμοιροῦσα τῆς ἐσωτερικῆς· αὐτὸς ὁ Θεὸς δηλοποιεῖ τὴν ἐαυτοῦ ἀγαπῆσιν ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ προσευχῇ. „Εγγίζει μοι ὁ λαὸς οὗτος τῷ στόματι αὐτῶν, καὶ τοῖς χεῖλεσί με τιμᾷ· ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ, μάτην δὲ σέβονται με.“ Ματθ. Κεφ. ΙΕ. Σ. 8, 9.

Ἐ. Οὐκοῦν ἀρκεῖ ἡ ἐσωτερικὴ προσευχή ἄνευ τῆς ἐξωτερικῆς;

Ἄ. Τοῦτο τὸ ἐρώτημα ὅμοιον τῷ, μήπως οὐχ ἱκανὸν τῷ ἀνθρώπῳ ἡ ψυχὴ ἄνευ σώματος; Περιττὸν γὰρ τὸ ἐρωτᾶν τὰ τοιαῦτα, ἀφ' ὧς ὁ Θεὸς εὐδόκησε συστήσαι τὸν ἄνθρωπον ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος· Ἐξ ἴσου δὲ περιττὸν ἐστὶ τὸ ἐρωτᾶν, μήπως ἀρκεῖ ἡ ἐσωτερικὴ προσευχή ἄνευ τῆς ἐξωτερικῆς; Ἐχοντες γὰρ ψυχὴν καὶ σῶμα, ὀφείλομεν δοξάζειν τὸν Θεὸν ἐν τοῖς σώμασιν ἡμῶν, καὶ ἐν ταῖς

ψυχαῖς ἡμῶν· ἃ ἔστι τοῦ Θεοῦ· καθάπερ Φυσικόν ἔστι τὸ ἐκ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας λαλεῖν τὸ στόμα. Ο Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καθ' ὑπέρτατον λόγον πνευματικὸς ὢν, ἐσχημάτιζεν ὁμῶς τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ προσευχὴν διὰ λόγων καὶ δι' εὐλαβῶν σωματικῶν κινήματων, ποτὲ μὲν, λόγου χάριν, ἐπαίρων τοὺς ἐφθαλμούς εἰς τὸν οὐρανόν, ποτὲ δὲ τὰ γόνατα κάμπτων, καὶ τὸ πρόσωπον κλίνων εἰς τὴν γῆν. Ὁρα Α. πρὸς Κορινθ. Κεφ. 5. Σ. 20. Ματθ. Κεφ. 1Β. Σ. 34. Ἰωάν. Κεφ. 1Ζ. Σ. 1. Λουκᾶ Κεφ. ΚΒ. Σ. 41. Ματθ. Κεφ. Κ5. Σ. 39.

Περὶ Κυριακῆς προσευχῆς.

Ἐ. Μήπως ὑπάρχει προσευχὴ κοινὴ εἰς πάντας τοὺς Χριστιανούς, καὶ ὑπογεγραμμένη οὕσα πασῶν τῶν προσευχῶν;

Α. Τοιαύτη ὑπάρχει ἡ Κυριακὴ προσευχή.

Ἐ. Τί ἐστὶ Κυριακὴ προσευχή;

Α. Προσευχὴ, τὴν ὁποίαν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐδίδαξε τοὺς Ἀποστόλους, καὶ αὐτοὶ μετὰ ταῦτα παρέδωκαν τοῖς πιστεύουσι.

Ἐ. Πῶς ἀναγιγνώσκεται;

Α. Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

1) Ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σε.

2) Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου.

3) Γεννηθήτω τὸ θέλημά σε, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς.

4) Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον.

5) Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν.

6) Καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν.

7) Ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.

Ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν. Ματθ. Κεφ. 5. Σ. 9—13.

Ἐ. Πρὸς ἀκριβεστέραν ἔρευναν τῆς Κυριακῆς προσευχῆς, πῶς ἐστὶ διαιρετέα;

Α. Εἰς ἐπικλήσιν, ἐπὶ αἰτήματα, καὶ δοξολογίαν.

Περὶ τῆς Ἐπικλήσεως.

Ἐ. Πῶς τολμῶμεν καλέσαι τὸν Θεὸν πατέρα;

Α. Δυνάμει τῆς πίστεως τῆς εἰς Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ κατὰ τὴν χάριν τῆς ἀναγεννήσεως. „Ὅσοι ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Οἱ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρὸς, ἀλλ' ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐγεννήθησαν.“ Ἰωάνν. Κεφ. Α. Σ. 12, 13.

Ἐ. Πρέπει ἄρά γε πάντοτε λέγειν, Πάτερ ἡμῶν, καὶ ὅτε κατ' ἰδίαν προσευχόμεθα;

Α. Ἀφένκτως.

Ἐ. Διὰ τί τοῦτο;

Α. Διὰ τὸν λόγον τῆς Χριστιανικῆς Φιλαδελφίας ὀφείλομεν ἐπικαλεῖσθαι τὸν Θεόν, καὶ αἰτεῖν παρ' αὐτοῦ ἀγαθὰ, ὅσον δι' ἑαυτοὺς, τόσον καὶ διὰ πάντας τοὺς ἀνθρώπους.

Ἐ. Τίνος χάριν ἐν τῇ ἐπικλήσει ὑποχρεούμεθα λέγειν „ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς“;

Ἀ. Ἵνα, ἀρχόμενοι τῆς προσευχῆς, ἐγκαταλείψωμεν πάντα τὰ γήινα καὶ φθαρτὰ, τὸν δὲ νοῦν καὶ τὴν καρδίαν ἀναβιβάσωμεν πρὸς τὰ οὐράνια, τὰ αἰώνια καὶ τὰ Θεῖα.

Περὶ τοῦ Α αἰτήματος.

Ἐ. Μήπως οὐ καθ' ἑαυτὸ ἅγιόν ἐστι τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ;

Ἀ. Ἀναμφιβόλως ἅγιον διὸ καὶ εἴρηται, „Ἄγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ.“ Λουκᾶ Κεφ. Α. Σ. 49.

Ἐ. Τίνι οὖν τρόπῳ ἐτι μᾶλλον ἀγιάζεται;

Ἀ. Δύναται ἀγιάζεσθαι ἐν τοῖς ἀνθρώποις, τοῦτ' ἐστίν, ἡ αἰδὶος ἀγιοσύνη αὐτοῦ φανερωθῆναι ἐν αὐτοῖς δύναται.

Ἐ. Κατὰ ποῖον τρόπον;

Ἀ. Πρῶτον, ὅποτεν ἡμεῖς ἐν τοῖς διανοήμασι καὶ τῇ καρδίᾳ κατέχοντες τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, οὕτω ζῶμεν, καθὼς ἀπαιτεῖ ἡ ἀγιοσύνη αὐτοῦ; καὶ διὰ τῆς τοιαύτης ζωῆς τὸν Θεὸν δοξάζωμεν δεύτερον, ὅταν, βλέποντες τὴν ἡμετέραν ἀγαθὴν ἀναστροφὴν, καὶ ἄλλοι τὸν Θεὸν δοξάζωσιν. „Οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.“ Ματθ. Κεφ. Ε. Σ. 16.

Περὶ τοῦ Β αἰτήματος.

Ἐ. Ὅποίαν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἀναφέρει τὸ Β. αἶτημα τῆς Κυριακῆς προσευχῆς;

Ἀ. Τὴν Βασιλείαν τῆς Χάριτος, ἥτις, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, ἐστὶ δικαιοσύνη, καὶ εἰρήνη, καὶ χαρὰ ἐν Πνεύματι ἁγίῳ. Πρὸς Ῥωμ. Κεφ. ΙΔ. Σ. 17.

Ἐ. Μήπως δὲν ἦλθεν εἰσέτι αὐτὴ ἡ Βασιλεία;

Ἀ. Διὰ τινος τῶν ἀνθρώπων ἐκ ἦλθεν εἰσέτι καὶ ὅλην τὴν δύναμιν, δι' ἄλλους δὲ οὐδόλως ἦλθε· καθότι εἰσέτι βασιλεύει ἡ ἀμαρτία ἐν τῷ θνητῷ σώματι αὐτῶν εἰς τὸ ὑπικουεῖν αὐτῇ ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτοῦ. Πρὸς Ῥωμ. Κεφ. 7. Σ. 12.

Ἐ. Τίνι τρόπῳ ἔρχεται;

Ἀ. Κεκρυμμένως καὶ ἐσωτερικῶς. „Οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως. Ἰδοὺ γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστι.“ Λουκᾶ Κεφ. ΙΖ. Σ. 20, 21.

Ἐ. Ἀράγε οὐ δύναται ὁ Χριστιανὸς καὶ ἕτερόν τι αἰτήσασθαι ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ;

Ἀ. Δύναται αἰτήσασθαι τὴν Βασιλείαν τῆς δόξης, τοῦτ' ἐστὶ τὴν ἐντελὴ τῶν πιστῶν μακαριότητα, „ἐπιθυμίαν ἔχων ἀναλῦσαι, καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι.“ Πρὸς Φιλιππησ. Κεφ. Α. Σ. 23.

Περὶ τοῦ Γ αἰτήματος.

Ἐ. Τί δηλοῖ τὸ αἶτημα „γεννηθῆτω τὸ θέλημα σου“;

Ἀ. Διὰ τοῦ αἰτήματος τούτου παρακαλοῦμεν τὸν Θεόν, ἵνα, ὅ, τι ἂν ποιῶμεν, καὶ ὅ, τι ἂν συμβαίῃ

ἡμῖν, γένηται οὐχ ὡς ἡμεῖς θέλομεν, ἀλλὰ καθὼς ἀρε-
στόν ἐστι τῷ Θεῷ.

Ε. Τίς ἡ ἀνάγκη τοῦ τοιούτου αἰτήματος;

Α. Διότι συνεχῶς ἁμαρτάνομεν ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις
ἡμῶν ὁ δὲ Θεὸς ἀλανθάστως καὶ ἀσυγκρίτῳ λόγῳ μάλ-
λον ἡμῶν προαιρεῖται τὰ ἡμῖν συμφέροντα, ἕτοιμος ὢν
χορηγῆσαι αὐτὰ, καθ' ὅσον οὐκ ἀντίκειται εἰς τὴν εὐ-
δοκίαν αὐτοῦ ἢ ἡμετέρα διεστραμμένη προαίρεσις καὶ
ἰσχυρογνωμοσύνη. „Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑπὲρ πάντα ποιῆσαι
ὑπερεκπερισσῶ ὢν αἰτούμεθα ἢ νοοῦμεν κατὰ τὴν δύ-
ναμιν τὴν ἐνεργουμένην ἐν ἡμῖν, Αὐτῷ ἡ δόξα ἐν τῇ ἐκ-
κλησίᾳ.“ Πρὸς Ἐφεσ. Κεφ. Γ. Σ. 20, 21.

Ε. Διὰ τί ἐξαιτούμεθα τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ θελή-
ματος τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς ἐν τῷ οὐρανῷ;

Α. Διότι ἐν τῷ οὐρανῷ οἱ ἅγιοι Ἄγγελοι καὶ οἱ
μακάριοι ἄνθρωποι, πάντες ἀνεξαιρέτως πάντοτε καὶ ἐν
παντί τὸ θελημα τοῦ Θεοῦ ποιοῦσιν.

Περὶ τοῦ Δ αἰτήματος.

Ε. Τί ἐστὶν ὁ ἄρτος ὁ ἐπιούσιος;

Α. Ὁ ἀφεύκτως ἀναγκαῖος εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς
καὶ ζῆν.

Ε. Ἐν ποίᾳ διαθέσει καὶ λογισμοῖς ὀφείλομεν ἱκε-
τεύειν τὸν Θεὸν περὶ τοῦ ἄρτου τοῦ ἐπιουσίου;

Α. Συμφώνως τῇ διδαχῇ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ ἐξαιτεῖσθαι δεῖ οὐ πλείω τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου,
ἢ γουν, τῆς ἀναγκαίας τροφῆς, ὡσαύτως ἐνδυμασίας τε
καὶ κατοικίας. Τὰ δὲ πλείω τούτων, τὰ μὴ πρὸς τὴν
χρείαν, ἀλλὰ πρὸς ἡδονὴν παραδιδόναι δεῖ τῷ Θεῷ θε-

λήματι, καὶ, χορηγουμένων μὲν, εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ· ἀ-
φαιρουμένων δὲ, μὴ μεριμνᾶν.

Ἐ. Τίνος χάριν διορίζεται τὸ αἰτεῖν τὸν ἐπιούσιον
ἄρτον μόνον διὰ τὴν σήμερον;

Α. Ἵνα μὴ ὑπὲρ τὸ μέτρον φροντίζωμεν περὶ μελ-
λόντων, ἀλλ' ἔχωμεν τὰς ἐλπίδας ἡμῶν εἰς τὸν Θεόν.
„Μὴ οὖν μεριμνᾶτε διὰ τὴν αὔριον· ἡ γὰρ αὔριον μεριμνή-
σει τὰ ἑαυτῆς· ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς.“ Ματθ.
Κεφ. 5. Σ. 34. Οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος, ὅτι
χρηζετε τούτων ἀπάντων. Σ. 32. αὐτόθι.

Ἐ. Μήπως ὑπὸ τὴν σημασίαν τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου
καὶ ἄλλο τι αἰτήσασθαι οὐ δυνάμεθα;

Α. Ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος σύγκειται ἐκ ψυχῆς καὶ σώ-
ματος, ἡ δὲ οὐσία τῆς ψυχῆς πολλῶ τιμιωτέρα ἐστίν, ἄρα
δυνάμεθα καὶ ὑφείλομεν ὑπὲρ τῆς ψυχῆς αἰτήσασθαι
ἄρτον ἐπιούσιον, χωρὶς τοῦ ἐποίεῖς ὁ ἔσωθεν ἄνθρωπος λι-
μοκτονεῖ. Ὁρα Κυρίλλ. Ἱεροσολ. Κατήχ. Δ. Παράγ. 15.
καὶ Ὁρθόδοξου ὁμολογ. Μέρος Β. Ἑρώτημα 19.

Ἐ. Τί ποτ' ἂν εἴη οὗτος ὁ ἐπιούσιος ἄρτος τῆς
ψυχῆς;

Α. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ
Χριστοῦ. „Οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ'
ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ.“
Ματθ. Κεφ. Δ. Σ. 4. Ἡ σὰρξ μου ἀληθῶς ἐστὶ βρω-
σις καὶ τὸ αἷμά μου ἀληθῶς ἐστὶ πόσις.“ Ἰωάν. Κεφ.
5. Σ. 55.

Περὶ τοῦ Εἰτήματος.

Ἐ. Τίς ἡ ἔννοια τῶν ἐν τῇ Κυριακῇ Περσευχῇ λέ-
ξεων, „τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν;“

Ἄ. Τοῦτο σημαίνει τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν.

Ε. Διὰ τί αἱ ἁμαρτίαι λέγονται ὀφειλήματα;

Ἄ. Διότι ἡμεῖς, καθάπερ ἐλάβομεν τὰ πάντα παρὰ Θεοῦ, οὕτως ὀφείλομεν τὰ πάντα ἀποδοῦναι τῷ Θεῷ, τοῦτ' ἔστιν ὑποτάξαι εἰς τὸ θέλημα καὶ τὸν νόμον αὐτοῦ, εἰς ὃ ἀντιβαίνοντες, μένομεν ὀφειλέται τῆς Θείας δικαιοκρασίας.

Ε. Καὶ τίνες εἰσὶν οἱ ὀφειλέται ἡμῶν;

Ἄ. Οἱ ἄνθρωποι, ὅσοι οὐκ ἀπέδωκαν ἡμῖν τὰ ὀφειλόμενα κατὰ τὸν Θεῖον νόμον π. χ. ὅσοι οὐκ ἔδειξαν ἀγάπην πρὸς ἡμᾶς, ἀλλ' ἔχθραν.

Ε. Τίνι τρέπω, μενούσης τῆς Θείας δικαιοσύνης, δυνάμεθα ἐλπίζειν τὴν ἄφεσιν τῶν ἡμετέρων ὀφειλημάτων;

Ἄ. Διὰ τῆς μεσιτείας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. „Εἷς γάρ ἐστι Θεὸς, καὶ εἷς μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς, ὁ δούς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων.“ Α. πρὸς Τιμόθ. ΚεΦ. Β. Σ. 5, 6.

Ε. Τί ἔσται δὲ, ἀνίσως ἡμεῖς αἰτώμεθα μὲν παρὰ Θεοῦ τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, τοῖς ἄλλοις δὲ οὐ συγχωρῶμεν;

Ἄ. Οὐ μὴ ἀπολαύσομεν καὶ ἡμεῖς τὴν συγχώρησιν. „Εάν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐξάνιος· εάν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει ὑμῖν τὰ παραπτώματα. Ματθ. ΚεΦ. 5. Σ. 14, 15.

Ε. Διὰ τί ὁ Θεὸς οὐ συγχωρεῖ ἡμῖν, ὅποτε ἡμεῖς τοῖς ἄλλοις οὐ συγχωροῦμεν;

Ἄ. Διότι τοῦτο ποιοῦντες, ἐξελεγχόμεθα ὡς κακοί, καὶ οὕτως ἀπομακρύνομεν ἀφ' ἡμῶν τὴν ἀγαθότητα, καὶ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ;

Ε. Ὅποιαν λοιπὸν διάθεσιν ἀπαιτοῦσι παρ' ἡμῶν τὰ

λόγια τῆς Κυριακῆς προσευχῆς· „ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν ;“

Ἄ. Ἀπαιτοῦσιν ἀφεύκτως παρὰ τοῦ προσευχομένου τὸ ἀπέχειν πάσης ἐχθροπαθείας καὶ ὀργῆς, καὶ τὸ εὐ-
ρήνῃν τε καὶ ἀγάπῃν ἔχειν πρὸς πάντας. „Εἰάν οἱ προ-
σφέρεις τὸ δῶρόν σε ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ κεῖ μνησθῇς,
ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σὲ· ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶ-
ρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὑπάγε πρῶτον
διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σε, καὶ τότε ἐλθὼν, πρόσφερε τὸ
δῶρόν σε.“ Ματθ. Κεφ. Ε. Σ. 23, 24.

Ἐ. Ἀλλὰ τί ποιητέον, ὅταν ὁ ἔχων τι κατ' ἐμῆ
οὐχ εὐρεθῇ ἐν τάχει, ἢ φανῇ ἀδιάλλακτος ;

Ἄ. Τούτου δοθέντος, ἀρκεῖ ἡ ἐντὸς τῆς καρδίας δι-
αλλαγὴ καὶ ἀγάπη ἐνώπιον τοῦ παντεπόπτου Θεοῦ. „Εἰ
δυνατὸν, τὸ ἐξ ὑμῶν μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύον-
τες.“ Πρὸς Ῥωμ. Κεφ. ΙΒ. Σ. 18.

Περὶ τοῦ 5 αἰτήματος.

Ἐ. Τί νητέον περὶ τῆς λέξεως πειρασμός ἐν τῇ
Κυριακῇ προσευχῇ ;

Ἄ. Ἐννοοῦμεν τοιούτων περιστάσεων συνδυασμὸν, ἐν
ᾧ ἐγγύτατος πρόκειται κίνδυνος τοῦ ἀπολέσαι τὴν πίστιν,
ἢ τοῦ περιπεσεῖν εἰς βαρύτερον ἀμάρτημα.

Ἐ. Πόθεν προέρχονται οἱ τοιοῦτοι πειρασμοί ;

Ἄ. Ἐκ τῆς σαρκὸς ἡμῶν, ἐκ τοῦ κόσμου, ἢ ἐξ ἐτέ-
ρων ἀνθρώπων καὶ ἐκ τοῦ διαβόλου.

Ἐ. Τί αἰτούμεθα προσευχόμενοι, καὶ λέγοντες, „μηὲρ
εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν.“

Ἄ. Α. ἵνα ὁ Θεὸς μὴ ἐγκαταλείψῃ ἡμᾶς πειρασθῆναι. Β. ἵνα αὐτὸς, ὡς ἐλεήμων, οὔσης ἀνάγκης τοῦ δοκιμασθῆναι καὶ καθαρισθῆναι ἡμᾶς διὰ τοῦ πειρασμοῦ, μὴ παραδώσῃ ἡμᾶς ὀλοτελῶς εἰς τὸν πειρασμόν, καὶ τὴν πτῶσιν ἡμῶν προλάβῃ.

Περὶ τοῦ Ζαῖτήματος.

Ἐ. Τί αἰτούμεθα, προσευχόμενοι πάλιν, καὶ λέγοντες „ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ“;

Ἄ. Αἰτούμεθα τὴν ἀπολύτρωσιν ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγματος, τοῦ δυναμένου καταλαβεῖν ἡμᾶς ἐν τῷ κόσμῳ, ὅστις μετὰ τὴν προπατορικὴν ἁμαρτίαν ὅλος ἐν τῷ πονηρῷ κεῖται. Ἐπιστολ. Ἰωάν. Α. Κεφ. Ε. Σ. 19. Κατ' ἐξοχὴν δὲ ἀπὸ τοῦ κακοῦ τῆς ἁμαρτίας, καὶ τῶν δολίων ὑπονύξεων καὶ ἐπιβουλῶν τοῦ πνεύματος τῆς πονηρίας τοῦ διαβόλου.

Περὶ τῆς δοξολογίας.

Ἐ. Τίνος χάριν εἰς τὴν Κυριακὴν προσευχὴν ἐπισυνάπτεται ἡ δοξολογία;

Ἄ. Α. μὲν ἵνα, ἐξαιτούμενοι τὰ ἐλεῖν τοῦ ἔρανος Πατρὸς, ἀπονέμωμεν ἐνταυτῷ τὴν πρέπουσαν αὐτῷ τιμὴν. Β. δὲ, ἵνα, λογιζόμενοι τὴν αἰώνιον αὐτοῦ βασιλείαν, δύναμίν τε καὶ δόξαν, ἔτι μᾶλλον στηρίζωμεν ἑαυτοὺς εἰς τὴν ἐλπίδα τῆς ἀπολαύσεως τῶν αἰτημάτων, καθότι αὐτὰ

ὑπάρχουσιν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ, καὶ εἰς τὴν δ' ἔξαν αὐτοῦ ἀναφέρονται.

Ἐ. Τί δηλοῖ ἡ λέξις, Ἀμύν;

Ἀ. Σημαίνει τό, ἀληθῶς, ἢ, ἄλλως τό, γένοιτο.

Ἐ. Διὰ τί ἡ λέξις αὕτη προστίθεται εἰς τὴν Δοξολογίαν;

Ἀ. Τοῦτο ἐμφαίνει, ὅτι ἡ εὐχὴ προσφέρεται μετὰ πίστεως καὶ χωρὶς δισταγμοῦ, καθὰ διδάσκει ὁ Ἀπόστολος Ἰάκωβος. Κεφ. Α. Σ. 6.

Περὶ τῶν Θείων Μακαρισμῶν.

Ἐ. Τί προσαπαιτεῖται, ἐκτὸς τῆς προσευχῆς, ἵνα στερεὰν ἔχωμεν τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας καὶ τῆς Μακαριότητος;

Ἀ. Τοῦ προσευχομένου ὁ ἀγὼν πρὸς ἐπίτευξιν τῆς Μακαριότητος. Περὶ τούτου αὐτὸς ὁ Κύριος λέγει, „Τί με καλεῖτε, Κύριε, Κύριε, καὶ οὐ ποιεῖτε ὅ ἄ λέγω;“ Λουκᾶ Κεφ. 5. Σ. 46. „Οὐ πᾶς ὁ λέγων με, Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν ὀρατῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς με τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.“ Ματθ. Κεφ. Ζ. Σ. 21.

Ἐ. Ποία διδασκαλία δύναται χειραγωγῆσαι ἡμᾶς κατὰ τὸν ἀγῶνα τούτον;

Ἀ. Ἡ διδαχὴ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ περιεχομένη ἐν τοῖς Θείοις αὐτοῦ Μακαρισμοῖς.

Ἐ. Πόσοι εἰσὶν οὗτοι οἱ Μακαρισμοί;

Ἀ. Οἱ ἐφεξῆς ἑννέα :

- A. Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ Βασιλεία τῶν οὐρανῶν.
- B. Μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται.
- Γ. Μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν.
- Δ. Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται.
- E. Μακάριοι οἱ ἐλεήμενοι, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.
- ς. Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸ Θεὸν ὄψονται.
- Z. Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται.
- H. Μακάριοι οἱ διωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ Βασιλεία τῶν οὐρανῶν.
- Θ. Μακάριοι ἐστε, ὅταν ἐνειδίσωσιν ἡμᾶς καὶ διώξωσι, καὶ εἰπῶσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα κατ' ὑμῶν, ψευδόμενοι ἕνεκεν ἐμοῦ· χαίrete καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Ματθ. Κεφ. E. Σ. 3 — 12.

Ε. Τί σημειωτέον περὶ τούτων ἀπάντων τῶν ρητῶν πρὸς ὀρθὴν αὐτῶν κατάληψιν.

Α. Διὰ τῶν ρητῶν τούτων διδαχὴν παρέδωκεν ἡμῖν ὁ Κύριος περὶ ἐπιτεύξεως τῆς Μακαριότητος, καθὼς τὸ Εὐαγγέλιον τρανῶς λέγει· „καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐδίδασκεν.“ Ἀλλ' ὅμως πρῶτος ὢν καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, ἐξέθετο τὴν ἑαυτοῦ διδασκαλίαν, οὐχὶ ἐπιτακτικῶς, ἀλλὰ μακαρίζων ἐκείνους, ὅσοι ἐκ προαιρέσεως ἀποδέχονται αὐτήν, καὶ ἐμπράκτως αὐτήν φυλάττουσι· διὸ καὶ εἰς ἕκαστον ρητὸν ἐρευνῆσαι δεῖ πρῶτον τὴν διδασκαλίαν, ἄλλως εἰπεῖν, ἐντολήν· δεύτερον, τὸν μακαρισμὸν, ἄλλως, τὴν τῆς μισθαποδοσίας ὑπόσχεσιν.

Περὶ τοῦ Α Μακαρισμῶ.

Ἐ. Τίς ἡ πρώτη ἐντολὴ τοῦ Κυρίου πρὸς ἐπίτευξιν τῆς Μακαριότητος;

Ἀ. Οἱ ἐπιθυμοῦντες τὴν Μακαριότητα ἔστωσαν πτωχοὶ τῷ πνεύματι.

Ἐ. Τί σημαίνει τὸ, εἶναι πτωχὸν τῷ πνεύματι;

Ἀ. Ἐμφαίνει τὴν πνευματικὴν πεποίθησιν, ὅτι οὐδὲν ἴδιον ἔχομεν, ἀλλ' ἔχομεν μόνον, ὅσα ὁ Θεὸς χαρίζεται ἡμῖν καὶ οὐδὲν καλὸν κατεργάζεσθαι δυνάμεθα χωρὶς τῆς Θείας βοηθείας καὶ χάριτος· ὥστε λογίζεσθαι ἑαυτοὺς εἰς οὐδὲν, καὶ ἐν παντί καταφεύγειν εἰς τὴν Θεῖαν εὐσπλαγχίαν. Ἐν συνόψει, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, πνευματικὴ πτωχεία ἐστίν ἡ ταπεινοφροσύνη. Ὅρα Ὁμιλ. εἰς Ματθ. ΙΕ.

Ἐ. Ἄρα καὶ οἱ πλούσιοι δύνανται πτωχεύειν τῷ πνεύματι;

Ἀ. Ἀναμφιβόλως δύνανται, ἂν λάβωσι κατὰ νοῦν, ὅτι ὁ ὀρώμενος πλούτος ὑπάρχει φθαρτὸς καὶ διαρρέων, ἐδὲ ἀναπληροῖ ποτε τὴν ἔλλειψιν τῶν πνευματικῶν ἀγαθῶν. „Τίς γὰρ ὠφέλεια τῷ ἀνθρώπῳ, εἰὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;“ Ματθ. Κεφ. Ις. Σ. 26.

Ἐ. Ἀράγε οὐ δύναται ἡ σωματικὴ πτωχεία πρὸς τελειότητα τῆς πνευματικῆς συντελέσθαι;

Ἀ. Δύναται, ὅποταν ὁ Χριστιανὸς προαιρεθῇ αὐτὴν ἕνεκεν τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο καὶ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀπεφάνετο τῷ πλουσίῳ, λέγων. „Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὑπάγε, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δός πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολουθεῖ μοι.“ Ματθ. Κεφ. Ιθ. Σ. 21.

Ε. Τί ὑπόσχεται ὁ Κύριος τοῖς πτωχοῖς τῷ πνεύματι;

Α. Τὴν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

Ε. Κατὰ τίνα τρόπον προσήκει αὐτοῖς ἡ Βασιλεία τῶν οὐρανῶν;

Α. Ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ ἐσωτερικῶς καὶ προκαταρκτικῶς διὰ μέσου τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐλπίδος. Ἐν δὲ τῇ μελλούσῃ ἐντελῶς διὰ τῆς κοινωνίας τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν.

Περὶ τοῦ Β Μακαρισμοῦ.

Ε. Τίς ἡ Β. ἐντολὴ τοῦ Κυρίου περὶ Μακαριότητος;

Α. Οἱ ταύτην ἐπιποθοῦντες πενθοῦντες ὀφείλουσιν εἶναι.

Ε. Ὅποια ἐν ταύτῃ τῇ ἐντολῇ ὀρθὴ ἔννοια τοῦ πένθους;

Α. Ἐμφαίνει τὴν λύπην καὶ τὴν συντριβὴν τῆς καρδίας, καὶ τὰ δάκρυα ἐπὶ τῷ, ὅτι ἀτελῶς καὶ ἀναξίως δουλεύομεν τῷ Κυρίῳ, ἐπισύροντες εἰς ἑαυτοὺς τὴν ὀργὴν αὐτοῦ διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν. „Ἡ γὰρ κατὰ Θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον κατεργάζεται· ἡ δὲ τοῦ κόσμου λύπη θάνατον κατεργάζεται.“ Πρὸς Κορινθ. Β. Κεφ. Ζ Σ. 10.

Ε. Τί τὸ κατ' ἐξοχὴν ἐπαγγελόμενον ὑπὸ τοῦ Κυρίου πρὸς τοὺς πενθοῦντας;

Α. Ὅτι παρακληθήσονται.

Ε. Ὅποια ἐνταῦθα παράκλησις ἐννοεῖται;

Ἄ. Ἡ κατὰ χάριν, συνισταμένη εἰς τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν καὶ τῆς συνειδήσεως τὴν γαλήνην.

Ἐ. Τίνος ἕνεκεν αὕτη ἡ ἐπαγγελία ἐπισυνάπτεται τῇ περὶ πένθους ἐντολῇ;

Ἄ. Ἵνα ἡ ἐξ ἁμαρτιῶν λύπη μὴ φθάσῃ εἰς τὴν ἀπόγνωσιν.

Περὶ τοῦ Γ Μακαρισμοῦ.

Ἐ. Τίς ἡ Γ. ἐντολή τοῦ Κυρίου περὶ Μακαριότητος;

Ἄ. Οἱ ταύτην ἐπιποθοῦντες ὀφείλουσιν εἶναι πραεῖς.

Ἐ. Τί ἐστὶ πραΰτης;

Ἄ. Ἡσύχιος τοῦ πνεύματος διάθεσις μετὰ παρατηρήσεως, ὅπως μηδένα παροξύνωμεν, καὶ αὐτοὶ μὴ παροξυνθῶμεν.

Ἐ. Ποῖα τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς Χριστιανικῆς πραΰτητος;

Ἄ. Τὸ μὴ γογγύζειν οὐχὶ μόνον εἰς Θεόν, ἀλλὰ οὐδὲ κατὰ τῶν ἀνθρώπων, ἐσάκως συμβαίνουσιν ἀπεικταῖα, τὸ μὴ ἐκτρέπεσθαι εἰς ὀργὴν, καὶ τὸ μὴ ἐπαίρεσθαι.

Ἐ. Τίς ἡ ἐπαγγελία τοῦ Κυρίου πρὸς τοὺς πραεῖς;

Ἄ. Ὅτι κληρονομήσουσι τὴν γῆν.

Ἐ. Πῶς ἐννευγέα αὕτη ἡ ὑπόσχεσις;

Ἄ. Ὡς πρὸς τοὺς ἀκολουθοῦντας τῷ Χριστῷ ἐν γένει, ἡ ὑπόσχεσις ἐστὶ πρέσβησις, ἥτις κατὰ γεράμματα ἐπληρώθη καθότι, οἱ πραεῖς καὶ ἄκακοι Χριστιανοὶ ἀντὶ τοῦ ἐξολοθρευθῆναι ὑπὸ τῶν λυσσάντων ἐθνικῶν, ἐκληρονόμησαν τὴν οἰκουμένην, τὴν πρότερον κατεχομένην ὑπὸ

τῶν ἐθνῶν· ἡ δὲ ἐνδοτέρᾳ σημασία τῆς ἐπαγγελίας ταύτης ὡς πρὸς τοὺς Χριστιανὲς γενικῶς, καὶ κατ' ἰδίαν, ἐστίν, ὅτι λήφονται οὗτοι κληρονομίαν, κατὰ τὴν ἐκφρασιν τοῦ Προφητάνακτος, „ἐν γῇ ζώντων, ἐνθα ζῶσι καὶ οὐκ ἀποθνήσκουσι.“ τοῦτ' ἐστίν, ὅτι μέλλουσιν ἀπολαῦσαι τῆς αἰωνίου Μακαριότητος. Ψαλμ. Κς. Σ. 13.

Περὶ τοῦ Δ Μακαρισμοῦ.

Ἐ. Τίς ἡ τετάρτη ἐντολὴ τοῦ Κυρίου περὶ Μακαριότητος;

Ἀ. Οἱ τὴν Μακαριότητα ἐπιποθοῦντες ὀφείλουσιν εἶναι πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην.

Ἐ. Τί δεῖ ἐννοεῖν περὶ τῆς ᾧδε καλουμένης δικαιοσύνης;

Ἀ. Καίτοι ἐνταῦθα ἐννοεῖται πᾶν εἶδος ἀρετῆς, τῆς ὁποίας ὀρέγεσθαι δεῖ τὸν Χριστιανόν, καθάπερ τροφῆς καὶ πόσεως, ἀλλ' ὅμως κατ' ἐξοχὴν νοητέον περὶ ἐκείνης τῆς δικαιοσύνης, ἣν ὁ Προφήτης Δανιὴλ ἐμφαίνει, λέγων· „καὶ τοῦ ἀγαγεῖν δικαιοσύνην αἰώνιον“, τοῦτ' ἐστίν, τοῦ ἐνώπιον Θεοῦ ὑπευθύνου ἀνθρώπου τὴν δικαίωσιν διὰ μέσου τῆς χάριτος καὶ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως. Δανιὴλ Κεφ. Θ. Σ. 24. Περὶ ταύτης τῆς δικαιοσύνης ὁ Ἀπόστολος Παῦλος διδάσκει οὕτως. „Δικαιοσύνη δὲ Θεοῦ διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς πάντας καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς πιστεύοντας· οὐ γὰρ ἔστι διαστολή. Πάντες γὰρ ἡμαρτον, καὶ ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ· δικαιούμενοι δωρεὰν τῇ αὐτοῦ χάριτι διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃν προέθετο ὁ Θεὸς ἱλαστήριον διὰ τῆς πίστεως ἐν τῷ αὐτοῦ αἵματι εἰς ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ διὰ

τὴν πάρεσιν τῶν προγεγονότων ἀμαρτημάτων.“ Πρὸς Ῥωμ.
Κεφ. Γ. Σ. 22 — 25.

Ἐ. Τίνες εἰσὶν οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην;

Ἀ. Ὅσοι, φιλοῦντες τὸ ἀγαθοεργεῖν, οὐ νομίζουσιν ἑαυτὸς δικαίους, οὐδὲ πεποιθήσιν ἔχουσιν εἰς τὰ ἀγαθὰ αὐτῶν ἔργα, ἀλλ' ὁμολογοῦσιν ἑαυτοὺς ἀμαρτωλοὺς εἶναι καὶ αὐτοκατακρίτες ἐνώπιον Θεοῦ· ὅσοι δι' ἐγκαρδίου ἐπιθυμίας ἐν πίστει, καθάπερ τροφὴν καὶ πόσιν πνευματικὴν πεινῶσι καὶ διψῶσι τὴν κατὰ χάριν δικαίωσιν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἐ. Τί τὸ ἐπαγγελλόμενον παρὰ τοῦ Κυρίου πρὸς τοὺς πεινῶντας καὶ διψῶντας τὴν δικαιοσύνην;

Ἀ. Ὅτι χορτασθήσονται.

Ἐ. Τί σημαίνει ἐνταῦθα ὁ χορτασμός;

Ἀ. Καθάπερ ὁ σωματικὸς χορτασμός Α. μὲν ἐπιφέρει τὴν παῦσιν τοῦ αἰσθήματος τῆς πείνης καὶ δίψης· Β. ἰσχυροποιεῖ τὸ σῶμα διὰ τῆς τροφῆς· παραπλησίως καὶ ὁ πνευματικὸς χορτασμός ἐμφαίνει Α. τὴν ἐσωτερικὴν ἀνάπαυσιν τοῦ ἡλεημένου ἀμαρτωλοῦ, καὶ κατὰ Β. λόγον τὴν κτῆσιν τῆς δυνάμεως πρὸς ἐργασίαν τοῦ καλοῦ, ἥτις χορηγεῖται διὰ τῆς δικαιοσύνης χάριτος. Ὡς τόσον ὁ τέλειος χορτασμός τῆς ψυχῆς, ἥτις ἐπλάσθη δι' ἀπόλαυσιν τοῦ ἀπείρου ἀγαθοῦ μέλλει συμπληρωθῆναι ἐν τῇ αἰωνίᾳ ζωῇ κατὰ τὴν ἐκφρασιν τοῦ Προφητάνακτος· „Χορτασθήσομαι ἐν τῷ ὀφθῆναί μοι τὴν δόξαν σου“. Ψαλμ. Ις. Σ. 15.

Περὶ τοῦ Ε Μακαρισμῶ.

Ε. Τίς ἢ Ε. ἐντολὴ τοῦ Κυρίου περὶ Μακαριότητος;

Α. Οἱ θέλοντες τὴν Μακαριότητα ὀφείλουσιν εἶναι ἐλεήμονες.

Ε. Τίνι τρόπῳ ἐκπληροῦται αὕτη ἡ ἐντολή;

Α. Δι' ἔργων ἐλεημοσύνης σωματικῶν καὶ πνευματικῶν· διότι, καθὼς λέγει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, „Ποικίλος τῆς ἐλεημοσύνης ὁ τρόπος καὶ πλατεῖα ἡ ἐντολὴ αὕτη.“ Εἰς Ματθ. Ὁμ. ΙΕ.

Ε. Ποῖα τῆς ἐλεημοσύνης τὰ ἔργα τὰ σωματικά;

Α. Α. Πεινῶντα χορτάσαι· Β. διψῶντα ποτίσαι· Γ. περιβαλεῖν γυμνόν, ἄλλως, τὸν χερίζοντα τῆς ἀφεύκτου καὶ πρεπούσης ἐνδυμασίας· Δ. ἐπισκέψασθαι τὸν ἐν φυλακῇ· Ε. ἐπισκέψασθαι τὸν ἀσθενῆ, καὶ ἐξυπηρετῆσαι αὐτῷ, καὶ συνεργῆσαι πρὸς ἀνάβρωσιν αὐτοῦ, ἢ καὶ πρὸς Χριστιανικὴν ἐτοιμασίαν αὐτοῦ εἰς τὸν θάνατον· Ϛ. ξένον εἰς οἶκον εἰσαγαγεῖν καὶ ἀναπαῦσαι· Ζ. θάψαι τοὺς ἐν πτωχείᾳ ἀποθανόντας.

Ε. Ποῖα τὰ πνευματικά τῆς ἐλεημοσύνης ἔργα;

Α. Α. διὰ παραινέσεων ἐπιστρέφειν ἁμαρτωλὸν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ· Ἰακώβου Κεφ. Ε. Σ. 20. Β. Τὸν ἁμαθῆ διδάξαι τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ καλόν· Γ. ἐγκαίρως καὶ ὀρθῶς συμβουλευῖν τῷ πλησίον, ὅποτε ἀμνηχανῇ, ἢ κινδυνεύῃ· Δ. Προσεύχεσθαι τῷ Θεῷ ὑπὲρ αὐτοῦ· Ε. παρηγορῆσαι τὸν τεθλιμμένον· Ϛ. μὴ ἀποδοῦναι τὸ κακὸν πρὸς τοὺς κακοποιήσαντας ἡμᾶς· Ζ. ἐκ καρδίας συγχωρεῖν τὰς ἀδικίας.

Ε. Μήπως εἰς τὴν ἐντολὴν τὴν περὶ ἐλεημοσύνης ἀντίκειται τὸ κολάζειν τοὺς ἐνόχους δικαίως;

Α. Οὐδεποσῶς, ὅταν τοῦτο γίνεται κατὰ χρέος καὶ ἐπ' ἀγαθῷ σκοπῷ, τοῦτ' ἐστὶ, πρὸς διόρθωσιν τοῦ ἐνόχου, ἢ καὶ εἰς προφύλαξιν τῶν ἀθώων.

Ἐ. Τί τὸ ἐπαγγελλόμενον παρὰ Κυρίου πρὸς τοὺς ἐλεήμονας;

Ἀ. Ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.

Ἐ. Ποῖον ἔλεος ἐννοεῖται ἐνταῦθα;

Ἀ. Ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τῆς αἰωνίου κολάσεως διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν ἐμπροσθεν τοῦ φοβεροῦ βήματος τοῦ Θεοῦ.

Περὶ τοῦ 5 Μακαρισμοῦ.

Ἐ. Τίς ἡ 5. ἐντολὴ τοῦ Κυρίου περὶ Μακαριότητος;

Ἀ. Οἱ ἐπιποθοῦντες αὐτὴν ὀφείλουσιν εἶναι καθαροὶ τῇ καρδίᾳ.

Ἐ. Ἡ καθαρότης τῆς καρδίας οὐ ταῦτόν τῃ εἰλικρινείᾳ;

Ἀ. Ἡ εἰλικρινεία, δι' ἧς ὁ ἄνθρωπος οὐχ ὑποκρίνεται τὰς μὴ ἐνούσας ἐν τῇ καρδίᾳ ἀγαθὰς διαθέσεις, ἀλλὰ μᾶλλον τὰς ἀγαθὰς διαθέσεις τῆς καρδίας δεικνύει διὰ τῶν ἀγαθῶν ἔργων αὐτῇ, λέγω, ἡ ἀρετὴ ἔσχατος βαθμὸς ὑπάρχει τῆς καθαρότητος τῆς καρδίας. Εἰς ταύτην δὲ φθάνει ὁ ἄνθρωπος μόνον διὰ τῆς διηνεκοῦς καὶ ἀγρύπνου εἰς ἑαυτὸν προσοχῆς, ἀγωνιζόμενος εἰς τὸ ἐκβάλλειν ἐκ τῆς καρδίας αὐτοῦ πᾶσαν παράνομον ἐπιθυμίαν, ἢ λογισμόν, καὶ πᾶσαν ἐμπαθεῖν πρὸς τὰ γήϊνα ῥοπὴν, τέλος, φυλάττων ἐν τῇ καρδίᾳ τὴν μνήμην τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πίστεως καὶ ἀγάπης.

Ἐ. Τί τὸ ἐπαγγελλόμενον παρὰ Κυρίου τοῖς καθαροῖς τῇ καρδίᾳ;

Ἀ. Ὅτι τὸν Θεὸν ὄψονται.

Ἐ. Πῶς νοητέον ταύτην τὴν ἐπαγγελίαν;

Ἀ. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐξομοιοῖ τὴν ἀνθρώπινην καρδίαν μετὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ, καὶ τοῖς τελείοις Χριστιανοῖς ἀποδίδωσι πεφωτισμένους ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας. Πρὸς Ἐφεσ. Κεφ. Α. Σ. 18. Καθάπερ οὖν ὁ καθαρὸς ὀφθαλμὸς δεκτικὸς ἐστὶ τῆς τοῦ φωτὸς θεωρίας, οὕτω καὶ ἡ καθαρὰ καρδία δεκτικὴ ὑπάρχει τῆς αὐτοψίας τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἐπειδὴ ἡ τοιαύτη αὐτοψία ὄντως ἐστὶ πηγὴ τῆς αἰώνιου Μακαριότητος, ἡ περὶ τῆς Θείας ὁψέως ἐπαγγελία ὑψηλὸν παρεγγυᾶται βαθμὸν τῆς ἀτελευτήτου Μακαριότητος.

Περὶ τοῦ Ζ Μακαρισμοῦ.

Ἐ. Τίς ἡ ἐβδόμη ἐντολὴ τοῦ Κυρίου περὶ Μακαριότητος;

Ἀ. Οἱ θέλοντες τὴν Μακαριότητα ὀφείλουσιν εἶναι εἰρηνοποιοί.

Ἐ. Πῶς δεῖ πληρῶσαι ταύτην τὴν ἐντολήν;

Ἀ. Προσομιλητέον τοῖς πᾶσι φιλοφρόνως, καὶ ἀποφευκτέον τὰς ἀφορμὰς τῆς διχονοίας. Συμβάσης δὲ ἀσυμφωνίας, ὀφείλομεν καταπαῦσαι αὐτὴν παντοίοις τρόποις, ἔστω καὶ ζημιούμενοι, πλὴν προσέχοντες, μὴ παραβῶμεν τὸ καθήκον, ἢ βλάψωμέν τινα. Πρὸς τούτοις ὀφείλομεν τοὺς ἐχθραυνομένους ἀλλήλοις συμβιβάζειν, τὸ κατὰ δύναμιν, καὶ εἰς ἑλλειψιν αὐτῆς τῆς δυνάμεως, εὐχестhai Θεῷ περὶ τῆς διαλλαγῆς αὐτῶν.

Ἐ. Τί τὸ ἐπαγγελώμενον παρὰ Κυρίου τοῖς εἰρηνοποιοῖς;

Ἀ. Ὅτι αὐτοὶ κληθήσονται υἱοὶ Θεοῦ.

Ἐ. Τί σημαίνει αὕτη ἡ ὑπόσχεσις;

Ἄ. Σημαίνει καὶ τὸ ὕψος τοῦ ἀγῶνος τῶν εἰρηνοποιῶν, καὶ τὸ ἐξοχον τῆς ἡτοιμασμένης αὐτοῖς μισθοδοσίας. Ἐπειδὴ γὰρ διὰ τοῦ τοιούτου ἀγῶνος οἱ τοῦτο ποιοῦντες μιμοῦνται τὸν Μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν ἐλθόντα εἰς τὴν γῆν πρὸς τὸ τὸν ἀμαρτήσαντα ἄνθρωπον καταλλάξαι τῇ Θεῇ δικαιοσύνῃ· δι' αὐτὸν τὸν λόγον δίδεται αὐτοῖς τὸ κατὰ χάριν ὄνομα τῶν υἱῶν τοῦ Θεοῦ καὶ ἀναμφιβόλως δοθήσεται ἀντάξιός τοῦ ὀνόματος βαθμὸς Μακαριότητος.

Περὶ τοῦ *Η* Μακαρισμοῦ.

Ἐ. Τίς ἡ *Η*. ἐντολὴ τοῦ Κυρίου περὶ Μακαριότητος;

Ἀ. Οἱ θέλοντες τὴν Μακαριότητα ὀφείλουσιν εἶναι ἔτοιμοι εἰς τὸ ὑπομεῖναι διωγμὸν ὑπὲρ τῆς δικαιοσύνης καὶ αὐτὴν μὴ ἀθετῆσαι.

Ἐ. Ποῖα πλεονεκτήματα ἀπαιτεῖ ἡ ἐντολὴ αὕτη;

Ἀ. Φιλαλήθειαν, καρτερίαν, καὶ ἐμμονὴν ἐν τῇ ἀρετῇ, ἀνδρίαντε καὶ ὑπομονὴν, ὅποτε δοκιμάζει τις συμφορὰν, ἢ κίνδυνον, διὰ τὸ μὴ στέργειν τὴν ἀθέτησιν τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀληθείας.

Ἐ. Τί τὸ ἐπαγγελλόμενον παρὰ Κυρίου τοῖς διωκόμενοις ἕνεκεν δικαιοσύνης;

Ἀ. Ἡ Βασιλεία τῶν οὐρανῶν, εἰς ἀντάλλαγμα τῶν ὧν στερεοῦνται διὰ τοῦ διωγμοῦ, καθάπερ εἴρηται καὶ τοῖς πτωχεῖς τῷ πνεύματι, πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ αἰσθήματος τῆς ἐνδεΐας καὶ ἐλλείψεως.

Περὶ τοῦ Δ Μακαρισμοῦ.

Ε. Τίς ἡ Θ. ἐντολὴ τοῦ Κυρίου περὶ Μακαριότητος;

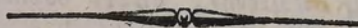
Α. Οἱ θέλοντες τὴν Μακαριότητα ὀφείλουσιν εἶναι ἔτοιμοι, ὥστε ὑπομεῖναι μετὰ χαρᾶς τὸν ὀνειδισμόν, τοὺς διαγμούς, πᾶν εἶδος συμφορᾶς, καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὑπὲρ τῆς ἀληθινῆς Ὁρθοδόξου πίστεως.

Ε. Πῶς ὀνομάζεται ὁ ἀγὼν, τὸν ὅποιον ἀπαιτεῖ ἡ ἐντολὴ αὕτη;

Α. Ἀγὼν τοῦ Μαρτυρίου.

Ε. Τί ἐπαγγέλλεται ὁ Κύριος δι' αὐτὸν τὸν ἀγῶνα;

Α. Μισθὸν πολὺν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, τοῦτ' ἔστιν, ὑψηλὸν καὶ ἐξαιρετὸν τῆς Μακαριότητος βαθμόν.

ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΕΩΣ

ΜΕΡΟΣ Γ.

ΠΕΡΙ ΑΓΑΠΗΣ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΕΤΑΞΥ ΠΙΣΤΕΩΣ ΚΑΙ ΑΓΑΠΗΣ
ΔΕΣΜΟΥ.

Ε. Τίς εἶναι ὁφείλει ἡ ἐνέργεια καὶ ὁ καρπὸς τῆς ἀληθινῆς πίστεως τοῦ Χριστιανοῦ;

Α. Ἡ ἀγάπη καὶ τὰ συνάδοντα αὐτῇ καλὰ ἔργα.
„὘ν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ (λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος) οὔτε περιτομή τι ἰσχύει, οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη.“ Πρὸς Γαλ. Κεφ. Ε. Σ. 6.

Ε. Οὐκοῦν ἀρκεῖ τῷ Χριστιανῷ μόνῃ ἡ πίστις χωρὶς τῆς ἀγάπης καὶ τῶν ἀγαθῶν ἔργων;

Α. Οὐκ ἀρκεῖ καθότι ἡ πίστις χωρὶς τῆς ἀγάπης καὶ τῶν καλῶν ἔργων ἀπρακτός ἐστι καὶ νεκρά· ὁθεν οὐδὲ δύναται χορηγῆσαι τὴν αἰώνιον ζωὴν. „ὁ γὰρ μὴ ἀ-

γαπῶν τὸν ἀδελφὸν μένει ἐν τῷ θανάτῳ.“ Ἐπιστ. Ἰωάν. Α. κεφ. Γ. Σ. 14. „Τί τὸ ὄφελος, ἀδελφοί μου, εἰὰν πίστιν λέγῃ τις ἔχειν, ἔργα δὲ μὴ ἔχῃ; μὴ δύναται πιστὶς σῶσαι αὐτόν; Ὡς περ γὰρ τὸ σῶμα χωρὶς πνεύματος νεκρὸν ἔστιν, οὕτω καὶ ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά ἐστι.“ Ἰακώβ. κεφ. Β. Σ. 14, 26.

Ε. Μήπως ἐκ τοῦ ἐναντίου ἀδύνατόν ἐστι σωθῆναι διὰ τῆς ἀγάπης καὶ τῶν καλῶν ἔργων ἄνευ πίστεως;

Α. Ἀδύνατόν ἐστιν ἀληθῶς ἀγαπᾶν τὸν Θεὸν τὸν μὴ ἔχοντα εἰς αὐτὸν πίστιν. Ἐκτὸς δὲ τούτου, ὁ διεφθαρμένος διὰ τῆς ἁμαρτίας ἄνθρωπος, οὐ δύναται ποιεῖν ὄντως καλὰ ἔργα, μὴ λαβὼν διὰ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως τὴν ἐπὶ τούτῳ ἀναγκαίαν πνευματικὴν δύναμιν, ἄλλως, τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ. „Χωρὶς πίστεως ἀδύνατον εὐαρεστήσαι τῷ Θεῷ· πιστεῦσαι γὰρ δεῖ τὸν προσευχόμενον τῷ Θεῷ, ὅτι ἐστὶ, καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν μισθαποδότης γίνεται.“ Πρὸς Ἑβρ. κεφ. ΙΑ. Σ. 6. „Ὅσοι γὰρ ἐξ ἔργων νόμου εἰσὶν, ὑπὸ κατάραν εἰσὶ· γέγραπται γάρ· Ἐπικατάρατος πᾶς, ὃς οὐκ ἐμμένει ἐν πᾶσι τοῖς γεγραμμένοις ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου, τοῦ ποιῆσαι αὐτά.“ Πρὸς Γαλ. κεφ. Γ. Σ. 10. „Ἡμεῖς γὰρ πνεύματι ἐκ πίστεως ἐλπίζομεν δικαιοσύνης ἀπεκδεχόμεθα.“ Πρὸς Γαλ. κεφ. Ε. Σ. 5. „Τῇ γὰρ χάριτι ἐστὲ σεσωσμένοι διὰ τῆς πίστεως· καὶ τοῦτο οὐκ ἐξ ὑμῶν· Θεοῦ τὸ δῶρον· οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα μὴ τις καυχῆσθαι.“ Πρὸς Ἐφεσ. κεφ. Β. Σ. 8, 9.

Ε. Τί δεῖ φρονεῖν περὶ ἐκείνης τῆς ἀγάπης, ἥτις οὐ συνεπιφέρει τὰ ἀγαθὰ ἔργα;

Α. Ἡ τοιαύτη ἀγάπη οὐκ ἐστὶν ἀληθής· καὶ γὰρ ἡ ἀληθινὴ ἀγάπη, κατὰ φυσικὸν λόγον, φανερά γίνεται διὰ τῶν καλῶν ἔργων. Ὅθεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς λέγει· „Ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτάς, οὗτός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με. Ἐὰν τις ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου

τηρήσει.“ Ἰωάν. ΚεΦ. ΙΔ. Σ. 21, 23. Ὁ Ἀπόστολος Ἰωάννης γράφει „αὕτη γάρ ἐστὶν ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἵνα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν.“ Ἐπιστ. Ἰωάν. Α. ΚεΦ. Ε. Σ. 3. „Μὴ ἀγαπῶμεν λόγῳ, μηδὲ γλώσσῃ, ἀλλ' ἐργῳ καὶ ἀληθείᾳ.“ Ἰωάν. Α. ΚεΦ. Γ. Σ. 18.

Περὶ τοῦ Θεοῦ νόμου καὶ τῶν ἐντολῶν.

Ἐ. Ποῖα ἔχομεν μέσα πρὸς διαστολὴν καὶ διάκρισιν τῶν καλῶν ἔργων καὶ τῶν πονηρῶν;

Ἀ. Τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ τὸν ἐσωτερικόν, ἡγουν τὴν μαρτυρίαν τῆς συνειδήσεως, καὶ τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ τὸν ἐξωτερικόν, ἄλλως εἰπεῖν, τὰς Θείας ἐντολὰς.

Ἐ. Διαλαμβάνει ἡ ἱερὰ Γραφή περὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ νόμου;

Ἀ. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγει περὶ τῶν ἐθνικῶν „οἵτινες ἐνδείκνυνται τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, συμμαρτυροῦσης αὐτῶν τῆς συνειδήσεως, καὶ μεταξύ ἀλλήλων τῶν λογισμῶν κατηγορούντων, ἢ καὶ ἀπολογεμένων.“ Πρὸς Ῥωμαίους ΚεΦ. Β. Σ. 15.

Ἐ. Ἐὰν ὑπάρχῃ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐσωτερικὸς νόμος, πρὸς τί ἐδόθη ὁ ἐξωτερικός;

Ἀ. Ἐδόθη, διότι οἱ ἄνθρωποι παρήκουον τοῦ ἐσωτερικοῦ νόμου, καὶ βίον διάγοντες σαρκικόν καὶ ἀνόσιον κατεσίγαζον ἐν ἑαυτοῖς τὴν φωνὴν τοῦ πνευματικοῦ νόμου διὸ καὶ ἔχερην ἱπομῆσαι αὐτοῖς περὶ αὐτοῦ ἐξωτερικῶς διὰ μέσου τῶν ἐντολῶν. „Τί οὖν ὁ νόμος; τῶν παραβάσεων χάριν προσετέθη.“ Πρὸς Γαλ. ΚεΦ. Γ. Σ. 19.

Ἐ. Πότε καὶ τίνι τρόπῳ ἐδόθη τοῖς ἀνθρώποις ἐξωτερικῶς ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ;

Ἀ. Ὅποτε ὁ ἐξ Ἀβραάμ ἀναφύει λαὸς τῶν Ἑβραίων θαυματουργικῶς ἐρρύσθη ἐκ τῆς δουλείας τῶν Αἰγυπτίων· τότε κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ πρὸς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινᾶ ἐφανερώσεν ὁ Θεὸς τὴν παρουσίαν αὐτοῦ ἐν πυρὶ καὶ γνώφῳ, καὶ νόμον ἔδωκε διὰ τοῦ ἀρχόντος τῶν Ἰσραηλιτῶν Μωϋσέως.

Ἐ. Ποῖαι αἱ κυριώτεραι καὶ γενικαὶ ἐντολαὶ τοῦ νόμου τούτου;

Ἀ. Αἱ ἐφεξῆς δέκα, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἐγκεχαραγμέναι εἰς δύο λιθίνας πλάκας. 1. Ἐγὼ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου· οὐκ ἔσονται σοι Θεοὶ ἕτεροι, πλην ἐμοῦ. 2. Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἰδωλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω, καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδατιν ὑποκάτω τῆς γῆς· οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς. 3. Οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σὲ ἐπὶ ματαίῳ. 4. Μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν Σαββάτων, τῇ ἁγιάζειν αὐτήν. Ἐξ ἡμέρας ἐργᾶ, καὶ ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ Σάββατα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου. 5. Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένῃ ἐπὶ τῆς γῆς. 6. Οὐ φονεύσεις. 7. Οὐ μοιχεύσεις. 8. Οὐ κλέψεις. 9. Οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τὸ πλησίον σου μαρτυρίαν ψευδῇ. 10. Οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου· οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν οἰκίαν τοῦ πλησίον σου· οὐδὲ τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, οὐδὲ τὸν παῖδα αὐτοῦ, οὐδὲ τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, οὐδὲ τοῦ βοῦς αὐτοῦ, οὔτε τοῦ ὑποζυγίου αὐτοῦ, οὐδὲ παντὸς κτήνους αὐτοῦ, οὐδὲ πάντα, ὅσα τῷ πλησίον σου ἐστί. Ἐξέδου Κεφ. Κ. Σ. 1—17.

Ἐ. Ἄν καὶ αὐταὶ αἱ ἐντολαὶ ἐδόθησαν τῷ λαῷ τοῦ Ἰσραὴλ, πρέπει ἀράγε καὶ ἡμῖν φυλάσσειν αὐτάς;

Ἄ. Πρέπει καθότι οὐσιωδῶς αὐταὶ περιέχουσι τὸν νόμον, ὅστις κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου γέγραπται ἐν ταῖς καρδίαις ἀπάντων τῶν ἀνθρώπων, ἵνα πάντες ἀκολουθῶσιν αὐτῷ.

Ἐ. Μήπως ὁ Ἰησ. Χριστὸς ἐδίδασκε τὸ πολιτεύεσθαι κατὰ τὰς δέκα ἐντολάς;

Ἄ. Αὐτὸς ἐκέλευε τηρεῖν τὰς ἐντολάς πρὸς ἐπιτευξιν τῆς αἰωνίου ζωῆς· ἐνταυτῷ δὲ ἐδίδασκε, πῶς ἐννοητέον καὶ πληρωτέον αὐτάς ἐντελέστερον παρ' ὅ, τι ἐννόουν αὐτάς πρὸ τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ. Ὁρα Ματθ. Κεφ. Ιθ. Σ. 17. καὶ τὸ Ε. Κεφάλαιον ὅλον.

Περὶ τῆς εἰς δύο πλάκας διαιρέσεως τῶν δέκα ἐντολῶν.

Ἐ. Τί ἐμφαίνει ἡ διαίρεσις τῶν δέκα ἐντολῶν εἰς πλάκας δύο;

Ἄ. Τοῦτο δηλοῖ, ὅτι ἐν αὐταῖς περιέχονται δύο τῆς ἀγάπης εἶδη, τοῦτ' ἔστιν, ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη καὶ ἡ πρὸς τὸν πλησίον, καὶ ἀναλόγως θεσπίζονται δύο εἶδη χρεῶν.

Ἐ. Οὐκοῦν ἀνέφερε τι περὶ τούτου ὁ Ἰησὺς Χριστός;

Ἄ. Ἐρωτηθεὶς : „Ποία ἐντολὴ μείζων ἐστὶν ἐν τῷ νόμῳ;“ αὐτὸς ἀπεκρίνατο. „Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐν ὅλῃ καρδίᾳ σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου· αὕτη ἐστὶν ἡ πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολὴ. Δευτέρα δὲ ὁμοία αὐτῇ· ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν· ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ

νόμος καὶ οἱ προφῆται κρέμονται.“ Ματθ. Κεφ. ΚΒ. Σ. 36—41.

Ἐ. Μήπως πάντες οἱ ἄνθρωποι εἰσιν ὁ πλησίον ἡμῶν;

Ἀ. Πάντες· διότι πλάσματά εἰσι πάντες τοῦ μόνου Θεοῦ καὶ πάντες ἐξ ἑνὸς ἀνθρώπου κατάγονται. Ἀλλ' ὅμως οἱ οἰκεῖοι τῆς πίστεως διττῶς εἰσιν ὁ πλησίον ἡμῶν, ὡς τέκνα τοῦ ἑνὸς οὐρανίου Πατρὸς, διὰ τῆς εἰς Ἰησοῦν Χριστὸν πίστεως.

Ἐ. Καὶ τίος ἕνεκεν οὐκ ἐτέθη ἐντολὴ περὶ τῆς πρὸς ἑαυτοὺς ἀγάπης;

Ἀ. Διότι καὶ ἄνευ ἐντολῆς, κατ' ἔμφυτον λόγον, „Οὐδεὶς πώποτε τὴν ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίσησεν, ἀλλ' ἐκτρέφει καὶ θάλλει αὐτήν.“ Πρὸς Ἐφεσ. Κεφ. Ε. Σ. 29.

Ἐ. Ὅποια ἀπαιτεῖται τάξις εἰς τὴν πρὸς Θεὸν καὶ τὸν πλησίον καὶ ἑαυτοὺς ἀγάπην;

Ἀ. Ἐαυτὸς μὲν ὀφείλομεν ἀγαπᾶν μόνον διὰ τὸν Θεὸν καὶ ἐν μέρει διὰ τὸν πλησίον· τὸν δὲ πλησίον ἀγαπᾶν ὀφείλομεν διὰ τὸν Θεόν. Τέλος, ὁ Θεὸς ἀγαπάσθω δι' ἑαυτὸν, καὶ ὑπὲρ ἄλλο τι. Τὴν εἰς ἑαυτὸς ἀγάπην ὀφείλομεν θυσιάζειν ἕνεκα τῆς τοῦ πλησίον ἀγάπης· τὴν δὲ εἰς ἑαυτοὺς καὶ εἰς τὸν πλησίον ἀγάπην θυσιάζειν ὀφείλομεν εἰς τὴν ἀγάπην τὴν πρὸς τὸν Θεόν. „Μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ.“ Ἰωάν. Κεφ. ΙΕ. Σ. 13. „Ὅστις φιλεῖ τὸν πατέρα ἢ τὴν μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ, λέγει ὁ Χριστὸς, οὐκ ἔστι μου ἄξιος, καὶ ὅστις φιλεῖ υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ, οὐκ ἔστι με ἄξιος.“ Ματθ. Κεφ. Ι. Σ. 37.

Ἐ. Ἀνίσως ὅλος ὁ νόμος ἐν δυσὶν ἐντολαῖς περιλαμβάνεται, πρὸς τί διηρέθη εἰς δέκα;

Ἄ. Ἵνα τρανώτερον ἐκγεθῶσι τὰ πρὸς τοὺς Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἡμέτερον καθήκοντα.

Ἐ. Ἐν ποίαις τῶν ἐντολῶν θεσπίζονται τὰ πρὸς τὸν Θεὸν καθήκοντα;

Ἄ. Ἐν ταῖς πρώταις τέσσαρσι.

Ἐ. Καὶ ποῖα ῥητῶς καθήκοντα;

Ἄ. Διὰ τῆς πρώτης ἐντολῆς κελεύομεθα γινώσκειν καὶ τιμᾶν τὸν ἀληθινὸν Θεόν· διὰ τῆς δευτέρας τὸ φεύγειν πάσαν λατρείαν ψευδῆ· διὰ τῆς τρίτης τὸ μὴ παραβαίνειν τὴν Θεοσεβείαν, μηδὲ λόγῳ διὰ τῆς τετάρτης τὸ φυλάττειν τάξιν εἰς τῆς Θεοσεβείας τοὺς καιροὺς καὶ τὰς πράξεις.

Ἐ. Ἐν ποίαις τῶν ἐντολῶν θεσπίζονται τὰ πρὸς τὸν πλησίον καθήκοντα;

Ἄ. Ἐν ταῖς ἑξ τελευταίαις.

Ἐ. Ὅποια ταῦτα τὰ χρέη;

Ἄ. Διὰ τῆς πέμπτης ἐντολῆς κελεύομεθα ἀγαπᾶν καὶ τιμᾶν τοὺς πλησίον, τοὺς κατ' ἐξοχὴν ἡμῖν ἐγγυὺς ὄντας, ἀρχόμενοι ἀπὸ τῶν γονέων ἡμῶν· διὰ τῆς ἑκτῆς ἐντολῆς τὸ μὴ βλάπτειν τὴν ζωὴν τοῦ πλησίον· διὰ τῆς ἑβδόμης τὸ μὴ ἐπηρεάζειν τὴν καθαρότητα τῶν ἡθῶν αὐτῶν· διὰ τῆς ὀγδόης τὸ μὴ ἐπιβουλεύεσθαι τὴν ιδιοκτησίαν αὐτῶν· διὰ τῆς ἐνάτης, τὸ μὴ βλάπτειν αὐτοὺς ἐν λόγῳ· διὰ τῆς δεκάτης τὸ μηδὲ ἐπιθυμεῖν πρὸς βλάβην αὐτῶν.

Ἐ. Οὐκοῦν περιέχονται ἐν ταῖς δέκα ἐντολαῖς καὶ τὰ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς χρέη;

Ἄ. Τὰ τοιαῦτα χρέη συμπεριλαμβάνονται εἰς τὰς ἐντολάς τὰς περὶ τὸν πλησίον· καθότι τὸν πλησίον ἡμῶν ὀφείλομεν ἀγαπᾶν, ὡς ἑαυτούς.

Περὶ τῆς Α' Ἐντολῆς.

Ἐ. Τί δηλοῦσι τὰ λόγια „Εγώ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου;“

Ἀ. Δι' αὐτῶν ὁ Θεός, ἵν' οὕτως εἰπώμεν, δεικνύει τῷ ἀνθρώπῳ ἑαυτὸν, καὶ ἀκολούθως, κελεύει ἐπιγινώσκειν Κύριον τὸν Θεόν.

Ἐ. Ἐκ τῆς ἐντολῆς τοῦ γινώσκειν τὸν Θεόν, ὅποια παράγονται κυριώτερα καθήκοντα;

Ἀ. Πρῶτον δεῖ ἐκπαιδεύεσθαι τὴν Θεογνωσίαν, ὥς περ ἀνωτέραν τῶν γνώσεων· δεύτερον, δεῖ ἀκούειν ἐπιμελῶς, τὰς περὶ Θεοῦ καὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ διδασκαίας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ τὰς εὐσεβεῖς συνδιαλέξεις κατ' οἶκον· τρίτον δεῖ ἀναγινώσκειν καὶ ἀκροάζεσθαι τὰ βιβλία, τὰ Θεογνωσίαν διδάσκοντα, ἐν πρώτοις, τὴν ἱεράν, Γραφὴν· δεύτερον, τὰ συγγράμματα τῶν ἁγίων Πατέρων.

Ἐ. Τί προστάσσουν οἱ λόγοι „Οὐκ ἔσονται σοι Θεοὶ ἕτεροι, πλην ἐμοῦ;“

Ἀ. Τὸ ἐπιστρέφειν καὶ προσκολληῖσθαι πρὸς μόνον τὸν ἀληθινὸν Θεόν, ἢ τὸ, ὅπερ ταυτοσήμαντον, εὐλαβῶς σέβεσθαι αὐτόν.

Ἐ. Ποῖα καθήκοντα ἀναφέρονται εἰς τὴν ἐσωτερικὴν λατρείαν;

Ἀ. Πρῶτον, τὸ πιστεύειν εἰς Θεόν· δεύτερον, τὸ πορεύεσθαι ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ, ἢ γιν, τὸ μνημονεύειν αὐτόν, καὶ κατὰ πάντα προσέχειν ἑαυτῷ· διότι ὁ Θεός ὁρᾷ, οὐχὶ μόνον τὰ ἔργα, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐνδομύχους λογισμοὺς ἡμῶν· τρίτον, τὸ φοβεῖσθαι τὸν Θεόν, ἄλλως εἰπεῖν, τὸ εὐλαβεῖσθαι ἐνώπιον αὐτοῦ, τὴν ὀργὴν τοῦ οὐρανοῦ Πατρὸς μεγίστην λογιζομένους συμφορὰν. διὸ καὶ προσέχειν, ἵνα μὴ παροργίσωμεν αὐτόν· τέταρτον, τὸ ἐλπίζειν εἰς τὸν Θεόν· πέμπτον, τὸ ἀγαπᾶν τὸν Θεόν· ἕκτον, τὸ

ὑποτάσσεσθαι τῷ Θεῷ, τοῦτ' ἔστιν, ἀδιαλείπτως ἐτοίμους εἶναι τοῦ ποιῆσαι, ἃ Θεὸς κελεύει, καὶ τοῦ μὴ γογγύζειν, ὅσάκις αὐτὸς οὐ ποιεῖ ἡμῖν κατὰ τὸν πόθον ἡμῶν ἔβδομον, τὸ προσκυνεῖν τὸν Θεόν, ὡς ὃν ὑπέρτατον ὄγδοον, τὸ δοξάζειν τὸν Θεόν, ὡς αὐτοτελῆ· εἵνατον τὸ εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ, ὡς δημιουργῷ καὶ προνοητῇ καὶ σωτῆρι· δέκατον, τὸ ἐπικαλεῖσθαι τὸν Θεόν, ὡς πανάγαθον καὶ παντοδύναμον ἀντιλήπτορα εἰς πᾶν ἀγαθὸν ἐπιχείρημα.

Ε. Ποῖα καθήκοντα ἀναφέρονται εἰς τὴν ἐξωτερικὴν λατρείαν;

Α. Α. τὸ ὁμολογεῖν καὶ κηρύττειν τὸν Θεόν, τοῦτ' ἔστι, τὸ γινώσκειν, ὅτι αὐτὸς Θεὸς ἡμῶν ἔστιν, καὶ μὴ ἀπαρνεῖσθαι αὐτόν, καίπερ ἐπαπειλούντων ἡμῖν παθημάτων καὶ θανάτου διὰ τὴν ὁμολογίαν ταύτην. Β. τὸ μετέχειν τῆς δημοσίου λατρείας, ἣν ὁ Θεὸς ὤρισε καὶ διέταξεν ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία.

Ε. Πρὸς ἀκριβεστέραν γνῶσιν καὶ τήρησιν τῆς Α. ἐντολῆς, ἀνάγκη προσέτι καὶ τοῦτο μαθεῖν, ποῖα τὰ ἀντιβαίνοντα εἰς αὐτὴν ἀμαρτήματα.

Α. Α. ἡ ἀθεΐα, ὅτε οἱ ἄνθρωποι, τοὺς ὁποίους ὁ Ψαλμῶδης ἄφρονας ὀνομάζει δικαίως, θέλοντες ἀπαλλαγῆναι τοῦ φόβου τῆς κρίσεως τοῦ Θεοῦ, λέγουσιν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν „οὐκ ἔστι Θεός.“ Ψαλμ. ΙΓ. Σ. Ι. Β. ἡ πολυθεΐα, ὅποτε, ἀντὶ μιᾶς ἀληθινῆς Θεότητος, ἀποδέχεται τις πολλοὺς νομιζομένους Θεούς· Γ. ἡ ἀπιστία, ὅτε οἱ ὁμολογοῦντες εἶναι Θεόν, οὐ πιστεύουσι πρόνοιαν, οὐδὲ ἀποκάλυψιν· Δ. ἡ αἵρεσις, ὅτε οἱ ἄνθρωποι εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς πίστεως παρεισάγῃσι γνώμας ἀσυμβιβάστους πρὸς τὴν Θεϊαν ἀλήθειαν· Ε. τὸ σχίσμα, τοῦτ' ἔστιν, ἡ αὐθαίρετος παρεκτροπὴ ἀπὸ τῆς ἐνότητος τῆς λατρείας καὶ ἀπὸ τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ· Σ. ἡ ἐξώμοσις, ἄλλως, ἀποστασία, ὅτε ἀρνοῦνται

τινες τὴν ἀληθινὴν πίστιν διὰ τὸν φόβον τῶν ἀνθρώπων, ἢ διὰ κοσμικὰ συμφέροντα· Ζ. ἡ ἀπόγνωσις, ὅτε οὐδόλως ἐλπίζει τυχεῖν χάριτος καὶ σωτηρίας παρὰ Θεοῦ· Η. ἡ γοητεία, ὅτε, ἀφέντες τὴν εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ πίστιν, πιστεύουσιν ἀποκρύφους, καὶ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, πονηρὰς τῶν κτισμάτων δυνάμεις, κατ' ἐξοχὴν δὲ τῶν πνευμάτων τῶν πονηρῶν, ἐπιτηδεύοντες τὴν τούτων ἐνέργειαν· Θ. ἡ δεισιδαιμονία (ματαιοπιστία), ὅτε πιστεύουσιν εἰς ὁτιοῦν πρᾶγμα εἰθισμένον, ὡς ἂν εἶχε δύναμιν θεϊκὴν, καὶ εἰς τοῦτο τὸ πρᾶγμα, ἀντὶ τοῦ Θεοῦ, πεποιθήσιν ἔχουσι καὶ εὐλαβούνται, ὥς περ, λόγῳ χάριν, πιστεύουσὶ τινες εἰς βιβλίον παλαιόν, νομίζοντες δὲ αὐτῷ μόνον τυχεῖν σωτηρίας, καὶ οὐχὶ διὰ νέου βιβλίου, καίτοι περιέχοντος τὴν αὐτὴν διδασκαλίαν καὶ λατρείαν· Ι. ἡ ἔαυθυμία ὡς πρὸς τὴν εὐσέβειαν, τὴν προσευχὴν καὶ τὴν δημόσιον λατρείαν· ΙΑ. ἡ πρὸς τὸ κτίσμα ἀγάπη μᾶλλον ἢ πρὸς τὸν κτίσαντα· ΙΒ. ἡ ἀνθρωπαρέσκεια, ὅτε εὐαρεστοῦσι τοῖς ἀνθρώποις, ὀλιγωροῦντες τῆς πρὸς Θεὸν εὐαρεστησεως· ΙΓ. ἡ εἰς ἄνθρωπον πεποίθησις, ὅτε θαρβέει τις καὶ ἐλπίζει εἰς τὴν ἱκανότητα καὶ τὰς δυνάμεις ἑαυτοῦ, ἢ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ οὐχὶ εἰς τὸ ἔλεος καὶ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ.

Ε. Διὰ τί φρονεῖν δεῖ, ὅτι ἡ ἀνθρωπαρέσκεια καὶ ἡ εἰς ἄνθρωπον πεποίθησις ἀντίκεινται εἰς τὴν πρώτην ἐντολήν;

Α. Διότι ὁ ἄνθρωπος, εἰς ὃν ἀρέσκειν σπουδάζομεν, ἢ εἰς ὃν πεποιθᾶμεν, ἐπιλανθανόμενοι τοῦ Θεοῦ, γίγνεται τρόπον τινὰ δι' ἡμᾶς Θεὸς ἕτερος ἀντὶ τοῦ ἀληθινῷ Θεοῦ.

Ε. Πῶς ἐκφράζεται ἡ Ἱερὰ Γραφὴ περὶ ἀνθρωπαρεσκείας;

Α. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγει, „Εἰ γὰρ ἔτι ἀν-

Θρώποις ἡρέσκον, Χριστοῦ δοῦλος οὐκ ἂν ἦμην.“ Πρὸς Γαλ. Κεφ. Α. Σ. 10.

Ἐ. Πῶς ἐκφράζεται ἡ Ἱερὰ Γραφή περὶ τῆς ἐπ' ἄνθρωπον πεποιθήσεως;

Ἀ. „Τάδε λέγει Κύριος, Ἐπικατάρατος ὁ ἄνθρωπος, ὅς ἐς τὴν ἐλπίδα ἔχει ἐπ' ἄνθρωπον, καὶ στηρίσει σάκεα βραχίονος αὐτοῦ ἐπ' αὐτόν, καὶ ἀπὸ Κυρίου ἀποστή ἡ καρδία αὐτοῦ.“ Ἱερ. Κεφ. ΙΖ. Σ. 5.

Ἐ. Πρὸς ἀκριβεστέραν ἐκπλήρωσιν τῶν πρὸς Θεὸν καθηκόντων αὐτοῦ, πῶς ὀφείλει ὁ ἄνθρωπος πρὸς ἑαυτὸν φέρεσθαι;

Ἀ. Ὁφείλει ἀπαρνήσασθαι ἑαυτόν. „Ὅστις θέλει ὀπίσω με ἰλθεῖν, λέγει ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν.“ Μάρκ. Κεφ. Η. Σ. 34.

Ἐ. Τί σημαίνει τὸ ἀπαρνήσασθαι ἑαυτόν;

Ἀ. Ὁ Ἅγιος Βασίλειος ὁ Μέγας ἐξηγεῖ τοῦτο κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. „Αὐτὸς ἑαυτῷ ἀποτάσσεται ὁ ἀποδυσάμενος τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτῶ, τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης. Ἀποτάσσεται δὲ καὶ πάσαις προσπαθείαις τῶ κόσμου, ἐμποδίζεν τῷ σκοπῷ τῆς εὐσεβείας δυναμέναις. — Ἡ τελεία ἀποταγή ἐστίν ἐν τῷ τὸ ἀπροσπαθεῖς κατορθῶσαι, καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ ζῆν, καὶ τὸ ἀπόκριμα τῶ θανάτου ἔχειν, ὥστε μὴ ἐφ' ἑαυτῷ πεποιδέναι.“ Διεξοδικῶν κανόνων ἀπόκρισις Η.

Ἐ. Ὅποιαν παραμυθίαν δύναται ὁ ἄνθρωπος ἔχειν, ἀπαρνησάμενος ἑαυτόν, καὶ πολλῶν κατὰ φύσιν ἡδονῶν ἀποστερούμενος;

Ἀ. Τὴν κατὰ χάριν παραμυθίαν, τὴν Θεῖαν, ἣν καὶ τὰ παθήματα ἀφελεῖν εὐδύνανται. „Ὅτι, καθὼς περισσεύει τὰ παθήματα τοῦ Χριστοῦ εἰς ἡμᾶς, οὕτω διὰ Χριστοῦ περισσεύει καὶ ἡ παράκλησις ἡμῶν“ πρὸς Κορινθ. Β. Κεφ. Α. Σ. 5.

Ἐ. Ἐάν ἡ Α. ἐντολὴ τὸν μόνον Θεὸν εὐλαβῶς σέβασθαι κελεύει, πῶς οὖν συνάδει ταύτῃ τῇ ἐντολῇ τὸ τιμᾶν τοὺς Ἀγγέλους καὶ τοὺς Ἀγίους ἀνθρώπους;

Α. Ἡ ἐρῇ τιμὴ πρὸς αὐτοὺς κατὰ πάντα συνάδει τῇ ἐντολῇ καθότι ἡμεῖς τιμῶμεν ἐν αὐτοῖς τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν, τὴν ἐν αὐτοῖς οἰκοῦσαν καὶ ἐνεργοῦσαν δι' αὐτῶν δὲ βοήθειαν ἐξαιτούμεθα παρὰ τοῦ Θεοῦ.

Περὶ τῆς Β' Ἐντολῆς.

Ἐ. Τί ἐστὶ τὸ εἶδωλον, περὶ οὗ ἀναφέρει ἡ Β. ἐντολή;

Α. Ἡ αὕτῃ ἐντολῇ ἐξηγεῖται λέγουσα, ὅτι εἰδωλὸν ἐστὶν ἀπεικόνισμα ὁποῦδήποτε κτίσματος οὐρανίου, ἢ ἐπιγείου, ἢ ἐν ὕδασι ζῶντος, ὅπερ, ἀντὶ τοῦ κτίσαντος Θεοῦ, προσκυνοῦσι καὶ λατρεύουσι.

Ἐ. Τί λοιπὸν ἀπαγορεύει ἡ Β. ἐντολή;

Α. Ἀπαγορεύει τὸ προσκυνεῖν τὰ εἶδωλα, ὡς νομιζόμενοι Θεοὺς, ἢ ὡς ἀπεικονίσματα ψευδοθεῶν.

Ἐ. Μήπως δι' αὐτοῦ τέτου ἀπαγορεύεται πᾶν Ἰερὸν ἀπεικόνισμα;

Α. Οὐδεποσῶς καὶ δῆλον τοῦτο ἐκ τοῦ, ὅτι ὁ αὐτὸς Μωϋσῆς, δι' οὗ ἔδωκεν ὁ Θεὸς τὴν ἐντολὴν τὴν ἀπαγορεύουσαν τὰ εἶδωλα, ταῦτοχρόνως ἐπροστάχθη παρὰ Θεοῦ στήσαι ἐν τῇ σκηνῇ, ἄλλως, τῷ κινητῷ ναῷ τῶν Ἑβραίων, ἱερὰ ἀπεικονίσματα χρυσᾷ τῶν Χερουβίμ, καὶ πρὸς τούτοις, εἰς τὸ ἐνδύτατον μέρος τοῦ ναοῦ, πρὸς ὃ ἐστρέφετο ὁ λαὸς, ἀπονέμων τῷ Θεῷ τὴν προσκύνησιν.

Ἐ. Τίνος ἕνεκεν τοῦτο τὸ παράδειγμα ἀξιοσημείωτον τυγχάνει ὡς πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν;

Ἀ. Διότι παριστάνει τρανῶς τὴν ὁρθότητα τῆς ἐν τῇ Ὁρθόδοξῃ Ἐκκλησίᾳ χρήσεως τῶν Ἀγίων Εἰκόνων.

Ἐ. Τί ἐστὶν εἰκὼν;

Ἀ. Ἐν τῇ Ὁρθόδοξῃ Ἐκκλησίᾳ τούτῳ τῷ ὀνόματι καλοῦνται τὰ ἱερά ἀπεικονίσματα τοῦ Θεοῦ, τοῦ Φανέντος ἐν σαρκί, Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῆς Παναχράντου αὐτοῦ Μητρὸς, καὶ τῶν Ἀγίων αὐτοῦ.

Ἐ. Ἀραγε συνάδει τῇ Β. ἐντολῇ ἡ χρῆσις τῶν Ἀγίων Εἰκόνων;

Ἀ. Οὐκ ἂν ἤρμαζε πρὸς αὐτὴν, ἐάν τις ἐθεοποιεῖ τὰς Εἰκόνας. Οὐδόλως ὁμως ἀντίκειται τῇ ἐντολῇ τὸ τιμᾶν αὐτάς ὡς ἀπεικονίσματα ἱερά, καὶ ἡ χρῆσις αὐτῶν εἰς ἀνάμνησιν εὐλαβῇ τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν Ἀγίων αὐτοῦ· τῇ γὰρ χρῆσει ταύτῃ αἱ Εἰκόνες γίνονται βιβλία ἀντὶ στοιχείων γεγραμμένα ἐν προσώποις καὶ πράγμασιν. Ὁρα Γρηγ. τῷ Μεγ. Βιβλ. Θ. Ἐπιστ. Θ. πρὸς Σερεν. Ἐπίσκοπον.

Ἐ. Ὅποιαν τοῦ πνεύματος διάθεσιν ὀφείλομεν ἔχειν, καθ' ὃν καιρὸν προσκυνούμεν τὰς Εἰκόνας;

Ἀ. Ὁ ἐμβλέπων εἰς αὐτάς ὀφείλει τῇ διανοίᾳ ἀτενίζειν εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τοὺς Ἀγίους, τοὺς ἐν αὐταῖς ἀπεικονιζομένους.

Ἐ. Πῶς καλεῖται ἐν γένει ἡ παράβασις τῆς Β. ἐντολῆς;

Ἀ. Ὀνομάζεται εἰδωλολατρεία.

Ἐ. Οὐκοῦν ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι τῆς Β. ἐντολῆς παραβάσεις;

Ἀ. Ἐκτὸς τῆς παχυλῆς εἰδωλολατρείας ὑπάρχει καὶ ἄλλη λεπτοτέρα, πρὸς ἣν ἀνάγονται.

A. Ἡ πλεονεξία.

B. Ἡ κοιλιόδουλεία, ἄλλως, λαιμαργία, ἀδηφάγία καὶ μέθη.

Γ. Ἡ ὑπερηφάνεια, πρὸς ἣν ἀναφέρεται ἡ κενοδοξία.

Ε. Τίνος ἕνεκεν ἡ πλεονεξία ἀνάγεται εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν;

Α. Ὁ Ἀπόστ. Παῦλος ρητῶς λέγει, ὅτι ἡ πλεονεξία ἐστὶν εἰδωλολατρεία. Πρὸς Κολασσαεῖς Κεφ. Γ. Σ. 5. Καὶ τοῦτο, διότι ὁ πλεονέκτης δουλεύει τῷ πλούτῳ μᾶλλον ἢ τῷ Θεῷ.

Ε. Ἀνίσως ἡ Β. ἐντολὴ τὴν φιλοκέρδειαν ἀπαγορεύει, τί κατὰ συνέπειαν διδάσκει;

Α. Τὴν ἀκτημοσύνην καὶ τὴν ἐλευθεριότητα.

Ε. Διὰ τί ἡ κοιλιόδουλεία ἀναφέρεται εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν;

Α. Διότι οἱ δουλεύοντες τῇ γαστρὶ ὑπὲρ ἄλλο τι φιλοῦσι τὴν ὑλικὴν ἀπόλαυσιν· διὸ καὶ ὁ Ἀπόστολος λέγει, ὅτι τῶν τοιούτων Θεὸς ἡ κοιλία, ἄλλως εἰπεῖν, ἡ κοιλία ἐστὶ τὸ εἶδωλον αὐτῶν. Πρὸς Φιλιππη. Κεφ. Γ. Σ. 19.

Ε. Ἀπαγορεύουσα ἡ Β. ἐντολὴ τὴν κοιλιόδουλείαν, τί κατὰ συνέπειαν διδάσκει;

Α. Τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὴν νηστείαν.

Ε. Τίνος χάριν ἡ ὑπερηφάνεια καὶ ἡ κενοδοξία εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν ἀνάγονται.

Α. Διότι ὁ ὑπερήφανος τιμᾷ ὑπὲρ ἄλλο τὰς ἑαυτοῦ δυνάμεις καὶ τὰ πλεονεκτήματα, ἅπερ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εἶδωλον αὐτοῦ ἀποκαθίζανται· ὁ δὲ κενόδοξος ἐπιθυμεῖ, ἵνα καὶ οἱ ἄλλοι τιμῶσι τοῦτο τὸ εἶδωλον· ἡ τοιαύτη διάθεσις τοῦ τε ὑπερηφάνου καὶ τοῦ κενόδοξου ἐπαισθητῶς ἐφανερώθη εἰς τὸν βασιλέα τῆς Βαβυλῶνος

Ναβουχοδονόσορ, ὅστις „ἔστησεν ἑαυτῷ χρυσοῦν ἄγαλμα, καὶ ἐκέλευε προσκυνεῖν αὐτῷ.“ Ὅρα Δανιὴλ Κεφ. Γ.

Ε. Μήπως καὶ ἄλλη κακία ὑπάρχει προσπελάζουσα τῇ εἰδωλολατρείᾳ;

Α. Τοιαύτη κακία ἐστὶν ἡ ὑπόκρισις, ὅτε τις διὰ τῶν ἐξωτερικῶν τῆς εὐσεβείας ἔργων, λ. χ. τῆς νηστείας, καὶ τῆς ἀκριβοῦς τηρήσεως τῶν τελετῶν, θηρεύει τὴν κοινὴν ὑπόληψιν τοῦ λαοῦ, οἰδόλως μεριμνῶν περὶ τῆς ἐσωτερικῆς διορθώσεως τῆς ἑαυτοῦ καρδίας. Ὅρα Ματθ. Κεφ. 5. Σ. 5, 6, 7.

Ε. Ἀπαγορεύουσα ἡ Β. ἐντολὴ τὴν ὑπερηφάνειαν, τὴν κενδοξίαν καὶ τὴν ὑπόκρισιν, τί κατὰ συνέπειαν διδάσκει ἡμᾶς;

Α. Διδάσκει τὴν ταπεινοφροσύνην, καὶ τὴν ἐργασίαν τοῦ καλοῦ ἐν τῷ κρυπτῷ.

Περὶ τῆς Γ' Ἐντολῆς.

Ε. Τίνι τρόπῳ λαμβάνεται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ ματαίῳ;

Α. Ἐπὶ ματαίῳ λαμβάνεται, ἄλλως, εἰς μάτην προφέρεται, ὅποτε προφέρομεν αὐτὸ ἀνωφελῶς καὶ ματαίως διαλεγόμενοι, πολλῷ δὲ μᾶλλον, ὅτε προφέρεται ψευδῶς καὶ μετ' ἀθετήσεως τῆς προσηκούσης εὐλαβείας.

Ε. Ποῖα ἀμαρτήματα ἀπαγορεύει ἡ Γ. ἐντολή;

Α. Α. Τὴν βλασφημίαν, ἄλλως, τοὺς κατὰ Θεοῦ τολμηροὺς λόγους.

Β. Τὸν κατὰ Θεοῦ γογυσμὸν, ἄλλως, τὰς μομφὰς τῆς Θείας αὐτοῦ προνοίας.

- Γ. Τὸν ἐμπαιγμὸν, ὅποτε τὰ Ἱερά περιπαίζονται καὶ ἐξυβίζονται.
- Δ. Τὴν ἐν τῇ προσευχῇ ἀπροσεξίαν.
- Ε. Τὴν ἐπιорκίαν, ὅτε μεθ' ὅρκου βεβαιοῦσι τὰ ἀνύπαρκτα.
- Σ. Τὴν παράβασιν τοῦ ὅρκου, ὅτε ἀθετοῦσι τὸν δίκαιον καὶ νόμιμον ὅρκον.
- Ζ. Τὴν ἀθέτησιν τῶν πρὸς Θεὸν ὑποσχέσεων.
- Η. Τὴν κατάχρησιν τοῦ Θεῖου ὀνόματος, ἄλλως, τὴν ἀδιάκριτον χρῆσιν τοῦ ὅρκου εἰς τὰς συνήθεις ὁμιλίας.

Ἐ. Ἄραγε περιέχει ἡ Ἱερά Γραφή ἰδίαν τέτου ἀπαγόρευσιν;

Α. Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν λέγει. „Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὁμῶσαι ὅλως, ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν, ναὶ, ναὶ, οὐ, οὐ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστίν.“ Ματθ. Κεφ. Ε. Σ. 34. 37.

Ἐ. Μήπως λοιπὸν ἀπαγορεύεται πᾶς ὅρκος ἐν τοῖς κοινοῖς πράγμασι;

Α. Ὁ Ἀπόστ. Παῦλος, λέγει. „Ἀνθρώποι μὲν γὰρ κατὰ τῷ μείζονος ὁμνύουσι, καὶ πάσης αὐτοῖς ἀντιλογίας πέρας εἰς βεβαίωσιν ὁ ὅρκος. Ἐν ᾧ περισσότερον βουλούμενος ὁ Θεὸς ἐπιδειῖξαι τοῖς κληρονόμοις τῆς ἐπαγγελίας τὸ ἀμετάθετον τῆς βελῆς αὐτοῦ, ἐμεσίτευσεν ὅρκῳ.“ Πρὸς Ἑβρ. Κεφ. 5. Σ. 16. 17. Ἐκ τούτων ποριζόμεθα, ὅτι, ἂν ὁ Θεὸς πρὸς ἀμετάθετον πιστοποιήσιν ἐχρήσατο ὅρκῳ, πολλῷ μᾶλλον ἐπιτέτραπται καὶ ἡμῖν, δεδομένων ἀναγκαίων καὶ ἀναποδράστων ἀφορμῶν, κατὰ τὴν ἀπαίτησιν τῆς νομίμου ἐξουσίας, ὅρκον ποιῆσθαι μετ' εὐλαβείας καὶ σεβασμῶν ἀποφάσεως τοῦ μὴ παραβῆναι αὐτόν.

Περὶ τῆς Δ' Ἐντολῆς.

Ἐ. Διὰ τί ἡ ἐβδόμη καὶ οὐχὶ ἄλλη ὁποιαδήποτε ἡμέρα ἀφιερῶται τῷ Θεῷ;

Ἀ. Διότι ὁ Θεός ἐν ἡμέραις ἑξ' ἐποίησε τὸν κόσμον, τῇ δὲ ἐβδόμῃ κατέπαυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων τῆς δημιουργίας.

Ἐ. Μήπως ἐορτάζεται τὸ Σάββατον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῷ Χριστῷ;

Ἀ. Οὐχὶ ἐορτάζεται ὡς τελεία ἐορτὴ, ἀλλ' ὅμως εἰς ἀνάμνησιν τῆς κοσμοποιίας καὶ τῆς προκαταρκτικῆς τηρήσεως ταύτης τῆς ἡμέρας διαφέρει τῶν λοιπῶν ἡμερῶν κατὰ τὴν ὕφεσιν τῆς νηστείας.

Ἐ. Πῶς λοιπὸν ἐκπληροῦται ἡ Δ. ἐντολὴ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῷ Χριστῷ;

Ἀ. Παραπλησίως ἐορτάζεται μετὰ παρέλευσιν ἑξ' ἡμερῶν ἡ ἐβδόμη, οὐχὶ ὅμως ἡ ἐσχάτη τῶν ἑπτὰ ἡμερῶν, ἡ γουν τό Σάββατον, ἀλλ' ἐκάστης ἐβδομάδος ἡ πρώτη, τῆτ' ἔστιν, ἡ ἀναστάσιμος ἡμέρα.

Ἐ. Ἐκ τίνος καιροῦ ἐορτάζεται ἡ ἀναστάσιμος, ἄλλως εἰπεῖν, ἡ Κυριακὴ ἡμέρα;

Ἀ. Ἀπ' αὐτῆς τῆς ἐποχῆς τῆς τῷ Χριστῷ ἀναστάσεως.

Ἐ. Ἀναφέρεται ποῦ ἐν τῇ Ἱερᾷ Γραφῇ τῆς Κυριακῆς ἡμέρας ἡ ἐπιτέλεσις;

Ἀ. Εἰς τὰς πράξεις τῶν Ἀποστόλων ἀναφέρεται ἡ σύναξις τῶν Μαθητῶν, τῆτ' ἔστι, τῶν Χριστιανῶν, τῇ μιᾷ τῶν Σαββάτων, ὅπερ δηλοῖ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος, ἄλλως, τὴν Κυριακὴν, διὰ τὴν κλάσιν τοῦ ἄρτου, τῆτ' ἔστι, πρὸς ἐπιτέλεσιν τοῦ Μυστηρίου τῆς Μεταλήψεως. Πράξ. ΚεΦ. Κ. Σ. 7. Παρὰ τῷ Ἀποστόλῳ καὶ Εὐαγγελιστῇ Ἰωάννῃ ἐν τῇ Ἀποκαλύψει παρομοίως ἀναφέρεται ἡ Κυριακὴ

ἡμέρα, ἡγουν ἡ ἀναστάσιμος. Ἀποκαλ. Κεφ. Α.
Σ. 10.

Ἐ. Ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν τῆς ἐβδόμης ἡμέρας, ἡ τοῦ
Σαββάτου, μήπως ἐννοεῖται καὶ ἄλλο τί;

Ἀ. Καθάπερ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ παλαιοῦ νό-
μου ὑπ' ὄνομα Σαββάτου, ἐλογίζοντο καὶ ἄλλαι ἡμέραι
ἐορτάσιμοι ἢ καὶ νηστήσιμοι, οἷον, ἡ ἐορτὴ τοῦ πάσχα,
ἡ ἡμέρα τοῦ καθαρισμοῦ, παρομοίως ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ
Ἐκκλησίᾳ, παρεκτὸς τῆς Κυριακῆς ἡμέρας, δεῖ φυλάττειν
καὶ τὰς ἄλλας εἰς δόξαν Θεοῦ καὶ εἰς τιμὴν τῆς Ὑπερα-
γίας Θεοτόκου, καὶ τῶν λοιπῶν Ἀγίων νενομοθετημένας ἐορ-
τάς τε καὶ νηστείας. Ὅρα Ὁρθοδ. Ὁμολ. μέρος Γ. ἐρώτη-
μα Ζ. καὶ μέρος Α. ἐρώτημα ΠΗ.

Ἐ. Ποταί εἰσιν αἱ ἐπισημότεραι ἐορταί;

Ἀ. Ὅσαι ἐσυστήθησαν εἰς ἀνάμνησιν τῶν ἐπισημο-
τέρων συμβεβηκότων τῆς σωτηρίου ἐνανθρωπήσεως τοῦ
υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν Θεῶν ἐπιφανειῶν καὶ κατὰ δεύ-
τερον λόγον αἱ εἰς τιμὴν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου πανη-
γύρεις, ὡς διακονησάσης εἰς τὸ Μυστήριον τῆς ἐνσάρκου
οἰκονομίας. Ἰδοὺ κατὰ σειρὰν ἢ τάξιν, ἡ κατὰ χρονολο-
γίαν, αὐτῶν. Α. Τὸ Γενέσιον τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου. Β.
Τὰ Εἰσόδια αὐτῆς εἰς τὸν ναόν, ἵνα ἀφιερωθῇ τῷ Θεῷ.
Γ. Ὁ Εὐαγγελισμὸς, τοῦτ' ἔστιν, ἡ Ἀγγελικὴ πρὸς τὴν
Ὑπεραγίαν Παρθένον ἀγγελία περὶ τῆς ἐξ αὐτῆς σαρ-
κώσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Δ. Ἡ ἡμέρα τῆς γεννήσεως
τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ε. ἡ Βάπτισις τοῦ Κυρίου,
καὶ συνάμα, τὰ Θεοφάνεια τῆς Ὑπεραγίας Τριάδος. Ζ.
Ἡ Ὑπαπαντὴ τοῦ Κυρίου ἐν τῷ Ναῷ ὑπὸ Συμεῶνος.
Ζ. Ἡ Μεταμόρφωσις τοῦ Κυρίου. Η. Ἡ ἡμέρα τῆς εἰσό-
δου τοῦ Κυρίου εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Θ. Τὸ ἅγιον Πάσχα,
ἥτοι ἐορτὴ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ἐορτῶν ἐορτὴ,
προοίμια τῆς αἰωνίου πανηγύρεως τῆς ἀτελευτήτου μακα-
ρίότητος. Ι. Ἡ ἡμέρα τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου εἰς τὸν

οὐρανόν. ΙΑ. Ἡ Πεντηκοστή, εἰς ἀνάμνησιν τῆς καταβάσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ ἐνταυτῷ εἰς δόξαν τῆς Ὑπεραγίας Τριάδος. ΙΒ. Ἡ Ὑψωσις τοῦ τιμίου Σταυροῦ, τοῦ εὐρεθέντος ὑπὸ τῆς Βασιλίσσης Ἑλένης. ΙΓ. Ἡ κοίμησις τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Ἐ. Τίς ἡ ἐπισημοτέρα νηστεία;

Ἀ. Ἡ ἁγία καὶ μεγάλη τεσσαρακονθήμερος.

Ἐ. Τίνος χάριν καλεῖται τεσσαρακονθήμερος;

Ἀ. Διότι διαρκεῖ ἡμέρας τεσσαράκοντα, ἐκτὸς τῆς ἑβδομάδος τῶν παθῶν τοῦ Χριστοῦ.

Ἐ. Καὶ διὰ τί ἐτέθη διορία τεσσαράκοντα ἡμερῶν εἰς ταύτην τὴν νηστείαν;

Ἀ. Κατὰ τὸ παράδειγμα αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅστις ἐνήστευσεν ἡμέρας τεσσαράκοντα. Ὁρα Ματθ. Κεφ. Δ. Σ. 2.

Ἐ. Διὰ τί ἐθεσπίσθη τὸ νηστεύειν Τετράδα καὶ Παρασκευὴν;

Ἀ. Τὴν μὲν Τετράδα εἰς ἀνάμνησιν τῆς παραδόσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὸ παθεῖν, τὴν δὲ Παρασκευὴν εἰς μνήμην τοῦ πάθους καὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ.

Ἐ. Πρὸς τί ἐθεσπίσθησαν αἱ νηστεῖαι τῶν Χριστιγέννων, τῆς Κοιμήσεως, καὶ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων;

Ἀ. Αἱ δύο πρῶται, ἵνα διὰ τοῦ προηγυμένου τῆς ἐγκρατείας ἀγῶνος τιμήσωμεν τὰς ἐπακολουθούσας ἑορτὰς τῆς Χριστοῦ γεννήσεως καὶ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου· ἡ δὲ τελευταία πρὸς τῷδε τῷ λόγῳ, καὶ χάριν μιμήσεως τῶν Ἀποστόλων, οἵτινες ἐνήστευον, παρασκευαζόμενοι εἰς τὸ ἔργον τοῦ Εὐαγγελικοῦ κηρύγματος. Πράξ. Κεφ. ΙΓ. Σ. 3.

Ἐ. Πῶς ὀφείλομεν διάγειν τὰς ἑορτασίμους ἡμέρας κατὰ τὴν ἐντολήν;

Ἀ. Α. Οὐ δεῖ ἐργάζεσθαι ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις, οὐδὲ μετέρχεσθαι ἔργα κοσμικὰ καὶ βιωτικά. Β. Δεῖ φυλάττειν αὐτὰς ἱερῶς, τοῦτ' ἔστι, δαπανᾶν εἰς ἔργα ἱερὰ καὶ πνευματικά εἰς δόξαν Θεοῦ.

Ε. Ἰνα τί ἀπηγόρευται τὸ ἐργάζεσθαι ἐν ταῖς ἑορταῖς;

Ἀ. Ἰνα μᾶλλον ἀκωλύτως ἀφιερῶμεν αὐτὰς εἰς ἅγια καὶ θεάρεστα ἔργα.

Ε. Ἐξακριβῶσον τὸ, τί δεῖ ἐργάζεσθαι κατὰ τὰς ἑορτάς;

Ἀ. Α. Συναθροίζεσθαι εἰς τὰς Ἐκκλησίας πρὸς δημόσιον λατρείαν καὶ μελέτην τοῦ Θεοῦ λόγου. Β. Παρομοίως καὶ κατ' οἶκον σχολάζειν τῇ προσευχῇ καὶ τῇ ἀναγνώσει, ἢ ταῖς ψυχασωτηρίοις συνδιαλέξεσι. Γ. Προφέρειν τῷ Θεῷ μέρος τῶν ὑπαρχόντων ἡμῶν, δαπανῶντας αὐτὰ εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν διακονούντων αὐτῇ, καὶ εἰς ἀγαθοεργίας πρὸς τοὺς ἐνδεεῖς, καὶ ἐπισκέπτεσθαι τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τοὺς ἐν φυλακῇ, ποιούντας καὶ ἄλλα παραπλήσια ἔργα τῆς Χριστιανικῆς ἀγάπης.

Ε. Καὶ μήπως οὐκ ὀφείλομεν τὰ αὐτὰ ποιεῖν καθ' ἑκάστην;

Ἀ. Εὖγε τοῖς δυναμένοις τοῦτο ποιεῖν! ἀλλ' ὁ ἀπασχολούμενος τοῖς ἔργοις ὀφείλει καὶ τὰς ἑορτάς ἀγιάζειν δι' ὧν ἀνωτέρω εἵπομεν προσεύχεσθαι ἀφεύκτως ὀφείλομεν καθ' ἑκάστην πρωΐ καὶ ἑσπέρας, πρὸ τοῦ γεύματος καὶ τοῦ δείπνου, καὶ μετὰ ταῦτα, καὶ ὅσον τὸ δυνατόν, κατὰ τὴν ἐναρξιν καὶ τὴν συμπλήρωσιν παντὸς ἔργου.

Ε. Τί δεῖ φρονεῖν περὶ ἐκείνων, ὅσοι τὰς ἑορτάς ἐπιτρέπουσιν ἑαυτοῖς ἄσεμνα παίγνια καὶ θεάτρα, ἄσματα χυδαῖκά καὶ κατάχρησιν τῆς βρώσεως καὶ πόσεως;

Ἄ. Οἱ τοιοῦτοι λίαν προσκροίσιν εἰς τὴν ἀγιότητα τῶν ἑορτῶν. Ἐπειδὴ γὰρ καὶ ἀθῶαι εἰς τὴν πρόσκαιρον ζωὴν συντελοῦσαι ἐργασίαι κατὰ τὰς ἀγίας ἡμέρας οὐ συγχωροῦνται, πολλῶ δὴ μᾶλλον ἀπαράδεκτά εἰσι τὰ σαρκικά καὶ ἄχρηστα καὶ ἐπίμεμπτα ἔργα.

Ἐ. Κελεύουσα ἡ Δ. ἐντολὴ τὴν ἐξαήμερον ἐργασίαν, καταδικάζει ἄρα ἐκείνους, ὅσοι οὐδὲν ἐργάζονται;

Ἄ. Ἀναμφιβόλως καταδικάζει ἐκείνους, ὅσοι τὰς καθημερινὰς οὐκ ἐγκύπτουσιν εἰς ἔργα ἀρμόζοντα τῇ ἐκάστου κλήσει, ἀλλὰ δαπανῶσι τὸν καιρὸν ἐν ἀργίᾳ καὶ διαχύσει.

Περὶ τῆς Ε' Ἐντολῆς.

Ἐ. Ποῖα κυρίως χρεὴ θεσπίζει ἡ πέμπτη ἐντολὴ ὡς πρὸς τοὺς γονεῖς ὑπὸ τὴν γενικὴν διάταξιν τῆς πρὸς αὐτοὺς τιμῆς;

Ἄ. Α. Τὸ ὑποκλινῶς φέρεσθαι πρὸς αὐτοὺς, Β. Τὸ ὑποτάσσεσθαι αὐτοῖς, Γ. Τὸ τρέφειν καὶ ἀναπαύειν αὐτοὺς ἐν καιρῷ ἀσθενείας καὶ γήρατος, Δ. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτῶν, καθὼς καὶ ζώντων αὐτῶν, τὸ προσεύχεσθαι ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν αὐτῶν, καὶ πιστῶς ἐκπληροῦν τὰς αὐτῶν διαθήκας, ὅσαι δηλονότι οὐκ ἀντιβαίνουν τῷ Θεῷ καὶ πολιτικῷ νόμῳ. Ὅρα Μακαβαίων Βιβλ. Β. Κεφ. ΙΒ. Σ. 43, 44. Ἰερεμίου. Κεφ. ΛΕ. Σ. 18, 19. Ἰωάν. Δαμασκ. λόγος περὶ τῶν κεκοιμημένων.

Ἐ. Πῶς δεῖ κρίνειν περὶ τοῦ βάρους τῆς πρὸς γονεῖς ἀμαρτίας;

Ἄ. Ὅσον ῥάδιον καὶ φυσικὸν ὑπάρχει τὸ φιλεῖν καὶ τιμᾶν τοὺς γονεῖς, οἷς τὸ ζῆν ἐφείλομεν τοσοῦτον κατ'

ἀντίθεσιν βαρεῖά ἐστιν ἡ ἀμαρτία τοῦ εἰς αὐτοὺς προσ-
κρούοντος· διὸ καὶ ἐν τῷ Μωσαϊκῷ νόμῳ ὁ κακολογῶν πα-
τέρα ἢ μητέρα εἰς θάνατον κατεδικάζετο. Ὅρα Ἐξέδ.
ΚεΦ. ΚΑ. Σ. 16.

Ἐ. Διὰ τί εἰς τὴν ἐντολὴν τὴν περὶ γονέων κατ'
ἐξοχὴν ἐπισυνάπτεται ἡ περὶ εὐημερίας καὶ μακροβιό-
τητος ἐπαγγελία;

Ἀ. Ἵνα διὰ τῆς ὀφθαλμοφανοῦς ἀνταποδόσεως ἐν-
τονώτερον παρακινήθωσιν οἱ ἄνθρωποι πρὸς Φύλαξιν μιᾶς
ἐντολῆς, ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίζεται πρῶτον ἡ κατ' οἶκους
εὐταξία, εἴτα ὁ κοινωνικὸς βίος.

Ἐ. Τίνι τρόπῳ ἐκπληροῦται αὕτη ἡ ὑπόσχεσις;

Ἀ. Τὰ παραδείγματα τῶν ἀρχαίων Πατριαρχῶν,
ἄλλως, Προπατόρων, δεικνύουσιν, ὅτι ὁ Θεὸς ἐπιχορηγεῖ
ἐξαίρετον δύναμιν εἰς τὰς τῶν γονέων εὐλογίας. Ὅρα Γενέσ.
ΚεΦ. ΚΖ. „Εὐλογία πατρὸς στηρίζει οἶκους τέκνων“ Σοφ.
Σειράχ. ΚεΦ. Γ. Σ. 9. Ὁ Θεὸς πανσόφως καὶ δικαίως
προνοῶν φυλάττει τὴν ζωὴν, καὶ οἰκονομεῖ τὴν εὐτυχίαν
τῶν ὅσοι τιμῶσι τοὺς ἑαυτῶν γονεῖς ἐπὶ τῆς γῆς· πλήν
ἀλλὰ βραβεύει ἐντελῶς τῆς ἀρετῆς τὴν ἐντέλειαν, δωρού-
μενος ζωὴν ἀθάνατον καὶ μακαρίαν τοῖς τοιούτοις ἐν τῇ
ἐπουρανίῳ πατρίδι.

Ἐ. Τίνος ἕνεκεν αἱ ἐντολαὶ αἱ παρεγγυῶσαι τὴν
ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον πρώτους ἀναφέρουσι τοὺς
γονεῖς;

Ἀ. Διότι οἱ γονεῖς κατὰ φυσικὸν λόγον πάντων εἰσὶ
πλησιέστεροι εἰς ἡμᾶς.

Ἐ. Μήπως διὰ τῆς πέμπτης ἐντολῆς ὑπ' ὄνομα γο-
νέων ἐννοοῦνται καὶ ἄλλοι τινές;

Ἀ. Δεῖ νοεῖν πάντας, ὅσοι διαφοροτρόπως ἐπέχουσιν
ὡς πρὸς ἡμᾶς τόπον γονέων.

Ἐ. Καὶ τίνες ἐπέχουσι τοῦτον τὸν τόπον;

Ἀ. Α. Ὁ Βασιλεὺς καὶ ἡ πατρίς· καθότι τὸ Βα-

σίλειον μεγάλη οἰκογένειά ἐστιν, ἥς ὁ Βασιλεὺς πατήρ, οἱ δὲ ὑπῆκοοι τέκνα τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς πατρίδος. Β. Οἱ ποιμένες καὶ πνευματικοὶ διδάσκαλοι καθότι αὐτοὶ διὰ τῆς διδασκείας καὶ τῶν μυστηρίων γεννῶσιν ἡμᾶς εἰς βίαν πνευματικὴν, καὶ ἐν τῷδε τῷ βίῳ ἡμᾶς ἀνατρέφουσι. Γ. Οἱ κατὰ τὴν ἡλικίαν πρεσβύτεροι. Δ. Οἱ εὐεργεταί. Ε. Οἱ κατὰ διαφοροὺς σχέσεις ἄρχοντες.

Ἔ. Πῶς ἐκφράζεται ἡ Ἱερὰ Γραφή περὶ τῆς τῷ βασιλεῖ ὀφειλομένης τιμῆς;

Α. „Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτάσσεται· οὐ γάρ ἐστιν ἐξουσία, εἰμὴ ἀπὸ Θεοῦ· αἱ δὲ οὐσαι ἐξουσίαι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τεταγμέναι εἰσὶν· ὥστε ὁ ἀντιτασσόμενος τῇ ἐξουσίᾳ, τῇ τοῦ Θεοῦ διαταγῇ ἀνθέστηκε.“ Πρὸς Ῥωμ. κεφ. ΙΓ. Σ. 1, 2. „Διὸ ἀνάγκη ὑποτάσσασθαι οὐ μόνον διὰ τὴν ὀργὴν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συνείδησιν.“ αὐτόθι Σ. 5. „Φοβοῦ τὸν Θεόν, Ὑιὲ, καὶ τὸν βασιλέα, καὶ μηδενὶ αὐτῶν ἀντιτάσσου.“ Παροιμιῶν κεφ. ΚΔ. Σ. 21. „Ἀπόδοτε οὖν τὰ τοῦ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ.“ Ματθ. κεφ. ΚΒ. Σ. 21. „Τὸν Θεὸν φοβεῖσθε, τὸν βασιλέα τιμᾶτε.“ Πέτρου Α. κεφ. Β. Σ. 17.

Ε. Μέχρι τίνος δεῖ ἐκτείνειν τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τὴν πατρίδα;

Α. Μέχρι τοῦ θέσθαι ὑπὲρ αὐτῶν καὶ τὴν ζωὴν. Ὅρα Ἰωάν. κεφ. ΙΕ. Σ. 13.

Ἔ. Πῶς ἐκφράζεται ἡ Ἱερὰ Γραφή περὶ τιμῆς τῆς ὀφειλομένης πρὸς τοὺς πνευματικούς ποιμένας καὶ διδασκάλους;

Α. „Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ἡμῶν καὶ ὑπέκτετε· αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ὥς λόγον ἀποδώσοντες, ἵνα μετὰ χαρᾶς τοῦτο ποιῶσι, καὶ μὴ στενάζοντες· ἀλυσιτελὲς γὰρ ὑμῖν τοῦτο.“ Πρὸς Ἑβρ. κεφ. ΙΓ. Σ. 17.

Ε. Εὐρίσκεται ἄραγε ἐν τῇ Ἱερᾷ Γραφῇ ἴδιον παράγγελμα εἰς τὸ τιμᾶν τοὺς πρεσβυτέρους, καθάπερ καὶ τὰς γονεῖς;

Α. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει πρὸς Τιμόθεον „Πρεσβυτέρῳ μὴ ἐπιπλήξῃς, ἀλλὰ παρακάλει ὡς πατέρα, νεωτέρους ὡς ἀδελφούς· πρεσβυτέρας, ὡς μητέρας.“ Α. Κεφ. Ε. Σ. 1, 2. „Ἀπὸ προσώπου πολιου ἐξαναστήσει, καὶ τιμήσεις πρόσωπον πρεσβυτέρου, καὶ φοβηθήσῃ τὸν Θεόν σου.“ Λευϊτικοῦ Κεφ. Ιθ. Σ. 32.

Ε. Πῶς πιστοποιούμεθα, ὅτι τοὺς εὐεργέτας δεῖ τιμᾶν τοῖς γονεῦσι παραπλησίως;

Α. Διὰ τοῦ παραδείγματος αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅστις ἦν ὑποτασσόμενος τῷ Ἰωσήφ, καίπερ μὴ ὄντος αὐτοῦ γονέως, ἀλλὰ μόνον τροφῶ. Ὁρα Λουκᾶ Κεφ. Β. Σ. 51.

Ε. Τίνες εἰσὶν οἱ ἄρχοντες οἱ μετὰ τοὺς γονεῖς τιμητέοι καθ' ὁμοίωσιν αὐτῶν;

Α. Ὅσοι ἀντὶ τῶν γονέων φροντίζουσι περὶ τῆς ἡμετέρας ἀνατροφῆς, τοῦτ' ἐστίν, οἱ σχολαρχοῦντες καὶ διδάσκοντες· ὅσοι διαφυλάττουσιν ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἀκαταστασιῶν καὶ συγχύσεων ἐν τῇ κοινότητι, τοῦτ' ἐστίν, οἱ πολιτικοὶ ἄρχοντες· ὅσοι ὑπερασπίζονται ἡμᾶς δυνάμει τῶν νόμων, τοῦτ' ἐστίν, οἱ κριταί· ὅσοι παρὰ τοῦ βασιλέως ἐπιστεύθησαν τὴν ὑπερμαχίαν τῆς κοινῆς ἀσφαλείας ἀπὸ τῶν ἐξωθεν ἐχθρῶν, τοῦτ' ἐστίν, οἱ στρατηγοί, τέλος, οἱ οἰκοδεσπόται σχετικῶς ὡς πρὸς τοὺς ὑπηρετοῦντας καὶ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν τελοῦντας.

Ε. Τί παραγγέλλει ἡ Ἱερὰ Γραφή περὶ τῶν πρὸς τοὺς ἄρχοντας καθηκόντων ἐν γένει;

Α. „Ἀπόδοτε οὖν πᾶσι τὰς ὀφειλάς· τῷ τὸν φόρον, τὸν φόρον· τῷ τὸ τέλος, τὸ τέλος· τῷ τὸν φόβον, τὸν φόβον. τῷ τὴν τιμὴν, τὴν τιμὴν.“ Πρὸς Ῥωμ. Κεφ. ΙΓ. Σ. 7.

Ἐ. Πῶς ἐκφράζεται ἡ Ἀγία Γραφή περὶ τῆς ὑπαλληλίας τῶν ὑπηρετῶν καὶ δούλων πρὸς τοὺς κυρίους αὐτῶν;

Α. „Οἱ δούλοι ὑπακούετε τοῖς κυρίοις κατὰ σάρκα μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἐν ἀπλότῃ τῆς καρδίας ἡμῶν, ὡς τῷ Χριστῷ μὴ κατ' ὀφθαλμοδουλείαν, ὡς ἀνθρωπάρεσκοι, ἀλλ' ὡς δούλοι τοῦ Χριστοῦ, ποιῶντες τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἐκ ψυχῆς.“ Πρὸς Ἐφεσ. Κεφ. 5. Σ. 5, 6. „Οἱ οἰκέται ὑποτασσόμενοι ἐν παντὶ φόβῳ τοῖς δεσπόταις, οὐ μόνον τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ἐπιεικέσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς σκολιοῖς.“ Πέτρου Ἐπιστ. Α. Κεφ. Β. Σ. 18.

Ἐ. Ἐπειδὴ ἡ Ἱερὰ Γραφή διατάσσει τὰ πρὸς τοὺς γονεῖς καθήκοντα, ἄρα διορίζει καὶ τὰ πρὸς τὰ τέκνα χρέη;

Α. Διορίζει καὶ τὰ τοῖς τέκνοις καθήκοντα ἀναλόγως τῇ καταστάσει τῶν γονέων. „Οἱ πατέρες μὴ παροργίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἀλλ' ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου.“ Πρὸς Ἐφεσ. Κεφ. 5. Σ. 4.

Ἐ. Πῶς ἐκφράζεται ἡ Ἱερὰ Γραφή περὶ τοῦ χρέους τῶν ποιμένων πρὸς τὴν πνευματικὴν ποίμνην;

Α. „Ποιμάνετε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ Θεοῦ, ἐπισκοποῦντες μὴ ἀναγκαστῶς, ἀλλ' ἐκουσίως· μηδὲ αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ προθύμως· μηδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν κληρῶν, ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου.“ Πέτρου Α. Κεφ. Ε. Σ. 2, 3.

Ἐ. Πῶς ἐκφράζεται ἡ Ἱερὰ Γραφή περὶ τοῦ χρέους τῶν ἀρχόντων καὶ κρατούντων;

Α. „Οἱ κύριοι τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἰσότητα τοῖς δούλοις παρέχεσθε, εἰδότες, ὅτι καὶ ὑμεῖς ἔχετε κύριον ἐν οὐρανοῖς.“ Πρὸς Κολοσσαεῖς Κεφ. Δ. Σ. 1.

Ἐ. Τί ποιητέον, εἰς τυχὸν οἱ γονεῖς, ἢ καὶ οἱ ἀρχοντες ἀπήτουν τι παρ' ἡμῶν, ἀντιβαῖνον τῇ πίστει καὶ τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ;

Ἄ. Τούτου δοθέντος, ὀφείλομεν εἰπεῖν αὐτοῖς, ἃ καὶ οἱ Ἀπόστολοι εἶπον τοῖς ἄρχουσι τῶν Ἰουδαίων. „Εἰ δίκαι-
 ὁν ἔστιν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὑμῶν ἀκούειν μᾶλλον ἢ τοῦ
 Θεοῦ, κρῖναι.“ Πράξ. Κεφ. Δ. Σ. 19. Καὶ τότε δεῖ
 ὑπομεῖναι ὑπὲρ τῆς πίστεως καὶ τοῦ Θεοῦ νόμου πᾶν ὃ
 τι συμβῇ ἡμῖν.

Ἐ. Πῶς ἐν γένει ὀνομάζεται τὸ πλεονέκτημα, ἢ ἡ
 ἀρετὴ, τὴν ὁποίαν παρ' ἡμῶν ἀπαιτεῖ ἡ Ε. ἐντολή;

Ἄ. Ὑπακοὴ ὀνομάζεται.

Περὶ τῆς 5 Ἐντολῆς.

Ἐ. Τί ἀπαγορεύει ἡ 5. ἐντολή;

Ἄ. Τὸν φόνον, ἄλλως, τὴν ἀφαίρεσιν τῆς ζωῆς τοῦ
 πλησίον ὁποιοδήποτε τρόπῳ.

Ἐ. Μήπως πᾶσα ἀφαίρεσις ζωῆς παράνομός ἐστι
 φόνος;

Ἄ. Οὐκ ἔστι φόνος παράνομος, ὅτε ἡ ζωὴ τινὸς ἀ-
 φαιρεῖται κατὰ χρέος, οἷον, α) ὅποτε ὁ παραβάτης τι-
 μωρεῖται θανάτῳ, κατὰ δικαίαν κρίσιν, β) ὅποτε
 ἐχθρὸς φονεύεται ἐν πολέμῳ ὑπὲρ βασιλείας καὶ πα-
 τρίδος.

Ἐ. Τί δεῖ φρονεῖν περὶ τοῦ ἀκουσίου φόνου, ὅποτε
 φονεύει τις ἐξ ἀπροόπτου καὶ ἀπροστοχαστῶς;

Ἄ. Ὁ ἀκούσιος φονεὺς οὐ λογίζεται ἀθῶος, ἀμε-
 λήσας τῶν ἀναγκαιῶν προφυλακτικῶν μέσων πρὸς ἀπο-
 φυγὴν τοῦ ἀπροσδοκῆτου συμβάντος, καὶ ἔπως ποτ' ἂν ᾗ,
 ὁ τοιοῦτος χρεῖζει καθαρισμοῦ τῆς συνειδήτεως κατὰ τὴν
 διαταγὴν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐ. Ποῖα τὰ ὑπαγόμενα εἰς τὴν κατηγορίαν τοῦ παρ'ανόμου Φόνου;

Ἀ. Ἐκτὸς τοῦ ἀμέσου Φόνου δι' ὅποιουδήποτε ἔπλου, εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν ὑπάγονται τὰ ἐφεξῆς συμβάντα, καὶ τὰ τούτοις ὅμοια, α) ὅτε ὁ κριτὴς καταδικάζει τὸν ὑπόδικον, τοῦ ὁποίου ἡ ἀθωότης γνωστὴ αὐτῷ ἐστίν· β) ὅτε τις κρύπτει, ἢ ἀπαλλάττει τὸν φονέα, καὶ οὕτω ποιῶν, δίδωσιν ἀφορμὴν νέων φόνων, γ) ὅτε τις δυνάμενος, ῥύσασθαι τὸν πλησίον αὐτοῦ ἐκ θανάτου, οὐ ῥύεται αὐτόν· καθὼς, λόγῳ χάριν, ὅτε ὁ πλούσιος ἀποβάλλει τὸν πτωχὸν λιμοκτονοῦντα, δ) ὅτε τις καταπιέζει τοὺς ἑαυτοῦ ὑπαλλήλους, βάρεν ἐπιτιθέμενος αὐτοῖς ὑπὲρ δύναμιν, καὶ σκληρῶς αἰκίζων, ὥστε τοῦτο ποιῶν, τὸν θάνατον αὐτῶν ἐπιταχύνει, ε) ὅτε τις διὰ τῆς ἀκρασίας, ἢ ἄλλων μοχθηριῶν συντέμνει τὴν ἑαυτοῦ ζωὴν.

Ἐ. Τί δεῖ φρονεῖν περὶ τῆς αὐτοχειρίας;

Ἀ. Παρανοματᾶται ἐπὶ τῶν φονικῶν πράξεων· εἰ γὰρ ἀντίκειται τῇ φύσει τὸ φονεύειν ἕτερον ὅμοιον ἡμῖν ἄνθρωπον, ἔτι μᾶλλον παρὰ φύσιν ἐστὶ τὸ φονεῦσαι ἑαυτόν· καὶ γὰρ ἡ ζωὴ ἡμῶν οὐκ ἐστὶν ἡμέτερον κτῆμα, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ χορηγήσαντος αὐτήν.

Ἐ. Τί δεῖ φρονεῖν περὶ τῶν μονομαχιῶν, ὅσαι γίνονται πρὸς διάλυσιν τῶν ἀτομικῶν διενέξεων;

Ἀ. Ἐπειδὴ τῆς ἐξουσίας ἔργον ἐστὶ τὸ διαλύειν τὰς ἀτομικὰς διενέξεις, ὁ δὲ μονομαχῶν αὐθαιρέτως τολμᾷ πράξιν πρόδηλον θάνατον ἐπαπειλοῦσαν ἑαυτῷ τε καὶ τῷ ἀντιπάλῳ, προφανῶς ἐκ τούτων ἔπεται, ὅτι ἡ μονομαχία συμπεριλαμβάνει τρία φρικτὰ ἀμαρτήματα, ἀνταρσίαν κατὰ τῆς ἐξουσίας, φόνον, καὶ αὐτοχειρίαν.

Ἐ. Ἐκτὸς τοῦ σωματικοῦ Φόνου, μήπως ὑπάρχει καὶ Φόνος πνευματικός;

Ἄ. Τὸ εἶδος τοῦ πνευματικοῦ φόνου ἐστὶ τὸ σκανδαλον, ὅποτε τις παρασύρει τὸν πλησίον εἰς ἀπιστίαν, ἢ εἰς παρὰνομίαν, καὶ οὕτω παραδίδωσι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ εἰς πνευματικὸν θάνατον. Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν λέγει „Ὅς δ' ἂν σκανδαλίσῃ ἓνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων εἰς ἐμὲ, συμφέρει αὐτῷ, ἵνα κρεμασθῇ μύλος ἰνικὸς ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης.“ Ματθ. Κεφ. ΙΗ. Σ. 6.

Ἐ. Ἄραγε οὐκ εἰσὶ καὶ ἄλλα λεπτότερα εἶδη φόνου;

Ἄ. Εἰς αὐτὴν τὴν ἁμαρτίαν ὑπάγονται μέχρι τινὸς πάντα τὰ ἔργα καὶ τὰ λόγια, ὅσα ἀντιβαίνουν εἰς τὴν ἀγάπην, καὶ ἀδίκως ταράττουσι τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ πλησίον, καὶ τέλος τὸ ἐνδόμυχον μῖσος κατὰ τινος, ἂν καὶ μείνῃ κεκαλυμμένον „Πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀνθρώποκτόνος ἐστὶ.“ Ἰωάν. Ἐπιστ. Α. Κεφ. Γ. Σ. 15.

Ἐ. Ἐπειδὴ τὸ βλάπτειν τὴν ζωὴν τοῦ πλησίον κεκόλυται, τί τὸ δι' αὐτοῦ τούτου κελεύμενον;

Ἄ. Τὸ φεῖδασθαι, ὅσον τὸ δυνατόν, τῆς ζωῆς καὶ τῆς εὐτυχίας τοῦ πλησίον.

Ἐ. Ποῖα ἐκ τούτου πηγάζουσι καθήκοντα;

Ἄ. α) Τὸ βοηθεῖν τοῖς πτωχοῖς· β) τὸ διακονεῖν τοῖς νοσέσιν· γ) τὸ παρηγορεῖν τοὺς θλιβομένους· δ) τὸ ἀνακουφίζειν τοὺς δυστυχεῖς· ε) τὸ ἀναστρέφεσθαι πρὸς πάντας μετὰ πραότητος καὶ ἀγάπης καὶ πρὸς οἰκοδομήν· ς) τὸ εἶναι εὐδιαλλάκτους πρὸς τὰς ὀργιζομένους ἡμῖν· ζ) τὸ συγχωρεῖν τὰς ἀδικίας, καὶ τοὺς ἔχθρους εὐεργετεῖν.

Περὶ τῆς Ζ Ἐντολῆς.

Ἐ. Τί ἀπαγορεύει ἡ Ζ. ἐντολή;

Ἀ. Τὴν πορνείαν.

Ἐ. Ποῖα εἶδη ἀμαρτιῶν ἀπαγορεύονται ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς πορνείας;

Ἀ. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος συμβουλεύει τοῖς Χριστιανοῖς τὸ μὴδὲ λέγειν περὶ τῶν τοιούτων βδελυγμάτων. Ὁρα πρὸς Ἐφεσ. κεφ. Ε. Σ. 3. Ἀλλ' ὅμως ἐξ ἀνάγκης καὶ εἰς προφύλαξιν ἀπὸ τῶν τοιούτων ἀμαρτημάτων δεῖ τινα ἐξ αὐτῶν ἐνομάσαι. Εἰσὶ δὲ, α) ἡ πορνεία, ἄλλως, ὁ ἀτακτος σαρκικός ἔρως μεταξὺ τῶν μὴ συνεζευγμένων γάμων β) ἡ μοιχεία, ὁπότε οἱ ἐν γάμῳ διατελοῦντες παρὰ νόμῳ διαστρέφουσι τὸν γαμικὸν ἔρωτα πρὸς ἕτερα ὑποκείμενα. γ) ἡ αἰμομιξία, ὁπότε δεσμὸν ὅμοιον τῷ τοῦ γάμου συνάπτουσι πρὸς ἀλλήλους οἱ πλησίον συγγενεῖς.

Ἐ. Τί διδάσκει ὁ Σωτὴρ ἡμῶν περὶ τῆς πορνείας;

Ἀ. Αὐτὸς εἶπε „Πᾶς ὁ ἐμβλέπων γυναικί πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἥδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.“ Ματθ. κεφ. Ε. Σ. 28.

Ἐ. Τί παρατηρητέον πρὸς τὸ μὴ ἐμπεσεῖν εἰς ταύτην τὴν λεπτὴν ἐσωτερικὴν μοιχείαν;

Ἀ. Δεῖ φεύγειν πάντα τὰ δυνάμενα διεγείρει ἐν τῇ καρδίᾳ ὀρέξεις ἀκαθάρτους οἷον, τὰ ἡδονικά ἄσματα, τοὺς χοροὺς, τὰς αἰσχρολογίας, τὰς ἀσέμνους παιδιὰς καὶ τὰ παίγνια καὶ τὰ ἀπρεπῆ θέατρα, καὶ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν βιβλίων, ἐν οἷς περιγράφεται ὁ ἀκάθαρτος ἔρως. Δεῖ κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον ἀγωνίζεσθαι, ὥστε μὴδὲ βλέπειν τὰ σκανδαλίζοντα. „Εἰδὲ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτόν, καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ. συμφέρει γάρ σοι, ἵνα ἀπόληται ἐν τῶν μελῶν σου, καὶ μὴ

ἔλον τὸ σῶμά σου βληθῇ εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός.“ Ματθ. Κεφ. Ε. Σ. 29.

Ε. Μήπως τῷ ὄντι ὀφείλομεν ἐκσπάσαι τὸν σκανδαλίζοντα ὀφθαλμόν;

Α. Δεῖ αὐτὸν ἐκσπάσαι, ἀλλ' οὐ τῇ χειρὶ, ἀλλὰ τῇ προαιρέσει· ὁ γὰρ ἔχων στερεὰν ἀπόφασιν τοῦ μὴ ἐμβλέπειν εἰς τὰ σκανδαλίζοντα, ἐκεῖνος ἤδη ἀπέβαλε τὸν σκανδαλίζοντα ὀφθαλμόν.

Ε. Ἐπειδὴ ἀπαγορεύεται ἡ ἁμαρτία τῆς πορνείας, ποῖαι εἰσιν αἱ ἀρεταὶ αἱ ἀντ' αὐτῆς ὀριζόμεναι;

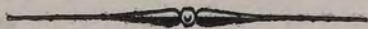
Α. Ὀρίζεται ἡ τῶν συζύγων ἀγάπη καὶ πίστις· διὰ δὲ τοὺς δυναμένους χωρῆσαι ἡ ἐντελής ἀγνεία καὶ σωφροσύνη.

Ε. Πῶς ἐκφράζεται ἡ Ἱερὰ Γραφή περὶ τῶν τοῦ ἀνδρός καὶ τῆς γυναίκος καθηκόντων;

Α. „Οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας ἑαυτῶν, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησε τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς.“ Πρὸς Ἐφεσ. Κεφ. Ε. Σ. 25. „Αἱ γυναῖκες τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ὑποτάσσεσθε ὡς τῷ Κυρίῳ, ὅτι ὁ ἀνὴρ κεφαλὴ ἐστὶ τῆς γυναίκος, ὡς καὶ ὁ Χριστὸς κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ αὐτός ἐστι σωτὴρ τοῦ σώματος.“ Αὐτ. Σ. 22, 23.

Ε. Ποῖα τὰ προτρεπτικά, ὡς ἐκ τῆς Ἀγίας Γραφῆς, πρὸς τὸ φεύγειν τὴν πορνείαν καὶ ζῆν σωφρόνως;

Α. Ἡ Ἱερὰ Γραφή παραγγέλλει φυλάττειν τὰ σώματα ἡμῶν ἐν ἀγνείᾳ, ὅτι αὐτὰ εἰσι μέλη τοῦ Χριστοῦ καὶ ναοὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· ὁ δὲ πόρνος ἁμαρτάνει εἰς τὸ ἴδιον σῶμα, τοῦτ' ἐστὶ, φθείρει αὐτὸ καὶ μολύνει πάθεσι ποικίλοις, βλάβπτων ἐνταυτῷ καὶ τὰς ψυχικὰς δυνάμεις, οἶον, τὴν φαντασίαν, καὶ τὸ μνημονικόν. Ὅρα Α. πρὸς Κορινθ. Κεφ. 5. Σ. 15, 18, 19.

Περὶ τῆς Η' Ἐντολῆς.

Ἐ. Τί ἀπαγορεύει ἐν γένει ἡ Η. ἐντολή;

Ἀ. Τὴν κλοπὴν, ἄλλως, τὸν σφετερισμὸν, ὅποιωδήποτε τρόπῳ, τῶν ἀνηκόιων τῷ πλησίον.

Ἐ. Ἰδίως ποῖα ἁμαρτήματα διὰ ταύτης τῆς ἐντολῆς ἀπαγορεύονται;

Ἀ. Τὰ κυριώτερά εἰσιν α) ἡ ληττεία, ἄλλως, ἡ ἀναφρανδὸν καὶ δυναστικῶς γινομένη ἄρπαγὴ ξένου πράγματος· β) ἡ κλοπὴ, ἄλλως, ἡ μετὰ δόλου ἄρπαγὴ ξένου τινὸς πράγματος· γ) ἡ ἀπάτη, τοῦτ' ἔστιν, ὁ σφετερισμὸς τῶν ἀλλοτρίων δι' ἐπιβουλῆς, καθῶς, λόγου χάριν, ἡ μετὰ δόσεις κιβδήλου νομίσματος, ἀντὶ γνησίου, ἡ πράγματος κακῆς ποιότητος, ἀντὶ καλῆς, ἡ ὑφαίρεσις τῆς ποσότητος τῶν πωλουμένων διὰ ψευδοῦς ζυγίου, ἡ μέτρου, ἡ ὅτε τις κρύπτει τὴν ἰδίαν περιουσίαν πρὸς ἀποφυγὴν χρέους, ἡ παραβαίνει συνθήκας καὶ διαθήκας, ἡ, ὅποτε τις κρύπτει τὸν κλέπτην, καὶ οὕτως ἀποστερεῖ τῆς ἱκανοποιήσεως τὸν ἀδικηθέντα· δ) ἡ ἱεροσυλία, ἥτοι, ὁ σφετερισμὸς τῶν ἀφιερωμένων τῷ Θεῷ, ἡ ἀνηκόντων τῇ Ἐκκλησίᾳ. ε) ἡ πνευματικὴ ἱεροσυλία, ὅτε οἱ μὲν χορηγοῦσι, οἱ δὲ ἄρπάζουσι τὰ ἱερὰ ἀξιώματα, οὐχὶ κατ' ἀξίαν ἀλλ' ἰδιοτελῶς. ς) ἡ δωροδοκία, ὅτε τις λαμβάνει δῶρα παρὰ τῶν ὑπαλλήλων, ἡ τῶν ὑποδικῶν, καὶ διὰ κέρδος τοὺς ἀναξίους ἀναβιβάζει, τοὺς ἐνόχους δικαιοῖ καὶ τοὺς ἀθώους καταπιέζει· ζ) ἡ ἀργοτροφία, ὅτε τις λαμβάνει σιτηρέσιον δι' ὑπούργημα, ἡ μισθὸν δι' ἐργόχειρον, ἀλλ' ὅμως, οὔτε τὸ ὑπούργημα, οὔτε τὸ ἔργον ἐκτελεῖ, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον κλέπτει καὶ τὸ σιτηρέσιον καὶ τὸν μισθὸν καὶ τὴν ἐκ τοῦ πόνου ἐδεχομένην ὠφέλειαν ὥς πρὸς τὴν κοινότητα.

τα, ἢ τὸν μισθώσαντα αὐτόν· παρομοίως, ὅτε ὁ δυνάμενος πορίζεσθαι τὰ πρὸς τὸ ζῆν διὰ τῆς ἐργασίας ἐξ ἐλεημοσύνης ζῇ· ἢ) ἡ παράνομος κτήσις, ὅτε τινὲς ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ δικαίου, ἀλλ' ἔντως μετὰ παραβάσεως πάσης δικαιοσύνης καὶ Φιλανθρωπίας οἰκαιοποιοῦνται τὸ ξένον κτῆμα, ἢ τοῦ ἐτέρου τὸν πόνον, ἢ καὶ ὠφελοῦνται ἐκ τῶν συμφορῶν τοῦ πλησίον· Π. χ. ὅποτε οἱ δαιεῖσται ἐπιβαρύνουσι τοὺς χρεωφειλέτας δι' ὑπερόγκων τόκων, καὶ οἱ κτηματοδεσπόται τοὺς ὑφ' ἑαυτοὺς διὰ τῶν φόρων καὶ ἀγγαρειῶν, τέλος, ὅτε, ἐν καιρῷ λιμοῦ, τὸν σῖτον πωλοῦσι δι' ὑπερόγκου τιμῆς.

Ε. Ἐπειδὴ ἀπηγερευμένα εἰσὶ ταῦτα τὰ ἀμαρτήματα, ποῖαι ἀρεταὶ κατ' ἀντίθετον λόγον διορίζονται;

Α. α) ἡ ἀφιλοκέρδεια· β) ἡ τῶν ὑποσχέσεων πίστις· γ) ἡ δικαιοκρισία· δ) ἡ πρὸς τοὺς πτωχοὺς εὐσπλαγχνία.

Ε. Μήπως ὁ ἀσπλαγχνος πρὸς πτωχὸς ἀμαρτάνει κατὰ τῆς Η. ἐντολῆς;

Α. Ἀναμφιβέλως, ἂν ἔχη τρόπον τοῦ βοηθῆσαι αὐτοῖς· πάντα γὰρ τὰ ἐνόντα ἡμῖν κυρίως ἀνήκουσι τῷ Θεῷ, καὶ τὸ περισσεύμα χορηγεῖται ἡμῖν παρὰ τῆς Θείας Προνοίας πρὸς ἀντίληψιν τῶν ἐνδεῶν. Ὅθεν μὴ μεταδιδόντες ἐκ τοῦ ἡμετέρου περισσεύματος, δι' αὐτοῦ τούτου ἀρπάζομεν, ἢ κρύπτομεν τὸ τῶν ἐνδεῶν κτῆμα καὶ τὸ δῶρον τοῦ Θεοῦ.

Ε. Ἀράγε οὐχ ὑπάρχει καὶ ἀνωτέρα τις ἀρετὴ ὅλως ἀντικειμένη τοῖς κατὰ τῆς Η. ἐντολῆς ἀμαρτήμασιν;

Α. Ἡ τοιαύτη ἀρετὴ παριστανομένη ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ οὐχὶ ὡς κοινὸν χρέος, ἀλλ' ἐν εἴδει συμβουλῆς πρὸς τοὺς ζηλοῦντας τὴν εὐσέβειαν, ἔστιν ἡ τελεία ἀκτημο-

σύνῃ, ἄλλως, ἡ παραίτησις πάσης ιδιοκτητίας. „Εἰ θέ-
λεις τέλειος γενέσθαι, ὑπάγε, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχον-
τα, καὶ διάδος πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ.“
Ματθ. Κεφ. Ιθ. Σ. 21.

Περὶ τῆς Θ' Ἐντολῆς.

Ἐ. Τί ἀπαγορεύει ἡ Θ. ἐντολή;

Ἀ. Τὴν ψευδῇ μαρτυρίαν κατὰ τοῦ πλησίον καὶ
πᾶν ψεῦδος.

Ἐ. Τί ἀπαγορεύεται ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν τῆς ψευ-
δοῦς μαρτυρίας;

Ἀ. α) Ἡ ἐπὶ κριτηρίου ψευδομαρτυρία, ὅποτε ἐπὶ
δικαστῶν μαρτυροῦσι, συκοφαντοῦσιν, ἢ προσκλαίονται ψευ-
δῶς· β) ἡ ψευδομαρτυρία ἐκτὸς κρίσεως, ὅποτε τις τὸν
πλησίον ἀπόντα διαβάλλει, ἢ κατὰ πρόσωπον ἀδίκως κα-
τηγορεῖ.

Ἐ. Ἀράγε ἐπιτέτραπται τὸ ἐλέγχειν ἕτερον ἄξιον
ὄντα κατηγορίας;

Ἀ. Τὸ Εὐαγγέλιον οὐκ ἐπιτρέπει τὸ κρίνειν περὶ
τῶν κακιῶν ἢ ἐλλείψεων τοῦ πλησίον, ὅσάκις τό χρέος
οὐ κατεπείγει, οὐδὲ δικαιοῦ ἐξελέγχει αὐτούς. „Μὴ κρί-
νετε, ἵνα μὴ κριθῆτε.“ Ματθ. Κεφ. Ζ. Σ. 1.

Ἐ. Μήπως ἀπηγόρευται καὶ κεῖνο τὸ ψεῦδος, δι' οὗ
σκοπὸν οὐκ ἔχομεν βλάψαι τὸν πλησίον;

Ἀ. Ἀπηγόρευται διότι τὸ τοιοῦτον ψεῦδος οὐ συμ-
βιβάζεται μετὰ τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης καὶ τι-
μῆς, καὶ ἀνάξιόν ἐστι τοῦ ἀνθρώπου, πολλῷ δὲ μᾶλλον,
τοῦ χριστιανῶ, ὅστις ἐκτίσθη διὰ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν
ἀγάπην. „Διό, ἀποθέμενοι τὸ ψεῦδος, λαλεῖτε ἀλήθειαν

ἕκαστος μετὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ, ὅτι ἐσμέν ἀλλήλων μέλη.“ Πρὸς Ἐφεσ. Κεφ. Δ. Σ. 25.

Ἐ. Πρὸς εὐχερεστέραν ἀποφυγὴν τῶν τῆς Θ. ἐντολῆς παραβάσεων τί δεῖ φυλάττειν;

Ἀ. Δεῖ χαλινοῦν τὴν γλῶσσαν, „Ὁ γὰρ θέλων ζῶν ἀγαπᾶν, καὶ ἰδεῖν ἡμέρας ἀγαθὰς, παυσάτω τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ ἀπὸ κακοῦ, καὶ χεῖλη αὐτοῦ τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον.“ Πέτρος Ἐπιστ. Α. Κεφ. Γ. Σ. 10. „Εἴ τις δοκεῖ θρῆσκος εἶναι ἐν ὑμῖν, μὴ χαλιναγωγῶν γλῶσσαν αὐτοῦ, ἀλλ' ἀπατῶν καρδίαν αὐτοῦ, τούτου μάταιος ἡ θρῆσκεία.“ Ἰακ. Κεφ. Α. Σ. 26.

Περὶ τῆς I Ἐντολῆς.

Ἐ. Τί ἀπαγορεύει ἡ δεκάτη ἐντολή;

Ἀ. Τὰς ἐπιθυμίας, ὅσαι ἀντίκεινται τῇ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπῃ, καὶ δὴ, καὶ τὸ ἀπὸ τῶν ἐπιθυμιῶν ἀδιάσπαστον, τοὺς λογισμοὺς, ὅσοι ἀντιβαίνουσιν εἰς τὴν ἀγάπην.

Ἐ. Τίνος ἕνεκεν ἀπαγορεύονται οὐχὶ μόνον τὰ πονηρὰ ἔργα, ἀλλὰ καὶ αἱ πονηραὶ ἐπιθυμίαι καὶ λογισμοί;

Ἀ. Πρῶτον μὲν, διότι, τούτων ὄντων ἐν τῇ ψυχῇ, αὐτὴ οὐκέτι καθαρά ἐστίν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἀνάγκη αὐτοῦ ὑπάρχει, ὥς λέγει Σολομών. „Βδέλυγμα κυρίῳ λογισμὸς ἄδικος.“ Παροιμιῶν Κεφ. ΙΕ. Σ. 26. Ὅθεν ἀνάγκη ἀγνίσαι ἑαυτοὺς καὶ ἀπὸ τῶν ἐσωτερικῶν τούτων βδελυγματῶν, ὥς διδάσκει ὁ Ἀπόστολος, λέγων, „Καθαρίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύ-

ματος, ποιοῦντες ἀγιοσύνην ἐν φόβῳ Θεοῦ.“ Β. πρὸς Κορινθίους Κεφ. Ζ. Σ. 1. Δεύτερον δὲ, διότι αἱ ἁμαρτίαι οὐκ ἄλλως προλαμβάνονται, εἰμὴ, συμπνιγομένων τῶν ἀκαθάρτων ἐπιθυμιῶν καὶ λογισμῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ὡς ἐκ σπόρου βλαστάνουσι τὰ πονηρὰ ἔργα, καθὼς εἴρηται „Ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ ποιηροὶ, φόνοι, μοιχεῖαι, πορνεῖαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι.“ Ματθ. Κεφ. ΙΕ. Σ. 19. „Ἐκαστος δὲ πειράζεται ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας, ἐξελκόμενος καὶ δελεαζόμενος· εἴτε ἡ ἐπιθυμία συλλαβοῦσα, τίττει ἁμαρτίαν· ἡ δὲ ἁμαρτία ἀποτελεσθεῖσα, ἀποκύει θάνατον.“ Ἰακ. Κεφ. Α. Σ. 14, 15.

Ἐ. Ἐπειδὴ ἀπαγορεύεται τὸ ἐπιθυμῆσαι τι τῶν ἀνηκόντων τῷ πλησίον, ποῖον ἄραγε τὸ πάθος τὸ δι' αὐτῆς τούτου ἀπαγορευόμενον;

Α. Ὁ φθόνος.

Ἐ. Τί τὸ ἀπαγορευόμενον διὰ τῶν ἐφεξῆς λόγων „Οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου“;

Α. Ἀπαγορεύονται οἱ τῆς ἡδυπαθείας λογισμοὶ καὶ ὀρέξεις, ἄλλως, ἡ ἐσωτερικὴ μοιχεία.

Ἐ. Τί τὸ ἀπαγορευόμενον διὰ τοῦ, „Οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν οἰκίαν τοῦ πλησίον σου, οὐδὲ τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, ἔδὲ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, οὐδὲ τῆς παιδίσκης αὐτοῦ, ἔδὲ τῆς βοῆς αὐτῆς, ἔδὲ τῆς ὄνυς αὐτῆς, ἔτε παντὸς κτήνους αὐτοῦ, οὐδὲ πάντα ὅσα τῷ πλησίον σου ἐστίν“;

Α. Ἀπαγορεύονται οἱ λογισμοὶ καὶ αἱ ὀρέξεις τῆς ἰδιωφελείας καὶ φιλαρχίας.

Ἐ. Ἀναλόγως ταύταις ταῖς ἀπαγορεύσεσιν, ὅποια χρεὴν θεσπίζει ἡ Ι. ἐντολή;

Α. α) Δεῖ φυλάττειν τῆς καρδίας τὴν καθαρότητα· β) ἀρκεῖσθαι ἕκαστον τῷ ἑαυτοῦ κλήρῳ.

Ἐ. Ποῖον τὸ κατ' ἐξοχὴν συντελοῦν εἰς τὸν καθα-
ρισμὸν τῆς καρδίας;

Ἀ. Ἡ πυκνὴ καὶ ἐνθερμος ἐπικλήσις τοῦ ὀνόματος
τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ο Σ.

Χοῆσις τῆς περὶ πίστεως καὶ εὐσεβείας
διδαχῆς.

Ἐ. Πῶς δεῖ ὠφέλειαν καρποῦσθαι ἐκ τῆς διδαχῆς
τῆς περὶ πίστεως καὶ εὐσεβείας;

Ἀ. Ἀνάγκη ἐμπράκτως ποιεῖν τὰ ἐγνωσμένα, φο-
βουμένους βαρεῖαν ἐνοχὴν καὶ κατάκρισιν διὰ τὴν ἡμετέ-
ραν ἀμέλειαν. „Εἰ ταῦτα οἴδατε, μακάριοί ἐσθε, εἰ ποίη-
τε αὐτά.“ Ἰωάν. Κεφ. ΙΓ. Σ. 17. „Εκεῖνος δὲ ὁ δούλος
ὁ γνοὺς τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου ἑαυτοῦ, καὶ μὴ ἐτοιμά-
σας, μηδὲ ποιήσας πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ, δαρήσεται
πολλὰς.“ Λουκᾶ Κεφ. ΙΒ. Σ. 47.

Ἐ. Τί ποιητέον, ὅπως καταναῶμεν ἐν ἑαυτοῖς ἁ-
μαρτίαν;

Ἀ. Οὐχὶ μόνον εὐθέως δεῖ μετάνοιαν προσενεγκεῖν
μετὰ στενερᾶς ἀποφάσεως τοῦ φεύγειν εἰς τὸ ἐξῆς τὴν
ἁμαρτίαν ταύτην, ἀλλ' ἐτι χρὴ, τὸ κατὰ δύναμιν, ἐξα-
λεῖψαι τὸ ἐξ αὐτῆς προκύψαν σκάνδαλον, ἢ τὴν βλάβη-
ν, διὰ τῶν ἀντικειμένων καλῶν ἔργων. Ταῦτο ἐποίησε
Ζακχαῖος ὁ Τελώης, εἰπὼν πρὸς τὸν Κύριον „Ἰδοὺ τὰ

ἡμίση τῶν ὑπαρχόντων μου, Κύριε, δίδωμι τοῖς πτωχοῖς.
καὶ εἴτινός τι ἐσυκοφάντησα, ἀποδίδωμι τετραπλοῦν.“ Λουκᾶ
Κεφ. Ιθ. Σ. 8.

Ἐ. Ὅποια προφύλαξις ἀπαιτεῖται, δεδομένης περι-
στάσεως, καθ' ἣν ἡμῖν δοκεῖ, ὅτι ἐξεπληρώσαμεν ὅποιαν-
δήποτε ἐντολήν;

Ἀ. Δεῖ τὴν καρδίαν διαθέσθαι κατὰ τοὺς λόγους
τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ κελεύοντος, „Ὅταν ποιήσητε πάντα
τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε ὅτι δούλοι ἀχρεῖοι ἐσμέν·
ὅτι, ὃ ἀφείλομεν ποιῆσαι, πεποιήκαμεν.“ Λουκᾶ Κεφ. ΙΖ.
Σ. 10.

Τ Ε Λ Ο Σ.

Τυπογραφικῶν παροραμάτων διόρθωσις.

Σελίδι	4	Στίχῳ	5	ἐκ εἰσὶν ἐπιδεκτ...
---	---	---	17	τὰς ἀρχὰς
---	11	---	20-21	ἀκολέθης τάξεις
---	16	---	26	πρῶτον τῆς διδασκαλίας τῆς εἰς...
---	20	---	4	ἡ ἐν Κωνσταντινῶ πόλει
---	22	---	29	τῆς
---	23	---	18	τὴν ἀληθινὴν
---	33	---	30	τέλη αἰγ...
---	37	---	24	ἐστὶ πλάσμα
---	40	---	5	πόσον τὸ κακὸν
---	44	---	2	γεννώμενον
---	---	---	7	μεμιηστευμένη
---	60	---	4	καὶ ὁ Ὑῖος
---	87	---	26	τῆς αἰῶν...
---	112	---	25	αἰτημάτων ἡμῶν,
---	126	---	15	προσερχόμενον
---	138	---	29	ὁ δὲ...
---	140	---	2	ἐξυβρίζονται
---	141	---	4-5	κόσμον

НБ ОНУ

876798

21.12.22

Наукова бібліотека
ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ

60.249.

Н-63764

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

